

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Ἡ ΤΟΥ

ἩΡΟΔΟΤΟΥ
ἈΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ἹΣΤΟΡΙΑ.

HERODOTI
HALICARNASSENSIS
HISTORIA.

EX EDITIONE JACOBI GRONOVII;

TOMIS NOVE M.

COELATUMQUE NOVE MUSIS OPUS. HOR.

ADJECTUS EST, EX EADEM EDITIONE, LIBER DE
VITA HOMERI; VULGO SED FALSO, ADSRIPTUS
HERODOTO.

TOM. I.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCŪDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCLXI.

AD UNICUM, PRÆ OMNIBUS, PATRONUM;

NOBILISSIMUM,

J A C O B U M
COMITEM DE ERROL;

PRISCO, QUIDEM, AVORUM JURE,

MAGNUM SCOTIAE CONSTABULARIUM;

PROPRIA, AUTEM, ANIMI CANDIDISSIMI BENIG-

NITATE,

ET ARDENTISSIMA IN ALMAM MATREM PIETATE,

ACADEMIAE GLASGUENSIS RECTOREM;

H E R O D O T U S,

CULTU JAM ACADEMICO PRODIENS,

ADVOLAT, SPONTE SUA,

LUBENS LAETUSQUE CLIENS;

MEMOR QUANTIS, OLIM, HABITUS EST IN DELICIIS,

QUAM INTIMA JUCUNDISSIMAE FAMILIARITATIS

CONSUETUDINE,

VIXIT APUD HOSPITEM HUNC ILLUSTRISSIMUM,

TUM QUIDEM AETATIS TENERRIMAE PUERUM,

LITERARUM GRÆCARUM DULCEDINE CAPTUM,

EASQUE, ANTE OMNES LONGE ELEGANTISSIMAS,

ARDORE VEHEMENTI COLERE SOLERTEM;

MEMOR IONICARUM BLANDITIARUM,

UT VALENT ET SIBI PUEROS AD RIPERE,

ET MOLLEM AD VIROS ADITUM INVENIRE:

ACCEDUNT ETIAM,
ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS,
TESTANTES SENSUS GRATI ANIMI LAETISSIMOS,
PROPTER VIRI, VERE NOBILISSIMI,
OMNIBUS TAMEN, ET NUMERIS OMNIBUS CHARIS-
SIMI,
PATROCINIUM HONORATISSIMUM,
SEMPERQUE HUMANISSIMUM, BENIGNISSIMUM,
AMICISSIMUM,
ET SIBI, ET ARTIBUS ILLIS PULCHERRIMIS,
QUIBUS IN PATRIA UBERIUS EXCOLENDIS,
OMNI INCUMBERE STUDIO CONANTUR,
OMNEM ET OPERAM ET ANIMUM INTENDUNT.

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΠΡΩΤΗ,

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ

ΚΛΕΙΩ.

HERODOTI

HISTORIARUM

LIBER PRIMUS,

QUI INSCRIBITUR

C L I O.

TOM. I.

A

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΠΡΩΤΗ,

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ

ΚΛΕΙΩ.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ἀλικαρνησῆος ἱστορίας ἀπόδεξις ἦδε, ὥς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωύμαστα, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τὰ τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

α'. Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίας. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ερυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τῷτον τὸν χρόνον

HERODOTI
HISTORIARUM
LIBER PRIMUS,
QUI INSCRIBITUR
CLIO.

HERODOTI Halicarnassei curae demonstratio haec est: ut neque ea quae facta sunt ab hominibus, tempore exolecant, neque ingentia et admiranda opera vel a Graecis edita vel a barbaris, gloria fraudentur, cum alia, tum vero etiam qua de causa inter se belligeraverint.

I. Persarum quidem igitur docti memorant dissensionis autores extitisse Phoenicias, qui a mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum profecti, et hanc incolentes regionem quam nunc quoque inco-

lunt, longinquis continuo navigationibus incubuerunt : sic deportandis mercibus Aegyptiis et Assyriis cum in alias plagas, tum etiam Argos pervenerunt. Argos vero ea tempestate omnibus civitatibus regionis quae nunc Graecia nominatur, antecellebat. Huc porro appulſos Phoenicas mercimonia venum dedisse: et quinto sextove quam appulſissent die, cunctis fere divenditis, feminas ad mare venisse cum alias multas, tum vero regis filiam, cui nomen esset idem quod Graeci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hae feminae puppi navis assistentes ea mercarentur quae cuiusque studium maxime ferebat, Phoenicas sese adhortatos in eas impetum fecisse: et ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis raptam fuisse: eisque in navem impositis Phoenicas in Aegyptum vela fecisse.

τὸν καὶ νῦν οἰκέουσιν, αὐτίκα ναυιλίησι μα-
 κρῆσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντάς δὲ φορτία
 Αἰγυπλίᾳ τε καὶ Ασύρια, τῇ τε ἄλλῃ
 χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἀργος.
 Τὸ δὲ Ἀργος τῷτον τὸν χρόνον προεῖχεν
 ἅπασιν τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη
 χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ
 τὸ Ἀργος τῷτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον.
 πέμπη δὲ ἡ ἑκτὴ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο,
 ἐξεμπολημένων σφι χεδὸν πάντων, ἐλθεῖν
 ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε
 πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τῷ βασιλῆος θυγατέρα.
 τὸ δὲ οἱ οὐνομα εἶναι κατὰ τὸ αὐτὸ ὃ καὶ ^α
 Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰῶν τὴν Ἰνάχῃ. ταύ-
 τας γάσας κατὰ πρύμνην τῆς νηὸς, ὠνέ-
 εσθαι τῶν φορτίων, τῶν σφὶν ἦν θυμὸς μά-
 λιστα· καὶ τὰς Φοίνικας διακελευσαμένους ὀρ-
 μῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν
 γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰῶν σὺν ἄλ-
 λῃσιν ἀρπασθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τὴν
 νῆα, οἵχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγυπλίᾳ.

^α Editt. τὸ αὐτὸ τὸ β.

β'. Οὕτω μὲν Ἴδν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέ-
 θαι λέγουσι Πέρσαι, ἐκ ὧς Ἕλληνες· καὶ
 τῶν ἀδικημάτων τῷτο ἄρξαι πρῶτον. Με-
 τὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (ὃ γὰρ ἔ-
 χουσι τοῦνομα ἀπηγήσασθαι) Φασὶ τῆς
 Φοινίκης ἐς Τύρον προσχόντας, ἀρπάσαι
 τῷ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἶ-
 ησαν δι' ἃν οὗτοι Κρήτες) ταῦτα δὲ ἴσα
 πρὸς ἴσα σφι ^β γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα,
 Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γε-
 νέσθαι. καὶ ἀπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηϊ ἐς
 Αἶαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φάσιν πο-
 ταμὸν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξάμενους καὶ τᾶλλα,
 τῶν εἵνεκεν ἀπὶ κάλο ^γ, ἀρπάσαι τῷ βασι-
 λῆος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα
 δὲ τὸν Κόλχων βασιλῆα ἐς τὴν Ἑλλάδα
 κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς, καὶ
 ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τὸς δὲ ὑποκρί-
 νασθαι ὡς ὅδε ἐκεῖνοι Ἴδς τῆς Ἀργείης ἔ-
 δασάν σφι δίκας τῆς ἀρπαγῆς· ὅδε ὦν αὐ-
 τοὶ δώσειν ἐκείνοισι.

^β ταῦτα δὲ ἴσα σφι πρὸς ἴσα. ^γ ἐπὶ κάλο

2. Sic quidem Io in Aegyptum pervenisse referunt Persae, non quemadmodum Graeci; et hoc injuriarum principium extitisse. Post haec Graecorum quosdam, quorum nomen non possunt memorare, narrant Tyrum appulso, filiam regis rapuisse Europam: fuerint autem isti Cretenses. sic illis par pari repensum. Verum postea Graecos secundae injuriae autores extitisse. longa enim nave vectos ad Aeam urbem Colchidis et ad Phasim fluvium, illinc, quum cetera transgissent quorum gratia venerant, rapuisse filiam regis Medeam; quumque ad poenas de raptu petendas, et filiam reposcendam rex Colchorum caduceatorem misisset, Graecos respondisse, ut illi de raptu Iûs Argivae poenas sibi non dedissent; nec se igitur illis daturos.

3. Secunda dehinc aetate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, voluntatem incessisse uxoris sibi per rapinam e Graecia comparandae, certum habenti omnino se poenas non daturum; nec enim illos dare. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Graecis, primum missis nunciis et Helenam repetere, et poenas de raptu poscere; illos vero quum hi ista denunciavissent, protulisse ipsis raptum Medae: tanquam qui quum nec poenas dedissent, nec tradidissent quum reposceretur, vellent ab aliis sibi poenas dari.

4. Huc usque igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Ab hoc autem tempore quod accidit; Graecos omnino praecipue autores extitisse, qui priores in Asiam, quam ipsi in Europam, militatum venire incepissent. Se quidem sentire iniquorum virorum factum esse rapere feminas: amentium vero, raptis usciscendis

γ'. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐβελήσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπισάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· ὅτε γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὲ ἀρπάσαντος αὐτῷ Ἑλένην, τοῖσιν Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτέειν. τὰς δὲ, προιχομένων ταῦτα, προσφέρειν σφί Μηδεῖης τὴν ἀρπαγὴν· ὡς ὁ δόλιος αὐτοῖς δίκας, ὃδὲ ἐκδόλιος ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σφί παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι.

δ'. Μέχρι μὲν ὧν τούτου^δ, ἀρπαγὰς μύνας εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. προτέρους γὰρ ἄρξαι φραλεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νυν ἀρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον· εἶναι· τὸ δὲ ἀρπασθεισέων σπευδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων·

^δ τούτων. ^ε ἔργον νομίζαν.

τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν ἀρπασθεϊσέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλόατο, ἔκ αὖν ἠρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ασίας λέγουσι Πέρσαι ἀρπαζομένων ἰ τῶν γυναικῶν λόγον ἑδένα ποιήσασθαι. Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς σόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἐπεὶ ἐλθούσας ἐς τὴν Ασίην, τὴν Πριάμης δύναμιν κατελεῖν. ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ασίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνηα βάρβαρα οἰκειεύηαι οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἡγήνηαι κεχωρίσθαι.

εἰ. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν εὐρίσκουσι σφίσι ἐῖσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐχθρῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς 18ς ἔκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσι οὕτως ἡ Φοίνικες. ὃ γὰρ ἀρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἰ ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἀργεῖ ἐ-

εἰ ἀρπαζομένοι. ἡ ἀπὸ τούτου αἰεὶ. ἡ Πέρσῃσι οὕτω. ἰ λίγυσι.

operam dare: prudentium autem, nulla cura prosequi raptas; manifestum enim esse, si illae non voluissent, nequaquam futurum fuisse, ut raperentur. Se quidem omnino ex Asia feminarum raptarum Persae negant ullam habuisse rationem: Graecos autem Lacedaemoniae mulieris gratia ingentem collegisse classem, et mox in Asiam profectos, imperium Priami evertisse: ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Graecos. Siquidem Asiam et barbaras gentes quae incolunt, Persae sibi junctas tenent, Europam vero et Graecos putant seductos.

5. Hunc in modum Persae memorant accidisse, et Ilii excidium sibi hostilis irae in Graecos extitisse principium comperiunt. Cum quibus non consentiunt de Io Phoenices, quam negant se in Aegyptum duxisse raptu ufos, sed eam apud Argos cum nauclero navis rem habuisse: et

quum se gravidam esse comperisset, veritam parentes, sic volentem ipsam cum Phoenicibus enavigasse, ne detegeretur. Et haec quidem Persae Phoenicesque referunt: ego vero, utrum ista sic gesta sint, an aliter, non pluribus persequar. Ceterum quem ipse novi primum coepisse inferre Graecis injuriam, hunc ubi indicavero, sermone ulterius progrediar, tam parvas urbes civitatesque commemorando quam magnas. Nam quae olim magnae erant, earum permultae factae sunt parvae: rursus, quae mea memoria magnae erant, prius fuerant parvae. Igitur quum sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, utrarumque mentionem habebo.

6. CROESUS genere quidem fuit Lydus, filius autem Alyattis: tyrannus vero nationum quae intra Halym amnem sunt. Hic a meridie Syros ac Paphlagonas in:

μίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἔσσει, αἰδεομένη τῆς τοκέως, ἔτι δὴ ἐθελονίην αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὥς ἂν μὴ κατὰδηλος γένηται. ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι^α. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὥς οὕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τῶν σιμῆνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τῷ λόγῳ, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄσφα ἀνθρώπων ἐπέξιόν. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρὰ. τὴν ἀνθρωπείην ὧν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην ἔδαμᾷ ἐν τῷτῳ μένουσαν, ἐπιμήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ζ'. ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν γένιος^β, παῖς δὲ Αλυάτλει· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἀλυσος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίας μεταξὺ Σύρων καὶ Πα-

^α λέγουσιν. ^β μὲν τὸ γένος.

Φλαγόνων, ἐξίει πρὸς βορῇν ἄνεμον ἐς τὸν
 Εὐξείνιον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροΐ-
 σος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
 τῆς μὲν κατεσρέφαλο Ἑλλήνων ἐς φόρου
 ἀπαγωγὴν, τῆς δὲ Φίλκας προσεποιήσατο.
 κατεσρέφαλο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ
 Δωριέας τῆς ἐν τῇ Ἀσίῃ· Φίλκας δὲ προσε-
 ποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροί-
 σος ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι.
 τὸ γὰρ Κιμμερίων στρατεύμα τὸ ἐπὶ τῇ
 Ἰωνίῃ ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὼν πρεσβύτε-
 ρον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν πολιῶν,
 ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀρπαγῇ.

Ζ. Ἡ δὲ ἡγεμονίη ὅτῳ περιῆλθεν, εὔ-
 σα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου,
 καλεομένους δὲ Μερμνιάδας. ἦν Κανδαύλης,
 τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλῃον ὀνομάζουσι^c,
 τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίῃς τῇ
 Ἡρακλέους. Ἀγρών^d μὲν γὰρ ὁ Νίνυς, τῇ
 Βῆλῃς, τῇ Ἀλκαίῃς, πρῶτος Ἡρακλειδέων,
 βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ

^c καλίσσι. ^d Ἀργων.

terfluens, versus ventum aquilonem, in pontum quem vocant Euxinum exit. Iste Croesus, e barbaris quos novimus, primus alios Graecorum ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliavit. Subegit quidem Ionas, Aeolenses et qui sunt in Asia Dorientes: amicos autem fecit Lacedaemonios, quum ante ejus imperium universi Graeci liberi fuissent. Nam Cimmericorum adversus Ioniam expeditio, vetustior illa Croeso, non urbes expugnavit, sed per incurSIONem egit praedas.

7. Ceterum principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Croesi, qui vocabantur Mermnadae, sic pervenit: CANDAULES, is quem Graeci Myrsilum nominant, Sardium fuit tyrannus, ab Alcaeo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Argon, Niri filius, Belli nepos, Alcaei pro-

nepos; novissimus, Candaules Myrſi filius: quum ante Agronem qui in ea regione regnaverant, fuiſſent oriundi a Lydo Atyis filio, a quo totus is populus cognominatus eſt Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his praefecti Heraclidae, imperium ex oraculo adepti ſunt, Jardani ancilla et Hercule geniti: idque per quingentos et quinque annos, duas et viginti virorum aetates, tenuerunt, filius patri deinceps ſuccedens, uſque ad Candaukem Myrſi filium.

8. Hic igitur Candaules uxoris ſuae amore tenebatur, eamque deperiens arbitrabatur ſibi uxorem omnium eſſe pulcherrimam. Hoc ita eſſe ſibi perſuadens, apud Gygem, Daſcyli filium, ex ſatellitibus ſuis (erat enim is maxime ipſi acceptus, eoque in rebus magis arduis utebatur Candaules) formam quoque uxoris ſupra modum extollebat. Ad quem non

ὁ Μύρσς, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἀγρω-
 ρος^ε βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρας,
 ἦσαν ἀπόγονοι Λυδῶ τῷ Ἀτυος· ἀπό τευ
 ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς ἔστος, πρότε-
 ρον Μήων καλεόμενος. παρὰ τῶν Ἡρα-
 κλεΐδαι^ε ἐπιτραφέντες, ἔχον τὴν ἀρχὴν
 ἐκ Θεοπροπίς, ἐκ δέλης τε τῆς Ιαρδάνου
 γεγονότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες μὲν ἐπὶ
 δύο τε καὶ^β εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέν-
 τε τε καὶ πεντακόσια, πᾶς παρὰ πατρὸς
 ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω
 τῷ Μύρσς.

ή'. Οὗτος δὲ ὢν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη
 τῆς ἐωϋτῷ γυναῖκος· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζε
 οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλί-
 σην. ὥς τε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γάρ οἱ
 τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρε-
 σκόμενος μάλιστα· τῷ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ
 σπυδαίεσθρα τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθει
 ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναι-
 κὸς ὑπερεπαινέων. χρόνος δὲ εἰς πολλῶ δι-

^ε Ἀργανος. ^ε τούτων δὲ Ἡρακλεΐδαι. ^β ἄρξαντες ἐπὶ δύο εἰς.

ἐλθόντος (χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ γένεσθαι
 κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιαῦδε· ‘ Γύ-
 • γη, ὃ γάρ σε δοκέω πείθεσθαι μοι λέγοντί
 • ἐπεὶ τῷ εἶδεος τῆς γυναικός. (ὧτα γὰρ
 • τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἔοντα ἀπιστότερα
 • ὀφθαλμῶν) ποίει ὅπως ἐκείνην θείσῃαι
 • γυμνήν.’ ὁ δ’ ἀμβώσας^α, εἶπε, ‘ Δέ-
 • σπαια, τίνα λέγεις λόγον ἐκ ὑγίαι, κε-
 •λεύων με δέσπομαι τὴν ἐμὴν θείσασθαι
 • γυμνήν; ἅμα δὲ κηθῶν ἐκδυομένῳ συν-
 • εκδύεσθαι καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ
 • καλὰ ἀνθρώποισιν ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μαν-
 • θάνειν δεῖ. ἐν τοῖσιν ἐν τούτῳ ἐστὶ, σκο-
 • πῆναι τινὰ^β τὰ ἐωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πεί-
 • δομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν
 • καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀ-
 • νόμων.’

Δ’. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπε-
 μάχετο, ἀρξώδεων μὴ τι οἱ ἐξ αὐτέων γέ-
 νησθαι κακόν. ὁ δὲ ἀμείβετο^γ τοιαῦδε, ‘ Θάρ-
 • σσει Γύγη· καὶ μὴ φοβεῖ μῆτε ἐμέ, ὥς

^α ὁ δὲ μίγα ἀμβώσας. ^β τινὰ σκοπιῶν. ^γ ἀμείβετο.

multo interjecto tempore (necesse namque erat ei male evenire) inquit his verbis, ‘ Gyges, non enim opinor te mihi
‘ fidem habere referenti de conjugis forma: (quod magis incredulae sunt hominibus aures quam oculi) fac illam
‘ conspicias nudam.’ Hic autem exclamans, ‘ Quemnam, inquit, here, sermonem profers haudquaquam sanum, qui
‘ me jubes inspicere heram meam nudam? Mulier exutâ tunicâ et verecundiam pariter exuit. Jam olim hominibus sunt honesta excogitata, unde discere debemus: in quibus hoc unum est,
‘ sua quemque inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse feminarum omnium speciosissimam, teque oro
‘ ne me ores illicita.’

9. Atque haec dicendo Gyges repugnabat, pertimescens nequid sibi ex his mali contingeret. Cui vicissim ille his ver-

bis, ‘Fidens, inquit, esto Gyges: neque
‘time aut me, quasi utar hoc fermone
‘tentaturo te; aut uxorem meam, nequid
‘tibi ex ea detrimenti creetur. Omnino
‘enim sic ego machinabor, ut illa ne de-
‘prehendere quidem possit se conspectam
‘abs te. Te namque secundum apertam
‘januam cubiculi in quo cubamus, collo-
‘cabo. Ubi ego fuero ingressus, aderit et
‘uxor mea in cubiculum: juxta cujus in-
‘troitum sella posita est, super quam ve-
‘stes illa, ut quamque exiit, reponet, se-
‘se per multum otium spectandam prae-
‘bens: quae quum a sella in lectum ibit;
‘et a tergo ejus eris, curae tibi sit dein-
‘ceps, ne per fores abeuntem conspiciat.’

10. Gyges igitur, ubi effugere non
potuit, fuit paratus: quem Candaules,
posteaquam tempus cubandi videbatur ad-
esse, in cubiculum duxit; statimque post

ὅ σέο πειρώμενον λέγω λόγον^δ τόνδε· μή-
 τε γυναῖκα τὴν ἐμήν, μή τι τοι ἐξ αὐ-
 τῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ
 μηχανήσομαι οὕτω ὥστε^ε μηδὲ μαθεῖν
 μιν ὠφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε εἰς τὸ
 οἶκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὅπισθε τῆς
 ἀνογομένης θύρης θήσω. μετὰ δὲ ἐμὲ
 ἐσελθόντα, παρῆσαι καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμή εἰς
 κοῖτον^ς. κεῖται δὲ ἀλχῦ^ς τῆς ἐσόδου θρό-
 νος· ἐπὶ τῷτον τῶν ἱμαλίων κατὰ ἐν ἑ-
 κασον ἐκδύγουσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυ-
 χίην πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι.
 ἔπειαν δὲ ἀπὸ τῆς θρόνου σίχῃ^ς ἐπὶ τὴν
 εὐνὴν, κατὰ νώτου τε αὐτῆς γένη, σοὶ
 μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅπως μὴ ἐσώφεται
 ἰόντα διὰ θυρέων^ς.

ἰ. Ὁ μὲν δὴ, ὡς ἐκ ἡδύνατο διαφυγέειν,
 ἦν ἑτοιμος. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε^ι
 ὥρῃ τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγεα
 εἰς τὸ οἶκημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα

^δ πειρώμενον λόγον. ^ε ὕτως ὥστε. ^ς κοιτῶνα. ^ς σίχῃ. ^ς μή
 σι ὀφεται ἰόντα διὰ τῶν θυρέων. ^ι ἐδόκεεν.

παρῆν κὴ ἡ γυνή. ἐσελθῶσαν δὲ καὶ τιθεῖ-
 σαν τὰ εἴματα ἐθηεῖτο ^α ὁ Γύγης. ὥς δὲ
 κατὰ νότον ἐγένετο, ἴσης τῆς γυναικὸς ἐς
 τὴν κοίτην, ὑπεκδύς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ
 γυνὴ ἐπορᾷ ^β μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ
 ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός, ἔτε ἀνέβωσεν αἰχυν-
 δεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθεῖν ^γ, ἐν νόῳ ἔχου-
 σα τίσεσθαι ^δ τὸν Κανδαύλεα. παρὰ γὰρ
 τοῖσι Λυδοῖσι, χεδὸν δὲ κὴ παρὰ τοῖσι ἄλ-
 λοισι βαρβάροις, κὴ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνόν,
 ἐς αἰσχύνην ^ε μεγάλην φέρει.

ια'. Τότε μὲν δὴ οὕτως, ὅδεν δηλώσα-
 σα, ἡσυχίην εἶχεν· ὥς δὲ ἡμέρη τάχιστα
 ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τῆς μάλισα ὥρα ^ς
 πιστὸς ἐόντας ἐωϋτῇ, ἐτοίμους ποιησαμένη,
 ἐκάλει τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, ὅδεν δοκέων αὐ-
 τὴν τῶν πρηχθέντων ἐπίσασθαι, ἦλθε κα-
 λεόμενος. ἐώθει γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅπως ἡ
 βασίλεια καλέοι, Φοιτᾶν. ὥς δὲ ὁ Γύγης
 ἀπίκειο, ἔλεγεν ἡ γυνὴ τὰδε, ' Νῦν τοι

^α ἔθητο. ^β ὀρᾷ. ^γ μαθεῖν. ^δ τίσεσθαι. ^ε γυμνόν, αἰσχύνην.
^ς μάλισα ὥρα.

et uxor adfuit. ingressam ac vestimenta ponentem Gyges intuitus, ubi averſa fuit illa in lectum vadens, ipſe prorepens foras abiit: et interea exiens a muliere conſpectus eſt. Haec ut didicit a viro actum, neque exclamavit prae pudore, neque viſa eſt percepiffe, habens in animo Candaulē ulciſci. Apud Lydos enim, et fere apud ceteros quoque barbaros, etiam virum conſpici nudum magno probro eſt.

11. Ita quidem tunc nihil aperiens, ſilentium tenuit: mox autem ſimulac dies illuxit, quos ſervorum maxime ſibi fideles intelligebat eſſe, quum praeparaffet, Gygem arceſſit. Hic verò eam nihil ſuſpicans ſcire eorum quae acta erant, arceſſitus venit: quippe et antea ſolitus quoties vocaret regina accedere. Ut venit, his verbis mulier inquit; ‘ Nunc duabus tibi

‘ praesentibus viis, Gyges, concedo electionem, in utram velis vertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, ubi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet; ne omnia Candauli obsequens, post hac videas quae te non decet. sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est; aut te, qui nudam me es conspiciatus, et illicita fecisti.’ Ad haec verba Gyges primum obstupefactus, postea obsecrare illam, ne se necessitati illigaret dijudicandae talis electionis. Ubi non persuadet, sed utique propositam necessitatem cernit aut perdendi herum, aut per alios pereundi, elegit ut ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, ‘ Quandoquidem me adigis invitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo etiam pacto illum adoriemur.’ Excipiens illa,

' δούειν ὁδοῖν παρεσέων, Γύγη, δίδωμι αἰ-
 ' ρεσιν, ὅκοτέρην βέλεαι τραπέεσθαι. ἥ γάρ
 ' Κανδαύλεα ἀποκλείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν
 ' βασιληῖήν ἔχε τὴν Λυδῶν, ἥ αὐτόν σε
 ' αὐτίκα οὕτω ἀποθνήσκειν ^α δεῖ. ὥς ἂν
 ' μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τῷ λοι-
 ' πῷ ἴδῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἦτοι κείνόν
 ' γε τὸν ταῦτα βυλεύσαντα δεῖ ^β ἀπόλ-
 ' λυθαι, ἥ σε τὸν ἐμέ γυμνήν θηησάμε-
 ' νον, καὶ ποιήσαντα ^γ νομιζόμενα. ὁ δὲ Γύ-
 ' γης τέως μὲν ἀπεθώμαζε ^δ τὰ λεγόμενα.
 μετὰ δὲ, ἰκέτευε μή μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν
 διακρίναι τοιαύτην αἵρεσιν. ἔκων δὲ ἔπει-
 θεν, ἀλλ' ὥρα ^δ ἀναγκαίην ἀληθέως προ-
 χειμένην, ἥ τὸν δεσπότεα ἀπολλῦναι ^ε,
 ἥ αὐτόν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυθαι, αἰρέεσθαι
 αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα ^ε δὲ λέγων
 τάδε, ' Επεὶ με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν
 ' ἐμὸν κλείνειν, ἐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω
 ' τέω καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσωμεν αὐτῷ. ἥ

^α ὕτως ἀποθνήσκειν. ^β βυλευσάμενον δεῖ. ^γ ἀπεθώμαζε. ^δ ἀλλ'
 ἴσα. ^ε ἀποκλῖναι. ^ε ἐκπειρώτας

δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη, ᾠ Εκ τοῦ αὐτοῦ μὲν
 ᾠ χωρὶς ἡ ὁρμὴ ἔσαι, ὅθεν περ καὶ ἐκεῖνος
 ᾠ ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνὴν ᾠ ὑπνωμένῳ δὲ ἡ
 ᾠ ἐπιχείρησις ἔσαι.

Ἔ. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβλήν, νυ-
 κλὸς γινομένης, (ὃ γὰρ ἐμετίετο ᾠ ὁ Γύγης,
 ὃδὲ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίνῃ, ἀλλὰ ἔδεε ἡ
 αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἡ Κανδαύλεα) εἶπεῖο
 ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καὶ μιν ἐ-
 κείνη, ἐλχειρίδιον ὄσασα, κατακρύπτει ὑπὸ
 τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀνα-
 παυομένης Κανδαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἀ-
 ποκλείνας αὐτὸν, ἔχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ
 τὴν βασιληίην Γύγης. τῷ καὶ Ἀρχίλοχος
 ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμε-
 νος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη.

εῚ. Ἐχε δὲ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκρα-
 τύνθη ἐκ τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστήρις. ὥς γὰρ
 δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐπαιεῦντο τὸ Κανδαύλεω
 πάθος, καὶ ἐν ὅπλοις ἦσαν ᾠ, συνέβησαν ἐς
 τὸ αὐτὸ οἱ τε τῷ Γύγεω φασιδῶται ᾠ καὶ οἱ

^α γὰρ μετίετο. ^β ἱστοίκοι ἦσαν. ^γ φασιδῶται.

‘Ex eodem quidem, inquit, loco adori-
‘endus erit, unde et ille me nudam o-
‘stendit: in sopitum autem impetus da-
‘bitur.’

12. Posteaquam igitur insidias instru-
xerunt, et nox advenit, (non enim dimit-
tebatur Gyges, neque illi ulla devitandi
facultas erat, sed necesse perire aut ipsum,
aut Candaulem) mulierem in thalamum
sequitur, quem illa, dato pugione, subter
easdem fores occulit: unde postmodum
procedens, quiescentem Candaulem ob-
truncat, uxoreque et regno potitus est
Gyges. Cujus et Archilochus Parius, qui
per idem tempus fuit, in iambo trimetro
meminit.

13. Obtinuit autem regnum Gyges
et in eo fuit confirmatus ab Delphico o-
raculo. nam quum Lydi indigno animo
ferrent Candaulis casum, atque in armis
essent, convenit inter hos ac factionem

Gygianam, ut, si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnavit. Attamen tantum dixit Pythia, Heraclidis ultionem in abnepotem Gygis esse venturam. quod vaticinium neque Lydi neque ipsorum reges ullius momenti fecerunt, priusquam exitu comprobatum est.

14. Hunc in modum obtinuerunt tyrannidem Mermnadae, fraudatis ea Heraclidis. Gyges, tyrannidem nactus, Delphos donaria misit non pauca; sed quamplurima ex argento donata sunt ab illo Delphis. Et praeter argentum, immensam vim auri dedicavit: posuitque cum alia, tum vero, quod praecipue mentione dignum est, crateras aureos, numero sex, pondo triginta talentorum: qui in Corin-

λοιποὶ Λυδοί, ἦν μὲν τὸ ^δ χρηστήριον ἀνέ-
λη μιν βασιλέα εἶναι Λυδῶν ^ε, τότε βασι-
λεύειν· ἦν δὲ μὴ, ἀποδῶναι ὀπίσω ἐς Ἡρα-
κλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνείλε τε δὴ τὸ χρη-
στήριον, καὶ ἐβασίλευσεν οὕτω Γύγης. το-
σόνδε μένλοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλεί-
δῃσι τίσις ἦξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον
Γύγῃ. τὸν δὲ τῷ ἔπεος Λυδοὶ τε καὶ οἱ βα-
σιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποίηυντο, πρὶν
δὴ ἐπετελέσθῃ.

Ἰδ'. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔχον
οἱ Μερμνάδαι, τὸς Ἡρακλείδας ἀπελόμε-
νοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψεν
ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ'
ὅσα μὲν ἀργύρεα ἀναθήματά ἐσιν οἱ πλεῖ-
στα ἐν Δελφοῖσι· παρέξ δὲ τῷ ἀργύρῳ, χρυ-
σὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τοῦ
μάλισα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστὶ, κρητῆρες
οἱ ἀριθμὸν ἔξ χρύσειοι ἀνακέαιαι. ἐς αἷσι δὲ
οὔτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σαθρὸν
ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθεὶ δὲ λό-

^δ μὲν δὲ τὸ. ^ε σημαί τῶν Λυδῶν.

γῶ χρεομένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου ^ε
 ἐστὶν ὁ Θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τῷ Ηε-
 τίωνος. οὗτος δὲ ὁ ε Γύγης, πρῶτος βαρ-
 βάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφὸς ἀνέθη-
 κεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδῖεω,
 Φρυγίης ^η βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ
 Μίδης τὸν βασιλήϊον θρόνον, ἐς τὸν προ-
 κατίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται
 δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἐνθάπερ οἱ τοῦ Γύγεω
 κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος
 τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, ὑπὸ Δελφῶν καλέ-
 εται Γυγάδας ἐπὶ τῷ ἀκαθέντος ἐπωνυμί-
 ην ^ι. ἐσέβαλε μὲν νυν στρατιὴν καὶ οὗτος ^κ,
 ἐπεὶ τε ἤρξεν, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρ-
 νην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλεν. ἀλλ' ὁ
 δὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτῷ ἄλλο ἐγέ-
 νετο, βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσερά-
 κοντα ^λ ἔτεα. τοῦτον μὲν παρήσομεν, το-
 σαῦτα ἐπιμνησθέντες.

ιε'. Αρδυος δὲ τῷ Γύγεω μετὰ Γύγημ

^ε δήμῳ. ^ε οὗτος δὲ ὁ. ^η τὸν Φρυγίης. ^ι ἐπωνυμίη. ^κ καὶ οὗτος
 στρατιήν. ^λ τεσσαράκοντα.

thiorum thesauro collocati sunt. licet is thesaurus, si vera loquar, non Corinthiorum publici sit, sed Cypseli Eetionis filii. Hic vero Gyges, barbarorum quos ipsi novimus primus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiae regem. Nam et Midas dedicavit regiam sellam, in qua praesidens jus dicebat, spectatu dignam: sella autem ista eodem, quo Gygae crateres, loco posita. Auri sane ille et argenti, quod Gyges posuit, cumulus vocitatur a Delphis Gygadas, cognomine ejus qui donavit. Et hic igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto et Smyrnae, urbemque Colophonem cepit. Nec aliud ullum magnum facinus ab eo gestum est, quum duodequadraginta annos regnaverit. Hunc quidem nos, his duntaxat de eo memoratis, missum faciemus.

15. ARDYIS autem ejus filii faciam

mentionem, qui post Gygem regnavit. Hic Prienenses expugnavit, et Miletum invasit: quo Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii a Scythis Nomadibus ejecti e sedibus, in Asiam transferunt, Sardisque praeter arcem ceperunt.

16. Quum autem undequingenta regnasset annos, successit S A D Y A T T E S Ardyis filius, regnavitque annis duodecim. Sadyattae successit A L Y A T T E S, qui et cum Cyaxare Deiocis nepote bellavit ac Medis, et Cimmerios exegit ex Asia, Smyrnam etiam a Colophone conditam cepit, et Clazomenas invasit. Unde non prout volebat discessit, sed vehementer offendens. Alia quoque opera, dum regnum tenuit, dignissima memoratu edidit, quae haec sunt.

17. Bello quod gessit cum Milesiis a patre traditum, hac ratione Miletum illic progressus obsidebat: Dum fruges in

Βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε εἶλεν, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλεν. ἐπὶ τούτῳ τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν Νομάδων ἐξανασάντες, ἀπικέατο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλεως εἶλον.

ις'. Ἀρδουος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδουάτης ὁ Ἀρδουος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δώδεκα. Σαδουάτῳ δὲ, Ἀλυάτῳ. οὗτος δὲ Κυαζάρη τε τῷ Δηϊόκῳ ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι. Κιμμέριος τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε. Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος ^α κλισθεῖσαν εἶλεν, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλεν. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὥς ἠθελεν ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἔων ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξίαπληγτότατα τάδε.

ιζ'. Επολέμησε Μιλησίοισι, παραδεξιόμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκεε ^β τὴν Μίλητον

^α ὑπὸ Κολοφῶνος. ^β ἐπολιόρκει.

τρόπῳ τοιῷδε· ὅπως μὲν εἴη ἐκ τῆς γῆ καρ-
 πὸς ἀδρός, κτηνικαῦτα ἐσβάλλε τὴν στρα-
 τίην. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συμρίλῳ τε καὶ
 πεηλίδῳ, καὶ αὐλᾷ γυναικεῖς τε καὶ ἀν-
 δρείου. ὥς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκητο,
 οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἔτε κατέ-
 βαλλεν, ἔτε ἐκεπίμπρη, ἔτε δύρας ἀπέ-
 σπα^c, ἔα δὲ κατὰ χώραν ἐσάμα^d. ὁ δὲ
 τὰ τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐκ τῆς γῆς
 ὅπως διαφθείρειν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω.
 τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκρά-
 τεον, ὥς τε ἐπ' ἑδρῆς μὴ εἶναι ἔργον τῆς
 στρατίης. τὰς δὲ οἰκίας ἔκατέβαλλεν ὁ Λυ-
 δός, τῶνδ' εἵνεκα, ὅπως ἔχοιεν ἐνθεῦτεκ ὀρ-
 μώμενοι^c τὴν γῆν σπεῖρειν τε καὶ ἐργάζε-
 σθαι αἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργα-
 ζομένων, ἔχοι τὶ καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων.

ιή. Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἕταρ ἑν-
 δεκα· ἐν τοῖσι τρώματι μεγάλα διφάσια
 Μιλησίων ἐγένετο, ἐν τε ἐν Λιμενκίῳ^e χώ-
 ρῃ τῆς σφετέρῃς μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μα-

^c καλίσπα. ^d ἐσάματα. ^e ὀρμώμενοι. ^f ἐν τῇ Λιμενκίῳ.

regione erant copiosae, tunc exercitum immittebat, faciens expeditionem ad cantum fistularum, fidiumque, ac tibiae tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Milesium pervenerat, non aedificia quae in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modo fructibusque regionis pervastatis, retro se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, ut opus non esset exercitui illic confidere. Aedificia autem Lydus non evertibat idcirco, ut et Milesii possent inde progressi humum ferere colereque: et quum hoc illi fecissent, ipse invadens haberet aliquid quod populetur.

18. Haec faciens, undecim bellavit annis: per quos duo ingentia vulnera accepere Milesii: unum, in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna commissa, al-

terum in campo Maeandri. Horum undecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milefiam tunc invasit, et idem bellum conflagavit: quinque reliquis ejus filius Alyattes, bellum quod a patre acceperat, ut a me superius commemoratum est, intentius administravit: in quo bello Milesios nulli Ionum sublevaverunt, praeter Chios solos; reddentes ita vicem quòd antea Milesii Chiis bello contra Erythracos auxilia tulissent.

1.9. Duodeccimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes ut celerrime conceperunt ignem valido urgente vento, is corripuit Minervae templum, cognomine Affesiae, quo incendio id deflagavit. Neque ullius momenti ea res tunc habita est: sed quum

ἀνδρῶν πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἔξ ἑτέα τῶν ἑν-
 δεκα Σαδυάτης ὁ Ἀρδυος ἔτι Λυδῶν ἤρ-
 χε, ὁ καὶ ἐσβαλὼν τηνικαῦτα ἐς τὴν Μι-
 λησίην τὴν στρατιήν· (Σαδυάτης ἕτος γάρ^β
 καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας) τὰ δὲ πέν-
 τε τῶν ἑτέρων τὰ ἐπόμενα τοῖσιν ἔξ Αλυ-
 άτης ὁ Σαδυάτῃω ἐπολέμεε, ὃς παρα-
 δεξάμενος (ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται)
 παρὰ τῷ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσεῖχε
 ἐντελαμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ
 Ἰώνων τὸν πόλεμον τῷτον συνεπελάφρυνον,
 ὅτι μὴ Χῖοι μῆνοι. ἕτοι δὲ τὸ ὅμοιον ἀντα-
 ποδιδόντες ἐτιμώρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ
 Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ερυθραίης
 πόλεμον συνδιήνεικαν.

ιβ'. Τῷ δὲ δωδεκάτῳ ἑτεῖ ληΐς ἐμπι-
 πραμένος ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνηνείχθη τι
 τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὥς ἄφθη τάχι-
 σα τὸ ληϊὸν ἀνέμῳ βιώμενον, ἄφαλο νηοῦ
 Αθηναίης, ἐπὶ κλησιν Αἰθησίης. ἀφθεὶς δὲ
 ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοπαραυτίκα μὲν

^β γάρ ἕτος.

λόγος ὕδεις ἐγένετο, μετὰ δέ, τῆς στρατῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδεις, ἐνόσησεν ὁ Αλυάτης. μακροτέρης δέ οἱ γενομένης τῆς νόσου, πέμπει ἐς Δελφὸς Θεοπρόπους, εἴ τε δὴ συμβαλεύσασινός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαι^α τὸν Θεὸν ἐπείρασθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφὸς οὐκ ἔφη χρῆσθαι, πρὶν ἢ τὸν νῆον τῆς Αθηναίης ἀκορῶσθαι^β, τὰν ἐνέπρησαν χώρας τῆς Μιλήσιος ἐκ Αἰωησῶ.

κ'. Δελφῶν αἶδα ἐγὼ ἔτω ἀκῶσας γενέσθαι. Μιλήσιοι δὲ τὰδε προσθεῖσαι ταῦτοι, Περικλῆδον τὸν Κυφέλου, ὄντα Θρασυδῶνι τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς ταμάλιστα, πυθόμενον τὸ χρησιμὸν τὸ τῷ Αλυάτῃ γενόμενον, πέμψαι αἰγῶν κατεπεῖν, ὅπως ἂν τι προσειδὼς πρὸς τὸ παρεόν^γ βελεύηται. Μιλήσιοι μὲν νῦν ἔτω λέγασθαι γενέσθαι.

κα'. Αλυάτης δέ, ὥς οἱ ταῦτα ἔξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα^δ ἐς Μί-

^α πέμψαι. ^β ἀκορῶσθαι. ^γ παρὸν. ^δ κήρυκας.

post exercitus reditum Sardes Alyattes decubisset, diuturniusque aegrotaret, Delphos misit deum de valetudine sciscitatu-
ros, sive alieno sive suoque consilio ad mittendum inductus. Nufielis autem, quum Delphos pervenissent, se reddituram re-
sponsum Pythia negavit, priusquam tem-
plum Minervae reparassent, quod in ter-
ra Milesiorum apud Assesum concremas-
sent.

20. Ita actum esse ego ex Delphis audiendo novi: sed Milesii his illa ad-
dunt, Periandrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditum, mis-
so nuntio indicavisse Thrasybulo, tunc Milesiorum tyranno (cujus artissimo u-
tebatur hospitio) admonentem ut aliquid prospiciendo sibi consulere in praesens:
Milesii quidem ita id gestum memorant.

21. Alyattes autem, ubi haec ipsi nuntiata sunt, confestim caduceatorem

Miletum mittit, ad ineundas cum Thra-
sybulo et Milesiis pactiones tantisper dum
templum aedificaret. Et hic quidem na-
vigando Miletum venit. Thrasymbulus ve-
ro quum omnem sermonem ante praedi-
cisset, nossetque quaenam Alyattes fa-
cere statuisset, hujusmodi rem machi-
natur. Quod frumenti in urbe erat vel
suum ipsius vel privatorum, id omne in
forum congerit: praecipitque Milesiis, ut
quum ipse signum dedisset, cuncti pota-
rent, et inter se comestationibus uterentur.

22. Haec Thrasymbulus ea gratia fe-
cit praecepitque, ut caduceator Sardianus
cernens ingentem frumenti acervum effu-
sum, et homines oblectationibus vacan-
tes, renunciaret Alyattae. Quod et con-
tigit. nam ut illa conspexit caduceator,
Thrasymbuloque Lydi mandata exposuit,
reversus est Sardes: et (ut ego audio) ob

λητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι
 Θρασυβέλω τε κὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον
 ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὲ ἀπόστολος ἔς
 τὴν Μίλητον ἦν. Θρασύβελος δὲ σαφέως
 προπεπυσμένος ^ε πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς
 τὰ Αλυάττης μέλλοι ^ε ποιήσιν, μηχαν-
 νᾶται τοιάδε ^β. ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄσφαι σῖτος
 κὶ ἐωϋτῆ κὶ ἰδιωτικὸς, τῆτον πάντα συγ-
 κομίσας ^η ἔς τὴν ἀγορὴν, προσεῖπε Μιλησί-
 οισι, ἔπεαν αὐτὸς σημήνη, τότε πίνειν τε
 πάντας κὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους.

κβ'. Ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ προηγό-
 ρευε Θρασύβελος, τῶνδε εἵνεκεν ^ι, ὅπως ἂν
 δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδηνὸς ^κ, ἰδὼν τε σωρὸν μέ-
 γαν σίτου κεχυμένον, κὶ τὰς ἀνθρώπους ἐν
 εὐπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Αλυάττῃ. τὰ
 δὴ κὶ ἐγένετο. ὥς γὰρ δὴ ἰδὼν τε ἐκεῖνα ὁ
 κήρυξ, καὶ εἶπας ^ι πρὸς Θρασύβελον τὰς
 ἐντολὰς τῆ Λυδῆ, ἀπῆλθεν ἐς τὰς Σάρδεις,
 ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' ὃδὲν ἄλλο ἐγένετο

^ε προπεπυσμένος. ^ε μέλλει. ^β τοιόνδε. ^η ἅπαντα συναγαγόν,
^ι ἰσχυρὰ. ^κ Σαρδηνίος. ^ι ἅπῶν.

ἡ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Αλυάτης
 επιτοδήϊην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ,
 καὶ τὸν λεὼν τετράσθαι ἐς τὸ ἔχαιον κα-
 κῆ, ἥκε τῷ κήρυκος νοσήσαντος ἐκ τῆς Μι-
 λήτου τὰς ἐναντίας λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατε-
 δόκει. μετὰ δὲ, ἡ τε διαλλαγή σφί ἐγένε-
 το, ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ
 ξυμμάχους· καὶ δύο τε ἀντὶ ἐνὸς ἡνοῦς
 τῇ Αθηναίῃ ὑποδόμησεν ὁ Αλυάτης ἐν
 τῇ Ασσησῷ, αὐτὸς τε ἐκ τῆς νοῦσου ἀνέ-
 ση. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πρὸς Μιλησί-
 ας τε καὶ Θρασύβηλον πόλεμον Αλυάτης
 ᾧδε ἔχει.

κγ'. Πέρσανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς,
 οὗτος ὁ τῷ Θρασύβελῳ τὸ χρηστήριον μη-
 νύσας· ἐτυράννευε δὲ ὁ Πέρσανδρος Κορίν-
 θου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι
 δέ σφί Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶμα μέγιστον
 παρασηῆναι. Αρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ
 δελφῖνος ἐξεγενχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα
 καθαρωδὸν τῶν τότε ἐόντων ὑδενὸς δεύτερον,

nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam frumenti Mileti esse, et populum ad extremum usque malorum devenisse, ex reverso illinc caduceatore audiebat contraria atque ipse fuerat opinatus. Post haec inter eos ita conventum est, ut mutuo hospites essent ac socii; proque uno duo delubra apud Assesum Minervae aedificavit Alyattes, etiam ipse ex morbo convaleuit. Et quae ad bellum quidem Alyattis cum Milesiis atque Thrasybulo pertinent, ita habere.

23. Periander autem Cypseli filius, fuit is qui Thrasybulo indicavit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuisse oblatum populares sui praedicant, et his Lesbii assentiuntur. Arionem Methymnaeum delphino insidentem ad Taenaron fuisse eVectum, qui erat citharoedorum sui saeculi nulli secun-

·dus: quique primus hominum quos novimus, et fecit et nominavit et docuit Corinthi dithyrambum.

24. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis trivisset apud Perandrum, concupisse in Italiam Siciliamque navigare: retroque, parva ingenti pecunia, voluisse Corinthum reverti: et, quum profecturus Tarento esset, quia nullis magis quam Corinthiis fidebat, navigium virorum Corinthiorum conduxisse. Quum igitur altum tenerent, istos Arioni insidiosos, ut eo exturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oravisse oblata eis pecunia, mortem deprecatum. Non persuadenti nautas mandavisse, ut aut sibi manus inferret, quo sic sepulturam in terra nancisceretur, aut illico in mare defiliret. Arionem ad hanc difficultatem redactum, obsecrasse, ut quandoquidem ipsis ita placitum esset, pateren-

κὶ δαύραμνον, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς
ἴδμεν, ποιήσαντά τε κὶ ὀνομάσαντα κὶ διδά-
ξαντα ἐν Κορίνθῳ.

κδ'. Τοῦτον τὸν Αῤίονα λέγουσι, τὸν
πολλὸν τῷ χρόνῳ διατρίβοντα παρὰ Περι-
άνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε
κὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα με-
γάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέ-
σθαι. ὀρμᾶσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πι-
σεύοντα δὲ οὐδαμῶσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι,
μιοῤῥώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τὸς
δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβυλεύειν, τὸν Αῤίο-
να ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν
δὲ, συνέντα τοῦτο, λίσσεσθαι, χρήματα
μὲν προιέντά σφι, ψυχὴν δὲ παραιτούμε-
νον. ἔκων δὴ πείθειν αὐτὸν τέτοισι, ἀλ-
λὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν δια-
χρᾶσθαί μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχη, ἢ
ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην.
ἀπειληθέντα δὲ τὸν Αῤίονα ἐς ἀπορίην,
παραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω δοκέοι,

περιιδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ· ὅλν-
 τα ἐν τοῖσι ἐδώλοισι ^α, αἰῆσαι. αἰήσας δὲ,
 ὑπεδέκειο ἐωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι
 ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονήν, εἰ μέλλοιεν ἀκῶσθαι
 τῷ ἀρίστῳ ἀνθρώπῳ αἰδοῦ, ἀναχωρῆται
 ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐν-
 δύνῃα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα
 τὴν κιθάρην, ὅλντα ἐν τοῖσι ἐδώλοισι ^β, δι-
 ἐξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ
 τῷ νόμῳ, ῥίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἐω-
 υτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ
 τὸς μὲν ἀποπλέειν ἐς Κόρινθον ^γ. τὸν δὲ,
 δελφῖνα λέγῃσι ὑπολαβόντα, ἐξενεῖκαι ἐ-
 πὶ Ταῖναρον ^δ. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέ-
 σθαι ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμε-
 νον ἀπηγγέσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περὶαν-
 δρον δὲ ἐπὶ ἀπιστίας Ἀρίωνα μὲν ἐν Φυλα-
 κῇ ἔχειν, οὐδαμῇ μετιένῃα, ἀνακῶς δὲ ἔ-
 χειν τῶν πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρῆναι
 αὐτὸς κληθείας, ἰσορέσθαι εἴ τι λέγοιεν
 περὶ Ἀρίωνος. Φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἶη

^α ἰδωλίοισι. ^β ἰδωλίοισι. ^γ ἐς τὴν Κόρινθον. ^δ ἐς Ταῖναρον.

tur se omni suo ornatu sumpto, stantem super foros, cantare : et quum cantasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (invaserat enim eos libido audiendi præstantissimum inter homines modulatorem) e puppe in mediam navem concessisse. Illum, induto omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, peregisse carmen quod dicitur orthium : eo-que decantato, sese, ut erat cum omni isto ornatu, in mare jecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum : illum vero aiunt a delphino exceptum, Taenaron fuisse evectum : et quum e delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse : et ubi pervenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia non crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret : ceterum curam intendisse in nautas. Eos accitos, ubi adfuerunt, percontatum siquid de Arione

memorarent: et referentibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse, Arionem apparuisse eodem quo desiluisset habitu: istos terraefactos, non potuisse amplius convictos inficiari. Haec Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Taenaron non magnum Arionis ex aere donarium, homo super delphinum vehens.

25. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quum septem et quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secundus ex hac domo, quum e morbo convaluisset, apud Delphos dedicavit grandem ex argento craterem: itemque crateris receptaculum parvum, ex ferro, ferruminatum, spectatu dignum inter omnia quae sunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui solus omnium hominum ferruminationem excogitavit.

26. Defuncto Alyatte, successit in regno filius ejus CROESUS, annos natus

τε σῶς περὶ Ἰταλίην^ε, καὶ μιν εὖ πρήσ-
 σοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφ'·
 τὸν Αῤίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπῆδησε· καὶ
 τὴς, ἐκπλαγέντας, ἔκ' ἔχειν ἔτι ἐλεγχο-
 μένης ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοι
 τε καὶ Δέσφιοι λέγουσι. καὶ Αῤιονός ἐστι ἀνά-
 θημα χάλκεον ὃ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ
 Δελφῖνος ἐπεὶ ἄνθρωπος.

κέ'. Αλυάτης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς
 Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα
 τελευτᾷ, βασιλεύσας ἕτεα ἐπ' αὐτὰ καὶ πεν-
 τήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον,
 δεῦτερος ἔτος τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελ-
 φὸς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑ-
 ποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θύης ἄ-
 ξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀνα-
 θημάτων· Γλαύκῃ τοῦ Χίου ποίημα, ὃς
 μῆνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρεα κόλλη-
 σιν ἐξεῦρε.

κς'. Τελευτήσαντος δὲ Αλυάττεω,
 ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Αλυ-

^ε περὶ τὴν Ἰταλίην.

άτιω, έτέων έών ήλικίην πέντε καί τρη-
 κοντα· ός δή Έλλήνων πρώτοσι έπεθήκατο
 Εφεσίοισι. ένθα δή οί Εφέσιοι πολιορκέ-
 μενοι ύπ' αὐτοῦ, ανέθεσαν τήν πόλιν τῇ
 Αρτέμίδι, έξάφαντες έκ τῷ νηῷ χοινίον ές
 τό τεῖχος. έσι δέ μεταξύ τῆς τε παλαι-
 ῆς ^α πόλιος, ἢ τότε έπολιορκέειο, καί τῷ
 νηῷ, έπλά σάδιοι. πρώτοισι μέν δή τέτοισι
 έπεχείρησε ό Κροῖσος· μετά δέ, έν μέ-
 ρει εκάστοσι Ιώνων τε καί Αἰολέων, άλ-
 λοισι άλλας αἰτίας έπφέρων, τῶν μέν έ-
 δύνατο μέζονας παρευρίσκειν, μέζονα έ-
 παιτιώμενος, τοῖσι δέ αὐτῶν ^β καί Φαῦλα
 έπιφέρων.

κζ'. Ός δέ ἄρα οί έν τῇ Ασίῃ Έλλη-
 νες κατεσγράφατο ές Φόρσ άπαγωγήν, τό
 ένδεῦτεν έπενόεε, νέας ποιησάμενος, έπι-
 χειρέειν τοῖσι νησιώτησι. εόντων δέ οί πάν-
 των έτοιμῶν ές τήν ναυπηγίην, οί μέν Βί-
 αῖα λέγουσι τόν Πριηνέα άπικόμενον ές
 Σάρδεις, οί δέ Πιτταχόν τόν Μιτυληαῖον,

^α τῆς παλαιῆς. ^β δι' αὐτίων.

quinque et triginta : qui primus Graecorum Ephesiis bellum intulit. Unde Ephesii ab eo obsessi, urbem Dianae dedicarunt, fune ex ejus aede ad murum alligato. Est autem inter veterem urbem quae tunc obsidebatur, et templum, septem stadiorum intervallum. Hos primos Croesus aggressus est, deinde vero per vires singulos Ionum Aeolensiumque, aliis alias causas inferens, ut in quosque maximas reperire poterat, majora ; in quosdam etiam frivola causatus.

27. Postea vero quam Graecos in Asia subegit ad tributum pendendum, inde constituit aedificatis navibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas, quum omnia illi parata essent, dicunt alii Briantem Priensem, quum Sardes venisset, alii Pittacum Mitylenaeum, interrogatum

a Croeso numquid apud Graeciam novū
esset : respondisse quod illum a facienda
classe inhibuit. Inquit enim, ‘ Insulani, ô
‘ rex, decem millia equitum conducunt,
‘ habentes in animo adversus Sardes at-
‘ que te militare.’ Et Croesum vera loqui
ratum, dixisse, ‘ Utinam dent dii hanc in-
‘ sulanis mentem Lydos invadendi cum
‘ equis!’ Atque hunc excipientem dixisse,
‘ Videris mihi, ô rex, cupide vota factu-
‘ rus ut insulanos in continente adipisca-
‘ ris equitantes, haud absurda spe. Ve-
‘ rum quid aliud insulanos optare censes,
‘ simulac audierunt constituisse te adver-
‘ sus se classem aedificare, quam precan-
‘ tes, ut nacti Lydos in mari intercipient,
‘ teque pro Graecis in continente, quos
‘ tu in servitute contineres, ukiscantur?’
Hoc sermone delectatum admodum Croe-
sum, atque inductum (est enim visus ille
perquam scite dixisse) ab fabricanda classe

εἰρομένῃς Κροίσου^ς εἴτι εἴη νεώτερον περὶ
 τὴν Ἑλλάδα, εἰπόνῃα τάδε, καὶ παῦσαι
 τὴν ναυπηγίην, ὦ βασιλεῦ, νησιῶται
 ἵππον συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδεις τε
 καὶ ἐπὶ σε ἔχοντες ἐν νῶ στρατεύεσθαι.
 Κροῖσον δὲ, ἐλπίσανῃα λέγειν ἐκείνον ἀλη-
 θέα, εἰπεῖν, Ἀἰ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιή-
 σαιαν ἐπὶ νόον νησιώτησι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυ-
 δῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δὲ, ὑπο-
 λαβόντα φάναι, ὦ βασιλεῦ, προθύμως
 μοι φαίνεαι εὐξασθαι νησιώτας ἵππευο-
 μένης λαβεῖν ἐν ἡπείρῳ εἰκότα^δ ἐλπί-
 ζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὐχέσθαι
 ἄλλο ἢ ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντό σε
 μέλλονῃα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας,
 λαβεῖν ἀρώμενοι^ς Λυδοὺς ἐν θαλάσῃ,
 ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ οἰκημένων
 Ἑλλήνων τίσωνταί σε, τὰς σὺ δαλώσας
 ἔχεις; κάρτα τε ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ
 ἐπιλόγῳ· καὶ οἱ (προσφυέως γὰρ δόξαι
 λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυτ-

^ς εἰρομένη διὰ Κροῖσου. ^δ εἰκότα. ^ς ἀρώσθαι.

πηγίης· καὶ ἔτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημέ-
νοισι Ἰωσι ξεπνίην συνεθήκατο.

κη'. Χρόνου δὲ ἐπιγινομένῃ, καὶ κατε-
στραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐνὶ ὅς Ἀλυ-
ος ποταμῷ οἰκημένων· πλήν γὰρ Κιλίκων
καὶ Λυκίων, τῆς ἄλλης πάντας ὑπ' ἐωῦ-
τῷ ἴ ἐῖχε καταστρεφάμενος ὁ Κροῖσος.
εἰσὶ δὲ οἶδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ, Μα-
ριανδανοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρηῖ-
κες, οἱ Θυνοὶ τε καὶ Βιθυνοὶ, Κάρες, Ἰωνες,
Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Πάμφυλοι.

κθ'. Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ
προσεπικλινόμενῃ Κροίσῳ Λυδοῖσι, ἀπικνέον-
ται ἐς Σάρδεις ἀκμαζούσας πλὴν ἄλλοι
τε αἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ
τῷτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον εἶντες, ὡς ἑ-
καστος αὐτῶν ἔ ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σάλων,
ἀνὴρ Αθηναῖος, ὃς Αθηναίοισι νόμους κελεύ-
σαι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, καὶ τὰ
θεωρίας πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μή
τινα ἢ τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λύσαι τῶν

ἴ ὑπὸ ἰαυτῷ. ἢ αὐτίκῃ. ἢ μὴ δὲ τινα.

destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse.

28. Interjecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halyn fluvium colunt. nam praeter Cilices ac Lycios Croesus ceteros omnes in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagonae, Thraces, Thynique et Bithyni, Carres, Iones, Dorienses, Acolenses, Pamphyli.

29. His inquam subactis, et potentia Lydorum per Croesum augescente, contulerunt se Sardes opibus florentes, tum ceteri omnes e Graecia sophistae, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum etiam Solon, vir Atheniensis, qui quum leges jubentibus Atheniensibus tulisset, enavigando decem annos per caussam contemplandi fuit peregrinatus, ut ne quam legum quas condiderat

abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo jurejurando adaecti ad eas decem per annos servandas quas ipsis Solon condidisset.

30. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Aegyptum ad Amasim se contulit, et Sardes ad Croesum. Eo quum pervenisset, hospitaliter in regiam a Croeso exceptus est; tertioque aut quarto post die, jussu Croesi, ministri circumduxerunt Solonem circa thesauros, omniaque quae illic erant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, et ut sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Croesus, ‘Hospes Atheniensis, quia
‘ multus ad nos rumor de te emanavit ob
‘ tuam sapientiam, et ob peregrinationem,
‘ quemadmodum studio sapientiae deditus
‘ multam mundi partem videndi studio adieris: ideo mihi nunc cupido in-

ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὀρκίοισι γὰρ μεγάλοις κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρῆσθαι νόμοις τὴς ἂν σφί Σόλων^α θῆται.

λ'. Αὐτῶν δὴ ὧν τέτων^β καὶ τῆς Θεωρίας ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν^γ, ἐς Αἰγυπτον ἀπῆκετο παρὰ Ἀμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδεις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ἐξενίζετο ἐν τοῖσι βασιλεῦσι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα Θεράποντες περιῆγον κατὰ τὴς Θεσσαυρῆς, καὶ ἐπεδείκνυσαν^δ πάντα ἔοντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. Θεσάμενον δὲ μιν τὰ πάντα, καὶ^ε σκεψάμενον ὥς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροῖσος τάδε· ' Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ' παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῆλθε πολλός, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ ' πλάνης, ὥς φιλοσοφῶν τὴν πολλήν^ε ' Θεωρίας εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὧν^ζ

^α ἂν σφίσι Σόλων. ^β Αὐτῶν δὴ ὧν τέτων. ^γ εἵνεκα. ^δ ἐπεδείκνυσαν
τὰ πάντα ἔοντα μεγάλα τε ζ. ^ε ὥς φιλοσοφῶν, τῆς πολλῆς.

• μέρος ἐπείρεσθαι με ἐπὴλθέ σε, εἴ τινα
 • ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλ-
 • πίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦ-
 • τα ἐπηρώτα. Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύ-
 • σας, ἀλλὰ τῷ ἔοντι χρυσάμενος, λέγει,
 • ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀπο-
 • θωμάσας ἃ δὲ Κροῖσος τὸ λεχθὲν, εἶρετο
 • ἐπισρεφύς, Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι
 • ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε, Τέλλω τέττω μὲν,
 • τῆς πόλιος εὖ ἠκούσης, παῖδες ἦσαν κα-
 • λοί τε καὶ ἀγαθοί, καὶ σφι εἶδε ἅπασι
 • τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα παραμεί-
 • ναντα. τούτῳ δὲ ἡ τοῦ βίου εὖ ἦκοντι,
 • ὥς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευτή τῆ βίᾳ λαμ-
 • προτάτη ἐπεγένετο. γενομένης γὰρ Ἀ-
 • θηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς Ἀσσυρίωνας
 • ἐν Εὐφράτῃ, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιή-
 • σας τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλις αἰ
 • καὶ μὲν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν
 • αὐτοῦ τῇ περ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν με-
 • γάλως.

ἃ ἀποθνήσκουσιν. ἡ ἰς τὸτε δὲ.

‘cessit sciscitandi ex te, ecquem jam vi-
‘disti omnium beatissimum.’ Sperans vi-
delicet se inter homines beatissimum esse,
ita sciscitabatur. Solon autem nihil admo-
dum assentatus, sed ut res erat respon-
dens, ‘Egō vero (inquit) ô rex, vidi beatissi-
‘mum Tellum Atheniensem.’ Quod dic-
tum admiratus Croesus instat interroga-
re, ‘Qua re Tellum judicas esse beatissi-
‘mum? Quia, inquit, Tello, republica
‘bene instituta, filii fuerunt honesti et bo-
‘ni, et illis vidit singulis enatos liberos,
‘hosque omnes superstites: et quum vita
‘bene huic cederet, quantum in nobis
‘est, obitus splendidissimus insuper obti-
‘git. Siquidem proelio quod Athenien-
‘ses cum finitimis gessere apud Eleusi-
‘nem, quum auxilio venisset, hostesque in
‘fugam vertisset, pulcherrimam oppetiit
‘mortem. Quem Athenienses, quo loco
‘occubuerat, eo ipso publice humarunt,
‘magnificeque honorarunt.’

31. Tum vero multa de Tello ac be-
ata Solone referente, excitatus Croesus,
interrogat quemnam secundum ab illo vi-
disset; putans haud dubie secundas se
partes esse laturum. ‘Cleobin, inquit ille,
‘et Bitonem: quippe his et genus Argi-
‘vum erat, et victus suppeditabat: ad-
‘haec corporis robur tantum ut et in cer-
‘taminibus ambo pariter praemia tuler-
‘rint, et de his etiam ista memorentur:
‘Quum dies festus Junonis apud Argi-
‘vos esset, oporteretque omnino matrem
‘horum ad templum vehi bobus junctis,
‘hique boves ex agro eis ad horam prae-
‘sto non essent: tunc juvenes exclusi tem-
‘pore, ipsi jugum subeuntes, plaustrum
‘traxerunt quo mater vehebatur, et quin-
‘que ac quadraginta per stadia trahentes
‘ad templum pervenerunt. Quibus quum
‘haec fecissent, et ab omni coetu con-
‘specti fuissent, optimus obtigit vitae exi-

λα'. Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον
 προετρέφατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον, εἶπας
 πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δεύτε-
 ρον μετ' ἐκείνον ἴδοι· δοκέων πάγχυ δευ-
 τερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε Κλέωβιν
 τε καὶ Βίτωννα.^α ' τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος
 ' Ἀργείοισι βίος τε ἀρχέων ὑπῆν, καὶ πρὸς
 ' τῷ, ῥώμη σώματος τοιήδε, ἀθλοφόροι
 ' τε ἀμφοτέροι ὁμοίως ἔσαν. καὶ δὴ καὶ λέ-
 ' γεται ὅδε ὁ λόγος^α. ἐούσης ὀρτῆς τῇ
 ' Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως τὴν
 ' μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομιδῆναι ἐς τὸ
 ' ἱρόν· οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τῆς ἀγρῆς οὐ παρε-
 ' γίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκκληϊόμενοι^β δὲ τῇ ὥρῃ
 ' οἱ νεηνίαί, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύ-
 ' γλην, εἵλκον τὴν ἄμαξαν. ἐπὶ τῆς ἀμά-
 ' ξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σαδίς δὲ
 ' πέντε καὶ τεσσαράκοντα^γ διακομίσαντες,
 ' ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν^δ. ταῦτα δὲ σφι
 ' ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύ-
 ' ριος, τελευτῇ τῆς βίης ἀρίστη ἐπεγένετο.

^α ὡς λόγος. ^β ἐκκληϊόμενοι. ^γ τεσσαράκοντα. ^δ ἐπὶ τὸ ἱρόν.

• διέδεξε τε ἐν τέτοισι ὁ Θεός, ὡς ἄμεινον
 • εἶη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν.
 • Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περισσάντες ἐμακάριζον
 • τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην^ε. αἱ δὲ Ἀρ-
 • γεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷων τέκνων
 • ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα
 • τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ Φήμῃ, σᾶσα ἀντίον
 • τῆς ἀγάλατος, εὐχέτο, Κλέωδι^ε τε καὶ
 • Βίτωνι, τοῖσι ἐωϋτῆς τέκνοισι, οἳ μιν ἐ-
 • τίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν Θεὸν τὸ
 • ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστόν ἐστι. μέλα ταύ-
 • την δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐ-
 • ωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ
 • ἱρῷ οἱ νεηνίαί, ὑπέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν
 • τέλει τέτῳ ἔχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφρων
 • εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελ-
 • φός, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων.^ε

Λβ'. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμωνίης δευτε-
 ρεῖα ἐνεμε τέτοισι. Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς,
 εἶπε, • ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη
 • εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ

^ε τῶν τεκνῶν τὴν γνῶμην.

'tus: et in his deus demonstravit, Sati-
'homini esse mori magis quam vivere.
'Nam quum circumstantes Argivi laudi-
'bus tollerent, viri quidem robur ado-
'lescentium, feminae vero matrem eo-
'rum, quod tales filios fortita esset: ma-
'ter gaudio perfusa cum facto tum fama,
'ante simulacrum stans, precata est De-
'am ut Cleobi et Bitoni filiis suis qui il-
'lam magnopere honoravissent, daret id
'quod optimum esset homini contingere.
'Post hanc precationem, ubi sacrificarunt
'epulatique sunt, adolescentes somno qui-
'escentes in ipso delubro, non surrexe-
'runt, sed hoc vitae exitu perfuncti. Quo-
'rum effigies, tanquam virorum qui prae-
'stantissimi extitissent, Argivi factas apud
'Delphos collocarunt.'

32. Et his quidem Solon secundas
beatitudinis partes attribuit. Croesus au-
tem conturbatus, inquit, 'Hospes Athe-

‘ nienſis, adeone a te dejicitur in nihilum
‘ noſtra felicitas, ut ne privatis quidem
‘ viris nos aequiparandos ducas?’ Cui ille,
‘ Me, ô Croeſe, gnarum omne numen
‘ invidum eſſe et turbulentum, de rebus
‘ humanis interrogas? In diuturno enim
‘ tempore multa videre accidit, quae ne-
‘ mo velit, atque etiam tolerare multa.
‘ Propono enim homini terminum vitae
‘ ad ſeptuaginta annos, qui tot anni con-
‘ ſtant ex vigintiſque millibus ac du-
‘ centis diebus, menſe intercalari non po-
‘ ſito. Quod ſi velis alternos iſtorum an-
‘ norum addito menſe prolixiores fieri, ut
‘ tempeſtates opportune incidentes con-
‘ gruunt, menſes quidem intercalares per
‘ annos ſeptuaginta, fient trigintaſque,
‘ dies autem ex his menſibus mille quin-
‘ quaginta. Horum dierum omnium, qui
‘ ſunt in ſeptuaginta annos, numero vi-

ὁ μὴδὲν, ὥς τε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀξίους ἡμέας
 ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε, ὦ Κροῖσε, ἐπι-
 σάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐόν Φθόνερον
 τε καὶ ταραχῶδες, ἐπειρωτᾶς ἀνδρω-
 πηίων πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μα-
 κρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἐσὶν ἰδεῖν ἑ τα
 μή τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν β.
 ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα ἔβρον τῆς ζῆς
 ἀνθρώπῳ προτίθημι. οὗτοι ἐόντες ἐνιαυ-
 τοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡμέρας διη-
 κοσίας καὶ πεντακιχιλίας καὶ δισμυρίας,
 ἐμβολίμους μηνὸς μὴ γενομένους. εἰ δὲ δὴ ἐ-
 θελήσει τῷτερον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρό-
 τερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμβαί-
 νωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν
 παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλι-
 μοι γίνονται τριήκοντα ἡ πέντε· ἡμέραι δὲ
 ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλια πενήκον-
 τα. τεστέων ἱ τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν
 ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐστέων πεντή-
 κοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακιχιλιέων καὶ

ἑ ἰσι ἰδίαν. β παθίαν. ἡ τριάκοντα. ἱ τέτων.

• δισφυριέων ^α, ἡ ἑτέρα αὐτέων τῇ ἑτέρῃ
 • ἡμέρῃ τοπαράπαν ἕδὲν ὅμοιον προσάγει
 • πρῆγμα. οὕτω ὦν, Κροῖσε, πᾶν ^β ἔστι
 • ἄνθρωπος συμφορῇ. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλε-
 • τέειν ^γ μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ-
 • ναι πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶ-
 • ρεό με, οὐκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τε-
 • λευτήσῃς ἀνὰ καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι.
 • οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλῆσιος μᾶλλον τοῦ
 • ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ
 • μὴ οἱ τύχη ^δ ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ
 • ἔχοντα ^ε τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ
 • μὲν γὰρ ζῆα πλούτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοι
 • εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίη, εὐ-
 • τυχεές. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλ-
 • βιος δὲ δυοῖσι προέχει τῷ εὐτυχέος μῦ-
 • νον· οὗτος δὲ, τοῦ πλεσίη καὶ ἀνολβίου
 • πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι,
 • καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖ-
 • και, δυνατώτερος· ὁ δὲ, τοῖσι δὴ προέχει

^α ἑξακισχιλίων καὶ δισφυριέων. ^β ὁ Κροῖσι, πᾶν. ^γ πλεονείων.
^δ μὴ ἡ τύχη. ^ε ἔχοντα.

‘gintifex millia ducenti quinquaginta, nul-
‘lus prorsus qualem alius rem adducit. Ita
‘igitur, Croese, universum est homo ca-
‘lamitas. Ceterum tu quidem mihi vide-
‘ris et divitiis valde pollere, et multorum
‘hominum rex esse: sed id de quo me
‘interrogasti, nondum te esse dixero, pri-
‘usquam te bene vita defunctum esse au-
‘diero. Neque enim beatior est magnis
‘opibus praeditus, eo qui diurnum victum
‘habet: nisi eidem omnibus bonis prae-
‘dito, fortuna concefferit bene vita de-
‘functi. Etenim multi homines perquam
‘locupletes, minime tamen beati sunt:
‘multi vero mediocria habentes patrimo-
‘nia, fortunati. Quorum is qui divitiis
‘affluit, sed non beatus est, duabus tan-
‘tummodo rebus antecellit fortunatum: at
‘hic divitem et non beatum pluribus. Ille
‘ad cupiditates peragendas, et ad gran-
‘dem quae incidat offensam tolerandam

validior est: hic vero istis superat illum;
aerumnam quidem et cupiditatem non
similiter ac ille potest tolerare; verum
ista ab illo abigit felicitas: sed est in-
pertus, prospera fruens valetudine, ma-
lorum exsors, in liberis laetus, formosus.
Quod si ad haec, diem quoque suum fe-
liciter obierit, is est, quem quaeris, dig-
nus qui vocetur beatus: prius tamen
quam ad obitum pervenerit, contine, et
nequaquam beatum appella, sed fortu-
natum. Sed haec omnia consequi homi-
nem impossibile est: sicut nec ulla regio
cuncta sibiipso suppeditat, sed aliud ha-
bens, alio indiget; quae tamen habet
plurima, ea est optima. quemadmodum
etiam hominis corpus unum aliquod sibi
non sufficit; quia aliud habet, alio caret.
Sed quisquis horum plurima habere per-
severaverit, et postea placido animo e vi-
ta excefferit, hic apud me nomine hoc,
veluti rex, donari meretur. Omnis au-

ἑκείνῃς, ἅτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην ἔκ ὁμοί-
 ως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἢ
 εὐτυχίῃ οἱ ἀπερύκει. ἄπειρος δὲ ἔστι,
 ἄνυστος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής.
 εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι τελευτήσει τὸν
 βίον εὖ, οὗτος ἐκείνος, τὸν σὺ ζητεῖς,
 ὁλβιος κεκληῖσθαι ἄξιός ἐστι. πρὶν δὲ ἂν
 τελευτήσει, ἐπιχεῖν^ε, μὴδὲ καλέειν κω
 ὁλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μὲν
 νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἑόντα,
 ἀδύνατον· ὥσπερ χώρα ἑδεμία^ς καταρ-
 κέει πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλ-
 λο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἢ δὲ
 ἂν τὰ πλεῖστα ἔχη^η, ἀρίστη αὕτη. ὥς
 δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἐν οὐδὲν αὐταρκές
 ἐστι. τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές
 ἐστι. ὅς δ' ἂν αὐτῶν^ι πλεῖστα ἔχων δια-
 τελέη, καὶ ἔπειτα τελευτήσει εὐχαρί-
 σως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ ἔνομα
 τοῦτο, ὡς βασιλεὺς, δίκαιός ἐστι φέρε-
 σθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρηματός

^ε ἐπισχέειν. ^ς ἑδεμία. ^η ἔχει. ^ι αὐτῶν.

‘ τὴν τελευτὴν κῆ ἀποθήσειαι. πολλοῖσι
 ‘ γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ Θεὸς, προρρίζεις
 ‘ ἀνέτρεφε.’

λγ'. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἔκως
 ἔτε ἐχαρίζετο, ἔτε λόγῳ μιν ποιησάμενος
 ἔδενός, ἀποπέμπειαι · κάρτα δόξας ἀμα-
 θεία εἶναι, ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεῖς,
 τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὄρᾱν ἐ-
 κέλευε.

λδ'. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλα-
 βε ἐκ Θεῶ^α νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς
 εἰκάσαι) ὅτι ἐνόμισε ἐωϋτὸν εἶναι ἀνθρώ-
 πων ἀπάντων ὀλβιώτατον. Αὐτίκα δὲ οἱ
 εὐδοντι ἐπέσθη ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀληθειάν
 ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κα-
 τὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο
 παῖδες· τῶν οὐτερος μὲν διέφθαρτο· (ἦν
 γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕτερος, τῶν ἡλικίων μα-
 κρῷ τὰ πάντα πρῶτος. οὖνομα δὲ οἱ ἦν
 Ατυς. τοῦτον δὲ ὦν τὸν Ατυν σημαίνει
 τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέει μιν αἰχ-

tem rei oportet inspicere exitum, quò sit
'evasura: quoniam multos deus, quibus
'felicitem quodammodo monstraverat,
'radicitus evertit.'

33. Haec Solon, neque assentando
Croeso, neque ullius eum momenti faci-
endo, loquutus dimittitur: saneque est vi-
sus esse indoctus, qui bonis praesentibus
praetermissis, juberet omnium rerum in-
spicere exitum.

34. POST abitum Solonis divinitus
ingens vindicta Croesum excepit, quod (ut
conjectare licet) seipsum omnium homi-
num beatissimum arbitraretur. Statim igitur
ei dormienti somnium oblatum est,
veritatem indicans malorum quae circa
filium erant eventura. Erant autem Croe-
so liberi duo: quorum alter erat corrup-
tus, utpote surdus: alter inter aequales
omnia longe primus, nomine Atys. Hunc
itaque Atym Croeso significat somnium

fore, ut ferrea cuspide trajectum amitteret. Experrectus, et secum rem versans, somnio territus, accipit filio uxorem: et quum solitus esset praeesse copiis Lydorum; nusquam eum amplius ad tale munus dimittit: jacula et hastas, omniaque hujusmodi quibus homines in bello utuntur, e virilibus aedium partibus amovens, in thalamos coacervat, nequid suspensum in filium decideret.

35. Quum autem nuptiae filii sub manus essent, advenit Sardes quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad aedes Croesi venisset, ex rituque usitato, ut sibi expiari liceret, orasset, Croesus expiavit. Modus autem expiandi apud Lydos est propinquus ei qui apud Graecos. Ubi vero legitima peregit Croesus, percontatus est, unde ille et quisnam foret, haec inquires, ‘ô homo, quis tu?

μὴ σιδηρῇ βληθέντα. ὁ δ' ἐπεὶ τ' ἐξηγέρ-
θη, καὶ ἐωϋτῷ λόγον ἔδωκε, κατορρώδηςας
τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναι-
κα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν,
ἔδαμῃ ἔτι ἐπὶ τοῖστο ^β πρῆγμα ἐξέπεμπε.
ἀκόντια δὲ καὶ δοράτια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάν-
τα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι,
ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θα-
λάμους συνένησε, μή τι οἱ κρεμáμενον τῷ
παιδὶ ἐμπέσῃ.

λέ. Εὐχόμενος δὲ οἱ ἐν χερσὶ τῆ παιδὸς
τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδεις ἀνὴρ
συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας
ἔων, Φρυγὴ μὲν γενεῇ, γένεος δὲ τοῦ βασι-
λήϊου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου
οἰκία, κατὰ νόμους τῆς ἐπιχωρίους καθα-
ρίαις ἐδέετο κυρῆσαι ^γ. Κροῖσος δὲ μιν ἐκά-
θηρε. ἔστι δὲ παραπλησίη ἡ κάθαρσις τοῖσι
Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἑλλησι. ἐπεὶ τε δὲ τὰ
νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο
ἐκόθεν τε καὶ τίς εἴη. λέγων τὰδε, ' Ων-

^β τοῖστον, ^γ ἰδίαιτο ἐπικυρῆσαι.

‘ θρωπε^δ, τίς τε ἐὼν, καὶ κόθεν τῆς Φρα-
 ‘ γίης ἦκων, ἐπίσιος ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε
 ‘ ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας;’ ὁ δὲ ἀμεί-
 βετο, ‘ Ω βασιλεῦ, Γορδίαῦ μὲν τοῦ Μί-
 ‘ δεῶ εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ Ἀδρητος.
 ‘ Φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωῦτοῦ ἀέκων
 ‘ πάρειμι, ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τρυῶ πα-
 ‘ τρός, καὶ ἐστερημένος πάντων.’ Κραῖσος δὲ
 μὴν ἀμείβετο ταῖςδε, ‘ Ἀνδρῶν τε φίλων τυ-
 ‘ χάνεις ἔκγονος ἐὼν, καὶ ἐλήλυθας ἐς Φί-
 ‘ λης· ἔνθα ἀμνηχανήσεις χρήματος ὅδε-
 ‘ νός, μένων ἐν ἡμετέρου^ε. συμφορὴν δὲ
 ‘ ταύτην ὡς κεφότατα φέρων, κερδανέ-
 ‘ σις πλεῖστον. ὁ μὲν δὴ δίαταν εἶχε ἐν
 ‘ Κροίσις.’

λς'. Εἰν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τῷ τῷ, ἐν
 τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ συὸς χρηματὶ γίνεσθαι
 μέγα· ὀφρῶμεκος^ε δὲ οὗτος ἐκ τῷ ὄρεος β
 τῷ, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε.
 πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξεληθόν-
 τες^η, ποιέεσκον μὲν ὅδεν κακὸν, ἔπαχον δὲ

^δ Ἀνθρωπε. ^ε ἡμετέροις, ^ε ὀφρῶμεκος. ^β ὄρεος. ^η ἐλθόντες.

‘et quo Phrygiae loco profectus, domesticus mihi factus es? et quem virum aut quam feminam interemisti?’ Ad quem ille respondit, ‘ô Rex, Midae nepos, Gordii filius sum, nomine Adrastus: quia fratrem mei ipsius imprudens interemi, adsum ejectus a patre, et omnibus rebus exutus.’ Croesus autem invicem eum sic alloquebatur, ‘Ex viris amicis oriundus es, et ad amicos venisti: unde in nostris aedibus manens, nullius rei indigebis. Istam porro calamitatem quam levissime ferendo, plurimum lucrifacies.’ Atque ille quidem apud Croesum domicilium habuit.

36. Verum per hoc idem tempus apud Olympum Mysium, aper eximiae magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progressus, Myforum opera pervastabat: in quem saepenumero Myfi egressi, nihil admodum mali ei fecerant, sed ab eo ac-

ceperant. Ad extremum igitur missi ad Croesum ex Mysia nuncii ita dixerunt, ‘ Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agrestia corrumpit opera: quem studiosissime captantes interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obsecramus, ut nobiscum filium tuum ac delectos juvenes canesque mittas, quò belluam e regione tollamus.’ Haec illis precantibus, Croesus somnii verba memoria repetens, ita respondit; ‘ Filii quidem mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobiscum miserim. nam est novus maritus, et ista nunc sunt ei cordi. Lydorum tamen delectos et venatorium officium una mittam, mandaboque euntibus ut promptissime vobiscum belluam de regione summoveant.’

37. Haec Croesus respondit. Cujus verbis quum contenti non essent Mysi, intervenit Croesi filius, auditis quae Mysi

πρὸς αὐτῷ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι παρὰ τὸν
 Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε,
 ‘Ὡ βασιλεῦ, υἱὸς χρήμα μέγιστον ἀνεφά-
 ‘νῃ ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὅς τὰ ἔργα διαφθεί-
 ‘ρει. τῷτον προθυμεόμενοι ἐλέειν ἔδυνά-
 ‘μεθα. νῦν ὧν προσδεόμεθα σεῦ, τὸν παῖ-
 ‘δα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμ-
 ‘ψαι ἡμῖν, ὥς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς
 ‘χώρης.’ Οἱ μὲν δὴ τέτων ἐδέοντο. Κροῖ-
 σος δὲ μνημονεύων τῷ ὀνείρῳ τὰ ἔπεα, ἔ-
 λεγε σφι τάδε, ‘Παιδὸς μὲν περὶ τῷ ἐμῷ
 ‘μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμ-
 ‘πέμψαιμι· νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ
 ‘ταῦτα οἱ νῦν μέλει. Λυδῶν μέντοι λο-
 ‘γάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω·
 ‘καὶ διακελεύσομαι τοῖσι ἴσσι, εἶναι ὡς προ-
 ‘θυμοτάτοις συνεξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον
 ‘ἐκ τῆς χώρης.’

λζ'. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεω-
 μένων δὲ τέτοις τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχε-
 ται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηχοῦς τῶν ἐ-

δέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαμένου δὲ τῷ Κροί-
 σου τόν γε παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει
 πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, ‘ Ω πάτερ,
 ‘ τὰ κάλλιφα πρότερόν κοτε καὶ γενναί-
 ‘ ὀταῖα ἡμῖν ἦν, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄ-
 ‘ γρας φοιτέοντας εὐδοκιμέειν· νῦν δὲ ἀμ-
 ‘ φοτέρων με τούτων ἀποκληΐσας ἔχεις,
 ‘ ἕτε τίνα δειλίην μοι παριδών, οὔτε ἀθυ-
 ‘ μίην. νῦν τε τεῶσί με χρὴ ὄμμασι ἔς τε
 ‘ ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνε-
 ‘ σθαι; κῶϊος μὲν τις τοῖσι πολίηταισι δό-
 ‘ ζω εἶναι; κῶϊος δὲ τις τῇ νεογάμῳ γυ-
 ‘ ναικί; κοίῳ δὲ ἐκείνῃ δόξει ἀνδρὶ συνοι-
 ‘ κέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες ἰέναι ἐπὶ τῇ
 ‘ Διήρῃ, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὅπως μοι ἀ-
 ‘ μείνω ἐς τὰ ταῦτα οὕτω ποιούμενα.’

λή. Αμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, ‘ Ω
 ‘ παῖ, ἕτε δειλίην, ἕτε ἄλλο ὕδεν ἄχαρι
 ‘ παριδών τοι, ποιέω ταῦτα· ἀλλά μοι
 ‘ ὅψις ὀνείρες ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιτᾶσα ἔφη σέ
 ‘ ὀλγοχρόνιον ἔσεσθαι. ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς

precarentur, et Croeso negante cum illis
missurum se filium, haec inquit ad eum
adolescens, ‘ô Pater, antehac interdum
‘honestissima nobis ac praeclara maxime
‘erant, vel in bella vel in venationes e-
‘undo gloriam parare; sed horum utro-
‘que nunc exclusum me tenes, nulla in
‘me animadversa neque ignavia neque
‘socordia. Nunc ergo quibus me oculis
‘conspici oportet euntem in forum, atque
‘illinc redeuntem? qualis civibus, qualis
‘uxori recens nuptae videbor? cui illa vi-
‘ro videbitur nupta? Proinde me tu aut
‘sinas venatum ire, aut mihi verbis per-
‘suadeas, potiora ista esse quae sic facis.’

38. Cui respondens Croesus, ‘ô fili,
‘inquit, neque quod ignaviam, neque
‘quod aliud quippiam injucundum mihi
‘animadverterim in te, haec facio: sed
‘visum quod in somno mihi oblatum est,

‘ dixit te brevis aevi futurum : quippe
‘ ferrea perituum cuspide. Cujus visi gra-
‘ tia et has tibi maturavi nuptias, nec ad
‘ ea quae suscipiuntur, dimitto, observans
‘ siquo queam te, dum vivo, furtim ser-
‘ vare. Filius enim mihi unicus es. nam-
‘ que alterum auribus captum pro nullo
‘ existimo.’

39. Ad quem vicissim adolescens, ‘ ô
‘ Pater, inquit, tibi equidem ignosco a-
‘ genti circa me custodiam, qui tale vide-
‘ ris somnium: verum tu illud non probè
‘ percipis: quod (quoniam te latet) ae-
‘ quum est me tibi interpretari. Ais tibi
‘ somnum ostendisse, me ferrea perituum
‘ cuspide. At vero quaenam manus apri
‘ sunt, quaeve cuspis ferrea, quam tu per-
‘ timescas? Nam si dente dixisset aut ali-
‘ quo hujus simili perituum me, deberes
‘ facere quae facis: nunc autem dixit, cu-
‘ spide. Quare quum non sit nobis pug-
‘ na cum viris, ire me finas.’

' σιδηρέης ἀπολέεσθαι. πρὸς ὧν τὴν ὄψιν
 ' ταύτην, τὸν τε γάμον τοι τῷτον ἔσπευ-
 ' σα, καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα οὐκ
 ' ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ πως δυνάι-
 ' μην ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε ζῶῃς διακλέψαι.
 ' εἰς γάρ μοι μῦθος τυγχάνεις ἐὼν παῖς·
 ' τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν ἀ-
 ' κοήν, ἔκ εἶναί μοι λογίζομαι.

λθ'. Αμείβεσθαι ὁ νεηνίης τοῖσδε, ' Συγ-
 ' γνώμη μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὄψιν
 ' τοιαύτην, περὶ ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν. τὸ
 ' δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ ὀ-
 ' νειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. Φῆς
 ' τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρέης φά-
 ' ναι ἐμὲ τελευτήσειν· ὑὸς δὲ κοῖαι μὲν
 ' εἰσι χεῖρες, κοίη δὲ αἰχμὴ σιδηρὴ, ἦν
 ' σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι
 ' εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλῃ τευ ὅ, τι
 ' τῷτῳ ἔοικε, χρῆν δὴ σε ποιέειν τὰ ποιέεις·
 ' νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεὶ τε ὧν οὐ πρὸς
 ' ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέθες με.

μ'. Αμείβεται Κροῖσος ^α, ' Ω παῦ, ἔστ'
 ' τῇ με νικᾷς γνώμην ἀποφαίνων περὶ τῷ
 ' ἐνυπνίᾳ. ὥς ὢν νενικημένος ὑπὸ σέο, με-
 ' ταγνώσκω, μετήμμι τέ σε ἰέναι ἐπὶ τὴν
 ' ἄγρην.'

μα'. Εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, με-
 ταπέμπεται τὸν Φρύγα Ἀδρησον· ἀπικο-
 μένω δέ οἱ λέγει τάδε, ' Ἀδρησε, ἐγὼ σε
 ' συμφορῇ πεπληγμένον, ἀχαρίτην τοι
 ' ἔκ ὀνειδίζω ^β, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι ὑποδε-
 ' ξάμενος ἔχω, παρέχων πᾶσαν δαπάνην·
 ' νῦν ὢν (ὀφείλεις γάρ, ἐμεῦ προποιήσαν-
 ' τος χρησά' ἐς σε, χρησθεῖσιν με ἀμείβε-
 ' σθαι) φύλακα παιδός σε τῷ ἐμῷ ^γ ' χρή-
 ' ζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὀρμεωμένου· μή
 ' τινες κατ' ὁδὸν κλώπες κακῆργοι ἐπὶ δη-
 ' λήσει φανέωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ τῷτο, καὶ
 ' σέ τοι χρεῶν ἐστὶ ἰέναι ἔνθα ἀπολαμπρύ-
 ' νει τοῖσι ἔργοισι. πατρῷόν τε γάρ τοι
 ' ἐστὶ· καὶ προσέτι ῥώμη ὑπάρχει.'

μβ'. Αμείβεται ὁ Ἀδρησον, ' Ω βα-

^α Κροῖσος τοῖσδε. ^β ἀχαρί τι τοι ἔκ ὀνειδίζων. ^γ τὸ μῦ.

40. Et Croesus, 'Evincis me, inquit,
'ô fili, ista loquens de somnio intelli-
'gendo. Quapropter, ut abs te victus,
'muto sententiam, et tibi veniam do eun-
'di ad venationem.'

41. Haec loquutus Croesus, Adra-
stum Phrygem arcessit, eique, ubi adfuit,
taliter inquit; 'Ego te, Adraсте, calamita-
'te pressum (non ingrato tibi haec ex-
'probrio) expiavi, et receptum domi ha-
'beo, omnem suppeditans sumptum: nunc
'ergo (debes enim de me qui prior de te
'bene meritus sum, invicem bene mere-
'ri) custodem te opus est esse filii mei, ve-
'natum proficiscentis, ne qui inter viam
'occulti grassatores in vestram perniciem
'prodeant. Ad haec, tua interest eò te
'ire, ubi splendor ex rebus gestis paratur;
'quod tibi paternum est, et praeterea ro-
'bur adest.'

42. Cui Adrastus, 'Ego, inquit, ô

‘ rex, in istud certamen alioqui non per-
‘ gerem: neque enim tali calamitate af-
‘ fectum fas est ad aequales se conferre
‘ fortunatos, neque istud velle mihi adest,
‘ et frequenter meipsum continui: nunc
‘ tamen quoniam tibi hoc cordi est, cui
‘ gratificari oportet (debeo enim gra-
‘ tiam referre per obsequia) ista exequi
‘ paratus sum: filiumque tuum, quem me
‘ custodire jubes, expecta incolumem re-
‘ diturum vel custodis respectu.’

43. Posteaquam his verbis Adrastus Croeso respondit, mox instructi delectis juvenibus et canibus, discedunt. Qui ubi ad montem Olympum pervenere, bellum indagant, et inventam circumfusi jaculis incesunt. Ibi hospes is qui a caede fuerat expiatus, et vocabatur Adrastus, vibrato in aprum jaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Croesi adeptus est.

' σιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἦϊα ἐς
 ' ἄεθλον τοιόνδε· ἔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε
 ' κεχρημένον οἶκός ἐστι ^δ ἐς ὁμήλικας εὖ
 ' πρῆσόνλας ἰέναι, ἔτε τὸ βέλεσθαι πάρα.
 ' πολλαχῇ τε ἀνίχον ἐμεωῦτόν· νῦν δέ,
 ' ἐπεὶ τε σὺ σπεύδεις, καὶ δεῖ τοι χαρί-
 ' ζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι χρη-
 ' σῶσι) ποίεειν εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. παῖ-
 ' δά τε σὸν, τὸν διακελεύεαι φυλάσσειν,
 ' ἀπήμονα τῷ φυλάσσοντι εἵνεκεν προσ-
 ' δόκα τοι ἀπονοστήσειν.^γ

μγ'. Τοιῆτοισι ἐπεὶ τε οὗτος ἀμείψα-
 το Κροῖσον, ἦϊσαν μετὰ ταῦτα ἐξηρτυ-
 μένοι λογάσι τε νεηνίησι κῆ ^ε κυσί. ἀπικό-
 μένοι δὲ ἐς τὸν Οὐλύμπον τὸ ὄρος, ἐζήτε-
 ον τὸ θηρίον· εὐρόντες δέ, καὶ περισάντες
 αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεί-
 νος οὗτος δὴ ^ε ὁ καταρθεὶς τὸν φόνον, κα-
 λεόμενος δὲ Ἀδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν,
 τῷ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τῷ Κροί-
 σῳ παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ,

^δ οἶκός ἐστι. ^ε νεηνίησι τε β. ^ε ξένος αὐτός δὴ.

ἔξέπλησε τοῦ ὀνείρου τὴν φήμην. ἔθεε δέ τις ἀγγελέων Κροίσῳ & τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδεις, τὴν τε μάχην καὶ τὸν τῷ παιδὸς μόρον ἐσήμηνέ οἱ ^h.

μδ'. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τῷ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλον τι ἐδεινολογέει οὔτι μιν ἀπέκλεινε τὸν αὐτὸς φόνος ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθὼς εἶη. ἐκάλεε δὲ ἐπίσιόν τε καὶ ἑταιρήϊον, τὸν αὐτὸν τῷτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἐπίσιον καλέων, διότι δὴ ⁱ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τῷ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήϊον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτὸν, εὐρήκοι ^k πολεμιώτατον.

μέ'. Παρῆσαν δὲ μετὰ τῷτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὅπιοθεν δὲ εἶπετό οἱ ὁ φονεύς. ἡ δὲ οὗτος πρὸ τῷ νεκρῷ, παρεδίδου ἐϋτὸν Κροίσῳ, προΐεινων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαι μιν κελεύων τῷ νθ-

^h τῷ Κροίσῳ. ^h ἐσήμηνε οἱ. ⁱ ὅτι δὴ. ^k ἀπὸ τοῦ εὐρήκοι.

Iste quidem cuspide ictus, vocem somni implevit. Quod factum quidam Croeso nunciaturus cucurrit, perveniensque Sardes, pugnam illi et filii necem indicavit.

44. Croesus autem morte filii perturbatus, eò gravius eam ferebat, quòd is cum necasset quem expiaverat a caede. Et pergraviter cladem istam lamentans, Jovem expiatorem invocabat, testificans quae ab hospite passus esset. Invocabat vero etiam domorum praesidem et familiarem, hunc eundem nominans deum: domorum praesidem quidem, quod quum domo excepisset hospitem, percussorem filii sui imprudens aluisset; familiarem vero quod pro custode cum illo missum comperisset maximum hostem.

45. Secundum haec, Lydi adfuerunt qui cadaver ferebant: post ipsum interfector sequebatur. Stans autem hic ante cadaver, sese Croeso tradebat manus pro-

tendens, jubensque ut se super cadaver
maçtaret, referendo tum priorem calami-
tatem suam, tum quia post illam suum
etiam expiatiorem perdidisset, sibi viven-
dum amplius non esse. Haec Croesus au-
diens, etsi in tanto domestico luctu posi-
tus, tamen Adrastum miseratus est, et ad
eum inquit ; ‘ Habeo abs te hospes om-
‘ nem vindictam, quoniam teipsum mor-
‘ te condemnas. Neque vero tu hujus
‘ mihi cladis autor es, nisi quatenus id
‘ fecisti imprudens: sed deorum quispiam,
‘ qui jampridem mihi ventura signifi-
‘ vit.’ Croesus ergo filium, prout justum
erat, sepelivit. Adrastus autem Gordii-fi-
lius, Midæ nepos is qui tum fratris sui,
tum expiatoris interfectior erat, ubi silen-
tium hominum fuit ad sepulcrum, ag-
noscens se esse hominum quos ipse nove-
rat, calamitosissimum, sese super bustum
transfodit.

46. Porro Croesus, filio orbatus, in-

χρῶ· λέγων τήν τε προτέραν ἐωϋτῆ συμ-
 φορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνη τὸν καθήραντα ^α
 ἀπολωλεκῶς εἶη· οὐδέ οἱ εἶη βιώσιμον.
 Κρῶισος δὲ τούτων ἀκύνων ^β, τὸν τε Ἀδρη-
 σον κατοικτείρει, καίπερ ἑὼν ἐν κακῷ οἰ-
 κηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, ' Ε-
 'χω ὦ ξεῖνε παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην,
 ' ἐπειδὴ σεωϋτοῦ καταδικάζεις θάνατον.
 ' εἰς δὲ ὃ σύ μοι τῷδε τῷ κακῷ αἴτιος, εἰ
 ' μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαιο· ἀλλὰ θεῶν
 ' καὶ τις, ὅς μοι καὶ πάλα προεσήμαινε τὰ
 ' μέλλοντα ἔσεσθαι.' Κρῶισος μὲν νυν ἔ-
 σταψε ὡς ἐοικὸς ^γ ἦν τὸν ἐωϋτοῦ παῖδα.
 Ἀδρησος δὲ ὁ Γορδίου τῷ Μίδεω, οὗτος δὴ
 ὁ φονεὺς μὲν τῷ ἐωϋτῇ ἀδελφεῷ γενόμενος,
 φονεὺς δὲ τῷ καθήραντος, ἐπεὶ τε ἡσυχίῃ
 τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ ^δ σῆμα,
 συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐ-
 τὸς ἤειδε ^ε βαρυσυμφορώτατος, ἐωϋτὸν ἐ-
 πικατασφάζει τῷ τύμβῳ.

μς'. Κρῶισος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πέν-

^α καθάραντα. ^β αἰκύνσας. ^γ εἰκός. ^δ παρὰ τὸ. ^ε ἔδει.

θεὶ μέγαν καθῆτο, τῷ παιδὸς ἐσέρημένος.
 μετὰ δὲ ἡ Αἰγυπία τῷ Κυαζάρει ἡγεμο-
 νίῃ καταρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύ-
 σευ, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα αὐ-
 ξανόμενα, πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε·
 ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἰκὼς δύναιτο, πρὶν
 μεγάλας γενέσθαι τὰς Πέρσας, καταλα-
 θεῖν^α αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. με-
 τὰ ὧν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπε-
 πειρᾶτο τῶν μαντηίων τῶν τε ἐν Ἑλ-
 λησι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ διαπέμψας ἄλλους
 ἄλλη, τὰς μὲν ἐς Δελφοὺς ἵέναι, τὰς δὲ ἐς
 Ἀβας τὰς Φωκέων^β, τὰς δὲ ἐς Δωδώνην·
 οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο παρά τε Ἀμφιάρεω^γ
 καὶ παρὰ Τροφώνιον· οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης
 ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλλη-
 νικὰ μαντήϊα, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευ-
 σόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ παρὰ Ἀμμωνα
 ἀπέστειλε^δ ἄλλας χρησομένους. διέπεμπε
 δὲ πειρώμενος^δ τῶν μαντηίων ὅ, τι φρο-
 νέοιεν. ὥς εἰ φρονέοντα τὴν ἀληθειάν εὖρε-

^α καταλαθῆν. ^β τῶν Φωκίων. ^γ ἀπίστοι. ^δ πειρώμενος.

genti in luctu duos annos defedit. Quem luctum postea finivit Astyagis Cyaxaris filii dominatio a Cyro Cambysis filio sublata, et res Persarum crescentes: atque in solitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam istam priusquam Persae nimis invalescerent, coërcere. Post hanc ergo cogitationem, statim tentavit oracula quaeque apud Graecos essent, quodque in Africa, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, quibusdam ad Abas Phocensium, aliis Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum et ad Trophonium, et alii quidam ierunt ad Branchidas orae Milesiae. Atque haec sunt Graeca oracula, ad quae consulenda Croesus misit. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: ut, si intelligentia veritatem deprehenderentur, secundò per

suos rogaret nunquid in Persis expediti-
onem moliretur.

47. Haec mandata quum dedisset Ly-
dis, emisit ad tentanda oracula, ut qua
die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea re-
liquum tempus per quemlibet diem sup-
putantes, quique ista die oraculis uteren-
tur, sciscitantes quidnam faceret Lydo-
rum rex Croesus Alyattis filius: et quod
singula oracula respondissent, id omne
conscriptum ad se referrent. Quid porro
cetera responderint oracula, a nullis com-
memoratur: apud Delphos autem, simul-
atque intraverunt Lydi templum, consul-
turi deum, et sciscitati sunt quod erat in-
junctum, Pythia hexametro tenore haec
inquit;

Aequoris est spatium et numerus mihi notus arenae,
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem,
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,

θείη, ἐπείρηλαί σφεα δεύτερα πέμπων, εἰ
ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι.

μζ. Εὐλειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τά-
δε, ἀπέπεμπεν ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρη-
σηρίων · ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὀρμηθέωσι ἐκ
Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέονίης τὸν
λοιπὸν χρόνον ἕκαστος ^α τῇ ἡμέρῃ χρῆσθαι
τοῖσι χρησηρίοις, ἐπειρωτῶντας ^β ὃ, τι
ποιέων τυγχάνοι ^γ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖ-
σος ὁ Αλυάτλειω. ἄσφα δὲ ἂν ἕκαστα τῶν
χρησηρίων δεσπίση, συγγραψαμένους ἀ-
ναφέρειν παρ' ἐωϋτόν. ὃ, τι μὲν νυν τὰ
λοιπὰ τῶν χρησηρίων ἐθέσπισε ^δ, ἔλέγε-
ται πρὸς ἑδαμῶν · ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσηλ-
θον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρη-
σόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρωτῶν ^ε τὸ ἐντε-
ταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέ-
γει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
καὶ κωφῶ συνίημι, καὶ ἔφωνευῖλος ἀκῶω.

Οδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραλαργίοιο ^ε χελώνης

^α ἕκαστον. ^β ἐπιρωτίονίης. ^γ τυγχάνει. ^δ δεσπίσει. ^ε ἐπιρω-
τιον. ^ε κρατερῇ οἶα.

Ἐφομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀργείοισι κρέσσιν,
 Ἡὶ χαλκὸς μὲν ὑπέρβωλα, χαλκὸν δ' ἐπίεσα.

μη'. Ταῦτα οἱ Λυδοὶ Θεσπισάσης τῆς
 Πυθίης συγγραφάμενοι, οἵχοντο ἀπιόντες
 εἰς τὰς Σάρδεις. ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ περιπεμ-
 φθέντες παρῆσαν φέροντες τὰς χρησμούς, ἐν-
 θαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπύσων ἐπώ-
 ρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν
 προσέτό μιν· ὁ δὲ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤ-
 κωσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέ-
 ξατο, νομίσας μόνον εἶναι μαντήϊον τὸ ἐν
 Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκετ' αὐτὸς ἐποί-
 ησε. ἐπεὶ τε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ
 χρηστήρια τοὺς Θεοπρόπας, φυλάξας τὴν
 κυρίην τῶν ἡμέρων, ἐμηχανᾶτο ^α τοιαύδε·
 ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ
 ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα κατα-
 κόψας ὁμοῦ ἔφει αὐτὸς ἐν λέβητι χαλ-
 κέῳ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς.

μβ'. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω τῷ
 Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω

^α ἰμηχανήσατο.

Quae simul agnina coquitur cum carne lebetes,
Aere infra strato, et stratum cui desuper est aes.

48. His quae Pythia cecinit, conscriptis, Lydi digressi, Sardes rediere. Quumque alii quos circummiserat Croesus, affuissent ferentes vaticinia, tunc singula explicans, quod scriptum esset, inspexit: quorum quidem nullum admittebat eum. Ubi autem illud Delphicum audivit, protinus adoravit et agnovit existimans solum oraculum esse illud Delphicum; quippe quod comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula consultores dimiserat, statuto illo die observato, tale quiddam est machinatus: commendando ea quae ad deprehendendum et explicandum perdifficilia forent, testudinem pariter et agnum concisos in aheno ipse coxit, operculo aheneo imposito. Atque ita e Delphis Croeso responsum est.

49. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo

rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud, quam quod et hoc Croesus verax vaticinium se nactum esse existimavit.

50. Post haec autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolavit enim lecta pecora numero singula tria millia: praeterea lectos aureos et argenteos, phialas aureas, et amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremavit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deum illum sibi placare, jussis etiam Lydis omnibus, ut sua ipsorum, quicquid haberet quisque, immolarent. Quo sacrificio peracto quum immensam vim auri liquefisset, ex eo dimidiatos lateres conflavit, longiores quidem, sex palmorum, breviores autem, trium, crassitudine palmari, numero septendecim ac centum; quo-

τῷ μαντήϊς ἀπόκρισιν, ἔκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τῷτο λέγεται ἄλλό γε, ἢ ὅτι καὶ τῷτο ἐνόμισε μαντήϊον ἀψευδὲς κεκλήσθαι^β.

ν'. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίησι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κλήνέα τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσας καὶ ἐπαργύρας, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵμαϊα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, νήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαμε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλον τι τούτοις ἀνακτήσεσθαι^γ. Λυδοῖσί τε πᾶσι προσεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τέτρω ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος. ὥς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλεον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτῷ ἐξήλαυνε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων ἑξαπάλασα^δ, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλασα^ε. ὕψος δὲ, παλαισιᾶ^ς. ἀριθμὸν δὲ, ἐπτακαίδεκα καὶ ἑκα-

^β ἐκλήσθαι. ^γ μᾶλλον τοι τούτοις ἀνακίησασθαι. ^δ ἑξαπάλασσα.

^ε τριπέλασσα. ^ς παλαισιᾶ.

τόν. κὴ τεττέων, ἀπέφθκ χρυσῷ τέσσαρα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκασον ἔλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια, λευκῷ χρυσοῦ, σαθμὸν διτάλαντα. ἐποιέειο δὲ καὶ λέωνις εἰκόνα χρυσῷ ἀπέφθκ, ἔλκυσαν σαθμὸν τάλαντα δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεὶ τε κατεκαίειο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ἐπὶ γὰρ τέτοισι ἴδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων Θησαυρῷ, ἔλκων σαθμὸν ἑξομον ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτῷ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

κα'. Επιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε εἰς Δελφὸς κὴ τὰδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθει μεγάλης, χρύσειον κὴ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ἐπὶ δεξιὰ ἐσιόντι εἰς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ κὴ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. κὴ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων Θησαυρῷ, ἔλκων σαθμὸν ἑννατον ἡμιτάλαντον, κὴ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος,

rum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum et dimidii talenti: ceteri vero, auri albidii, pondo binum talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo quum templum Delphicum deflagravit, a semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) et nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus talentis ac dimidio.

51. Haec Croesus ubi perfecit, Delphos misit, cumque eis haec alia, duos grandi forma crateras, aureum argenteumque: quorum aureus intrantibus templum ad dexteram positus erat, argenteus ad sinistram. Qui et ipsi, quum templum incensum est, loco moti fuerunt, aureusque in Clazomeniorum thesauro positus, pondo talentorum octo et dimidii, praeterea minarum duodecim: argen-

teus ad angulum antetempli, sexcentarum amphorarum capax: in quo miscetur vinum a Delphis Theophaniorum festo: opus (ut Delphi aiunt) Theodori Samii, ut et ego arbitror. non enim mihi videtur opus vulgare esse. Misit praeterea dolia argentea quatuor, quae in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donavit item aquiminaria duo, aureum argenteumque; quorum in aureo inscriptum est, Lacedaemoniorum: qui dicunt suum esse donarium; non recte, quoniam et hoc Croesi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedaemoniis volens, hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cuius manum fluit aqua, Lacedaemoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his multa Croesus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum

ἐπὶ τῷ προνήϊς τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ἐπικίρνεται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεοφανίοισι^α. Φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρῃ τῷ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· ὃ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεται μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέας τέσσαρας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορωθίων Δησαυρῷ ἐστᾶσι καὶ περιρραντήρια δύο ἀνέθηκε, χρυσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσεῷ ἐπιγέγραπται, Λακεδαιμονίων, Φαμένων εἶναι ἀνάθημα· ὃς ὁρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσος. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βυλόμενος χαρίζεσθαι^β. τῷ ἐπιστάμενος τὸ ἔνομα, οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστὶ· οὐ μέντοι τῶν γε περιρραντηρίων οὐδέτερον. ἀλλὰ τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοις ὁ Κροῖσος, καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰδῶλον χρυσεὸν τρίπηχυ,

^α Θεοφανίσι. ^β χαρίσασθαι.

τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπης τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. πρὸς δὲ, καὶ τῆς ἐωϋτῆς γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας.

ιβ'. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρῳ, πυθόμενος αὐτῇ τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσειον πᾶν, ὁμοίως καὶ αἰχμὴν σφερὴν πᾶσαν χρυσέην, τὸ ξυστὸν ^ε τῇσι λόγχῃσι ἐὼν ὁμοίως χρύσειον. τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρω ^δ ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβέων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος.

ιγ'. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱερά, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ σφατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα σφατὸν ἀνδρῶν προαδέοιτο ^ε φίλον. ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέδεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοις, λέγοντες· ὁ Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νο-

^ε ὁ ξυστὸν. ^δ εἰς ἀμφοτέρω. ^ε προσβήται.

aureum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Croesi. Super hoc donavit Croesus uxoris suae monilia a collo, ac zonas.

52. Haec quidem Delphos transmissit. Amphiarao insuper, cujus et virtutem audierat et cladem, donavit clypeum ex auro totum, similiter et totam ex auro solido hastam, hastile spiculis similiter aureum. quae ambo ad meam usque memoriam apud Thebas reposita fuerunt, ibique in Ismenii Apollinis templo.

53. Haec dona Lydis portaturis ad oracula Croesus injunxit, ut interrogarent an adversus Persas Croesus fumeret expeditionem, et aliquorum hominum auxilia adscisceret. Lydi ubi eo quò dimittebantur pervenerunt, donariis oblati, oracula consuluerunt his verbis; ‘ Croesus, ‘ Lydorum aliorumque nationum rex, i-
‘ sta in hominibus sola esse oracula exi-

‘stimans, idcirco vobis digna dona dat
‘propter inventa, vosque percontatur, an
‘adversus Persas sit profecturus in expe-
‘ditionem, et an socialem aliquem exer-
‘citum sibi adjuncturus.’ Atque hi qui-
dem haec interrogarunt. Oraculi autem
utriusque in idem concurrebant senten-
tiae, praedicentes Croeso, fore, ut si ar-
ma Persis inferret, magnum imperium is
everteret. Consulebant etiam, ut poten-
tissimos Graccorum vestigans et reperiens
amicos compararet.

54. His responsis relatis atque audi-
tis, Croesus vehementer elatus animo est,
et omnino concipiens spem evertendi ab
se imperii Cyri, ac rursus mittens ad Py-
tho, Delphos singulos, quorum illic nu-
merum scitatus erat, donavit viritim binis
auri stateribus. Ob quae munera Delphi
Croeso Lydisque donarunt primas in con-
sulendo oraculo partes, immunitatemque,
primumque in sedendo locum, et jus per-

ἡ μίσας τὰδὲ μαντήϊα εἶναι μούνα ἐν ἀν-
 ὄθρωποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν
 ἑξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπερωτᾷ εἰ
 στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρα-
 τὸν ἀνδρῶν προαΐοιτο^α σύμμαχον. οἱ
 μὲν ταῦτα ἐπειρώτων^β. τῶν δὲ μαν-
 τηϊῶν ἀμφοτέρων ἐς τῷτο αἰ γινῶμαι συν-
 ἔδραμον, προλέγεται Κροίσῳ, ἣν στρατεύ-
 ηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν
 καταλύσαι^γ. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατω-
 τάτους συνεβούλευόν οἱ ἑξευρόντα φίλους
 προσθέσθαι.

νδ'. Επεὶ τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεο-
 πρόπια ἐπύθελο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖ-
 σι χρηστηρίοισι· πάλῃ τε ἐλπίσας κατα-
 λύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὐ-
 τὶς ἐς Πυθῶν, Δελφοὺς δωρεῖσθαι, πυθόμενος
 αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἀνδρα δύο σατῆρ-
 σι ἕκασον χρυσῷ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τῶντων
 ἔδωκαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ
 ἀτελείην^δ καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ

^α προσθῆναι. ^β ἐκπρώτιον. ^γ καταλύειν. ^δ ἀγγελίην.

βυλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τοῦ
αἰὲ χρόνον.

νέ'. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ
Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεὶ
τε γὰρ δὴ παρέλαβε τῷ μαντήϊς ἀληθινή-
ην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ τὰδε
χρηστηριαζόμενος, εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσαι ἢ
μικταρχίη. ἢ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τὰδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γῆναι,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφίδα παρ' Ἑρμοῦ
Φεύγειν· μὴδὲ μένειν, μὴδ' αἰδέσθαι κακὸς εἶναι.

νς'. Τέταταισι ἐλθῆσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖ-
σος πολλόν τι μάλισα πάντων ἦσθη, ἐλ-
πίζων ἡμίονον ἔδαμᾶ ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύ-
σειν ὁ Μήδων· ἔδ' ὧν αὐτὸς, ἔδὲ οἱ ἐξ αὐ-
τῷ, παύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ
ταῦτα, ἐφρόνιζεν ἰσορέων τὰς ἂν Ἑλλή-
νων δυνατωτάτας ἐόντας προσκλήσαιο φί-
λους. ἰσορέων δὲ, εὗρισκε Λακεδαιμονίους καὶ
Ἀθηναίους προέχοντας· τὰς μὲν, τῷ Δωρι-

petuum cuique volenti adscribi in numerum Delphorum.

55. Ceterum donis Croesus profectus Delphos, tertio oraculum consulit, quippe post veracitatem ejus oraculi compertam, large sibi indulgebat in eo. Quaerebat autem ex oraculo, an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in haec verba respondit,

Regis apud Medos mulo jam fede potito,

Lyde fugam mollis scruposum corripe ad Hermum,

Neve mane : ignavus posito sis Lyde pudore.

56. His ex versibus, quum allati essent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Croesus accepit, sperans fore ut nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: et proinde nec ipse nec posterius sui principatu privarentur. Post haec putavit sibi curandum, ut potentissimos Graecorum inquirens sibi conciliaret. Idque vestigando, comperit Lacedaemonios atque Athenienses eminere, illos in Dorico ge-

nere, hos in Ionico. Hae namque gentes
prisco tempore praeferebantur, altera Pe-
lasgica, altera Hellenica : quarum haec
nunquam ex illo solo excessit, illa valde
multumque est vagata. Etenim sub Deu-
calione rege oram Phthiotidem incoluit,
sub Doro autem Hellenis filio regionem
quae ad Ossa et Olympum jacet, no-
mine Istiaetum; unde a Cadmeis ejecta,
coluit in Pindo vocatum Macednum; in-
de rursus in Dryopidem commigravit, at-
que ita hinc in Peloponnesum veniens,
Dorica nominata est,

57. Ceterum qua lingua Pelasgi sint
usi, pro certo affirmare non possum: sed
si fas est conjectando dicere ex his, qui
cum maxime supersunt, Pelasgorum, qui
supra Tyrrenos urbem Crestonem inco-
lunt, aliquando finitimi eorum qui nunc
Dorientes vocantur, tunc incolentes regi-
onem quae nunc Thessalotis nominatur;

ρικῶ γένεος, τὸς δὲ, τῷ Ἰωνικῷ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικόν, τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, ὕδαμῃ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πρὺλὺπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε γῆν τὴν Φθιωτίν· ἐπὶ δὲ Δώρῃ τῷ Ἑλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Οὔσαν^α τε καὶ τὸν Οὐλύμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἰσθμωτίν. ἐκ δὲ τῆς Ἰσθμωτίδος ὡς ἐξάνεσθαι ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ἐν Πίνδῳ Μακεδόνων καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτίς ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἑλθὼν, Δωρικὸν ἐκλήθη.

νζ'. Ἦν τινα δὲ γλῶσσαν ἴεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεῶν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἔσσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρησῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἱ ὅμουροί ποτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεόμενοι· οἴκεον δὲ τῆνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλί-

^α Οὔσαν.

ὥτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόνῳ, οἱ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἑόντα πολίσματα τὸ οὖνομα μετέβαλε· εἰ τέτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἰέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοῖσδε τὸ Πελασγικόν, τὸ Ἀττικόν ἔθνος ἐὼν Πελασγικόν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἑλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ ὅτε οἱ Κρησιωνῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικέοντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, ὅτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι, δηλῶσί τε ὅτι τὸν εἰνείκαντο γλώσσης χαρακίῃρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τῶνδε ἔχουσιν ἐν Φυλακῇ.

μή. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλῶσση μὲν, ἐπεὶ τε ἐγένετο, αἰετοῖε τῇ αὐτῇ διαχρεῖται^β, ὥς ἐμοὶ καταφαίνεσθαι εἶναι, ἀποχρισθὲν μέντοι ἀπὸ τῆς Πελασγικῆς, ἐὼν ἀσθενές, ἀπὸ σμικρῆς τέο τὴν^γ ἀρχὴν ὁρμώ-

^β χρεῖσθαι. ^γ τίως τὴν.

et Placiam ac Scylacen qui Pelasgi habitaverunt in Hellesponto, qui contermini Atheniensium fuerunt; et quaecunque alia Pelasgica oppida nomen immutarunt. si hinc conjectantem oportet dicere, Pelasgi utebantur barbara lingua. Quod si igitur et tota gens Pelasgica talis erat, gens Attica utpote Pelasgica, quum in Hellenas transiit, linguam quoque istorum addidit. Etenim neque Crestoniatarum lingua cum ullis circa habitantibus consentit, neque Placianorum; inter ipsos vero convenit; et declarant, quam linguae figuram intulerunt in haec loca transeuntes, eandem se nunc conservare.

58. At natio Hellenica, ex quo existit, eodem sermone semper utitur, ut mihi videtur; separata quidem ab Pelasgica, imbecillis, ab exiguo prorsus profecta, in multitudinem excrevit gentibus plurimis

se conjungentibus illi, et aliis gentibus barbaris frequentibus. Insuper mihi videtur gens Pelasgica, quum barbara esset, nequaquam magnos profectus fecisse.

59. Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Coesus audiebat contineri distractamque esse a Pisistrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempestate tyrannus Athenis erat. Cujus patri, quum privatus ivisset ad celebranda Olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hostiam immolasset, athena adstantia plena et carnibus et aqua, absque igne ferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conspicatus Chilon Lacedaemonius, qui forte aderat, suavit ei primum, ne uxorem proli gignandae aptam duceret domum: sin vero jam haberet, secundo loco uxorem istam ejiceret: et siquidem ex ea si-

μενον ^δ, αὖζηται ἐς πληῖθος τῶν ἐθνέων πολλῶν, μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. πρὸς δὴ ^ε ὧν, ἐμοί τε δοκέει οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, ἐὼν βάρβαρον, ἔδαμᾶ μεγάλως αὖξηθῆναι.

ιβ'. Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνειο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιφράτη τῷ Ἰπποκράτεος, τῷτον τὸν χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἰπποκράτει γάρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ Θεωρέοντι τὰ Ολύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. Δύσαντος γὰρ αὐτῷ τὰ ἱρά, οἱ λέβητες ἐπεξεῶτες, καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, ἄνευ πυρὸς ἐζεσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χίλων ^φ δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παραλυσχὼν, καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνέβλεε ^ε Ἰπποκράτει, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς,

^δ ὁρμεύμενον. ^ε ὡς δὴ. ^φ Χίλων et μοχ Χάλωνος. ^ε συνιούμενος.

τῷτον ἀπείπασθαι. ἔκων ταῦτα παρα-
 νέσαντος Χίλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν Ἴπ-
 ποκράτεια· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν
 Πεισίστρατον τῷτον, ὃς, φασιαζόντων τῶν
 παράλων καὶ τῶν ἐκ τῆ πεδίδ Αθηναίων, καὶ
 τῶν μὲν προεξεῶτος Μεγακλέος τῆ Αλκ-
 μαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τῆ πεδίδ Λυκαύργου Αρι-
 στολαΐδew, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα,
 ἤγειρε τρίτην σάσιν. συλλέξας δὲ φασιώ-
 τας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν Ὑπερακρίων προ-
 φὰς, μηχανᾶται τοιάδε. τραματίσας ἐω-
 ὑτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τὴν ἀγορὴν
 τὸ ζεύγος, ὡς ἐκπεφευγὼς τὰς ἐχθρὰς, οἱ
 μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι
 δῆθεν. ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς
 πρὸς αὐτῆ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκιμήσας
 ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένη στρατηγίῃ,
 Νίσαιάν τε ἐλὼν, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος
 μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Αθηναίων,
 ἔξαπατηθεὶς ἔδωκε οἱ^α τῶν ἀσῶν κατα-
 λέξας ἄνδρας τέττας, οἱ δορυφόροι μὲν οὐκ

lium sustulisset, abdicaret. Tali Chilonis consilio nolens obsequi Hippocrates, hunc postea Pisistratum filium sustulit, qui in seditione litoralium, quibus praeerat Megacles Alcmaeonis filius; et campestrium, quibus praeerat Lycurgus Aristolai-
dae filius, tertiam seditionem excitavit, tyrannidem affectans: contractisque seditionis, per causam tutandi montanos, hujuscemodi rem machinatur. Seipsum ac mulos quum vulnerasset, agitavit jumenta in forum, tanquam elapsus ex hostibus, quem rus proficiscentem scilicet illi prorsus interimere voluissent: et populum precatus est ut aliquid custodiae ab illo obtineret, quum prius laudabile specimen sui edidisset in ducatu contra Megarenses, tum capta Nisaea, tum aliis praeclaris operibus editis. Populus igitur Atheniensis deceptus, dedit ei quosdam e civibus delectos viros, qui non satellites

quidem Pisistrato ferrent hastas, sed clavas. Ligneas enim clavas habentes sectabantur eum a tergo. Qui simul cum Pisistrato insurgentes arcem occuparunt: et inde Atheniensium imperio potitus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, neque legibus mutatis, sed priore statu integro administravit urbem bene ac pulchre exornans. Sed non multo post tempore factio Megacリス et Lycurgi concordibus animis eum eiecit.

60. Hunc igitur in modum Pisistratus primum obtinuit Athenas, et tyrannidem nondum valde stabilitam habens amisit: cujus ejectores denuo inter se seditionem redintegrarunt. In qua obsessus Megacles, Pisistratum misso caduceatore invitat, nunquid velit sibi filiam capere uxorem sub tyrannidis praemio. Accipiente vero sermonem et condicente hanc conditionem Pisistrato, machinantur ad

ἐγένοντο Πεισιφράτῃ, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες εἶποντο οἱ ὀπίσθεν. συνεπανασάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιφράτῃ, ἔχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίφρατος ἦρχεν Ἀθηναίων, ὅτε τιμὰς τὰς εἰσέστας συνταράζας, οὔτε Δέσμια μεταλλάζας· ἐπὶ τε τοῖσι καλεσεῷσι ἔνεμε^β τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μέγα δὲ ἔργον πολλὸν χρόνον τῷτὸ φρονήσαντες οἱ τε τοῦ Μεγακλέους φασιῶται^γ καὶ οἱ τοῦ Λυκέργῃ ἐξελαύνει μιν.

ξ'. Οὕτω μὲν Πεισίφρατος ἔχε τοπρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα ἔκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβαλεν. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίφρατον, αὐτὶς ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισιν ἐφασίασαν. περιελαυνόμενος δὲ τῇ φάσει ὁ Μεγακλής, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιφράτῃ, εἰ βέλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένων δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τέτοισι Πεισιφράτῃ, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ

^β ἱμνι. ^γ φασιῶται.

κατόδω πρῆγμα εὐηθέσαλον, ὥς ἐγὼ εὐρί-
σκω, μακρῷ· ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη ἐκ πα-
λαιτέρου τὸ βάρβαρον ἔθνος τοῦ Ἑλληνι-
κῷ^δ. ἐὼν καὶ δεξιώτερον, καὶ εὐηθίης ἡλιθίου
ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε οὗ-
τοι ἐν Αἰθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι λεγομέ-
νοισιν εἶναι Ἑλλήνων σοφίην, μηχανῶνται
τοιαῦδε. Ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιεῖ ἦν γυνή
τῇ ἔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ τεσσέρων
πηχέων^ε ἀπολείπασα τρεῖς δακτύλους, καὶ
ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευ-
άσαντες πανοπλίη, ἐς ἄρμα ἐσβιάσαντες
καὶ προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλεν εὐ-
πρεπέσαλον φανέεσθαι ἔχασα, ἡλαυνον ἐς
τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαν-
τες, οἱ τὰ ἐντεταλμένα ἡγόρευον ἐς τὸ
ἄστυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιαῦδε, ‘ Ω Α-
‘ θηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον,
‘ τὸν αὐτὴ ἡ Αἰθηναίη τιμήσασα ἀνθρώ-
‘ πων μάλισα, κατάγει ἐς τὴν ἐωϋτῆς ἀ-
‘ κρόπολιν.’ Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοίεοντες

^δ τῷ βαρβαρικῷ ἔθνει τὸ Ἑλληνικόν. ^ε σχῆμα τιωσάμενη

illius reditum, rem (ut ego comperio)
longe stultissimam : quandoquidem jam
olim separatum fuit barbarum genus ab
Hellenico, ut hoc sit dexterius et ma-
gis ab ineptia puerili abhorrens ; si eti-
am isti in Atheniensibus, qui inter Grae-
cos feruntur sapientia primi, talia machi-
nantur. Erat in populo Paeaniensi muli-
er nomine Phya, tribus digitis minus sta-
tura quatuor cubitorum : et praesertim
formosa. Hanc mulierem plena armatura
quum instruxissent, in currumque sustu-
lissent, compositam in eum habitum quo
venustissima apparitura esset, in urbem
agunt, praemissis qui praecurrerent. prae-
conibus, qui quum in urbem venissent,
haec mandata pronunciarent, dicentes ;
' Athenienses, bona mente excipite Pisi-
' stratum, quem Minerva ipsa praecipuo
' inter homines honore prosequuta, in
' suam reducit arcem.' Isti igitur passim

euntes talia praedicaverunt: et statim rumor in populos emanavit, Pisistratum a Minerva reduci. Qui vero in urbe erant, audientes hanc mulierem esse deam ipsam, feminae supplicarunt pariter, et Pisistratum acceperunt.

61. Hunc in modum quem diximus, recuperata tyrannide, Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam Megaculis ducit uxorem. Verum quum et filii essent ei adolescentes, et Alcmaeonidae dicerentur obnoxii esse piaculo, nolens ex novo conjugio liberos tollere, haud legitime coibat cum uxore. Quam rem quum primo mulier occultasset, postea sive inquisivisset seu non, matri suae aperuit. Mater viro indicavit. Iste vero inique ferens se a Pisistrato contumelia affici, ut erat iratus, positis inimicitiiis in gratiam rediit cum seditiosis. Quae fieri Pisistratus contra se animadvertens, regione

ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἕς τε τῶς δῆμους Φάτις ἀπὶ κείῳ, ὡς Αθηναίῃ Πεισίστρατον κατὰγει· καὶ ἐν τῷ ἄσσει πυθόμενοι^α τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν Θεὸν, προσεύχοντο τε τὴν ἀνδρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίστρατον.

Ξα'. Απολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τοῦ Μεγακλέους τὴν θυγατέρα^β. οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Αλκμαωνιδέων, οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμης γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον^γ. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἰσορεύσῃ, εἴτε καὶ ὄχι, φράζει τῇ ἐωυτῆς μητρὶ· ἡ δὲ τῷ ἀνδρὶ. τὸν δὲ δεινὸν τι ἔαχεν, ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτη. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε, καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι σασιώτῃσι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεῖν

^α πυθόμενοι. ^β γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. ^γ κατὰ τὸν νόμον.

μενα ἐπ' ἐωϋτῶ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς
 χώρας τοπαράπαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ερε-
 τριαν, ἐβηλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Ἰπ-
 πίῳ δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακλιᾶσθαι ὀ-
 πίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἡγειρον δω-
 τίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵ τινές σφι προηδέ-
 ατό του ^d τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρα-
 χόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλλοντο
 τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μέγα δὲ, ὃ πολ-
 λῶ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα
 σφι ἐξήρπυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Αρ-
 γεῖοι μισθῶτο ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου·
 καὶ Νάξιος σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντής,
 τῷ ὄνομα ἦν Λύγδαμης, προθυμίην πλεί-
 σην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ
 ἄνδρας.

ξβ'. Εξ Ερετρίης δὲ ὀρμηθέντες, διὰ ἐν-
 δεκάτῃ ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον
 τῆς Αττικῆς ἴχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τέ-
 τῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἱ
 τε ἐκ τῆς ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλ-

^d προδιάτεκεν.

prorsus abscedit : et ubi Eretriam pervenit, una cum filiis deliberat. Quum autem sententia Hippiae praevaluisset de tyrannide rursus recuperanda, ibi tum munera collegerunt ex civitatibus, quae ipsis nonnihil ante placuerant. Et cum multi magnas contulerunt pecunias tum vero Thebani liberalitate superaverunt. Post haec ut brevi sermone dicam, tempus exortum est, et omnia ad reditum eis expedita fuerunt. Nam et ex Peloponneso Argivi aderant mercede conducti, et Naxus quidam, nomine Lygdamis, voluntarius ipsis adveniens, multum alacritatis addidit, allatis et pecuniis et viris.

62. Profecti autem Eretria, anno undecimo vertente redierunt, et primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cum factiosi ex urbe se conferebant, tum alii ex populis

adfluebant, quibus erat tyrannis quam libertas optabilior: atque ita hi quidem congregabantur. Ceterum quandiu Pisistratus pecuniam cogebat, et postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra urbem degebant, rem nihili fecerunt: sed ubi acceperunt eum ex Marathone urbem versus movere, ita demum auxilia adversus eum comparant. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeunt tendebant. et Pisistratus cum suis, postquam e Marathone digressi, simul uno agmine ad urbem venissent, accedunt ad Minervae Pallenidis fanum, et castra ex adverso posuerunt. Hîc divino instinctu fungens Amphilytus Acarnan ariolus, Pisistrato adfuit, cumque accedens hexametro carmine vaticinatur inquam,

Lapsus abit jam jactus, et est quoque rete repansum.
Nocte aderunt thyni claro sub sidere lunae.

63. Hoc ille oraculum isti divinitus reddidit. Pisistratus vero, eo percepto, et

λοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσιν ἡ
 τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπασότερον.
 οἱ μὲν ^ε δὴ συνηλίζοντο. Αθηναίων δὲ οἱ
 ἐκ τῆς ἄσσεως, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρή-
 ματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔχε Μαρα-
 θῶνα, λόγον ἔδενα εἶχον· ἐπεὶ τε δὲ ἐπύ-
 θοντο ἐκ τῆς Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι ^ε
 ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν.
 καὶ οὗτοί τε πανστραλίῃ ἦσαν ἐπὶ τῆς κατι-
 όντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὀρμη-
 θέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς
 τούτῳ συνιόντες, ἀπικνέοντο ἐπὶ Παλλη-
 νίδος Αθηναίης ἱερὸν, καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὀ-
 πλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος
 παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Α-
 καρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ προσκίον
 χρᾶ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἐρρίπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέταται·

Οὔνοι δ' οἰμήσουσι σεληνάης διὰ τυκλός.

ἔγ'. Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾶ τάδε·
 Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ

^ε οὕτω μὲν. ^ε στρατεύεσθαι.

Φὰς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν, ἐπῆγε τὴν στρα-
τήν. Αθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τῆ ἄσσεος πρὸς ἄρι-
στον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ
μέλ' αὖ τὸ ἄριστον μελέξετεροι αὐτῶν, οἱ μὲν,
πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ
Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες, τοὺς Αθηναίους
τρέπυσσι. Φευγόντων δὲ τούτων, βελὴν ἐν-
θαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχ-
νᾷται, ὅπως μήτε ἀλίσθεϊεν ἔτι οἱ Αθη-
ναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβλάσας
τὴς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπεν· οἱ δὲ,
καταλαμβάνοντες τὴς Φεύγοντας, ἔλεγον τὰ
ἐντέλαλμένα ὑπὸ Πεισίστρατος, θαρσύνειν τε
κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστος^α ἐπὶ τὰ ἐ-
ωυτῶν.

ξδ'. Πειθομένων δὲ τῶν Αθηναίων, οὗ-
τω δὲ Πεισίστρατος τρίτον χρόνον Ἀθήνας,
ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ἐπικέρροισι τε πολ-
λοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι· τῶν μὲν,
αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμῶ
συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν παραμενάντων

^α ἕκαστον.

se divinam vocem accipere affirmavit, et copias adduxit. Athenienses autem urbani tunc ad prandium se converterant, et post prandium partim ad tesseras, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant, eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum ibi consilium Pisistratus excogitat, ut Athenienses nec amplius recolligerentur, et dissipati manerent: Pueros impositos equis praemisit, qui assequuti fugientes, mandata Pisistrati dicerent, juberentque eos bono animo esse, et ad sua quemque abire.

64. Ita parentibus dicto Atheniensibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabilivit, tum adjutoribus multis, tum pecuniarum proventibus, partim indidem, partim a flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athe-

nienſium qui perſtiterant, nec e veſtigio fugam fecerant, pro obſidibus ſumptos, in Naxum tranſtulit. Hanc enim inſulam bello ſubegerat, Lygdamique permiferat, quum praeterea etiam Delum inſulam ex oraculis expiaſſet. Expiavit autem ita, quatenus proſpectus a templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaveribus effoſſis, et in alium ejusdem inſulae locum tranſlatis. Itaque Piſiſtratus tyrannide poſitus eſt Athenienſium, eorum aliis in proelio caeſis, aliis una cum Alcmaeonida e patria profugis.

65. Talem itaque ſtatum Athenienſium eſſe ea tempeſtate Croeſus audiebat: Lacedaemonios quoque magnis e cladi- bus ereptos, et jam Tegeatibus bello ſuperiores eſſe. Quippe Leonte Spartae regnante et Hegeficle, Lacedaemonii quum cetera bella proſpere geſſiſſent, adverſus

Αθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ κατασῆσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος καλεσρέφαλο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμιν^β, πρὸς γε ἔτι τέτοισι, τὴν νῆσον δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἔποψις τῷ ἰρῷ εἶχεν, ἐκ τέττ' τῷ χώρῳ παντὸς ἐξορύσσας τὰς νεκρὰς, μελεφόρειεν ἐς ἄλλον χώρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευεν Αθηναίων· Αθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετὰ Αλκμαιωνίδεω ἔφευγον ἐκ τῆς οἰκῆς^γ.

ξέ. Τὰς μὲν νυν Αθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος καλέχοντα· τὰς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας, καὶ εὐνίας ἤδη τῷ πολέμῳ καλυπερίερας Τεγεατέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἠγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεάτας

^β Λυγδάμιν. ^γ οἰκίης.

μένους προσέπλαιον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τέ-
των, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων
Ἑλλήνων, κατὰ τε σφέας αὐτὲς, καὶ ξεί-
νοισιν ἀπρόσμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδ' ἐς
εὐνομίην. Λυκέργε τῶν Σπαρτιητέων δο-
κίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ
χρηστήριον, ὡς ἐσήϊεν ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς
ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἦκεις ὦ Λυκόργε ^α ἐμὸν ποτί πίονα νηὸν,
Ζητὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίξω ἢ σε θεὸν μαλ' εὖσομαι, ἢ ἄνθρωπον ^β.
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόργε ^γ.

Οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τέτοις λέγουσι καὶ
φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατε-
ξεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν. Ὡς δ' αὖ-
τοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκέργον ἐπι-
τροπεύσαντα Λεωβώτῳ, ἀδελφιδέῳ μὲν ἐ-
ωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ
Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπε-
τρόπευσε, τάχιστα μετέστησε τὰ νόμιμα
πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν.

^α Λυκόργε. ^β ἢ ἄνδρα. ^γ Λυκέργε.

solos Tegeatas cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Graecis utebantur pessimis legibus et circa se se ipsos, tum etiam peregrinis intolerabiles, quae instituta in melius ita mutavere. Lycurgo, viro inter Spartiatis probato, Delphos ad oraculum profecto, simulatque in aedem ingressus est, Pythia haec statim inquit,

Ad mea venisti praepinguia templa Lycurge,
Grate Jovi et cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo tene deum jam nunc hominemne salutem.
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli praeter haec ajunt Pythiam ei exposuisse instituta quae nunc a Spartiatis servantur. Ipsi tamen Lacedaemonii dicunt, Lycurgum, quum fuisset tutor filii fratris sui Leobotae Spartiatarum regis, e Creta haec attulisse. Siquidem quum primum tutor factus est, omnia jura immutavit: deditque operam nequis ea transgrederetur: deinde vero quac ad bellum

pertinent, enomotias, triacadas, et suffitia: super haec ephoros ac senatores instituit Lycurgus.

66. Ita illi ad rectum vitae genus translati sunt et Lycurgum vita defunctum, delubro aedificato magnopere colunt. Ex quo cum bonitate soli, tum non exigua hominum copia, elevati sunt statim, ac bene floruerunt. Quin etiam non amplius suffecit illis pace et quiete frui, sed quum se Arcadibus praestantiores esse arbitrarentur, de omni Arcadum regione oraculum Delphis consuluerunt. Quibus Pythia respondit,

Me petis Arcadium? magnum petis: haud tibi tradam.

Multi apud Arcadium vescentes glande viri sunt,

Qui te rejicient. tibi ego haud invidero quicquam,

Saltandam Tegeam planta plaudente daturus:

Utque queas campum metire fune feracem.

Haec responsa ubi accepere Lacedaemonii, a ceteris Arcadibus abstinentes, bel-

μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτί-
ας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· πρὸς τε
τέτοισι, τὰς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυ-
κῆργος.

ξς'. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομή-
θησαν. τῷ δὲ Λυκέρῳ τελευτήσαντι ἱρὸν
εἰσάμενοι, σέβονταί μεγάλως. οἷα δὲ ἐν τε
χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθει ἐκ ὀλίγων ἀνδρῶν,
ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθνήθησαν.
καὶ δὴ σφιν οὐκέτι ἀπέχρα^δ ἡσυχίην ἄ-
γειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων
κρέσσονες εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελ-
φοῖσιν ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ
Πυθίη σφι χρά^δ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτῆς· μέγα μ' αἰτῆς· ὅ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηράγοι ἄνδρες ἔασιν,
οἷσ' ἀποκωλύουσιν. ἐγὼ δέ τοι ἔτι μεγαίρω.
Δώσω τοι Τεγέην ποσικρόλον ὀρχήσασθαι,
καὶ καλὸν πεδίον χοῖνῳ διαμετρήσασθαι.

ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακε-
δαίμονιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπεί-
^δ ἀπίχρη.

χοῖλο· οἱ δὲ, πέδας Φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεή-
 τας ἐσφατεύοντο, χρησμῷ κωδῆλῳ πίσυ-
 νοι, ὡς δὴ ἔξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεή-
 τας. ἐσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐ-
 τῶν ^ε ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχουῖες τὰς
 ἐφεροῖλο αὐτοὶ, καὶ χοῖνῳ διαμετρησάμενοι
 τὸ πεδῖον τὸ Τεγεηέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ
 πέδαι αὐταί, ἐν τῇσιν ἐδεδέεατο, ἔτι καὶ
 ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν
 τῆς Ἀλέης Ἀθηκαίης κρεμάμεναι.

ΞΞ. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον
 συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τὰς Τε-
 γεήτας. κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον,
 καὶ τὴν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίσωνος βασι-
 λειάν ἐν Λακεδαίμονι, ἤδη οἱ Σπαρτιῆται
 καλυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρό-
 πῳ τοιῷδε γινόμενοι. ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πο-
 λέμῳ ἐσῶντο ^β ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαν-
 τες Δεοπρόπους ἐς Δελφούς, ἐπειρώτων ^η
 τίνα αὖ Δεῶν ἰλασάμενοι, κατύπερθε τῷ
 πολέμῳ Τεγεητέων γενοίατο. ἡ δὲ Πυθίη

^ε αὐτῶν. ^ε Ἀλαίης. ^β ἰσῶντο. ^η ἐπειρώτιον.

lum intulere Tegeatis, ferentes compedes: videlicet captioso freti oraculo, tanquam redacturi Tegeatas in servitutem. Verum congressi proelio ac fugati, quicunque eorum vivi sunt capti, eisdem quas ipsi attulerunt compedibus inclusi, et campum Tegeatem mensi fune in eo opus fecerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad meam usque aetatem servatae fuerunt in Tegea circa templum Minervae Aleae suspensae.

67. Et primore quidem bello adversus Tegeatas assidue semper male pugnaverant: Croesi tamen aetate et Anaxandrida ac Aristone regnantibus Lacedaemone, jam longe superiores Spartiatae bello extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum semper in bello a Tegeatis superarentur, missis Delphos consultoribus, oraculum sunt sciscitati, quemnam deorum placarent ut Tegeatarum victores

existerent. His Pythia respondit, id fore, si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cujus loculum quum nequirent invenire, rursus ad deum mittunt de loco sciscitatum in quo situs Orestes esset. Haec nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quaedam Arcadiae Tegea, in regione patenti :
Hic duo flant venti vi pervehemente coacti,
Forma hostis formae, et noxae superindita noxa,
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeae sperabere victor.

Ubi haec quoque audierunt Lacedaemonii, nihilo minus inventionem abstinuerunt omnia disquirentes: donec Liches, unus Spartiatarum eorum, qui benemeriti vocantur, comperit. Sunt autem benemeriti, in civibus semper ex militia equestri egressi maxime senes, quinque quotannis, quos quo anno ex equitibus exeunt, oportet

σφιν ἔχρησε, τὰ Ορέσῳ τῷ Αγαμέμνονος ὅς' αὖ ἐπαγαγομένους. ὥς δὲ ἀνευρεῖν ἔκ οἱοί τε ἐγίνοντο ^α τὴν Δῆκην τῷ Ορέσῳ, ἔπεμπον αὖτις τὴν ἐς θεὸν ἐπειρησομένους ^β τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιλο ὁ Ορέσης. εἰρωλῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Εἰσι τις Ἀρκαδίας Τεγέη λευρῷ ἐνὶ χώρῳ,
 Εἰθ' ἄνεμοι πνεύσαι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
 Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ σῆμ' ἐπὶ σήματι
 κεῖται·

Εἰθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἴα·
 Τὸν σὺ κομιοσάμενος, Τεγέης ἐπιτάρροθος ἔσση.

ὥς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπείχον τῆς ἐξευρέσιος ὅδ' ἐν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Δίχης τῶν ἀγαθῶν ἐργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρεν. οἱ δὲ ἀγαθόεργοι εἰσι τῶν ἀσῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἐκάσθ. τοὺς δὲ τῷ τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιη-

^α ἰγνίατο. ^β αὖτις ἐς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους.

τέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλας ἄλλη.

ξή. Τέτων ^ε ὧν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. εἰούσης γὰρ τῆτον τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον, ἐθηεῖτο σιδήρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐν θωύματι ἦν, ὁρῶν ^δ τὸ ποιεόμενον. μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τῷ ἔργῳ, ^ε Ἡ κου ἂν ὧ ^ε ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τό περ ἐγὼ ^ε κάρηα ἂν ἐθωύμαζες, ὅκx νῦν οὕτω τυγ- ^ε χάνεις θωύμα ποιεύμενος ^ε τὴν ἐργα- ^ε σίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέ- ^ε λων ἐν τῇ ^ε αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὁ- ^ε ρύσων, ἐπέτυχον σορῶ ἐπταπήχει. ^ε ὑπὸ δὲ ἀπιστίας μὴ μὲν γενέσθαι μηδα- ^ε μᾶ μέζοντας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῶξα ^ε αὐτήν, καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει ἴσον ἐ- ^ε ὄντα τῇ σορῶ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ^ε ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ οἱ ἔλεγε ^ε τά περ ὁ-

^ε τυτίων. ^δ ὁρῶν. ^ε ποιεύμενος. ^ε θάλλον τῇ ^ε εἰς δὴ ἔλκει.

tet a Spartiatarum communi missos alios aliò non cessare.

68. Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinvenit, fortuna pariter atque solertia usus. nam quum cum Tegeatis hoc tempore jus commercii esset, et iste in aerariam officinam venisset, intuebatur mirabundus ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo admirari cum animadvertens faber aerarius, intermisso opere, certe magis, ‘ ô Lacon
‘ hospes, inquit, admirarere, si idem quod
‘ ego tu nosses, qui tantopere admiraris
‘ ferri opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, fodiens incidi in loculum septem cubitorum: et
‘ quia incredulus eram omnino fuisse majores quàm nunc sunt homines, aperui
‘ eum, et vidi cadaver ejusdem loculo longitudinis: quam ubi mensus sum, iterum obrui.’ Haec illo referente quae

viderat, Liches considerans, conjectabat hunc ex oraculo esse Orestem, hac utens conjectura: duos quidem quos cernebat fabri aerarii folles, totidem comperit esse ventos: incudem vero et malleum, formam et formae repercussionem: ferrum vero quod cuderetur, noxam superinditam noxae: hac ratione id conjectans, quod in noxam hominis ferrum inventum sit. Haec itaque cum conjectavisset, Spartam regressus, rem omnem Lacedaemoniis refert. Illi ex composito et ficto sermone hominem iudicio aggredientes exilio damnant. Qui Tegeam profectus, et calamitatem suam referens fabro aerario, conducebat ab eo detractante elocare cortem. Verum aliquanto post ubi persuasit, ibi domum habuit. sic effosso sepulchro ossa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore quoties se invicem experti sunt, longe superiores bel-

πώπее· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα, συνε-
 βάλλειο τὸν Ορέστει κατὰ τὸ Θεοπρόπιον
 τῷτον εἶναι, τῇδε συμβαλλόμενος^α. τοῦ
 χαλκέος δύο ὀρέων Φύσας, τὸς ἀνέμους εὔ-
 ρισκε ἑόντας· τὸν δὲ ἄκμονα, καὶ τὴν σφύ-
 ραν, τὸν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν
 δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ
 πῆματι κείμενον· κατὰ τοιόνδέ τι εἰκά-
 ζων, ὡς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σιδήρος ἀνεύ-
 ρηται. συμβαλλόμενος^β δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελ-
 θὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι
 πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλαστοῦ
 ἐπενείκαντές οἱ αὐτήν, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀ-
 πικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ Φράζων τὴν ἐωῦτῃ
 συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμιοῦτο παρ'
 ἑκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέ-
 γνωσεν, ἐνοικίωσεν. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον,
 καὶ τὰ ὅσα συλλέξας, οἶχετο Φέρων ἐς
 Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τῷ χρόνῳ, ὅ-
 πως ἐπειρώατο ἀλλήλων, πολλῶν κατυ-
 πέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαι-

^α συμβαλλόμενος. ^β συμβαλλόμενος.

μόνιοι· ἤδη δέ σφι κὴ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

ξθ'. Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε εἰς Σπάρτην ἀγγέλου δῶρά τε φέροντας, κὴ δεησομένους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ δέ, ἐλθόντες ἔλεγον, ' Επεμφε ἡμέας ' Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε κὴ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, λέγων τάδε, Ω Λακεδαιμόνιοι, ' χρῆσαντος τῷ θεῷ τὸν Ἕλληνα φίλον ' προαΐεσθαι, (ὑμέας γὰρ πυνθάνομαι ' προεσάναι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, Φίλος ' τε θέλων γενέσθαι κὴ σύμμαχος ἄνευ τε ' δόλου καὶ ἀπάτης.' Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δέ, ἀκηκούτες κὴ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἠόθησάν τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποίησαντο ὄρκια ξεινίης πέρι κὴ συμμαχίης, καὶ γάρ τινες αὐτὲς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον

lo extitere Lacedaemonii: praeterea vero magna etiam pars Peloponnesi jam eis parebat.

69. Haec itaque omnia Croesus audiens, misit nuncios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli societatem, et mandatis quae dicere oporteret. Ii postquam pervenerunt, ‘ Nos (ajunt) Croesus
‘ misit, Lydorum aliarumque gentium
‘ rex, ita inquires, ô Lacedaemonii, quoniam
‘ nam deus oraculum reddidit, ut Graecum
‘ mihi amicum adsciscerem, et vos
‘ inter Graecos antecellere audio, vos igitur
‘ ex oraculo advoco cupiens amicus
‘ esse et socius, citra dolum fraudemque.’ Croesus haec per legatos nunciavit. Quorum adventu Lacedaemonii, qui et ipsi oraculum Croeso datum audierant, gavisi, foedus hospitii societatisque inierunt. Et enim jam antea intercedebant nonnulla Croesi in Lacedaemonos beneficia. Nam

quum illi misissent Sardes ad aurum commendandum, quo usuri erant in id simulacrum Apollinis quod nunc positum est in Thornace Laconicae, eo auro sunt a Croeso donati.

70. Qua de re Lacedaemonii, quodque se amicos ille prae omnibus Graecis delegisset, societatem admiserunt. Et partim quidem denunciante sese paratos exhibuerunt; partim fabricatum craterem aheneum circa labia extrinsecus frequentibus animalium caelaturis ornatum et trecentarum amphorarum capacem auerunt, hoc dono volentes Croesum remunerari: sed ille Sardes non pervenit, propter alterutram harum quae feruntur caussarum. Lacedaemonii quidem ajunt hunc craterem quum veheretur Sardes, et prope Samum venisset, a Samiis fuisse interceptum; qui, cognita re, navibus istos longis aggressi fuere. Ipsi vero Samii ai-

ἔτι γεγонуῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι ἐς Σάρδεις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄ-
 γαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ
 νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἰδρύσαι Α-
 πόλλωνος· Κροῖσος δέ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε
 δωτήνην.

οἱ. Τύτων ^α τε ὧν εἵνεκεν ^β οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι
 ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Ἑλλήνων, αἰ-
 ρέετο Φίλκς. καὶ τῷτο μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἑ-
 τοιμοὶ ἐπαγγείλαντι· τῷτο δέ, ποιησάμε-
 νοι κρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἕξωθεν
 πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθει
 τριηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα ἦγον, δῶρον
 βελόμενοι ἀντιδῶναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρη-
 τὴρ ἐκ ἀπείκελο ἐς Σάρδεις, δι' αἰτίας διφα-
 σίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμό-
 νιοι λέγουσι ὡς ἐπεὶ τε ἀγόμενος ἐς τὰς
 Σάρδεις ὁ κρητὴρ ἐγένετο κατὰ τὴν Σαμίνην,
 πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελοίατο ^γ αὐτὸν, νη-
 υσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σά-

^α Τυτίων. ^β εἵνεκα. ^γ ἀπεληύσκητο.

μιοι λέγῃσι ὡς ἐπεὶ τε ὑσέρησαν οἱ ἄγον-
τες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐ-
πυνθάνοντο δὲ Σάρδεις τε καὶ Κροῖσον ἡλωκέ-
ναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδι-
ώτας δὲ ἄνδρας πριαμένους ἀναθεῖναί μιν ἐς
τὸ Ἡραῖον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι
λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαι-
ρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. καλὰ μὲν νυν τὸν
κρητῆρα ἔτῳς ἔχε ^d.

οα΄. Κροῖσος δὲ ἀμαρτῶν τῷ χρησμοῦ,
ἐποίεετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλ-
πίσας καταρῆσειν Κῦρὸν τε καὶ τὴν Περ-
σέων δύναμιν. παρασκευαζόμενος δὲ Κροῖσος
στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν,
νομιζόμενος καὶ πρόοθεν εἶναι σοφός, ἀπὸ δὲ
ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάβλα ἔνομα ἐν
Λυδοῖσι ἔχων, συνεβέλευσε Κροίσῳ τάδε,
(ἔνομά οἱ ἦν Σάνδανις) ‘ Ω βασιλεῦ, ἐπ’
‘ ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευ-
‘ ἄζου, οἳ σκυτῖνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυ-
‘ τίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐοῖντα φορέουσι· σι-

^d ἔτῳς ἔχε.

unt, Lacedaemonios, qui craterem portabant, serò venientes, quum audissent Croesum captum esse cum Sardibus, illum in Samo vendidisse viris privatis, qui eum Junonis templo dedicavere: forsan autem et illi qui vendiderunt, Spartam reversi dixerint a Samiis sibi fuisse ereptum. Ac de cratere ita res se habet.

71. Croesus autem aberrans in oraculo, adversus Cappadociam exercitus comparabat, spe et Cyrum et potentiam Persarum evertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, et antehac pro sapiente habitus, et ab hac sententia plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Croeso consuluit; ‘ Adversus tales
‘ viros expeditionem paras, ô rex, qui e
‘ corio quidem subligacula, etiam e corio
‘ reliquam vestem ferunt: qui non quibus

‘ volunt cibis vescuntur, sed quos habent,
‘ utpote regionem asperam incolentes. Ad
‘ haec potu non vini utuntur, sed aquae :
‘ non ficos ad comedendum, nec aliud
‘ quicquam boni habent. Hinc si vinces,
‘ quid illis eripias quibus nihil est? sin
‘ victus fueris, animadverte quot bona a-
‘ mittes. Ubi gustaverint illi nostra bona,
‘ circumfistent nos, nec abigi poterunt.
‘ Equidem diis habeo gratiam, qui non
‘ inducunt in animum Persis ut Lydos
‘ bello invaderent.’ Haec loquutus, non
tamen Crocum flexit. Etenim Persis, an-
tequam Lydos subigerent, nihil erat ne-
que lautum neque opiparum.

72. Porro Cappadoces a Graecis Sy-
rii nominantur : et erant hi Syrii, ante-
quam Persae imperitarent, ditionis Medo-
rum, tunc autem Cyro parebant. Siqui-
dem imperium Medicum ac Lydium dis-
terminabat fluvius Halys, qui ex Arme-

' τέονται δὲ ἔκ ὅσα ἐθέλωσι, ἀλλ' ὅσα ἔ-
 ' χουσι, χώρην ἔχοντες τρηχεῖην. πρὸς
 ' δὲ, ἔκ οἶνω διαχρέωνται, ἀλλὰ ὑδροπο-
 ' τέουσι. ὃ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, ἔκ ἄλ-
 ' λο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νική-
 ' σεις, τί σφεας ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μή
 ' ἔστι μηδέν^ε; τῷτο δὲ, ἣν νικηθῆς, μάθε
 ' ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γάρ
 ' τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, περιέξονται, ὃ δὲ
 ' ἀπῶσοι ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω
 ' χάριν, οἱ οὐκ ἐπὶ νόον ποίεουσι Πέρσῃσι
 ' στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδίας. ταῦτα λέγων,
 ἔκ ἐπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γάρ, πρὶν
 Λυδίας καταστρέφασθαι, ἦν ἔτε ἄβρὸν ἔτε
 ἀγαθὸν ὀδέν.

σβ'. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ' Ἑλλή-
 νων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύ-
 ριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρ-
 ξαι, Μήδων κατήκοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ
 γὰρ ὄρος^ε ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ
 τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἄλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει

^ε τοῖσί ἐστι μηδέν. ^ε ὄρος.

ἔξ Ἀρμενίου ἔρεος διὰ Κιλίκων, μετὰ δὲ, Μαντινηοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τῆς, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἔξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. ἔτω ὁ Ἄλυς ποταμὸς ἀποτάμναι^α σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἕς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ἔστι δὲ αὐχὴν ἔστος τῆς χώρας ταύτης ἀπάσης, μῆκος οὐδ' εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀνασιμουῖνται.

ογ'. Εἰσρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα^β, καὶ γῆς ἡμέρῳ, προσκλήσασθαι πρὸς τὴν ἐνώτῃ μοῖραν^γ βεβλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος εἶναι, καὶ τίσασθαι θέλων^δ ὑπὲρ Ἀσυάγεος Κῦρον. Ἀσυάγεα γὰρ τὸν Κυαζάρεω, ἔοντα Κροῖσος μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλῆα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω κατασφραγόμενος εἶχε, γένομενον γαμβρὸν

^α ἀποτίμναι. ^β εἵνεκε. ^γ μοῖρην. ^δ ἐθέλων.

nio monte fluit per Cilicas, dehinc ita fluens Matienos habet ad dextram, et Phrygas ad laevam; quos praeterlapsus et boream versus sursum tendens hinc quidem Syrios Cappadocas includit, ab laevo autem Paphlagonas. Ita fluvius Halys cuncta fere inferiora Asiae, a mari quod Cypro objectum est, ad Euxinum usque Pontum dirimit. Est autem cervix haec totius hujus regionis; longitudinem itineris quod attinet, quinque dies viro expedito insumuntur.

73. Itaque adversus Cappadociam Croesus cum exercitu profectus est, tum cupiditate regionis, volens hanc partem suae adjicere, tum vel magis fiducia oraculi, et Cyrum ulcisci annitens propter Astyagem. Quippe hunc Astyagem Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem Croesi Cyrus Cambyxis filius bello victum ceperat. Erat autem Croeso Astya-

ges hunc in modum affinis : Apud Scythas Nomadas quum esset seditio, caterva virorum clam excessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortis filius, Deioeis nepos ; qui Scythas hos, utpote supplices, initio benigne excepit, et quum plurimi eos faceret, filium eis tradidit imbuendum et lingua Scythica, et artificio sagittandi. Interjecto deinde tempore, quum Scythae venatum assidue irent et semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita revertentes manibus inanibus Cyaxares (erat enim, ut monstravit, irae non imperans) aspere admodum cum contumelia insectabatur. Id illi, ut se indignum, a Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreverunt aliquem eorum puerorum quos docerent, concidere ; apparatusque ut feras apparare consueverant, Cyaxari offerre, perinde ac ferinam :

Κροίσω ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων εἴλη^ε
 ἀνδρῶν ἡσασίασασα, ὑπεξῆλθε εἰς γῆν τὴν
 Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τῆτον
 Μήδων Κυαζάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊό-
 κω, ὃς τῆς Σκύθας τέτῃς τὸ μὲν πρῶ-
 τον περιεῖπε εὖ, ὡς ἐόντας ἰκέτας· ὡς τε
 δὲ περὶ πολλῶ ποιούμενος αὐτοὺς, παῖδα
 σφι παρέδωκε τὴν γλῶσάν τε ἐκμαθεῖν^ε,
 καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνῳ δὲ γε-
 νομένῃ, καὶ αἰεὶ Φοιτεόνων τῶν Σκυθέων
 ἐπ' ἄγρην, καὶ αἰεὶ τι Φερόνων, καὶ κοτε
 συνήνκει ἐλεῖν σφέας μηδέν· νοσήσαντας
 δὲ αὐτοὺς κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαζάρης, (ἦν
 γὰρ, ὡς διέδεξε, ὀργὴν ἔκ ἄκρος) τρηχέως
 κάρτα περιέσπε ἀεικείῃ. οἱ δὲ, ταῦτα
 πρὸς Κυαζάρειω παθόντες, ὡς τε ἀνάξιά
 σφρων αὐτῶν ἔπεπονθότες, ἐβούλευσαν^h
 τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἓνα
 κατακόψαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ
 ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυα-
 ζάρει δῶναι Φέροντας, ὡς ἄγρην δῆθεν. δόν-

^ε ἴλη. ^ε ἐκμαθῆεν. ^ε ἐωυτίων. ^h ἐβουλεύσαντο.

τες δὲ, τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ
 Αλυάτῃα τὸν Σαδυάτῃω ἐς Σάρδεις. ταῦ-
 τα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαζάρης καὶ
 οἱ παρεόντες δαιτύμονες τῶν κρεῶν τέτων^ι
 ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες,
 Αλυάτῃω ἰκέται ἐγένοντο.

οδ'. Μετὰ δὲ ταῦτα (ὃ γὰρ δὴ ὁ Α-
 λυάτῃης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἑξατέοντι
 Κυαζάρει) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖ-
 σι Μήδοισι^κ ἐγεγόνεε ἐπ' ἕτεα πέντε· ἐν
 τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς
 ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τὰς Μή-
 δας· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποίη-
 σαντο. διαφέρουσι δέ σφι ἐπὶ ἴσης τὸν πό-
 λεμον, τῷ ἑκτῷ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης,
 συνήνεικε ὥς τε τῆς μάχης συνεσεώσης,
 τὴν ἡμέρην ἑξαπίνης νύκτια γενέσθαι. τὴν
 δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θα-
 λῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἰωσι προηγόρευσε
 ἑσεσθαι, οὗρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον
 ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυ-

^ι τυτίαν. ^κ καὶ Μήδοισι.

idque quum obtulissent, quam celerrime se ad Alyattem Sadyattis filium Sardes conferrent. Quod et factum est. nam et Cyaxares et qui aderant convivae ex his carnibus gustaverunt: et Scythae perpetrato hoc, Alyatti se supplices praebeuerunt.

74. Quos postea reposcenti Cyaxari quod Alyattes reddere abnuerat, bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatum est. Quo in bello saepe Medi, saepe Lydi victores extiterunt, et nocturnum quoddam proelium fecerunt. Quum vero pari fortuna hoc bellum utrisque cederet, sexto anno signis collatis, contigit, ut in medio pugnae repente dies nox efficeretur. Quam immutationem diei futuram Thales Milesius Ionibus praedixerat, hunc ipsum annum praefiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi ubi di-

em noctescere viderunt, a pugnando destiterunt: eoque propensius utrique ad pacem inter se constituendam festinaverunt; autoribus conventionis Syennesi Cilice et Labyneto Babylonio: qui ut et foedus intercederet et matrimonii commercium fieret, enisi sunt; decernentes ab Alyatte Arienin filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dari: quoniam sine vehementi necessitudine conventiones stabiles servari non queunt. Ineunt autem hae gentes foedera cum cetero ritu Graecorum, tum infecando brachia, donec simili colore sunt, ac mutuum sanguinem delingendo.

75. Hunc igitur Astyagem avum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo causam. Quo nomine Croesus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum,

δοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεὶ τε εἶδον νύκτι ἀντὶ
 ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύ-
 σαντο, καὶ μᾶλλον τε ἔσπευσαν καὶ ἀμφο-
 τεροι εἰρήνην ἐωϋτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμ-
 βάσαντες αὐτῆς, ἔσαν οἷδε, Συέννεσίς τε
 ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνηλος ὁ Βαβυλώνιος· οὗ-
 τοί σφι καὶ τὸ ὄρκιον οἱ σπείσαντες γενέ-
 σθαι ἔσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίη-
 σαν· Αλυάτεια γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν
 θυγατέρα Ἀρύνην Ἀσυάγει τῷ Κυαζά-
 ρω παιδί. ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς
 συμβάσεις ἰχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν.
 ὄρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνη τά
 πέρ τε Ἕλληνες· καὶ πρὸς τέτοισι, ἐπεὰν
 τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωνται ἐς τὴν ὁμο-
 χορίην, τὸ αἷμα ἀναλείχῃσι ἀλλήλων.

οέ. Τῷτον δὲ ὦν Ἀσυάγεα Κῦρος ἐόν-
 τα ἐωϋτῆ μητροπάτορα κατασφραζόμενος
 ἔχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω
 λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπιμεμφόμε-
 νος τῷ Κῦρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἐπεμ-

πε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας ^α. καὶ δὴ καὶ ἀπικομένους χρησμοῦ κιβδήλῃς, ἐλπίσας πρὸς ἐωϋτῆ τὸν χρησμόν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν ^β. ὥς δὲ ἀπὶ κείῳ ἐπὶ τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὥς μὲν ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς ἐσθλὰς γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὥς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος διεβίβασε ^γ. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅπως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός, (ὃ γὰρ δὴ εἶναί κω τῆτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τῷ στρατῷ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἀνωθεν τῷ στρατοπέδῳ ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἄγοντα μνηοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυμένον κατὰ νῶτα λάβοι· ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥέεθρων, καὶ αὐτὶς

^α ἐπὶ Πέρσας ἐφωτίων. ^β μοῖραν. ^γ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος δαδίσασί οἱ, ἀπορ.

ad oracula miserat. Et quum responsum venisset haud sincerum, sibi favere interpretatus, expeditionem iniit adversus Persarum terram. Atque ubi ad Halym flumen pervenit, tunc (ut ego quidem narro) pontibus ibi sitis copias traduxit: ut autem Graeci plurimi dictitant, Thales Milesius traduxit ei. Nam quum incertus animi Croesus foret qua parte fluminis trajiceret exercitum (nullosdum enim ex illis pontibus ea tempestate fuisse) fertur Thalen, qui in his castris aderat, fecisse ut fluvius qui ad laevam exercitus fluebat, flueret etiam ad dextram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam altam, exorsus superiore loco, quam erant castra, ductam in speciem lunae, depresso, quae castra, ut erant metata, a tergo amplecteretur: illac per fossam quum traduxisset ex pristino alveo fluvium, iterum eum,

ubi castra praeteriisset, in suum alveum refunderet; ita ut quum divisus esset, celerime fluvius utrinque permeabilis effectus sit. Quidam vero ajunt veterem etiam omnino exaruisse alveum. Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rursus redierunt, illum transiverunt?

76. Croesus igitur exercitu trajecto, venit in Cappadociae regionem quae dicitur Pteria, omnium ejus plagae tutissimae, juxta urbem Sinopen fere ad pontum Euxinum sitam. Hic stativa habens, praedia Syriorum vastat, et urbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circumfisas urbes, Syriosque ipsos nihil commeritos exterminavit. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, adsumptisque omnibus qui in medio incolebant, obviam pergit: misso tamen, antequam exercitum educere conaretur, caduceatore ad

παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥς τε ἐπεὶ τε καὶ ἐσχίσθη, τάχιστα ὁ ποταμὸς ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγῃσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ῥεῖθρον ^d ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι. κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν;

οἱ. Κροῖσος δὲ, ἐπεὶ τέ διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπῆκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην. ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρας ταύτης τὸ ἰχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένην. ἐνθαῦτα ἐσφαλοπεδεύειο, φθειρῶν τῶν Συρίων τὰς κλήρας· καὶ εἴλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν, καὶ ἡνδραποδίσατο, εἴλε δὲ τὰς περιουκίδας αὐτῆς πάσας· Συρίας τε ὕδεν ἐόντας αἰτίους, ἀνασάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἐωϋτὲς στρατὸν, καὶ παραλαβὼν τὰς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας, ἡντιῦστο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὀρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κή-

^d ῥεῖθρον.

ρυκα^α ἐς τὰς Ἰωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάναι. Ἴωνες μὲν νυν ἔκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπικέλο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσω, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερύγῃ χώρα ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰχϋρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφοτέρω ἔτις ἡγωνίσασατο.

οζ'. Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ ἐϋϋτὲ στρατεύμα· ἦν γάρ οἱ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κῦρος· τῷτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπικὼν ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδεις, ἐν νόῳ ἔχων, παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὄρκιον· (ἐποίησατο γὰρ καὶ πρὸς Ἀμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ περ πρὸς Λακεδαιμονίους) μέγα πεμφάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὐτῷ ἐπεποίητο συμμα-

^α κήρυκας.

onas tentandos ut ad se a Croeso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra Croeso opposuit: ibidemque in regione Pteria pro viribus se invicem laceffere. Commissaque acri pugna, et multis utrinque cadentibus, ad extremum noctis interventu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicaverunt.

77. Croesus, reprehensus propter suas ipsius copias respectu multitudinis (nam exercitus ejus qui conflixit, multo minor erat, quam Cyri) in hoc reprehensus, quum postero die Cyrus ipsum superederet invadere, regressus est Sardes, habens in animo evocare Aegyptios ex focdere; quorum cum rege Amasi, antequam cum Lacedaemoniis, societatem inierat: arcessere etiam Babylonios, cum quibus et ipsis societatem armorum pepi-

gerat; erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempestate Labynetus: denunciare item Lacedaemoniis ut ad dictam diem praesto essent: hisque et suis copiis coactis, ubi per hyemem quievisset, initio statim veris tendere adversus Persas. Haec destinans Croesus, abiit Sardes, dimisitque caduceatores ad belli socios, edicentes uti ad quintum mensem Sardes convenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Persis dimicaverat, missum fecit ac dissipavit: minime sperans unquam fore, ut Cyrus, qui sic aequo Marte pugnasset, Sardes copias promoveret.

78. Haec Croeso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt: quos, ut apparuerunt, equi fastidientes pascua tondere comedebant. Id Croeso cernenti visum est (ut erat) esse portentum: ideo-

χίη· ἐτυράννευε δὲ τῶν Βαβυλωνίων τὸν
 χρόνον τοῦτον Λαβύνηλος) ἐπαγγείλας δὲ
 καὶ Λακεδαιμονίους παρεῖναι ἐς χρόνον ῥη-
 τόν· ἀλίσας τε δὴ ^β τέττας, καὶ τὴν ἐωϋτῆ
 συλλέξας στρατιήν, ἐνένωλο, τὸν χειμῶνα
 παρεῖς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς
 Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ὡς
 ἀπὶ κέλο ^γ ἐς τὰς Σάρδεις, ἔπεμπε κήρυκας ^δ
 κατὰ τὰς συμμαχίας, προερέονίᾳς ἐς πέμ-
 πλον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις. τὸν δὲ
 παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρση-
 σι, ὅς ἦν αὐτῆ ξεινικός, πάντα ἀφείς, δι-
 εσχέδασε· οὐδαμᾶ ἐλπίσας μή κοτε ἄρα
 ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κῦρος
 ἐλάσῃ ^ε ἐπὶ Σάρδεις.

οή. Ταῦτα ἐπιλεγόμενῳ Κροίσῳ τὸ
 προάξειον πᾶν ὀφίων ἐνέπλησθη. Φανέν-
 των δὲ αὐτῶν ^ε, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νο-
 μαὶς νέμεσθαι, φοιτῶντες ^ς κατήσθιον. ἰ-
 δόντι δὲ τῆτο Κροίσῳ ^η, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε

^β ἀλίσας δὲ δὴ. ^γ φρονέων, ἀπὶ κέλο. ^δ ἔπεμπε τε κήρυκας,
^ε ἐλάσσει. ^ε αὐτίαν. ^ς φοιτῶντες. ^η ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τῷτε.

τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐπέμπε Θεοπρό-
 πος ἐς τῶν ἐξηγητέων Τελμησέων¹. ἀ-
 πικομένοισι δὲ τοῖσι Θεοπρόποισι, καὶ μα-
 θῶσι πρὸς Τελμησέων τὸ θέλει σημαίνειν
 τὸ τέρας, ἔκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖ-
 λαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι
 ἐς τὰς Σάρδεις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμησ-
 σέες μὲν τοι τάδε ἐγνώσαν, στρατὸν ἀλλό-
 θροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν
 χώραν· ἀπικόμενον δὲ τῷτον κατασρέφε-
 σθαι τὰς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὅφιν εἶναι
 γῆς παῦδα, ἵππον δὲ, πολέμιόν τε καὶ κ
 ἐπήλυδα. Τελμησέες μὲν νυν ταῦτα
 ὑπεκρίναντο Κροίσῳ ἥδη ἠλωκότι, ἔδέν κω
 εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδεις τε καὶ αὐτὸν
 Κροῖσον.

σθ'. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος
 Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν
 τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι¹
 Κροῖσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν, βδελυόμε-
 νος εὗρισκε πρῆγμά οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς

¹ Τελμισσίων bis et Τελμισσίης. κ πολέμιόν τε εἶναι β. ¹ μέλλει.

que e vestigio mittebat consultores ad conjectores Telmessenses. His ita profectis, ubi accepto responso ab Telmessensibus, didicerunt quid vellet significare portentum, non contigit ut Croeso renunciarent. Nam priusquam retro Sardes renavigarent, Croesus est captus. At tamen Telmessenses ita responderant, exercitum externum Croeso illuc affuturum, qui quum advenisset, indigenas subigeret: quod dicerent anguem terrae prolem esse; equum, hostem et advenam. Haec Telmessenses Croeso sunt interpretati, sed jam capto; nondum tamen gnari eorum quae de Sardibus ac ipso Croeso agerentur.

79. Cyrus certior factus, Croesum, qui statim post proelium in Pteria gestum abscesserat, constituisse post abitum dispergere copias, consilio inito, comperiebat operae pretium esse quam celerrime

posset promovere exercitum Sardes, ut hostem, priusquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probavit, statim quoque exequutus est: propereque ducto in Lydiam exercitu, ipsemet nuncius Croeso advenit. Unde Croesus in magnam sollicitudinem adductus, quod praeter opinionem praeterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in proelium eduxit. Lydiâ vero gente in Asiâ nulla fuit eâ tempestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque illi pugnabant, hastasque longas gestabant, et erant equitandi sane periti,

80. Campus in quo concursus est, ante urbem Sardianam jacet, magnus et nudus: quem cum alii amnes perfluentes, tum Hyllus, perrumpunt simul in omnium maximum qui vocatur Hermus, qui e monte sacro Matris Dindymenae lap-

δύνατο τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδεις, πρὶν ἢ τοδεύτερον ἀλισθῆναι τῶν Λυδῶν δύναμιν ^b. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε κατὰ τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθει. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ παρὰ δόξαν ἔαχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδὰς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τῷτον τὸν χρόνον ἔθνος ἑδὲν ἐν τῇ Ασίῃ οὔτε ἀνδρειότερον, ἔτε ἀλκιμώτερον τῷ Λυδίῳ. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀφίππων ^c. δόξαί τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί.

π'. Ες τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τῷ ἄσπεός ἐστι τῷ Σαρδηνῷ, ἐὼν μέγα τε καὶ ψιλόν ^d, (διὰ δὲ αὐτῷ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ὑλλος ^e συρρήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἑρμον· ὃς ἐξ ὄρεος ^f ἱεροῦ μητρὸς Δινδυμήνης

^b Σάρδεις, ὅπως πρὶν ἢ τοδεύτερον ἀλισθῆναι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἐπικαταλάσκει. ^c ἀπ' ἵππων. ^d ὑψηλόν. ^e Ἑλλος. ^f ὄρεος.

ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκαί-
 ην ^α πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τὴν
 Λυδὸν ἐς μάχην τασομένους, καταρῥώδη-
 σας τὴν ἵππον, ἐποίησε, Ἀρπάγου ὑπο-
 θεμένους ἀνδρὸς Μήδου, τοιόνδε· ὅσαι τῷ στρα-
 τῷ τῷ ἐωϋτὶ εἶποντο σίλοφόροι τε καὶ σκευ-
 οφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσας,
 καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθρα, ἀνδρας ἐπ' αὐ-
 τὰς ἀνέβησε ^β ἱππάδα σολὴν ἐνεσαλμέ-
 νους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τῆς
 ἄλλης στρατῆς προῖεναι πρὸς τὴν Κροῖσος
 ἵππον· τῇ δὲ καμήλῳ ἔπειθαι τὸν πεζὸν
 στρατὸν ἐκέλευε. ὅπια δὲ τῷ πεζοῦ ἐπέ-
 ταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὥς δὲ οἱ πάντες
 διετετάχατο, παραίνεσε τῶν μὲν ἄλλων
 Λυδῶν μὴ Φειδομένους, κλείνειν πάντα τὸν
 ἐμποδὼν γενόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ
 κλείνειν, μηδ' ἦν συλλαμβανόμενος ἀμύη-
 ται ^γ. ταῦτα μὲν παραίνεσε. τὰς δὲ κα-
 μήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε εἶνε-
 κεν ^δ. κάμηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ

^α Φωκίην, ^β ἔβησε, ^γ ἀμύνηται, ^δ εἶνεκεν.

fus infunditur mari juxta Phocaeam oppidum. Hîc ubi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, equitatum reformidans, constituit admonitu Harpagi Medici, ita faciendum: Coactis omnibus quae ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit, et viros imposuit equestri veste indutos: quibus ornatis praecepit ut praerent ceteras copias adversus Croesi equitatum: peditatum, ut hanc cameli aciem subsequeretur, jussit. post hunc collocavit omnem equitatum. Postquam omnes ordinati erant, imperat eis ne cui ceterorum Lydorum parcerent, sed quemlibet occiderent obsistentem, praeter ipsum Croesum, ne si captus quidem repugnaret. Haec imperavit. Camelos vero contra equitatum instruxit, hac ratione quod camelum equus reformidat, adeo quidem

ut nec speciem ejus intueri nec odorem sentire sustineat. Id ideo commentus est, ut equitatum Croesi, quo ille se praevaliturum considerabat, inutilem redderet. Simulatque etiam in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisque camelis, retro se avertunt. unde spes Croesi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis defiliunt, ac pedites cum Persis configunt. sed tandem, multis utrinque cadentibus, vertuntur in fugam: ac repulsi intra muros, a Persis obsidebantur sic.

81. Quam obsidionem in longius processuram ratus Croesus, alios nuncios ex arce mittit ad socios. nam qui antea dimissi erant, hi ad cocundum Sardes quintum mensem indixerant. At hos di-

ἀνέχεται ἔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὀρέων, ἔτε
 τὴν ὁδὸν ὁσφραϊνόμενος. αὐτῷ δὲ ὦν τέ-
 τε εἶνεκε ἐσεσόφισο, ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄ-
 χρησον ἢ τὸ ἵππικόν, τῷ δῆτι καὶ ἐπέι-
 χε ἐλλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὥς δὲ καὶ συνή-
 εσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὥς ὥσφραν-
 το^ε τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι· καὶ
 εἶδον αὐτάς θ, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθα-
 τό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. ὁ μὲν οἱ οἱ γε
 Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν. ἀλλ' ὥς
 ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν
 ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσησι συνέβαλλον.
 χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κατειληθέντες δὲ ἐς
 τὸ τείχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περ-
 σέων· τοῖσι μὲν δὲ καλεσθήκεε πολιορκίη.

πα'. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ
 μακρόν^η ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἐπέμπε
 ἐκ τοῦ τείχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς
 συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμ-

^ε τῷ δὲ τοι θ. ^ε ἐνθαῦτα ὥσφραντο. ^θ καὶ ἰδόντες αὐτάς. ^η μακ-
 ρότερον.

ποῖο ἐς πέμπτον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις, τῷτ' δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὥς πολιορκουμένου Κροίσου. ἐς τε δὴ ὧν τὰς ἄλλας ἐπέμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαιμόνα.

πβ'. Τῷσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτησι ^α κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπλώκεε ἕρις ἐῴσα πρὸς Ἀργεῖς περὶ χώρας καλεομένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, εἰούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποταμόμενοι ^β ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἐσπέρην Ἀργείων, ἡ τε ἐν τῇ ἡπείρῳ χώρα, καὶ ἡ Κυθηρίη ^γ νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥς τε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγέκωνται, τῷτ' εἶναι τὸν χώρον. τὸ δὲ πλῆθος τῷ στρατῷ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτε-

^α αὐτοῖσι Σπαρτιήτησι. ^β ἀποταμόμενοι. ^γ Κύθηρα.

mittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi utique jam obfesso. et cum ad alias societates misit, tum vero Lacedaemona.

82. Ceterum per id ipsum tempus et ipsis Spartiatis inciderat cum Argivis contentio de loco, qui dicitur Thyrea. Quem locum, etsi terrae Argolidis partem, tamen Lacedaemonii abscisum tenebant. Etenim Argivorum etiam erat quicquid regionis Malea tenus ad occasum vergit, tum in continente, tum insulae et aliae, et Cytheria insula. Quum ergo Argivi suo territorio adempto auxilium ferrent, ibi ab utrisque in colloquium ventum est, pactique sunt ut trecenteni utrinque dimicarent; et utri superiores extitissent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in suam terram decederent, nec permanerent dum dimicaretur; ea scilicet caus-

sa, ne si adessent, parti succumbenti auxilium sui ferrent. His conventis, in diversa digrediuntur. Ex utrisque delecti viri qui relictis sunt conflixerunt: atque illis quidem ut æquo Marte pugnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interventu. ex Argivis duo, Alcenor et Chromius, qui tanquam victores cursu Argos contenderunt: ex Lacedaemoniis unus Othryades, qui spoliatis Argivorum cadaveribus, eorum arma ad sua castra detulit, et se in suo ordine tenuit. Secundo die utrique re audita adfuerunt, sibi que victoriam vendicabant: Argivi quidem, quod suorum plures superfuisse dicerent: Lacedaemonii vero, quod qui eorum superfuerant, fugissent; suus autem perstitisset, et istorum cadavera spoliasset. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac postquam permulti

ρον ἐς τὴν ἐωϋτῆ, μηδὲ παραμένειν^δ ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκε, ἵνα μὴ παρέοντων τῶν στρατοπέδων, ὀρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσθμένους^ε τῆς σφετέρους, ἐπαμύνοιεν. συνθέμενοι ταῦτα^ς ἀπαλλάσσοντο. λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δὲ σφέν, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς Ἀργείων μὲν, Ἀλκίνορος τε^ς καὶ Χρόμιος. Λακεδαιμονίων δὲ, Οἰθυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύω τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Οἰθυάδης, σκυλεύσας τῆς Ἀργείων νεκρῆς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἐωϋτῆ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἐωϋτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρήσαν πυνθανόμενοι ἀμφοτέρω. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἐωϋτῶν πλεῖνες περιγεγόνασι· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναν-

^δ περιμένον. ^ε ἰσσωμένους. ^ς συνθέμενοι ὧν ταῦτα. ^ς Ἀλκίνορος.

τα, καὶ σκυλεύσαντα τὰς ἐκείνων νεκρούς· τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τῷ χρόνῳ κατακειράμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες ἐποίησαντο νόμον τε καὶ κατάρτην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκάς σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν Θυρέας^α ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ ἐναντία^β τῶν ἐθνῶν νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἓνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Θηρυάδην, αἰχυνόμενον ἀπονοσέειν ἐς Σπάρτην τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι καλάχρησασθαι ἐωυτόν.

πγ'. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐνεφεώτων πρηγμάτων^γ, ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκουμένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπεὶ τε ἐπύθοντο τοῦ

^α πρὶν ἂν Θυρίας. ^β τὰναντία. ^γ ὑπερμίνων τῶν πραγμάτων.

utrinque ceciderunt, Lacedaemonii vincunt. Quo ex tempore Argivi tonsis capitibus, quum antea necessario comati essent, legem condiderunt se devoventes ne prius comam aleret quisquam Argivorum, neve mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperassent. His e diverso legem tulere Lacedaemonii, ut ab hoc tempore comati essent, quum antea non fuissent. Othryadem, qui unus e trecentis reliquis fuisset, ajunt pudore Spartam revertendi commilitonibus interfectis, illic apud Thyreas mortem sibi conscivisse.

83. Quum haec esset apud Spartiatas rerum conditio, advenit caduceator Sardinianus precatum Croeso obsesso auxilia. Illi, caduceatore audito, statuerunt Croeso statim succurrendum. Quibus jam se

apparantibus, ac navibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Croesumque vivum esse captum. Sic Lacedaemonii magnitudine casus perculsi, superfederunt.

84. Sardes autem hunc in modum sunt expugnatae. Quartodecimo quàm obsideri coeptae sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit, se dona daturum ei qui primus murum conscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus ceteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyrocaes; aggredi est ausus a parte arcis ubi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando arx caperetur haud suspectum erat, utpote loco praerupto atque inoppugnabili: quaque una parte Leonem Meles, qui antea fuerat Sardium rex, non circumtulera, ex pel-

κῆρυκος, ὀρμέατο βοηθέειν. καί σφι ἤδη
 παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐκσέων ἐτοίμων,
 ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἠλώκοι τὸ τεῖχος
 τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρηθείς.
 ἔτω δὴ ἔτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι με-
 γάλην, ἐπέπαυτο.

πδ'. Σάρδιες δὲ ἠλώσαν ^d ὧδε. ἐπειδὴ
 τεσσαρεσκαδεκάτῃ ἐγένετο ἡμέρῃ πολιορ-
 κευμένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατῇ τῇ ἐ-
 ωϋτῇ διαπέμφας ἱππέας, προεῖπε, τῷ
 πρώτῳ ἐπιβάντι τῇ τεύχεος δῶρα δώσειν.
 μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησαμένης ^e τῆς στρα-
 τῆς, ὡς ὁ προεχώρει ^f, ἐνθαῦτα τῶν ἄλ-
 λων πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειράτο
 προσβαίνων, τῷ ἔνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ
 τῆς τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς ἐτέτακτο
 φύλακος. ὁ γὰρ ἦν δεινὸν κατὰ τῆς μὴ
 ἀλῶ κοτέ. ἀπότομός τε γὰρ ἐστὶ ταύτῃ
 ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ ὁδὲ Μήλης ὁ
 πρότερος ^g βασιλεὺς Σαρδίων μένη ὁ περι-
 ἤνεικε τὸν Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔ-

^d ἠλώκισαν. ^e πειρησάμενος. ^f προεχώρει. ^g πρότερος,

τεκε, Τελμησσέων δικασάντων, ὡς περι-
 ενειχθέντος τῷ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσον-
 ται Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ
 τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἣν ἐπί-
 μαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατη-
 λόγησε τέττε, ὡς εὖν ἄμαχόν τε καὶ ἀπό-
 τομον. ἔστι δὲ πρὸς τῷ Τρωῶν τετραμμέ-
 νον τῆς πόλιος. ὁ ὢν δὴ Ὑγριάδης αὐτὸς
 ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τὸν τινα
 Λυδῶν ^α κατὰ τέτο τῆς ἀκροπόλιος κα-
 ταβάνια ἐπὶ κυνέην ἄνωθεν κατακυλίσθει-
 σαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη, καὶ ἐς θυμὸν
 ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ ὁ αὐτὸς τε ἀναβέβη-
 κее, καὶ κατ' αὐτὸν ^β ἄλλαι Περσέων ἀνέ-
 βαινον. προσβάντων δὲ συχνῶν, οὕτω δὴ
 Σαρδιές τε ^γ ἠλώκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ
 ἐπορθέετο.

πέ. Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐ-
 γένετο. ἦν οἱ παῖς, τῷ καὶ πρότερον ἐπε-
 μνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῆς, ἄφρωνος
 δέ. ἐν τῇ ὢν παρελθέσθι εὐετοῖ ^δ ὁ Κροῖσος

^α τὸν τινα Λυδῶν. ^β μετ' αὐτὸν. ^γ ἦτοι Σαρδιές αὖ. ^δ εὐθιγῆς
 et in marg. γρ. εὐετοῖ.

lice sua genitum : qui Leo si murum circumlatus esset, Sardes inexpugnabiles fore Telmessenses judicaverant. Eum Melles per ceteram partem muri circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari : per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque praecipuam, circumducere praetermisit, quae ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte ipse Hyroeades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad galeam superne devolutam et recepisse, advertit animum, atque confideravit : dehinc et ipse tunc conscendit, et ad ejus exemplum alii Persae subinde, atque alii frequentes. Ita urbs Sardes capta est, atque omnis direpta.

85. Ipsi autem Croeso haec contigerunt. Erat ei filius, cujus superius habui mentionem, habilis ad cetera, sed mutus. In priore igitur annorum felicitate ad vi-

tium ejus emendandum Croesus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, rex multorum, valde infcie Croese:

Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis

Intra aedes vocem: sine qua potior tibi longe.

Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis moenibus quidam Persa in Croesum sibi ignotum ut occisurus vadebat. Quem invadentem se Croesus quum videret, tamen praesenti clade affectus devitare negligebat, nihil putans differre an percussus oppeteret mortem. Filius ejus mutus ubi vidit Persam irruentem, praemetu et tanta aerumna, rupit vocem, in-
quiens, ‘ô homo, ne perimas Croesum.’
Atque hoc ille primum effatus, postmodum per omne vitae tempus loquens extitit.

86. Persae et Sardibus potiti sunt, et ipso Croeso vivo, quum regnasset annos

τὸ πᾶν ἔς αὐτὸν ^ε ἐπεποιήκεε, ἀλλὰ τε
ἐπιφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἔς Δελφὸς περὶ
αὐτῷ ἐπεπόμφεε χρησομένους ^ε. ἡ δὲ Πυ-
θίη οἱ εἶπε τάδε,

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βύλυ ^ε πολύευκλον ἴην ἀνὰ δώματ' ἀκύνει
Παιδὸς φθελγόμενον. τόδε σοι πολὺ λῶϊον ἀμφὶς
Εμμεναί. αὐδήσει γὰρ ἐν ἡματι πρῶτον ἀνόλβω.

άλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος ἦγε γὰρ τῶν
τις ^ε Περσέων ἀλλογνώσας ^ε Κροῖσον ὡς
ἀποκλεινέων. Κροῖσος μὲν νυν ὀρέων ἐπιόντα,
ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελή-
κεε, εἰδὲ τι οἱ διέφερε πληγένῃ ἀποθανέειν.
ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος, ὡς εἶδε ἐπιόντα
τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέεος τε καὶ κακῷ ἔρρηξε
φωνήν. εἶπε δὲ, ‘ὦ νῆθρῳπε ^ε, μὴ κτεῖνε
‘Κροῖσον.’ οὗτος μὲν δὴ τῷτο πρῶτον ἐ-
φθέγγατο· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν
πάντα χρόνον τῆς ζῆς.

πς'. Οἱ δὲ Πέρσαι τὰς τε δὴ Σάρδεις
ἔχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρ-

^ε αὐτὸν. ^ε χρησόμενος. ^ε βύλυ. ^ε γὰρ τις. ^ε ἄλλοι γνώσας.
† Ἀνθρῳπι.

ξανία ἔτεα τεσσερεσκαίδεκα, καὶ τεσσερεσ-
 καίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ
 χρηστήριόν τε καταπαύσαντα ^α τὴν ἐϋ-
 τῆ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ
 Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ δὲ, συννή-
 σας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτὴν
 τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδησι δεδεμένον, καὶ δις
 ἐπὶ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ
 ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν
 θεῶν ὀτεωδῆ, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι
 δέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶ-
 ναι θεοσεβέα, τῷδε εἵνεκεν ^β ἀνεβίβασε ἐ-
 πὶ τὴν πυρὴν· βυλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν
 δαιμόνων ῥύσεται τῇ μὴ ζῶντα καὶ ἀκαυθῆ-
 ναι. τὸν μὲν δὴ ποιεῖν ταῦτα. τῷ δὲ
 Κροίσῳ ἐς ὧν ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν,
 καί περ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ, τὸ τῇ Σό-
 λωνος, ὥς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ
 Μηδένα τῶν ^γ ζώντων ὄλβιον. ὥς δὲ ἄρα
 μιν προσῆναι ^δ τῷτο, ἀνεσθικάμενόν τε καὶ
 ἀνασπανάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης ^ε, ἐς

^α ἢ καταπαύσαντα. ^β εἵνεκα. ^γ μηδὲν ἔστι τῶν. ^δ παραστῆ-
 ναι. ^ε λειποψυχίης.

quatuordecim, totidemque dies fuisset obsessus, deleto magno suo imperio, ut ei fuerat responsum. Eum captum Persae ad Cyrum duxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios: sive habens in animo primitias has alicui deo offerre, sive volens votum persolvere, sive cupidus sciendi num quis daemonum liberaret Croesum, (quem religiosum esse audierat) quominus pyrae impositus vivus concremaretur. haec quidem Cyrum fecisse ajunt. Croeso autem super pyrum stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viventibus beatum neminem. Quod dictum ubi subiit Croeso, ferunt eum resectum et ingemiscentem ex vehemente taciturnitate ter

Solon nominasse : et Cyrum, quum audisset, jussisse interpretes eum percontari quemnam istum invocaret. Illosque accedentes fuisse percontatos, et hunc interrogatum silentium tenuisse. Deinde quum cogeretur, dixisse, ‘ Illum quem
‘ cum omnibus tyrannis colloqui ego,
‘ quàm ingentem pecuniam praeoptassem.’ Eum non planè illis declarantem, rursus interrogant ea quae dicta erant. Efflagitantibus ac moleste urgentibus, inquit, quemadmodum Solon, domo Atheniensis, omnino venisset, et intuitus omnes ejus opes coram, pro nihilo duxisset, illa scilicet loquutus, quàm sibi ipsi omnia cesserunt illuc, quo iste dixerat. neque haec magis de seipso quàm de omni hominum genere, et de iis praesertim qui sibi ipsis beati viderentur. Haec Croeso referente, jam pyrâ incensâ, arfisse extrema : et Cyrum, auditis per interpretes quae

τρίς ὀνομάσαι Σόλων[†]. καὶ τὸν Κῦρον ἀ-
 κέσαντα, κελεύσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρε-
 σαι τὸν Κροῖσον, τίνα τῶτον ἐπικαλέοι-
 το. καὶ τοὺς προσελθόντας ἐπειρωτᾷν.
 Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτώμε-
 νον^g. μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν,
 ‘ Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμη-
 ‘ σα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλ-
 ‘ θεῖν.’ ὡς δὲ σφι ἄσσημα ἔφραζε, πάλιν
 ἐπειρώτων^h τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων
 δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ,
 ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων ἐὼν Αθηναῖος, καὶ
 δεησάμενος πάντα τὸν ἐωϋτῆ ὄλβον, ἀπο-
 φλαυρίσειέ οἱ· ἃ δὴ εἶπας, τῇ αὐτῷ πάντα
 ἀποβεθήκεε οἱ τῇ περⁱ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν
 τι μᾶλλον ἐς ἐωϋτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ
 ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι
 αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν
 Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τῆς δὲ πυ-
 ρῆς ἥδη ἀμμένης, καίεσθαι τὰ περὶ ἔχα-
 τα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκέσαντα τῶν ἑρμηνέων

[†] ὀνομάσαι τὸ Σόλων. ^g ἐρωτώμενον. ^h ἐπειρώτων. ⁱ ἀποβε-
 θήκε τῇ περ.

τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώ-
σαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον
ἄνθρωπον, γενόμενον ἐωϋτῷ εὐδαιμονίῃ οὐκ
ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ ^a διδοίη· πρὸς τε τέ-
ταισι, δείσαντα τὴν τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον
ὥς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως
ἔχων, κελεύειν ^b σβεννύναι τὴν ταχίστην
τὸ καίόμενον πῦρ, καὶ καταβιάζεσθαι Κροῖσόν
τε καὶ τὰς μετὰ Κροῖσος. καὶ τὰς, πειρωμένους
οὐ δύνασθαι ἔτι τῷ πυρὸς ἐπικρατῆσαι.

πζ'. Ενθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖ-
σον μαθόντα τὴν Κύρης μετὰ γνῶσιν, ὡς ὥρα
πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυνα-
μένους δὲ ἐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβώσασθαι,
τὸν Απόλλωνα ἐπικαλούμενον, εἰ τί οἱ κε-
χαρισμένον ἐξ αὐτῷ ἐδωρήθη, παραστῆναι,
καὶ ῥύσασθαι αὐτὸν ^c ἐκ τῷ παρεόντος κα-
κῷ. τὸν μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν
θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίας συνδρα-
μεῖν ^d ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε κα-
ταρῆσθαι, καὶ ὕσαι ὕδατι λαβροτάτω, κα-

^a πυρὶ. ^b Sed MS. habet κτείνω. ^c ῥύσασθαι μιν. ^d συνδραμεῖν.

Croesus dixisset, poenituisse : quum se quoque hominem esse cogitaret, qui alium hominem, qui se inferior non fuisset opibus, vivum igni traderet. Praeterea veritum ob id iram deorum, ac reputantem nihil esse in rebus humanis stabile, jussisse ignem celerrime extinguere jam ardentem, Croesumque deferri et qui cum eo erant. Verum eos qui jussi fuerant, non potuisse amplius vim ignis superare.

87. Ibi ferunt Lydi Croesum cognita Cyri sententiae mutatione, quum cerneret unumquemque extinguendo igni incumbentem, non tamen coërcere posse, exclamando invocasse Apollinem, ut ipsi adesset, siquod ab eo donum illi gratum fuisset oblatum, ipsumque praesenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Croeso deum invocante, nubes repente, quum serenum ac tranquillum esset, contractas esse, et procellam erupisse, ac vehementissima a-

qua pluisset, et rogi extinctum fuisse. Ita Cyrum, cognito diis gratum ac bonum virum esse Croesum, e pyra deposuisse: atque hunc in modum interrogasse, ‘Croese, quisnam tibi hominum persuasit ut cum exercitu invaderes fines meos, ex amico factus hostis?’ Cui Croesus, ‘Ego, inquit, ô rex, istud feci tuo prospero, meo infausto fato, Graecorum deo autore, qui me ad bellum gerendum impulit. Neque enim quispiam ita amens est ut bellum quàm pacem praeoptet. nam in pace filii sepeliunt patres, in bello patres filios. Sed ut ista fierent, daemonibus cordi fuit.’

88. Haec Croesus loquutus est: quem Cyrus solutum juxta se collocavit, ac in multa sane observantia habebat: intuensque eum admirabatur, tam ipse quam omnis circa eum coetus. Ille cogitabun-

τασθεσθῆναι τε τὴν πυρὴν. οὕτω δὲ μα-
 θόνα τὸν Κῦρον ὡς εἶη Κροῖσος καὶ Θεοφι-
 λῆς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιάσαντα αὐτὸν
 ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἶρεσθαι τὰδε, ‘Κροῖσε,
 ‘τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν
 ‘ἐμὴν στρατευσάμενον, πολέμιον ἀντὶ Φί-
 ‘λῃ ἐμοὶ καταστῆναι;’ ὁ δὲ εἶπε, ‘ὦ βα-
 ‘σιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἐπρῆξα τῇ σῇ μὲν
 ‘εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωῦτοῦ δὲ κακοδαιμο-
 ‘νίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων
 ‘θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς
 ‘γὰρ ἔτῳ ἀνόητός ἐστι, ὅς τις πόλεμον προ
 ‘εἰρήνης αἰρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖ-
 ‘δες τὰς πατέρας θάπτουσιν, ἐν δὲ τῷ, οἱ
 ‘πατέρες τὰς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαί-
 ‘μοσί καὶ Φίλον ἦν ἔτῳ γενέσθαι.’

πῆ. ‘Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ
 αὐτὸν λύσας κατεῖσε τε ἐγγὺς ἑωῦτοῦ,
 καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθείᾳ εἶχε. ἀπε-
 θωύμαζε τε ὁρέων καὶ αὐτός, καὶ οἱ περὶ
 ἐκείνον ἑόντες πάντες. ὁ δὲ, συννοίᾳ ἐχό-

ὁ δαίμονι κυ. ἑ κατὰ τὴν τι ἐγγύς.

μενος, ἥσυχος ἦν. μετὰ δὲ, ἐπιστραφεὶς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ κεραῦζοντας, εἶπε, ‘ Ω βασιλεῦ, κό-
 ‘ τερον ^ε λέγειν πρὸς σε τὰ νοέων τυγ-
 ‘ χάνω, ἢ σιγαῖν ἐν τῷ παρεόντι χρόνῳ
 ‘ χρή^h;’ Κῦρος δὲ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε
 λέγειν ὅ, τι βέλοιοτο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα;
 λέγων, ‘ Οὗτος ὁ πολλὸς ὄμιλος τί ταῦ-
 ‘ τα σπεδῇ πολλῇ ἐργάζεται;’ ὁ δὲ εἶ-
 πε, ‘ Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ
 ‘ χρήματα τὰ σά διαφθορέει.’ Κροῖσος δὲ
 ἀμείβετο, ‘ Οὔτε πόλιν τὴν ἐμήν, οὔτε
 ‘ χρήματα τὰ ἐμὰ ⁱ διαρπάζει· ἔδεν γάρ
 ‘ ἐμοὶ ἔτι τέτων μέτα. ἀλλὰ φέρσοί τε
 ‘ καὶ ἄγασσι τὰ σά.’

πθ’. Κύρῳ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ
 Κροῖσος εἶπε· μετασησάμενος δὲ τῆς ἄλ-
 λης, εἶρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ ἐνορώη ἐν τοῖς
 σι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, ‘ Επεὶ τέ με
 ‘ θεοὶ δῶκαν δῶλόν σοι, δικαίῳ, εἴ τι ἐνο-
 ‘ ρῶ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύ-

^ε κότιρα. ^h παρόντι χρόνῳ. ⁱ ταῖμα.

dus silentium tenebat. Mox attendens;
 ac cernens Persas Lydorum diripientes
 urbem, ' Utrum debeo, inquit, ô rex, tibi
 ' loqui quod sentio, an tacere hoc tem-
 ' pore?' Cyrus vero eum, quaecunque li-
 beret, audacter proloqui iussit. Tunc ille
 Cyrum percontatur, ' Ista, inquit, tan-
 ' ta frequentia quid illa sic properat age-
 ' re?' Cui Cyrus, ' Tuam, inquit, urbem
 ' diripit, tuasque opes absumit. Atque
 ' (Croesus excipit) neque urbem meam
 ' diripit, neque meas opes. nihil enim
 ' mihi jam cum istis rebus est: sed tua fe-
 ' runt aguntque.'

89. His verbis injecta cura, Cyrus
 Croesum semotis arbitris interrogat quid-
 nam in his quae fierent, sibi constituen-
 dum censeret. Ad quem Croesus, ' Quo-
 ' niam, ait, me dii servum tibi tradide-
 ' runt, jure debeo, siquid amplius ani-
 ' madvertero, id tibi indicare. Persae na-

‘ tura proterva sunt, et iidem inopes.
‘ Quos si diripientes tu ac potientes mag-
‘ nis opibus negligis, id tibi ex his credi-
‘ bile est eventurum, ut quisque istorum
‘ plurimis opibus potietur, ita facillime in
‘ te rebellaturum, esse expectandum. Nunc
‘ igitur, si tibi placent haec quae ego di-
‘ co, ita facito : Siste ad singulas portas
‘ aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui
‘ auferentes vetent exportari opes, tan-
‘ quam earum decimae Jovi necessario
‘ reddendae sint. Ita neque tu odium il-
‘ lorum contrahes, vi opes eripiendo ; et
‘ ipsi agnoscentes te iusta agere, non in-
‘ viti facient.’

90. Haec audiens Cyrus, majorem in modum gavissus est tali admonitu, eaque vehementer approbavit ; et jussis satellitibus id exequi quod Croesus ipsi subjecisset, his verbis eum affatus est ; ‘ Croese,
‘ quandoquidem et facta et dicta tua e-

' σιν ἔόντες ὕβρις αἰ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἦν
 ' ὦν σὺ τέτῃς περιϊῖδης διαρπάσαντας καὶ
 ' κατασχόντας χρήματα μεγάλα, τάδε
 ' τοι ἔξ αὐτῶν ^α ἐπίδοξα γενέσθαι· ὃς ἂν
 ' αὐτῶν ^α πλεῖστα καλῶν, τῷτον προσ-
 ' δέκεσθαι τοι ^β ἐπανασησόμενον. νῦν ὦν
 ' ποιήσων ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκοι τὰ ἐγὼ λέ-
 ' γω· κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃσι
 ' τῇσι πύλῃσι φυλάκῃς, οἳ λεγόντων πρὸς
 ' τῆς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρέόμε-
 ' νοι, ὡς σφεα ἀναγκαίως ἔχει δεκαλειυθῆ-
 ' ναι τῷ Διί· καὶ σὺ τέ σφι ἔκ ἀπεχθή-
 ' σεαι βίῃ ἀπαιρέόμενος τὰ χρήματα, καὶ
 ' ἐκεῖνοι συγγνώμης ποιέειν σε δίκαια, ἐκόν-
 ' τες ποιήσῃσι.'

4'. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ὑπερή-
 δετο, ὡς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι. αἰνέ-
 σας δὲ πολλὰ, καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυ-
 φόροις τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν,
 εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, ' Κροῖσε, ἀνηρ-
 ' τημένῃ σεῦ ἀνδρὸς βασιλέως χρηστὰ ἔρ-

^α ἀντίων bis. ^β προσδέχισθαι τοι.

ἔ γ α καὶ ἔ πεα ποί ειν, αἰ τέ ο δό σιν ἔ τή ν
 ἔ τινα βού λεαί τοι γε νέ οδαι πα ρ αυ τί κα. ἔ
 ὁ δέ εἶ πε, ἔ Ω δέ σ ποτα, ἔ α σ ας με χα-
 ἔ ρ ι εἰ ἔ μάλ ισα τὸ ν θεὸ ν τῶ ν Ἑ λ λή νων,
 ἔ τὸ ν ἐτί μ ησα ἐ γὼ θεῶ ν μάλ ισα, ἐ πεί-
 ἔ ρ εσ θαι, πέ μ φ α νί α τύ σ δε τὰς πέ δ ας, εἰ
 ἔ ἔ ξ α πα τᾶ ν τοὺς εὖ ποι εῦ ν τας νό μ ος ἔ σι
 οί. ἔ Κῦ ρ ος δέ εἶ ρ ετο ὅ, τι οἱ τοῦ το ἐ π η-
 γ ο ρ εῦ ω ν πα ρ αι τέ ο ι το. ἔ Κ ρ οῖ σ ος δέ οἱ ἐ πα-
 ν η λό γ ησε πᾶ σ α ν τή ν ἐ ω ὕ τ ῃ διάν ο ι α ν, καὶ
 τῶ ν χ ρ η σ η ρί ω ν τὰς ὑ πο κ ρί σ ι ας, καὶ μάλ ι-
 σα τὰ ἀ να θή μα τα. καὶ ὡς ἐ πα ρ θ εῖς τῷ
 μ αν τή νί ω, ἐ σ ρ α τεύ σα το ἐ πὶ Πέ ρ σ ας. λέ-
 γ ω ν δέ ταῦ τα, κατέ β α ινε αὐ τ ις πα ρ α-
 τεύ ο με ν ος, ἐ π εῖ ν αἱ οἱ τῷ θεῷ τέ τ ω ν ὄ νει-
 δί σ αι. ἔ Κῦ ρ ος δέ γε λά σ ας εἶ πε, ἔ Καὶ τέ-
 ἔ του τεύ ζ εαι πα ρ ἔ με ὕ, Κ ρ οῖ σ ε, καὶ
 ἔ ἄ λ λ ο υ παν τὸς τῇ ἂ ν ἐ κά σ ο τε δέ η. ἔ ὡς
 δέ ταῦ τα ἔ η κ σ ε ὁ Κ ρ οῖ σ ος ἔ, πέ μ π ω ν
 τῶ ν Λ υ δ ᾶ ν ἐς Δ ε λ φ οὺς, ἐ νε τέ λ λ ε το, τι
 θε ν τας τὰς πέ δ ας ἐ πὶ τῇ ν ῆ ῃ τὸ ν οὐ δ ὶ ο ν,

ἔ τὴν δό σιν. ἔ χα ρ ι ῇ. ἔ ἡ κ υι Κ ρ οῖ σ ος.

gregia viri regis sunt,pete quid muneris a
‘ me velis impraesentiarum tibi dari.’ Ad
quem Croesus, ‘ ô here, inquit, maxime
‘ gratum mihi facies, si siveris me deum
‘ Graecorum, quem ego maxime omni-
‘ um veneratus sum, percunctari missis
‘ ad eum his vinculis, nunquid ei fas sit
‘ bene de ipso merentes decipere.’ Et
Cyro interroganti quidnam id esset quod
incusaret, altius repetens omnem suum
aperuit animum, redditaque sibi oracula,
et praecipue donaria sua, et quemadmo-
dum excitus oraculo suscepisset adversus
Persas expeditionem. Haec commemo-
rando rediit rursus ad petendam veniam
ista deo exprobrandi.’ Ad quem ridens
Cyrus, ‘ Et hoc, inquit, Croese, a me im-
‘ petrabis, et quicquid aliud identidem
‘ tibi opus erit.’ Ubi haec audivit Croesus,
Delphos misit quosdam Lydos, jussos,
quum ad limen templi vincula posuissent,

ſciſcitari deum nunquid eum puderet, per
oracula qui Croeſum induxiſſet ad bel-
lum Perſis inferendum, tanquam Cyri po-
tentiam everſurum; unde tales primitiae
ipſi offerrentur: compedes ſcilicet oſten-
dendo. et ſciſcitari cum haec, tum nun-
quid Graecis diis foret fas eſſe ingratis.

91. Lydis illuc profeſtis, et haec man-
data executis, Pythia fertur ita reſpon-
diſſe; ‘ Sortem fato deſtinatam defugere,
‘ deo quoque eſt impoſſibile. Croeſus au-
‘ tem quinti procreatoris crimen luit, qui
‘ quum eſſet fatelles Heraclidarum, mu-
‘ lieris dolo induſtus, dominum intere-
‘ mit: illiusque dignitate potitus eſt, nihil
‘ ad ipſum pertinente. Verum Apollo,
‘ quum ſtuduerit ut haec Sardium clades
‘ liberis Croeſi, non ipſi Croeſo contin-
‘ geret, tamen transferre fata non potuit:
‘ ſed quatenus illa permiferunt, annixus
‘ eſt, atque ei gratiam retulit, utpote di-

ἐρωτᾷν εἰ οὐ τι ἐπαιχύνεται, τοῖσι μαν-
τηίοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ
Πέρσας, ὡς καταπαύσουσα τὴν Κύρῃ δύ-
ναμιν, ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέ-
σθαι· δεικνύντας τὰς πέδας. ταῦτά τε ^α
ἐπειρωτᾷν, καὶ εἰ ἀχαρίστοις νόμος εἶναι
τοῖσι Ἑλληνικοῖσι Θεοῖσι.

Ζα'. Απικομένοις δὲ τοῖσι Λυδοῖσι,
καὶ λέγῃσι τὰ ^β ἐντέλαλμένα, τὴν Πυθίην
λέγεται εἰπεῖν τάδε, ' Τὴν πεπρωμένην
' μοῖρην ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέειν καὶ Θεῶν
' Κροῖσος δὲ πέμπτου γονέος ^γ ἀμαρτάδα
' ἐξέπλησε, ὅς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλει-
' δέων, δόλῳ γυναικῆϊ ἐπισπώμενος, ἐφό-
' νευσε τὸν δεσπότηα, καὶ ἔχε τὴν ἐκείνου
' τιμὴν ὅθεν οἱ προσήκυσαν. προθυμεομέ-
' νον δὲ Λοξίῳ ὅπως ἂν κατὰ τῆς παῖ-
' δας τοὺς Κροῖσου ^δ γένοιτο τὸ Σαρδίῳ
' πάθος, καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, ἔκ-
' οῖόν τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅ-

^α τοιαῦτά τι. ^β Λυδοῖσι λέγῃσι ταῦτα δὴ τὰ. ^γ γένιος. ^δ τῷ
Κροῖσῳ.

• σον δὲ ἐνέδωκαν αὐται, ἡνύσαλο, καὶ ἔχα-
 • ρίσατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλ-
 • λετο τὴν Σαρδίῳ ἀλωσιν, καὶ τῷτο ἐπι-
 • σάσσω Κροῖσος, ὥς ὕσπερον τῷσι ἔτεσι
 • τέτοισι ἀλλὰς τῆς πεπρωμένης. δεύτερα
 • δὲ τέτων, καιομένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. κα-
 • τὰ δὲ τὸ μακτῆϊον τὸ γενόμενον, οὐκ
 • ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προηγόρευε γάρ
 • οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας,
 • μεγάλην ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν.
 • τὸν δὲ, πρὸς ταῦτα χρῆν εὖ μέλλοντα
 • βελεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, κό-
 • τερα τὴν ἐωϋτῇ ἢ τὴν Κύρῳ λέγοι^ε ἀρ-
 • χήν. ὃ συλλαβὼν δὲ τὸ ρηθὲν, ὃδ' ἐπα-
 • νειρόμενος, ἐωϋτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω.
 • ὦ καὶ τὸ τελευταῖον χρησηραζομένῳ
 • εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμίονου· οὐδὲ
 • τῷτο συνέβαλε β. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος οὗ-
 • τος ἡμίονος. ἐκ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁμοεθνέων
 • ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνωνος, πατρὸς δὲ
 • ὑποδεεσέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ

^ε ἀρχὴν καταλύσειν. ^ε λίγα. ^β συλλάβει.

‘lata Sardium expugnatione tres annos.’
‘Et hoc Croesus discat, tot illis annis fe-’
‘rius quam fata destinarant, se fuisse cap-’
‘tum. Secundo loco, quod ipsi ardenti’
‘opem tulit. Nam quod ad oraculum’
‘pertinet, haud recte Croesus conqueri-’
‘tur: quoniam Apollo praedixit, eum esse’
‘magnum imperium, si bellum Persis in-’
‘ferret, everfurum: de qua re ipsum rec-’
‘te consultare volentem, decuerat mitte-’
‘re sciscitatum, utrum ipsius Apollo di-’
‘ceret imperium, an Cyri. Sed quod dic-’
‘tum erat, nec considerans, nec denuo’
‘interrogans, sibiipso acceptum referat.’
‘quod autem ultimo responso ait Apol-’
‘linem dixisse de mulo, ne hoc quidem’
‘discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat:’
‘quippe qui duobus diversarum gentium’
‘parentibus ortus sit, generosiore matre,’
‘patre tenuiore. Nam illa quidem, Medā’
‘erat, Astyagis Medorum regis filia: hic

autem, Persa, et Medis subiectus: et licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit.' Haec Lydis Pythia respondit: quae illi Sardes reversi Croeso nunciarunt. Quibus auditis Croesus suam ipsius agnovit culpam esse, non dei. De Croesi igitur imperio et primo Ioniae subactione ita res se habent.

92. Porro Croesi non haec solum quae jam diximus, sed alia quoque per multa donaria in Graecia extant. Siquidem apud Thebas Boeoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupavit Ismenio: apud Ephesum quoque buculae aureae, atque columnae pleraeque. Quinetiam in Proneae templo apud Delphos clypeus aureus ingens. Atque haec etiamnum ad mea usque tempora supererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quae apud Branchidas Milesiorum a Croeso dedicata fuerunt, pondere (quan-

Ἐσυχάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασι-
 λέως· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος
 ὑπ' ἐκείνοισι· καὶ ἐνερθε ἑὼν τοῖσι ἅπα-
 σι, δεσποίνῃ τῇ ἑωῦτ' συνοίκεε^α. Ταῦ-
 τα μὲν ἡ Πυθίη ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖ-
 σι· οἱ δὲ ἀνήνεικαν ἐς Σάρδεις, καὶ ἀπήγγει-
 λαν Κροίσῳ^β. ὁ δὲ, ἀκέσας, συνέγνω ἑω-
 ῦτ' εἶναι τὴν ἀμαρτάδα, καὶ ὃ τ' ἔδει.
 κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ι-
 ωνίης τὴν πρώτην καίλαστροφὴν, ἔρχετο ἔτι.

46'. Κροίσῳ δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήμα-
 τα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, καὶ ὃ τὰ εἰρη-
 μένα μῆνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοι-
 ωτῶν, τρίπυς χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Α-
 πόλλωνι τῷ Ισμηνίῳ· ἐν δὲ Εφέσῳ, αἱ τε
 βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κίωνων αἱ πολ-
 λαί· ἐν δὲ Προνηΐῃσι τῇσι^γ ἐν Δελφοῖσι,
 ἀσπίς χρυσῆ μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι
 ἐς ἐμὲ ἦν περιεόντια, τὰ δ' ἔξαπόλωλε τὰ
 τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχιδῇσι
 τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐ-

^α συνοίκεε. ^β ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. ^γ Προνηΐσι τοῖσι.

γὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σαθρὸν καὶ ὁμοῖα
τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυν ἔς τε Δελ-
φὸς, καὶ ἔς τῃ Ἀμφιάρεω, ἀνέθηκε, οἰκήϊά τε
εὐνία, καὶ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπαρ-
χήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς
ἐγένετο ὑσίας ἐχθροῦ, ὅς οἱ, πρὶν ἢ βασι-
λεῦσαι, ἀντισασιώτης ^α κατεσήκεε, συ-
σπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυ-
δῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάτ-
τεω μὲν παῖς, Κροῖσος δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁ-
μομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης
ἦν γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ
Ιάδος. ἐπεὶ τε δὲ δόντος τῇ πατρὸς ἐκρά-
τησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον
τὸν ἀντιπρήσοντα ἐπὶ κναφηΐδ' ἔλκων δι-
έφθειρε· τὴν δὲ ὑσίην αὐτῇ ἔτι πρότερον
καίρωσας, τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέ-
θηκε ἐς τὰ εἶρηται. καὶ περὶ μὲν ἀναθημά-
των τοσαῦτα εἰρήσω.

Λγ'. Θῳῦμαλα δὲ ^β γῇ Λυδίῃ ἐς συγ-
γραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη

^α ἀντισασιώτης. ^β θῳῦμα δὲ

tum intelligo) aequali et similia erant iis quae sunt Delphis. Ceterum ea quae tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai misit templum, haec ibi, veluti domestica bona, paternarumque facultatum libamina, divis consecravit. Quandoquidem cetera donaria e facultatibus erant viri adversarii, qui Croeso, priusquam regnaret, repugnans, Pantaleontis partibus impense studens hunc in regni potestatem provehere conabatur. Pantaleon enim et ipse Alyattis filius erat, Croesi frater, at non ex eadem matre. Nam Croesus natus fuit Alyatti ex Carica uxore, Pantaleon ex Iade. Quum autem tradito a patre imperio Croesus potiretur, hominem illum qui sibi restiterat, in fullonis officinam tractum interemit; bona autem ejusdem jam ante consecrata, tunc uti diximus iis locis dedicavit. Atque de donariis haecenus dictum sit.

93. Porro Lydia quae scribantur nub-

la sane miranda habet, prout aliae regiones, praeter auri ramenta e Tmolo deferri solita. Unum tamen nobis exhibet multo maximum praeter Aegyptiorum et Babyloniorum opera. Ibi enim est Alyattis Croesi parentis sepulcrum, cujus crepido e grandibus est lapidibus: reliqua sepulchri pars, aggestio terrae. Id construxerunt homines forenses atque operarii, et una cum his ad quaestum prostitutae puellae. Ceterum ad meam usque aetatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus literae insculptae indicant quae singuli elaboraverint: apparebatque ex mensura puellarum opus esse maximum. Lydorum enim populi filiae omnes meretricantur, atque hoc quaestu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsaemet locant. Sepulcri hujus ambitus, stadiorum est sex, et duorum arpendiorum: latitudo, arpendiorum tredecim. Confinis est eidem sepulcro lacus

χώρη, πάρεξ τῷ ἐκ τῷ Τμώλου κατα-
 φερομένου ψήγμαλος· ἐν δὲ ἔργον πολλὸν
 μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰ-
 γυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔ-
 σιν αὐτόθι ^c Αλυάτλειω τοῦ Κροίσου πα-
 τρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπίς μὲν ἐστὶ λίθων
 μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς.
 ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι,
 καὶ οἱ χειρῶνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι
 παιδίσκαι. οὗροι δὲ πέντε ἐόντες, ἔτι καὶ
 ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω· καὶ σφι
 γράμμαλα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξερ-
 γάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν
 παιδισκέων ἔργον ἐὼν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ
 Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται
 πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι Φερνάς· ἐς ὃ
 ἂν συνοικήσουσι τοῦτο ποιέουσιν. ἐκδιδό-
 ασι δὲ αὐταὶ ἐωϋτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος
 τοῦ σήματος, εἰςὶ σάδιοι ἕξ, καὶ δύο πλέ-
 θρα· τὸ δὲ εὐρὸς ἐστὶ πλέθρα τριακαίδεκα.
 λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη,

^c ἴσι αὐτόθι.

τὴν λέγουσι Λυδοὶ αἰεῖναον εἶναι. καλέε-
ται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιῶ-
τό ἐστι.

Ζδ'. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλη-
σίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἥ
ὅτι τὰ Δήλεα τέκνα καὶ ἀπορνεύουσι· πρῶ-
τοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισ-
μα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοφάμενοι ἐχρή-
σαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο.
Φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παρυγνίας
τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεσεύ-
σας, ἐωῦτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι, ἅμα δὲ
ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγου-
σι, καὶ Τυρσηνὴν ἀποικῆσαι^δ, ὧδε περὶ
αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ Ατυος τοῦ Μάνευ
βασιλῆος σιτοδείην ἰχυρὴν ἀνά τὴν Λυδί-
ην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τὰς Λυδοὺς τέως
μὲν διάγειν λιπαρέοντας· μετὰ δὲ, ὥς οὐ
παύεσθαι, ἄκεα δίξεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο
ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὲ ὧν
τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀσραγάλων

^δ ἀποικῆσαι.

ingens, quem Lydi referunt esse perennem. vocatur autem Gygaeus. Atque hoc quidem sic habet.

94. Lydi legibus propemodum utuntur Graecorum similibus, nisi quod illorum filiae agant vitam meretriciam. primi eorum quos novimus, nummum aureum argenteumque ad utendum percusserunt, et primi caupones institutoresque extiterunt. Ajunt et ipsi se ludos invenisse qui etiamnum apud Graecos et ipsos obtinent, simul autem haec in suis terris invenisse, et in Tyrrheniam colonos duxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: tempore Atyis regis, Manis filii, annonae difficultatem per universam Lydiam acrem fuisse, et aliquamdiu quidem Lydos vitam assiduus laboribus tolerasse; postea vero, quum non cessaret, remedia quaesivisse, et alium aliud excogitasse. Tum igitur inventum ab iisdem et

tesserarum et talorum ludum, et pilae, ceterorumque lufuum omnium genera, praeterquam calculorum. horum enim inventionem sibi non vendicant Lydi. Porro his inventis ad famem sic usos esse, alterum quidem dierum totum lusibus dedisse, ut videlicet cibos non quaererent: altero autem a lusibus abstinentes, vesci consuevisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeviginti. Ubi autem malum non remitteret, sed magis etiam saeviret, tum regem universos Lydos bifariam divisos in sortem misisse, et hos quidem ut in sedibus suis manerent, illos vero ut exirent ex patria. Ac vero iis qui in sedibus suis mansionem sortiti essent, regem ipsum se addidisse: illis autem qui egrediebantur, filium suum, cui nomen Tyrrheno. Hos ex fortis casu e Lydia excedentes, descendisse Smyrnam: et mox fabricatis navigiis quibus ea quae ad supellectilem com-

καὶ τῆς σφαίρης, καὶ τῶν ἄλλων ^α πα-
 σέων παγνιέων τὰ εἶδεα, πλὴν πεσῶν ^β,
 τούτων γὰρ ὧν τὴν ἐξεύρεσιν ^γ οὐκ οἰκῆ-
 οῦνται Λυδοί. ποίειν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λι-
 μὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέραν τῶν ἡμε-
 ρέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν
 σιτία· τὴν δὲ ἑτέραν σιτέεσθαι, παυομέ-
 νους τῶν παιγνιέων. τοιοῦτῳ τρόπῳ διά-
 γειν ἐπ' ἕτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι· ἐπεὶ τε
 δὲ οὐκ ἀνιέναι τὸ κακόν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλ-
 λον ἔτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλῆα
 αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάν-
 των, κληρῶσαι, τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δὲ
 ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ
 μένειν αὐτοῦ λαγχανέσθαι τῶν μοιρέων, ἐ-
 ωῦτόν τὸν βασιλέα προστάσσειν, ἐπὶ δὲ
 τῇ ἀπαλλασσομένῃ, τὸν ἐωῦτοῦ παῖδα,
 τῷ οὐνομα εἶναι Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ
 αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρας,
 καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσα-
 σθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐοδεμένους τὰ πάντα

^α ἄλλων. ^β πεσῶν. ^γ τὴν εὑρεσιν.

ὅσα σφι ἦν χρησά ἐπίπλοα, ἀποπλέειν
κατὰ βίς τε καὶ γῆς ζήτησιν· ἐς δ' ἔθνεα
πολλὰ παραμεψάμενους, ἀπικέσθαι ἐς
Ομβρικούς· ἐνθά σφεας ἐνδρύσασθαι πόλι-
ας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τῆδε. ἀντὶ δὲ Λυ-
δῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τῇ βασι-
λέως τοῦ παιδός, ὅς σφεας ἀνήγαγε· ἐπὶ
τῷ τῆς ἐπωνυμίας ποιευμένους, ὀνομα-
σθῆναι Τυρσηνός. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρ-
σησι ἐδεδάλωντο^d,

Λέ'. Επιδίδξεται δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν
ὁ λόγος τὸν τε Κῦρον, ὅστις ἐὼν τὴν Κροί-
σος ἀρχὴν κατέειλε, καὶ τὴν Πέρσας, ὅτε
τρόπῳ ἡγήσαντο τῆς Ασίας. ὡς ὧν Περ-
σέων μετεξέτεροι λέγῃσι, οἱ μὴ βουλόμενοι
σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ὄντα
λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράφω· ἐπι-
στάμενος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας
λόγων ὁδοὺς Φῆναι. Ασυρίων ἀρχόντων
τῆς ἀνω Ασίας ἐπ' ἕτα εἴκοσι καὶ πεντα-
κόσια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο

^d διεδάλωντο.

moda habebant, imponerent, ad victum sedesque quaerendas oram solvisse; donec varias nationes praeterveſti, ad Umbros perveniſſent: ubi civitatibus conſtructis, ad hunc uſque diem habitaverint, ac pro Lydis regii filii qui eos deduxit, nomen mutaviſſe, ut hujus appellatione quoque nominati fuerint Tyrrheni. Lydi itaque a Perſis in ſervitutem reſacti fuerunt.

95. HINC jam nobis requirit oratio et Cyrum quiſnam fuerit ille qui Croeſi evertit imperium, et Perſas quomodo Aſiae imperio potiti ſint. Igitur quemadmodum quidam memorant Perſarum, non qui res Cyri extollere, ſed prout illa ſe habent, referre ſtudent, ita ego conſcribam; gnarus triplices alias eſſe de Cyro narrandi vias. Quum Aſſyrii annis quingentis viginti ſuperiorem Aſiam obtinuifſent, primi Medi ab ipsis deficere coeperunt.

runt: qui cum Assyriis pro libertate proeliati strenue se gesserunt, excussoque servitutis iugo libertatem obtinuerunt. Post quos et aliae nationes idem fecerunt quod et Medi.

96. Ceterum quum jam per continentem gentes omnes propriis viverent legibus, hac occasione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat DEJOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem adspiraret, ita se gessit. Quum Medi per vicos habitarent, Dejoces cum ante apud suos probatus, tum magis studiosiusque aequitatem colens exercebat, idque, quia videbat apud Medos universos magnam quandam legum infirmitatem, sat sciens aequitati iniquitatem esse inimicam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum sibi constituunt. Hic, ut

ἀπίσασθαι· καί κως οὔτοι περὶ τῆς ἐλευ-
θερίας μαχεσάμενοι τοῖσι Ασσυρίοισι, ἐγέ-
νοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δε-
λοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους,
καὶ τὰ ἄλλα ^ε ἔθνεα ἐποίεε τῷτὸ τοῖσι
Μήδοισι ^ϛ.

Λζ'. Εὐνίων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνά
τὴν ἡπειρον, ὧδε αὐτὶς ἐς τυραννίδας πε-
ριῆλθον· ἀνὴρ τοῖσι ^ς Μήδοισι ἐγένετο σο-
φός, τῷ οὐνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δ' ἦν
Φραόρτιω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυ-
ραννίδος, ἐποίεε τοιαύδε· κατοικημένων τῶν
Μήδων κατὰ κώμας, ἐν τῇ ἐωϋτοῦ ^h ἐὼν
καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλον τι καὶ ⁱ
προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκει·
καὶ ταῦτα μέντοι, εὐσεύς ἀνομίης πολλῆς
ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικήν, ἐποίεε, ἐπιστά-
μενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδίκον πολέμιόν
ἐστὶ. οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁ-
ρῶντες αὐτῷ τὰς τρόπους, δικαστὴν μιν ἐω-

^ε καὶ τὰλλα. ^ϛ τῷτὸ Μήδοισι. ^ς ἀνὴρ ἐν τοῖσι. ^h ἐν γὰρ ἐωϋτῇ.
ⁱ μᾶλλοντι ^ς.

ὑτῶν αἰρέοντο· ὁ δὲ δὴ, οἷα μνῶμενος ^α ἀρχὴν ἰθὺς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα, ἔπαινον εἶχε ἐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιτέων οὕτω, ὥς περ πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμησι ὡς Δηϊόκης εἶη ἀνὴρ μῦθος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον περιπίπτοντες ἀδίκοις γνώμησι, τότε ἐπεὶ τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτων ^β παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετράποντο.

47. Πλεῦνος δὲ αἰεὶ γινομένου τῷ ἐπιφοιτῶντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποδοαίνειν κατὰ τὸ ἐόν, γνοὺς δὲ Δηϊόκης ἐς ἐωῦτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἐνθαπερ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. ^γ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, τῶν ἐωῦτοῦ ἐξημεληκότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὦν ἀρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τῷτο, καὶ ἐδίδοσαν σφι-

^α μνήματος. ^β ἐφοίτων.

qui principatum ambiret, rectum se aequumque praeuit. Quae quum faceret, laudem apud populares obtinuit haudquam exiguam; adeo ut haec intelligentes ceterorum pagorum incolae, nempe Dejocem solum esse qui incorrupte iudicaret, prius iniquis sententiis adflicti, tunc postquam audiverunt laeti affluerent ad Dejocem, et ipsi litigaturi: postremo nulli alii id committerent.

97. Quum vero numerus accurrentium semper cresceret, utpote qui intelligerent sententias ex vero terminari, Dejoces, animadvertens universa in se unum incumbere, neque amplius illic considerare, ubi prius praesidens iudicabat, volebat, neque omnino iudicare amplius dixit: siquidem non e re sua esse, si totum diem rebus suis neglectis, dirimendis aliorum litibus impenderet. Quum igitur rapinae sceleraque passim per vicos multo etiam magis quam prius patrarentur, Medi con-

vocato consilio, de communi rerum statu colloqui coeperunt. Et quantum mihi videtur, Dejocis amici maxime in hanc sententiam loquebantur, ‘ Nequaquam
‘ praesenti modo viventes hanc nostram
‘ regionem possumus habitare; age, con-
‘ stituamus nobisipsi regem, ut sic regio
‘ nostra bonis legibus administretur, et nos
‘ ad opera eamus, neque prae impunitate
‘ scelerum excidamus.’ Quae quum sic re-
ferrentur, consciscunt Medi ut regnentur.

98. Continuo ubi consultatum est Quemnam regem crearent, Dejoces adeo ab omnibus productus in medium et com-
mendatus est, ut omnium suffragio rex comprobaretur. At ille iussit et aedificia sibi erigi regno digna et stipatoribus se roborari. Huic Medi haec praestiterunt, eique aedificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designaverat regione: permiserunt quoque satellites ex

σι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων.
 ὥς δι' ἐγὼ δοκέω, μάλισα ^c ἔλεγον οἱ τοῦ
 Δηϊόκεω Φίλοι, ' Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ
 ' παρέοντι χρεώμενοι, δυνατοὶ εἶμεν οἰκέ-
 ' ειν τὴν χώραν, Φέρε σήσωμεν ἡμέων
 ' αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω ἢ τε χώρα
 ' εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρε-
 ' ψόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσό-
 ' μεθα.' ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἐω-
 ὑτὲς βασιλεύεσθαι.

Ζή. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὄν-
 τινα σήσονται βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολ-
 λὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμε-
 νος καὶ αἰνεόμενος· ἐς δὲ τῷτον καταινέουσι
 βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δι' ἐκέλευε αὐτοὺς
 οἰκία τε ἐωὐτῷ ἄξια τῆς βασιληΐης οἰκοδο-
 μῆσαι, καὶ κρατύναι αὐτὸν δορυφόροις. ποι-
 εῦσι ^d δὲ ταῦτα οἱ Μῆδοι. οἰκοδομέουσί
 τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰχυ-
 ρά, ἵνα αὐτὸς ἔφρασε τῆς χώρας· καὶ δο-
 ρυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπασι ἐκ πάντων Μή-

^c κάλλιστα. ^d ποίουνσι.

δων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔρχε τὴν ἀρχήν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἐν πόλισμα παύσασθαι, καὶ τῷτο περιστέλλοντας, τῶν ἄλλων ἥσων ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερὰ, ταῦτα τὰ κῦν Εὐβάτανα ^α κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεσεῶτα ^β. μεμηχανήσαι δὲ οὕτω τῷτο τὸ ^γ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μένοισι ἐστὶ ὑψηλότερος. τὸ μὲν κου τι ^δ καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε τοῖσδε εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπέηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν συναπάντων ^ε ἐπὶ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήϊα ἐνεσι καὶ οἱ θησαυροί. τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστον ἐστὶ τεῖχος κατὰ τὸν Αἰθναίων κύκλον μάλιστα καὶ τὸ μέγαθος. τῷ μὲν δὴ πρώτῳ κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τῷ δὲ δευτέρῳ, μέλανες· τρίτῳ δὲ κύκλῳ, Φοινίκεοι·

^α εὐβάτανα est in MS. ^β ἐνεσεῶτα. ^γ ὅτε τὸ. ^δ τὸ μὲν τι κν. ^ε συνεκπύοντων.

universis Medis sibi deligere. Dejoces igitur imperio potitus, Medos compulsi unum oppidum condere, ut hoc uno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, moenia constituit ampla simul et valida, ea ipsa quae nunc Ecbatana appellantur, in quibus muri alter orbis alteri inditus erat: sic nimirum constitutis moenibus, ut orbis alter altero solis pinnis foret excelsior. Adjuvabat huc loci ipsius commoditas, quum collis esset, ut talis fieret. Sed accessit etiam majus quiddam data opera factum, siquidem ambitus isti simul omnes numero sunt septem, in quorum postremo regia est et thesauri. Horum vero maximus murus magnitudine ferme illum Athenarum aequat ambitum. Ac primi quidem ambitus pinnae colore sunt albicanti, se-

cundi nigro, tertii purpureo, quarti caeruleo, quinti sandaracino. Ita per cunctos ambitus pinnae fulserunt coloribus. Postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas.

99. Et haec quidem munimenta Dejoces sibi struxit, et circa suam regiam; ac reliquum populum circumcirca habitare murum iussit. Ceterum universis constructis, ordinem hunc imposuit primus Dejoces, ne cui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transfigerentur, adeo ut nec conspiceretur rex a quoquam: ad haec, nec ridere, nec expuere coram eo, quod et omnibus factu deforme esset. Haec ideo circa se instituit gloriosa, ne videlicet eum cernentes aequales et una cum eo educati et ex domo orti non viliore, neque virtute ac beneficentia inferiores doleant atque insidien-

τετάρτῃ δὲ, κυάνεοι· πέμπτῃ δὲ, σανδα-
ρακινοί. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προ-
μαχεῶνες ἡνθισμένοι εἰσὶ Φαρμάκοισι. δύο
δὲ οἱ τελευταῖοι εἰσι, ὁ μὲν καλαργυρωμέ-
νος, ὁ δὲ καλακεχρυσωμένος ἔχων τὰς προ-
μαχεῶνας.

Λθ'. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Διϊόκης ἐωϋ-
τῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἐωϋτοῦ οἰ-
κία. τὸν δὲ ἄλλον δῆμον περίξ ἐκέλευε
τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάν-
των, κόσμον τόνδε Διϊόκης πρῶτός ἐστι ὁ
καλασησάμενος, μήτε ἐσιέναι παρὰ βασι-
λέα μηδένα, δι' ἑ ἀγγέλων δὲ πάντα χρέ-
εσθαι· ὀρᾶσθαι τε βασιλέα ὑπὸ μηδε-
νός. πρὸς τε τούτοις ἔτι γελᾶν τε καὶ
πλύειν ἀντίον, καὶ ἅπασιν τοῦτό γε εἶναι
αἰσχρόν. ταῦτα δὲ περὶ ἐωϋτὸν ἐσέμνυνε
τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως ἂν μὴ ὀρῶντες ἢ οἱ ὀ-
μήλικες ἐόντες σύντροφοίτε ἐκείνῳ καὶ οἰ-
κίῃς οὐ φλαυροτέρῃς, ἔδὲ ἐς ἀνδραγαθήν

^ε μηδὲνα συγχωρεῖν, δι'. ^β ἐωϋτὸν ποιεῖνται ὅπως μὴ ὀ-
ρίσιντες.

λειπόμενοι, λυπεοῖατο^h, καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖός σφιⁱ δοκέοι εἶναι μὴ ὀρῶσι^k.

ρ'. Επεὶ τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἐωϋτόν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον Φυλάσων χαλεπός. καὶ τὰς τε δίκας γράφοντες, εἴσω παρ' ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων, τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε. τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ· εἴ τινα πυνθάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅπως μεταπέμφαιτο κατ' ἀξίην ἐκάστου ἀδικήματος ἐδικαίευσεν. καὶ οἱ κατάσκοποι τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνά πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ἡρχε.

ρα'. Δηϊόκης μὲν νῦν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέσχευε μῆνον, καὶ τέττα ἦρξε· ἔσι δὲ Μήδων τοσαύτε γένηα, Βουσαί, Παρητακηνοί, Στρέχατες, Αριζανλοί, Βέδιοι, Μάγοι. γένηα μὲν δὴ Μήδων ἐς τὸ τοσαύτε^l.

ρβ'. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρ-

^h ἴοντες ἢ σύντροφοι ἀγαθοὶ τε καὶ ἀλκιμοὶ λυπεοῖατο. ⁱ ἑτεροῖος σφι. ^k ὀρῶσι. ^l μὲν Μήδων ἐστὶ τὰς.

tur; sed quidam diversus et alienus ipsis esse videatur non intuentibus.

100. Quibus quum sese Dejoces jam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda justitia valde severum se praebeuit. Etenim litigantes causas suas conscriptas intro per internuncios ad eum mittebant, quas ille decisas remittebat. Et haec quidem in judiciis faciebat. Ceteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset injuriam cuiquam facere, hunc ad se arcessitum, indicta pro delicti cujusque modo poena multabat: in quem usum exploratores auscultatoresque per universam regionem habebat.

101. Dejoces igitur solam Medicam subegit nationem, eique imperavit. Cujus nationis tot numero gentes sunt, Busae, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Hae sunt tot Medorum gentes.

102. Dejoce defuncto, qui annos

tres et quinquaginta regnavit, filius ejus PHRAORTES suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus duabus nationibus potitus, valida utraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam invadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos pervenit, et quidem ad eos Assyriorum qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc a sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Adversus hos expeditione suscepta Phraortes, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit.

I O 3. Post obitum ejus, CYAXARES filius, Dejocis nepos, successit: qui dicitur multo majoribus suis fortior fuisse, et primus Asiaticos populos per corpora

της, ὅς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύ-
 σαντος τρία καὶ πενήκοντα ἔτεα, παρεδέ-
 ξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ, οὐκ
 ἀπεχρᾶτο μύκων ἀρχεῖν τῶν Μήδων· ἀλ-
 λὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τῆς Πέρσας, πρῶ-
 τοῖσι τε τέτοισι ἐπεθήκατο, καὶ πρώτους
 Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων
 δύο ταῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφοτέρω ἰσχυρά,
 κατεστρέφειο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλης ἐπ' ἄλ-
 λοῖων ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τῆς
 Ασυρίδος, καὶ Ασυρίων τέττας οἱ Νῆινον ἔ-
 χον, καὶ ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦ-
 σαν μεμνημένοι μὲν συμμάχων, ἅτε ἀπε-
 σεύων, ἄλλως μὲντοι ἐωυτῶν εὖ ἠκοντες·
 ἐπὶ τέττας δὲ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης,
 αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ ^α εἴκοσι
 ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτῷ ὁ πολλός.

ργ'. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξε-
 δέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τῷ Δηϊόκεω
 παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι
 ἀλχιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε

^α δύο τε καὶ.

ἐλόχισε κατὰ τέλεα τῆς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ
 πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστος εἶναι, τοὺς
 τε αἰχμοφόρους, καὶ τῆς ἵππεας, καὶ τῆς το-
 ξοφόρους· προτῷ δὲ ἀναμιῖξ ἦν πάντα ὁμοί-
 ως ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι
 ἐστὶ μαχεσάμενος, ὅτε νύξ ἡ ἡμέρη ἐγένετό
 σφι μαχομένοισι· καὶ ὁ τὴν Ἀλυσ ποτα-
 μοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συστήσας ἐωῦτῳ.
 συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἐωῦτῳ ἀρχομένους
 πάντας, ἐσρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῆνον, τιμα-
 ρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην
 δέλων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνί-
 κησε τοὺς Ἀσσυρίους, περικατημένῳ τὴν
 Νῆνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦ-
 γε δὲ αὐτῆς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης,
 Πρωτοθύεω παῖς· οἱ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν
 Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐ-
 ρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι Φεύγουσι,
 ἔτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἀπίκοντο.

ρδ'. Ἐστὶ δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαί-
 ῆτιδος ἐπὶ Φάσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχας

ad militiam distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia promiscue pariter fuissent confusa. Hic est qui cum Lydis bellum gessit; quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conversus: quique tota supra Halyn flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit adversus Ninum, simul et patrem ulturus, et civitatem volens excindere. Ipsi porro, Assyriis proelio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyae filio, qui Cimмериis ex Europa ejectis in Asiam eruperunt: et dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt.

104. Est autem a lacu Maeoti ad Phasim usque et in Colchos, expedito vi-

atori iter triginta dierum: e Colchis veto non ita longo itinere perveniri potest in Mediam: sed una duntaxat natio interjecta est, Saspire: quos ubi transieris, continuo occurrit Media. Scythae tamen hâc non irruerunt, sed alia via superiore et multo longiore deflectentes, Caucaſo monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, proelioque fusi, Asiae imperium amiserunt.

105. Porro Scythae univerſa Asia potiti, hinc recta in Aegyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palaestinam ingreſſis Pſammitichus occurrens Aegypti rex, muneribus precibusque effecit ne ulterius progredierentur. Scythae, ubi regredientes venerunt in urbem Syriae. Aſcalonem, maxima parte Scytharum praetergreſſa ſine maleſicio, pauci aliquot eorum relicti Veneris Coeleſtis ſanum de-

τρίηκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς
 Κολχίδος ὁ πολλὸν ὑπερβῆναι εἰς τὴν Μη-
 δικήν, ἀλλὰ ἐν τῷ διὰ μέσου ἔθνος αὐτῶν
 ἐστὶ, Σάσπειρες· τὸτο δὲ παραμειβομένοι-
 σι, εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. ὁ μὲν οἷγε Σκύ-
 θαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερ-
 θεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἐκτραπόμενοι,
 ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐν-
 θαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι
 Σκύθησι, καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρ-
 χῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Α-
 σίην πᾶσαν ἐπέχον.

ρέ. Ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ
 ἐπεὶ τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ,
 Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς
 ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει
 τοπροσώγῳ^α μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ, ἐπεὶ
 τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συ-
 ρίης ἐν Ασκάλῳ πόλι^β, τῶν πλεόνων
 Σκυθῶν παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι
 τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τῆς

^α ἀποτρέπει προσωτίρα. ^β πόλιν.

Οὐρανίης Αφροδίτης τὸ ἱρόν. ἔσι δὲ τῷτο
τὸ ἱρόν, (ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὐρίσκω)
πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς
θεῆς. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρόν ἐνθεῦτεν
ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι καὶ τὸ
ἐν Κυθήροις, Φοινικὲς εἰσιν οἱ ἰδρυσάμενοι,
ἐκ ταύτης τῆς Συρίας ἐόντες. τοῖσι δὲ
τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρόν τὸ ἐν Α-
σκάλῳ, καὶ τοῖσι τέτων^δ αἰεὶ ἐκγόνοι-
σι ἐνέσκηψε ὁ θεὸς θήλειαν νοῦσον. ὥ-
στε ἅμα λέγουσιν τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο
σφέας νοσέειν^ε, καὶ ὁρᾶν παρ' ἐωϋτοῖσι
τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώ-
ρην ὡς διακέαται, τὰς καλέουσι Εἰναρέας οἱ
Σκύθαι.

ρς'. Ἐπὶ μὲν νυν ὁκλῶ καὶ εἴκοσι ἔτεα
ἦρχον τῆς Ασίας οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα
σφι ὑπὸ τε ὕβριος καὶ ἀλγωρίας ἀνάστα-
τῆν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἐπρηστον παρ'
ἐκάστων τὸ ἐκάστοισι ἐπέβαλλον. χωρὶς δὲ
τῷ φόρου, ἥρπαζον περὶ κλαύγοντες τῷτο ὅ,

^ε ἰστίς. ^δ τυτίων. ^ε νοσῶν.

spoliarunt. Est vero illud, quantum sciscitans intelligo, inter omnia hujus deae fana vetustissimum. Siquidem quod in Cypro est fanum, hinc prodiit; quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quinetiam illud in Cytheris delubrum, Phoenices ex hac Syriae regione orti condiderunt. Ac vero Scythis templi Ascalonenfis spoliatoribus eorumque semper posteris numen morbum immisit femineum: quemadmodum et ipsi fatentur Scythae se videlicet illo morbo ob id laborare; et illos, qui veniunt in Scythiam, videre quomodo constituti sint quos Enareas, diris obnoxios, appellant Scythae.

106. Postquam vero jam octo et viginti annis Asiae imperium Scythae obtinuissent, omniaque jam paene ex lascivia et negligentia everfa essent. nam praeter tributa exigebant ab singulis quod singulis imponerent; et praeter hoc tri-

butum rapiebant circumcingentes id ipsum quod singuli possidebant. tandem horum potio rem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic Medi recuperarunt imperium, ac possederunt ea quibus prius potiebantur, et Ninum expugnaverunt: (ut autem ceperint, in aliis scriptis indicabo) Assyriosque, excepta Babylonica portione, subegerunt. Post haec Cyaxares, ubi quadraginta annis, in quibus sunt et illi, per quos Scythae dominati sunt, imperasset, vita functus est.

107. Cujus regnum suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellavitque eam Mandanen: quae visa est ei per quietem tantum urinae fundere ut omnem ipsius urbem oppleret, atque universam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, contreritus est, singula quaeque ab illis edoctus: postea vero

τι¹ ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν τοὺς
 πλεῦνας Κυαζάρης τε καὶ Μῆδοι ξενίσαν-
 τες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ
 οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ
 ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρότερον· καὶ τὴν
 τε Νῆνον εἶλον, (ὥς δὲ εἶλον, ἐν ἑτέροισι λό-
 γοισι δηλώσω) καὶ τὰς Ασσυρίδας ὑποχει-
 ρίους ἐποίησαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης
 μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαζάρης μὲν,
 βασιλεύσας τεσσαράκοντα β' ἔτεα, σὺν τοῖσι
 Σκύθαι ἤρξαν, τελευτᾷ.

ρζ'. Εκδέκεται δὲ Ασυάγης ὁ Κυαζά-
 ρεω παῖς τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγένετο
 θυγάτηρ, τῇ ὄνομα ἔθελο Μανδάνην. τὴν
 ἐδόκεε Ασυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι το-
 σῦτον ὥς τε πλῆσαι μὲν τὴν ἐωῦτ' πόλιν,
 ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν.
 ὑποθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπό-
 λοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτῶν ἢ
 αὐτὰ ἕκαστα μαθὼν¹. μέγα δὲ, τὴν μὲν
 Μανδάνην ταύτην εἶσαν ἤδη ἀνδρὸς ὠραί,

¹ ἴστω. ² τεσσαράκοντα. ³ αὐτίαν. ⁴ ἕκαστοι μαθὼν.

ην, Μήδων μὲν τῶν ἐϋτῆ ἀξίων ἔδενι διδοῖ γυναῖκα, δεδοικώς τὴν ὄφιν· ὁ δὲ Πέρση διδοῖ, τῷ ἔνομα ἦν Καμβύσης· τὸν ἐῤ-ρισκε οἰκηῖς μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίᾳ· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδε.

ρή'. Συνοικέσης δὲ τῷ Καμβύση τῆς Μανδάνης, ὁ Ασυάγης τῷ πρώτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄφιν· ἐδόκεε δὲ οἱ ^α ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης Φύναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ἐπιχεῖν τὴν Ἀσίην παῖσαν. ἰδὼν δὲ τῆτο, καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὄνειροπόλοισι, μέλεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτοκα ^β ἔῤσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βεβλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γάρ ^γ οἱ τῆς ὄφιος οἱ τῶν μάγων ὄνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλοι ^δ ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου ^ε. ταῦτα δὴ ὦν φυλασσόμενος ὁ Ασυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἀρπαγον, ἄνδρα

^α ἐδόκει αὐτῷ. ^β ἐπίτοκα. ^γ καὶ ἐκ γάρ. ^δ μέλλει. ^ε ἀντὶ ἐκείνου.

Mandanen jam viro maturam, nulli Medorum suorum, qui ea dignus esset, tradendam statuit visum hoc reformidans. Immo ille jungit Persae cuidam nomine Cambyfi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, ceterum ingenio quieto, existimans eum multo infra mediocris Medi statum.

108. Primo post Cambyfi collocatam filiam anno, visum alterum vidit: videbatur ei ex genitalibus filiae vitis enasci, quae omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam jam partui vicinam ex Persis arcessit, eique, quum venisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visum illud portendere dicebant Astyagi, prolem filiae ipsius pro ipso regnaturam. Hoc igitur cavens Astyages, ubi genitus est Cyrus, accito Harpago, fa-

miliari viro, et inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, haec inquit; ‘ Harpage, negotio quod tibi
‘ injungo cave abutaris, neque vel me
‘ rejicias, vel alios fumens, postea tibi-
‘ ipsi perniciem crees. Capito quem Man-
‘ dane peperit puerum, in domumque tu-
‘ am ferens, occidito: postmodum quo-
‘ quo modo voles ipse sepelito.’ Cui re-
spondit ille, ‘ O rex, neque alias unquam
‘ huic viro advertisti aliquid ingratum;
‘ cavemus vero et in posterum nequid in
‘ te delinquamus. Quod si tibi cordi est
‘ hoc ita fieri, oportet pro mea virili par-
‘ te id industrie exequi.’

109. Haec quum respondisset Harpagus, eique puerulus ornatus esset traditus ad necem, contulit se domum flens: adiensque uxorem, refert omnem habitum ab Astryage sermonem. Ad quem

οἰκήϊον, καὶ πιστόταλόν τε Μήδων, καὶ πάν-
των ἐπίτροπον τῶν ἐωϋτῆ, ἔλεγέ οἱ τοι-
άδε· “ Ἀρπαγε, πρῆγμα τὸ ἄν τοι προσ-
‘ Δέω, μηδαμῶς [†] παραχρήσῃ· μηδὲ ἐμέ
‘ τε παραβάλη, καὶ ἄλλους ἐλόμενος, ἐξ
‘ ὑσέρης σοι ἐωϋτῶ ^β περιπέσης. λάβε τὸν
‘ Μανδάνη ^h ἔτεκε παῦδα. Φέρων δὲ ἐς
‘ σεωϋτῆ ⁱ, ἀπόκλεινον· μετὰ δὲ, Δάφον
‘ τρόπῳ ὅτεω αὐτὸς βέλει·’ ὁ δὲ ἀμεί-
βεται, ‘ Ω βασιλεῦ, ὅτε ἄλλοίέ κω παρεῖ-
‘ δεσ ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι ἔδεν, φυλασσόμεθα
‘ δὲ ἐς σε καὶ ἐς τὸν μελέπειλα χρόνον μη-
‘ δὲν ἐξαμαρτεῖν. ἀλλ’ εἴ τοι Φίλον τῆ-
‘ το οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τόγε ἐμὸν ὑ-
‘ πηρέεεσθαι ἐπιηδέως.’

ρθ'. Τῆτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἀρπαγος,
ὥς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον
τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἦει κλαίων ἐς τὰ οἰκεία.
παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἐωϋτῆ γυναικὶ τὸν
πάντα Ασυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς

[†] προθίω, μηδαμῆ. ^β ὑσέρης σεωϋτῆ. ^h τὸν ἀν Μανδάνη. ⁱ ἐς
ἐωϋτῆ.

αὐτὸν λέγει, ' Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ
 ' ποιεῖν; ὁ δὲ ἀμείβεται· ἔκ ἧ ἐνετέλλε-
 ' το Αἰσχύνης. Οὐδ' εἰ παραφρονήσῃ τε^α
 ' καὶ μαίνεται κακίον ἢ νῦν μαίνειν, ἔσθ' αἰ
 ' ἔγωγε προαθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς
 ' Φόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ
 ' εἵνεκα οὐ Φονεύσω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ μοι
 ' συγγενὴς ἐστὶν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Αἰσχύνης
 ' μέν ἐστι γέρον, καὶ ἄπαις ἔρσηνος γόνυ· εἰ
 ' δὲ θελήσῃ τέττα τελευτήσαντος ἐς τὴν
 ' θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι ἢ τυραννίς,
 ' ἧς νῦν τὸν ἱόν κλείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί
 ' ἢ λείπεται τὸ ἐνδεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ
 ' μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλέος εἶνε-
 ' κα ἐμοὶ, δεῖ τέττον τελεῖσθαι τὸν παῖδα·
 ' δεῖ μὲν τοι τῶν τινα Αἰσχύνης, αὐτοῦ
 ' Φονέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν.'

ρί. Ταῦτα εἶπε καὶ αὐτίκα^β ἄγγελος
 ἔπεμπε ἐπὶ τῶν βακχάων τῶν Αἰσχύνης^γ,
 τὸν ἡπίσατο νομάς τε ἐπιτηδεωτάτας νέ-

^α παραφρονήσῃ τε. ^β ταῦτα ἄπαις, αὐτίκα. ^γ ἐπὶ τοῖς βακχάων
 τοῖς Αἰσχύνης.

uxor, ‘ Quid igitur, inquit, facere tibi in
‘ animo est? Ego vero (respondit vir)
‘ non sicut Astyages mandavit, neque si
‘ desipiet, pejusque insaniet quam nunc
‘ insanit, non tamen huic voluntati pare-
‘ bo, neque ad hanc necem obsequar :
‘ multisque de caussis eum non occidam,
‘ tum quod puer ipsi mihi cognatus est,
‘ tum quod Astyages grandis natu est, et
‘ virili prole orbus : quo defuncto, si ty-
‘ rannis ad hanc ejus perventura est fili-
‘ am, cujus nunc filium per me interimit,
‘ quid aliud restat hinc mihi quam peri-
‘ culum maximum? Enimvero securitatis
‘ meae causa expedit hunc puerum inter-
‘ ire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non
‘ per aliquem meorum.’

I I O. Haec loquutus, e vestigio nun-
cium mittit ad bubulcum Astyagis, quem

norat pascua maxime idonea pascere, et montes feris frequentissimos: cui nomen erat Mitrادات: cujus contubernalis erat conserva nomine Cyno, Graeca lingua; Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus ubi boum pascua ille bubulcus habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, et ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est et edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero Media tota admodum plana. Hic itaque arcessitus propere quum venisset, inquit ad eum Harpagus, ‘ Jubes te ‘ Astyages hunc capere infantem, quem ‘ in desertissimo montium exponas, ut celerissime pereat. et haec ut tibi dicerem ‘ mihi injunxit; nisi hunc interemeris, sed

μονία, καὶ ὄρεα Θηριωδέεσσα· τῷ ἔνομα ἦν
 Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ ἐωϋτῆ ^α συνδύ-
 λη. ἔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε,
 Κυνώ, κατὰ τὴν Ἑλλήνων ^β γλῶσσαν·
 κατὰ δὲ τὴν Μηδικήν, Σπακώ. τὴν γὰρ
 κύνα καλέουσι σπάκα Μηδοί· αἱ δὲ ὑπώ-
 ρεαι εἰσὶ τῶν ὀρέων ^γ ἐνθα τὰς νομάς τῶν
 βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ βεκόλος, πρὸς βο-
 ρέω τε ἀνέμῳ τῶν Αἰθαλιάνων ^δ, καὶ πρὸς
 τῆ πόντις τῆ Εὐξείνης. ταύτῃ μὲν γὰρ ἡ
 Μηδικὴ χώρα πρὸς Σασπεύρων ὄρεινὴ ἐστὶ
 κάρη, καὶ ὑψηλὴ τε, καὶ ἰδοῖσι συνηρεφής· ἡ
 δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα, ἐστὶ πᾶσα ἀπεδος.
 ἐπεὶ ὦν ὁ βεκόλος σπευδὼ πολλῇ καλεό-
 μενος ἀπὶκετο, ἔλεγε ὁ Ἀρπαγὸς τάδε,
 ‘ Κελεύει σε Αἰσυάγης τὸ παῖδιον τοῦτο
 ‘ λαβόντα, θείναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν
 ‘ ὀρέων, ὅπως ἂν τάχιστα διαφθαρείη.’ καὶ
 ‘ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, ‘ Ἦν μὴ ἀπο-
 ‘ κλείνης αὐτὸ, ἀλλὰ τρωτρίῳ περιποι-

^α δι τῇ ἐωϋτῇ. ^β τὴν τῶν Ἑλλήνων. ^γ ἔρειν fcmper. ^δ Εἰς
 βατάνω.

• ἦση, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε διαχρήσε-
 • θαι. ἐπορᾶν δὲ ἐκκείμενον τέταγμα^ε
 • ἐγώ.

ρια'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βεκόλος, καὶ
 ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦϊε τὴν αὐτὴν ὀπί-
 σω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέειαι ἐς τὴν ἑπαυλιν. τῷ
 δι' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ ἔῤῥα πᾶ-
 σαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκλει,
 οἰχομένῃ τῇ βεκόλῃ ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν
 Φρονίδι ἀμφοτέροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν,
 τῇ τόκῃ τῆς γυναικὸς ἀρρώδεων· ἡ δὲ γυ-
 νὴ, ὅτι ἐκ ἐωθὼς ὁ Ἄρπαγος μέλεπέμφαιλο
 αὐτῆς τὸν ἄνδρα· ἐπεὶ τε δὲ ἀπονοσήσας
 ἐπέστη, οἷα ἐξ ἀέλπιδος ἰδῶσα ἡ γυνὴ, εἰρεῖο
 προτέρη, ὅτι μιν οὕτω προθύμως Ἄρπα-
 γος μέλαπέμφαιλο^ς. ὁ δὲ εἶπε, ὦ γύναι,
 • εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἦκσα τὸ μή-
 • τε ἰδεῖν ὄφελον, μήτέ κοτε γενέσθαι ἐς
 • δεσπότης τῆς ἡμετέρας β. οἶκος μὲν πᾶς
 • Ἀρπάγος κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δὲ
 • ἐκπλαγεῖς, ἦϊα ἔσω. ὡς δὲ τάχιστα ἐσ-

^ε δικτίταγμα. ^ς μετεπίμφαιλο. ^β δεσπότης ἡμετέρη.

‘ aliquo pacto servaveris, pessimo exitio
 ‘ te occisum iri. expositum inspicere mihi
 ‘ injunctum est.’

III. Haec ubi audivit bubulcus, sumpto infante, rediit eadem qua venerat via ad tugurium suum. Ei autem uxor sua, quae per totam diem parturierat, tunc divinitus enititur filium, quum bubulcus in urbem iret. Ergo utrique mutua tenebantur sollicitudine; hic quidem uxori parturienti metuens, illa vicissim marito timens, propterea quod praeter consuetudinem ab Harpago arcessitus esset. Ubi autem reversus affuit, eum uxor, utpote ex improvviso cernens, prior interrogavit quid ita studiose ipsum Harpagus arcessivisset. Cui ille, ‘ Uxor, inquit, ubi in urbem veni, et vidi et audivi quod nec visum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus si-

‘ mulatque introii, video puerulum in me-
‘ dio positum, palpitantem vagientemque,
‘ auro ac versicolori veste ornatum. eum
‘ Harpagus, ubi me vidit, jussit celerrime
‘ sumere, atque exponendum asportare in
‘ montanum locum quammaxime feris
‘ abundantem: dicens Astyagem esse qui
‘ haec mihi injungeret; magnopere mi-
‘ natus, nisi ea facerem. Ego acceptum
‘ puerum attuli, ratus alicujus illum do-
‘ mesticorum esse; nunquam enim cogi-
‘ tasssem, unde erat. Terrebar tamen quòd
‘ viderem auro vestibusque ornatum: prae-
‘ terea quod planctus manifestus fiebat in
‘ Harpagi domo. Atqui statim in via re-
‘ scisco omnem sermonem ex ministro,
‘ qui extra urbem deducens, mihi infan-
‘ tem tradidit, eum Mandanes Astyagis
‘ natae et Cambysis Cyro geniti esse fili-
‘ lium, et ab Astyage juberi interfici: at-
‘ que is hîc est.’

ἤλθον, ὁρέω παιδίον προκείμενον, ἀσπαϊ-
 ρόν τε καὶ κραυγανόμενον, κεκοσμημένον
 χρυσῷ τε καὶ ἐοῖται ποικίλῃ. Ἀρπαγος
 δὲ ὡς εἶδε με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀνα-
 λαβόντα τὸ παιδίον, οἵχεσθαι φέροντα,
 καὶ δεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον εἴη τῶν ὀ-
 ρεων^h. Φὰς Ασυάγεα εἶναι τὸν ταῦτα ἰ-
 ἐπιθέμενόν μοι· πόλλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ
 σφρα ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν, ἔφε-
 ρον, δοκέων τῶν τινος οἴκετέων εἶναι. οὐ
 γὰρ ἂν κοτε κατέδοξα ἔνθεν γε ἦν^k. ἔ-
 θάμβεον δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κε-
 κοσμημένον· πρὸς δὲ, καὶ κλαυθμὸν καλεσε-
 ῶτα ἐμφανέα ἐν Ἀρπάγῃ. καὶ πρόκα τε
 δὴ^l κατ' ὁδὸν πευνθάνομαι τὸν πάντα
 λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων
 ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα
 Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ασυάγεος^m
 θυγατρὸς, καὶ Καμβύσεω τῷ Κύρῳ. καί
 μιν Ασυάγης ἐνέλλεται ἀποκτείνειν. νῦν
 τε ὧδέ ἐσι.'

^h ὁρέων et semper mutat MS. ἰ τὸν τοιαῦτα. ^k ἔνθεν γενεῇ.
^l καὶ δὲ. ^m Ασυάγεα.

ρίβ'. "Αμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βυκόλος,
 καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ
 παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἔον, δακρύσασα,
 καὶ λαβομένη τῶν γυνάτων τῶ ἀνδρὸς, ἔ-
 χριζε μηδεμίῃ τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν. ὁ δὲ
 ἔκ ἔφη οἷός τ' εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιεῖν.
 ἐπιφοιτήσῃν γὰρ κατασκόπῃς ἐξ Ἀρπά-
 γῃ ἐποφομένῃς · ἀπολέεσθαι τε κάκισα,
 ἣν μή σφρα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα
 τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ ταῦδε,
 ' Επεὶ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πείθειν μὴ
 ' ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποιήσον, εἰ δὴ πᾶσα
 ' ἀνάγκη ^β ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα
 ' γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα δὲ τεθνεός · τοῦτο
 ' μὲν φέρων πρόθε· τὸν δὲ τῆς Αἰγυπ-
 ' γεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἔοντα
 ' τρέφωμεν. καὶ οὕτω ἔτε σὺ ἀλώσεαι ἀδι-
 ' κέων τοὺς δεσπότας ^γ, οὔτε ἡμῖν κακῶς
 ' βεβηλευμένα ἔσαι. ὅ, τε γὰρ τεθνεὺς βα-
 ' σιληΐης ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ περιεὼν οὐκ
 ' ἀπολέει ^δ τὴν ψυχὴν.'

^α καίφομεν. ^β πᾶσα γὰρ ἀνάγκη. ^γ δεσπότας. ^δ ἀπολέει.

112. Haec loquens bubulcus, puerum detectum ostendit: quem illa intuita magnum ac speciosum, genua viri cum lacrymis amplexa, obsecrat ne qua ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superventuros enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam; seque, nisi ista exequutus fuerit, miserrime periturum. Mulier ubi viro non persuadit, secunda haec addit; ‘Quando-
 ‘ quidem te nequeo inducere, ut non ex-
 ‘ ponas, tu vero id facito, si utique ne-
 ‘ cessitas prorsus est aspici puerum expo-
 ‘ situm. Quoniam ego quoque peperi,
 ‘ peperī autem mortuum; ablatum hunc
 ‘ in vicem expone, et istum ex filia Asty-
 ‘ agis, tanquam ex nobis genitum, ala-
 ‘ mus. Ita neque tu injurius in dominos
 ‘ esse deprehenderis, neque nobis male
 ‘ consuluerimus. Nam et hic qui obiit,
 ‘ regale sepulchrum nanciscetur, et iste
 ‘ qui superest, animam non amittit.’

113. Sanequam commode visa est
bubulco mulier loqui ad praesens tem-
pus: atque ita continuo fecit. Quem pu-
erum necaturus attulerat, eum uxori suae
tradidit: suum autem, qui mortuus erat,
acceptum collocavit in eo vase in quo al-
terum portaverat; omnique alterius pueri
cultu ornatum, in desertissimo montium
exposuit. triduoque post pueri expositio-
nem, relicto quodam pecuariorum illic
ejus custode, in urbem se contulit, et ad
domum Harpagi: atque sese paratum illi
ostendere pueruli cadaver. Harpagus, mis-
sis suorum satellitum fidelissimis, rem per
eos inspexit, ac bubulci filiolum sepelivit.
Et hic quidem humatus est: alterum ve-
ro qui postea Cyrus appellatus est, uxor
bubulci adsumptum nutrit, imposito illi
alio quopiam ac non Cyri nomine.

114. Qui posteaquam decennis fuit,

ργ'. Κάρτα τε ἔδοξε τῷ βεκόλῳ πρὸς
τὰ παρηνία εὖ λέγειν ἢ γυνή, καὶ αὐτίκα
ἐποίηε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων
παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδῶν τῇ ἐωῦτοῦ
γυναικί· τὸν δὲ ἐωῦτ' ἑόνια νεκρὸν λαβὼν
ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον.
κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἐτέρου
παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὄρε-
ων· τιθεῖ· ὡς δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ
ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἦϊε ἐς πόλιν ὁ βεκόλος,
τῶν τινα προδόσκων φύλακον ἑ αὐτῷ κα-
ταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τὴν Ἀρπάγην, ἀπο-
δεικνύναι ἔφη ἐτοῖμος εἶναι τῷ παιδίῳ τὸν
νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἀρπαγὸς τῶν ἐωῦτ'
δορυφόρων τῆς πισοιάτης, εἶδὲ τε διὰ τέ-
των, καὶ ἔθαψε τὴν βεκόλην τὸ παιδίον. καὶ
τὸ μὲν ἐτέθαπτο β· τὸν δὲ ὑσερον τέτων
Κῦρον ὀνομαζέμεντα, παραλαβῶσα ἔτρεφε
ἢ γυνὴ τῆς βεκόλης, ὄνομα ἄλλο καὶ τί καὶ
Κῦρον θεμένη.

· ρκ'. Καὶ ὅτε ἦν ἡ δεκαέτης ὁ παῖς,

· ὕριον. ἑ φύλακα. β' ἐτέθην. ἢ ὅτε δὴ ἦν.

πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέ-
 φηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν
 τῇ ἦσαν καὶ αἱ βυκολίαι αὐται· ἔπαιζε δὲ
 μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες
 παίζοντες εἶλυντο ἐωυτῶν βασιλέα εἶναι
 τῷτον δὴ τὸν τῷ βυκόλῃ ἐπὶ κλησιν παῖδα.
 ὁ δὲ αὐτῶν ^α δέταξε τὰς μὲν, οἰκίας οἰκο-
 δομέειν, τὰς δὲ, δορυφόρους εἶναι· τῶν δὲ καὶ
 τινὰ αὐτῶν ^β, ὀφθαλμὸν βασιλῆος εἶναι·
 τῷ δὲ τινι, τὰς ἀγγελίας φέρειν ^γ ἐδίδωκε
 γέρας, ὡς ἐκάσῳ ἔργον προσάσων. εἷς δὲ
 τῶν τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρ-
 τεμῶρεος ^δ παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μή-
 δοισι· (οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν
 ἐκ τοῦ Κυρίου) ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους
 παῖδας διαλαβεῖν ^ε. πειθομένων δὲ τῶν
 παίδων, ὁ Κύριος τὸν παῖδα τρηχέως κάρ-
 τα περιέσπεε μαστιγέων· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε με-
 τετίθη ^ε τάχιστα, ὡς γε δὴ ἀνάξια ἐωυτοῦ
 παθὼν, μᾶλλον τι περιημέκλειε. κατελθὼν

^α αὐτῶν. ^β τὸν δὲ καὶ τινὰ αὐτῶν. ^γ ἱερίων. ^δ Ἀρτεμῶρεος
 ἦτο. ^ε διαλαβείην. ^ε ἱμετέθη.

eum res ista quae illi talis contigit, palam fecit. Ludebat in pago ubi etiam armenta illa erant, et ludebat cum aliis aequalibus in via; et colludentes pueri elegerunt suum regem esse hunc cognominatum bubulci filium. Ipse igitur ordinabat eos; ut alii domos struerent: alii satellites forent: aliquem quoque eorum, ut oculus regis esset: alii, ut internuncius esset eorum, quae ad aulam adferebantur, tanquam unicuique munus assignans. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quod imperata non fecisset, iussit ab aliis pueris apprehendi: et quum illi paruisent, aspere admodum verberibus affecit. Quae puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, ubi primum dimissus est, in urbem reversus ad patrem ea quae a Cyro pertulisset

deploravit: non tamen Cyrum nominans (nondum enim ejus hoc erat nomen,) sed ab filio bubulci Aftyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Aftyagem ducens filium secum contendit: et rem intolerandam passum esse inquit, ejusque humeros ostendens, ‘ O rex, sic insultatur (ait) nobis ab servi tui, ejusque ‘ bubulci filio.’

115. Audiens haec atque cernens Aftyages, volens Artembaris honoris gratia ulcisci puerum, jussit arcessi bubulcum et filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Aftyages, ‘ Tune (inquit) ‘ hoc tali patre genitus, ausus es hujus filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus?’ Cui vicissim ille, ‘ Istud, inquit, ô here, huic ego jure ‘ feci. pueri enim ex hoc pago, quorum ‘ hic unus erat, me regem suum ludentes

δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀποικλίζετο
 τῶν ὑπὸ Κύρου ἦντησε. λέγων δὲ ὁ Κύρος,
 (ὁ γὰρ κω ἦν τῷτο τῷνομα) ἀλλὰ πρὸς
 τῷ βυκόλῳ τῷ Αἰσάγεος παιδός. ὁ δὲ Αρ-
 τεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν
 Αἰσάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα,
 ἀνάρσια πρήγμαλα ἔφη πεπονθέναι, λέγων,
 ‘ Ω βασιλεῦ, ὑπὸ τῷ σῷ δούλῳ, βυκόλου
 ‘ δὲ παιδός, ὧδε περιϋβρίσμεθα (δεικνύς
 ‘ τῷ παιδός τῷς ὤμας.)’

ρίε. Αἰσάγης δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Αἰσάγης, θέ-
 λων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Αρ-
 τεμβάρους ἔνεκα, μετεπέμπετο τὸν τε βυ-
 κόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεὶ τε δὲ παρῆσαν
 ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κύρον ὁ Αἰ-
 σάγης ἔφη, ‘ Σὺ δὴ ἐὼν τῷδε τοιότῳ ἐ-
 ‘ ὄνιος παῖς, ἐτόλμησας τὸν τῷ δε παῖδα
 ‘ ἐόνιος πρώτῳ παρ’ ἐμοὶ ἀεικείῃ^α τοιῇδε
 ‘ περισπεῖν; ὁ δὲ ἀμείβεται ὧδε, ‘ Ω δέ-
 ‘ σποια, ἐγὼ ταῦτα τῷτον ἐποίησα σὺν
 ‘ δίκῃ. οἱ γὰρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες,

^α ἀεικίῃ.

‘ τῶν κὴ ὅδε ἦν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν
 ‘ ἐσήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶ-
 ‘ ναι ἐς τῷτο ἐπιτηδεύτατος. οἱ μὲν νυν
 ‘ ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασόμενα ἐπετέ-
 ‘ λεον, ὅτος δὲ ἀνηκέστεε τε κὴ λόγον εἶχε
 ‘ οὐδένα· ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ
 ‘ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὧδέ
 ‘ τοι πάρειμι.’

ρις'. Ταῦτα λέγοντος τῷ παιδὸς, τὸν
 Αἰσάγεα ἐσήει ἀνάγνωσις αὐτῷ· κὴ οἱ ὁ,
 τε χαρακτήρ τοῦ προσώπου προσφέρεσθαι
 ἐδόκεε ἐς αὐτὸς^β, κὴ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερω-
 τέρη εἶναι, ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος^γ τῇ
 ἡλικίᾳ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκ-
 πλαγεῖς δὲ τέτοισι, ἐπὶ χρόνον ἄφθοργος
 ἦν. μόγις δὲ δὴ κοίτε ἀνεκείχθεις, εἶπε (δέ-
 λων ἐκπέμψαι τὸν Αἰρτεμβάρεια, ἵνα τὸν
 βυκόλον μῦνον λαβὼν βασανίσῃ) ‘ Αἰρτέμ-
 ‘ βαρες, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω, ὥς σε καὶ
 ‘ τὸν παῖδα^δ τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμφε-
 ‘ σθαι.’ τὸν μὲν δὴ Αἰρτεμβάρεια πέμπει.

^β ὡς ἰωὺτόν. ^γ ἐκθέσιος. ^δ ὡς τε ὁ παῖδα.

‘constituerant: quippe qui videbar eis ad
‘hoc maxime esse idoneus. At iste, quum
‘ceteri omnes pueri jussis obtemperarent,
‘audiens dicto esse nolebat, ac nihili fa-
‘ciebat: propter quod poenas dedit. Quod
‘si ego propterea ullo malo sum dignus,
‘hîc tibi praesto sum.’

116. Haec loquente puero, subiit
Astyagi recognitio ejus, visaque ipsi est
figura oris admoveri ad ipsos, et gestus
esse liberalior, et tempus expositionis cum
pueri aetate congruere. His percussus A-
styages, aliquandiu sine voce mansit. vix-
que tandem ad se reversus, volens a se
Artembarem dimittere, ut bubulcum sub-
motis arbitris rimaretur, ‘Ego (inquit)
‘Artembares, efficiam ut tu et filius tuus
‘ob hoc nihil conqueramini.’ Dimisso
igitur Artembare, et regis jussu per famu-

los Cyro introducto, bubulcum, qui solus erat relictus, ipse solus percontatur, unde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitum respondere, et genetricem ejus apud se etiamnum esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consulere, qui cuperet ad ingentes devenire necessitates. Simulque haec dicens, satellitibus innuit ut prehenderent ipsum. Hic autem ad necessitates redactus, ita demum rem ut erat patefecit : ab initioque exorsus, vera referendo, descendit ad preces et petendam sibi veniam.

117. Bubulco veritatem eloquuto, Astyages minorem quoque jam ejus curam habuit ; sed Harpagum, cui valde succensebat, vocari a satellitibus jussit. Quem, ubi adfuit, percontatur Astyages,

τὸν δὲ Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ Θεράπονες, κελεύσαντος τῷ Αἰσάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος μῦθος, μουνόθεν τὰδε^ε αὐτὸν εἶρετο ὁ Αἰσάγης, κότεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ παραδός. ὁ δὲ ἐξ ἑωῦτῃ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκῆσαν αὐτὸν εἶναι παρ' ἑωῦτῳ. Αἰσάγης δὲ μιν ἔκ εὔβλεψαι ἔφη, ἐπιθυμέοντα εἰς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος εἰς τὰς ἀνάγκας, οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς, διεξήκει, τῇ ἀληθείᾳ χρεώμενος· καὶ κατέβαινε εἰς λιτάς τε, καὶ συγγνώμην ἑωῦτῳ κελεύων^ε ἔχειν αὐτόν.

ριζ'. Αἰσάγης δὲ, τῷ μὲν βουκόλῳ τὴν ἀληθείην ἐκφήναντος, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποίεετο· Ἀρπάγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλεῖν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἀρπαγος, εἵρετό

^ε μουνόθεν τὰδε. ^ε κελεύων.

μιν ὁ Ασυάγης, ὡς ἄρπαγε, τέω δὴ μόρω
 ὡς τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρέ-
 ὡς δωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς ἐμῆς;
 ὁ δὲ ἄρπαγος ὡς εἶδε τὸν βυκόλον ἔνδον
 ἐόντα, ὃς τρέπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδὸν, ἵνα μὴ
 ἐλεγχόμενος ἀλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε,
 ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸ παι-
 ὡς διον, ἐβόλευον σκοπῶν ὅπως σοί τε ποκῶ^α
 ὡς κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρὸς σε γενόμενος ἀ-
 ὡς ναμάρτητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε
 ὡς αὐτῷ σοι εἶην αὐθέντης. ποιῶ^β δὴ ὥδε·
 ὡς καλέσας τὸν βυκόλον τόνδε, παραδίδωμι
 ὡς τὸ παιδίον, φᾶς σέ τε εἶναι τὸν κελεύ-
 ὡς οντα ἀποκλείειν αὐτό. καὶ λέγων τῷτόγε,
 ὡς οὐκ ἐψευδόμην, σὺ γὰρ ἐνετέλλεο οὕτω.
 ὡς παραδίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ τάδε, ἐνιει-
 ὡς λάμενος θείναι μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ
 ὡς παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρι οὗ^γ τε-
 ὡς λευτήσῃ· ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε, ἦν
 ὡς μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεὶ τε δὲ
 ὡς ποιήσαντος τέτυκται τὰ κελευόμενα, ἐτελεύ-

^α ποιήσω. ^β ποιῶ. ^γ ἄχρις ὧς.

• Harpage, qua nece interemisti quem ti-
• bi tradidi puerum e filia mea genitum?
Harpagus (ut vidit bubulcum intus esse)
noluit tergiversari mendacio, ne argumen-
tis convinceretur: sed ita respondit, ‘Ego
• posteaquam infantem accepi, rex, cogi-
• tavi quo pacto voluntati tuae satisfacere-
• rem: et tamen, quum ad te delicti in-
• fons extitissem, ne forem aut filiae tuae
• aut tibi ipsi carnifex. ideoque ita statui
• agendum: Arcessito huic bubulco in-
• fantem tradidi, inquiens te esse qui ju-
• beres illum interficere. In quo dicendo
• mentitus non sum. tu enim ita praece-
• peras. Nihilominus huic puerum trado
• hac lege: jussi exponere eum in deserto
• monte, et perstare observantem tantif-
• per dum expirasset: comminatus isti
• extrema quaeque nisi haec effecta red-
• didisset. Ubi hic fecit imperata, et in-

‘ fans obiit, missis eunuchorum fidissimis,
‘ et per eisdem vidi et eum sepelivi. Ita
‘ res habet, ô rex : atque hac morte de-
‘ functus est puer.’

118. Et Harpagus quidem rectam
habuit orationem. Astyages autem dissi-
mulata qua illi infensus erat bile ob id
quod contigerat, primum rem ei vicissim
enarrat quemadmodum ipse ex bubulco
audierat : deinde narratione sic repetita,
illuc devenit ut diceret, ‘ Puer vivit, et
‘ quod accidit, bene habet. De eo enim
‘ (inquit) quod in hoc puero factum es-
‘ set, valde laborabam, et a filia mea in-
‘ simulatus, haud leviter ferebam. Igitur
‘ in bonum conversa fortuna, tum filium
‘ tuum mitte ad puerum hunc qui recens
‘ venit: tum vero ad coenam mihi adesto;
‘ siquidem constitui pro salvo puero diis,

• τῆσε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν εὐνέχων
 • τῶς πισοτάτης, καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ
 • ἔθαψά μιν. οὕτως ἔρχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ
 • τῷ πρήγματι τέτς· καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐ-
 • χρήσατο ὁ παῖς.'

ρίη. Ἀρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰδὺν ἔφαινε
 λόγον. Αἰσχύνης δὲ, κρύπλων τὸν οἱ ἐνεῖ-
 χεε^d χόλον διὰ τὸ γεγονὸς, πρῶτα μὲν
 κατὰπερ ἤκουσε αὐτὸς πρὸς^e τῷ βουκόλῳ
 τὸ πρήγμα, πάλιν ἀπηγγέετο τῷ Ἀρπά-
 γῳ· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλιλόγητο, κατέ-
 βαινε λέγων ὡς περίεσι τε ὁ παῖς, καὶ τὸ
 γεγονὸς ἔχει καλῶς. • Τῷ τε γὰρ πε-
 • ποιημένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τῷ-
 • τον ἔκαμνον μεγάλως, καὶ θυγατρὶ τῇ
 • ἐμῇ διαβεβλημένος, ἔκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύ-
 • μην, ὡς ὦν τῆς τύχης εὖ μετεσεώσης,
 • τῷτο μὲν, τὸν σεωῦτῷ παῖδα ἀπόπεμ-
 • ψον παρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα· τῷ-
 • το δὲ (σῶσρα τῷ παιδὸς γὰρ μέλλω θύ-
 • ρειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκίετα)

^d ἐνῖχι. ^e ἤκουσε πρὸς.

• πάριθί μοι ^ε ἐπὶ δεῖπνον.

ριθ'. Ἄρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ἐπὶ τύχησι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἥϊε ἐς τὰ οἰκεία. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἣν γάρ οἱ παῖς εἰς μοῦνος, ἕτα τρία καὶ δέκα καὶ μάλισα γεγονώς, τῷτον ἐκπέμπει, ἵεναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἔων, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπὶ κείῳ ὁ Ἄρπάγος παῖς, σφάζας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὥπτησε, τὰ δὲ ἔψησε τῶν κρεῶν. εὐτυχία δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἐτοῖμα. ἐπεῖτε δὲ ^β, τῆς ὥρης γινομένης τῷ δεῖπνῳ, παρῆσαν οἱ τε ἄλλοι δαυτημόνες, καὶ ὁ Ἄρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοις καὶ αὐτῷ Ἀστυάγει παρετιθέατο τράπεζαι ἐπιπλέαι ^δ μηλίων κρεῶν. Ἄρπάγῳ δὲ, τῷ παιδὸς τῷ ἐωϋτῷ ^ι, πλὴν κεφαλῆς

^ε παρίθι μοι. ^β ἰταία δὲ. ^δ τράπεζαι ἐπιπλέαι. ^ι τῷ ἰωϋτῷ παιδὶ.

‘ quibus honor hic convenit, sacrificare.’

119. Harpagus quidem, quum haec audisset, adorato rege, ac sibi majorem in modum gratulatus, quod peccatum suum commode cessisset, et propter sortem prosperam ad convivium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium, qui ipsi unus solus erat tredecim circiter natus annos, eum emittit jubens ire ad regiam Astyagis, et exequi quodcunque ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi evenisset uxori exponit. Ejus porro filium, ubi advenit, Astyages jugulatum membratim concidens partem carnum torruit, partem elixavit, et probe apparatus in promptu habuit. Dehinc sub horam coenae, postquam adfuerunt cum ceteri convivae, tum vero Harpagus; convivis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensae appositae sunt ovilla refertae carne: Harpago autem, praeter caput et manus ex-

tremas ac pedes, reliquis omnibus filii sui partibus. nam illa in canistro bene operata, separatim reposita erant. Eum autem, postquam fatis pastus illo cibo videbatur, Astyages interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibustectum: et adstantes jubent eum detegere, ac sumere quod vellet ex iis. Harpagus obtemperans, ubi detexit, cernit reliquias filii. non tamen eo spectaculo consternatus est, et sui compos mansit. Sed percontanti Astyagi nunquid agnosceret cujus ferae carne pastus esset, se agnoscere respondit, et quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carniū, domum abiit, eas (ut ego opinor) illic collectas humaturus.

I 20. Et Harpagum quidem hac ul-

τε^α καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τὰλ-
 λα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἐκεῖο ἐπὶ κα-
 νέῳ κατακεκαλυμμένα· ὥς δὲ τῷ Ἀρπά-
 γῳ ἐδόκεε ἄλλῃς ἔχειν τῆς βορῆς, Ασυάγης
 εἶρετό μιν εἰ ἠδδείη τι τῇ θοίνῃ· φημέ-
 νος δὲ Ἀρπάγος καὶ κάρλα ἠδῆναι, παρέφε-
 ρον τοῖσι προσέκειλο τὴν κεφαλὴν τῇ παι-
 δὸς κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ
 τὰς πόδας· Ἀρπαγον δὲ ἐκέλευον προσάν-
 τες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βέλε-
 ται αὐτῶν^β. πειθόμενος δὲ ὁ Ἀρπαγος,
 καὶ ἀποκαλύπτων, ὄρᾳ τῇ παιδὸς τὰ λείμ-
 ματα· ἰδὼν δὲ, ὅτε ἐξεπλάγη, ἐντός τε ἐ-
 ωῦτῃ γίνεσθαι. εἶρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ασυάγης
 εἰ γινώσκοι ὅτευ θηρίῳ κρέα βεβρώκοι^γ. ὁ
 δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἄρεσόν εἶναι πᾶν
 τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδῃ^δ. τούτοισι δὲ ἀμει-
 ψάμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρε-
 ῶν, ἥϊε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἐμελλε
 (ὥς ἐγὼ δοκέω) ἀλίσσας θάψειν τὰ πάντα.

ρκ'. Ἀρπάγῳ μὲν Ασυάγης δίκην ταύ-

^α πλὴν τῆς κεφαλῆς τε. ^β αὐτῶν. ^γ βεβρώκει. ^δ ἔρδει.

την ^ε ἐπέθηκε. Κύρου δὲ πέρι βουλευόντων,
 ἐκάλεε τὰς αὐτὰς τῶν μάγων οἱ τὸ ἐνύ-
 πνιον οἱ ταύτῃ ἔκριναν· ἀπικομένους δὲ εἴ-
 ρειο ὁ Αἰσυάγης τῇ ἔκριναν οἱ τὴν ὄψιν. οἱ
 δὲ κατὰ ταῦτα εἶπαν, λέγοντες ὡς βασι-
 λεῦσαι χρῆν τὸν παῖδα εἰ ἐπέζωσε^ε, καὶ
 μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐ-
 τὰς τοῖσδε, ^ε Ἐσι τε ὁ παῖς καὶ περίεσι·
^ε καὶ μιν ἐπ' ἀγρῷ διατρώμενον οἱ ἐκ τῆς
^ε κώμης παῖδες ἐσήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ,
^ε πάντα ὅσα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες,
^ε ἐτελέωσε ποιήσας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ
^ε θυρωροὺς, καὶ ἀγγελιοφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ
^ε πάντα διατάξας ἤρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑ-
^ε μῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν;· εἶπαν οἱ
 μάγοι, ^ε Εἰ μὲν περίεσί τε, καὶ ἑσασίλευ-
^ε σε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίας τινός, θάρσει
^ε τε τότ' εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν.
^ε ὁ γὰρ ἔτι τοδεύτερον ἄρξει. παρὰ σμι-
^ε κρά γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια ^ε κε-
^ε χώρηκε. καὶ τὰ γε τῶν ὀνειράτων ἐχό-

^ε ταύτην, ^ε ἐπίζησι, ^ε ἡμῶν ἔνια.

tionē Aſtyages inſequutus eſt. De Cyro autem deliberans, eoſdem ex magis acceſſivit, qui fuerant ipſius ſomnium ſic interpretati. Poſtquam venerunt, ſciſcitatur eos, quomodo ſibi viſum illud eſſent interpretati. Illi juxta eandem ſententiam affirmarunt dicentes ‘ puerum illum debere regnare, ſi ſuperſtes eſſet, nec prius obiiſſet. Atqui puer et vivit et incolumis eſt, Aſtyages excepit, et quum ipſum ruri agentem pueri ejus pagi delegiſſent regem, quae fiunt ab juſtis regibus, ea omnia hic perfecit. Nam ſatellitibus, janitoribus, internunciis, ac ceteris officiis inſtitutis, imperium exercuit: quae vobis quò nunc videntur ſpectare? Si quidem ſupereſt puer (magi reſpondent) atque regnavit non ex aliqua induſtria, confidito ob id, ac bono eſto animo. Non enim adhuc regnabit iterum. Nam quaedam vaticinia nobis in exigua ceſerunt, et quae adnexa ſunt ſomniis eti-

‘ am ad prorsus imbecillum deveniunt.
‘ Ego (inquit Aſtyages reſpondens) iſti-
‘ us, ô magi, prorsus ſum ſententiae, pu-
‘ ero rege nominato fidem ſomnii imple-
‘ tam eſſe, nihilque mihi amplius cum
‘ puerum eſſe reformidandum. Vos ta-
‘ men probe circumſpicientes, quænam
‘ futura ſint et meae domui et vobis tu-
‘ tiſſima, conſulite.’ Ad hæc magi, ‘ No-
‘ ſtra etiam, ô rex, (inquiunt) magni in-
‘ tereſt, tuum ſtare principatum: alioquin
‘ enim alienatur ad hunc puerum, qui
‘ Perſa eſt, tranſgreſſus; et nos quoque
‘ qui Medi ſumus, in ſervitutem redige-
‘ mur, et quum ſimus extranei, nullius e-
‘ rimus apud Perſas pretii: te autem reg-
‘ nante, qui popularis noſter es, tum ex
‘ parte imperamus, tum magnos abs te
‘ honores obtinemus. Quo magis omnino
‘ per nos et tibi et regno tuo proſpicien-
‘ dum eſt, et nunc, ſiquid cerneremus ti-
‘ mendum, univerſum tibi ante aperire-

'μενα, τελέως ἐς ἀδενὲς ἔρχεσθαι.' ἀμεί-
 νεται Αἰσάκης τοῖσδε καὶ αὐτὸς, 'ὦ μά-
 γοι, ταύτῃ πλείστος γνώμην^α εἰμί, βασι-
 λῆος ὀνομαζέντος τῷ παιδὸς, ἐξήκειν τε
 τὸν ὄνειρον, καὶ μοι τὸν παῖδα τῷτον
 εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μὲν γέ τοι^β
 συμβαλεύσατέ μοι, εὖ περισκεψάμενοι,
 τὰ μέλλει ἀσφαλέςατα εἶναι οἴκῳ τε
 τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.' εἶπαν πρὸς ταῦτα
 οἱ μάγοι, 'ὦ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν
 περὶ πολλῷ ἐστὶ κατορθῶσαι ἀρχὴν τήν
 σήν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριούται, ἐς
 τὸν παῖδα τοῦτον περιῖσα ἔοντα Πέρ-
 σην· καὶ ἡμεῖς ἔοντες Μῆδοι, δελοῦμεθα
 τε, καὶ λόγῳ οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περ-
 σέων, ἔοντες ξεῖνοι· σέο δ' ἐνεσεῶτος βα-
 σιλῆος, ἔοντος πολιήτεω, καὶ ἀρχομεν τὸ
 μέρος, καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔ-
 χομεν. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο καὶ^γ
 τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτέον ἐστί. καὶ νῦν
 εἰ φοβερόν τι ἐωρῶμεν, πᾶν ἂν σοι προ-

^α πλῆθος τῇ γνώμῃ. ^β μὲν τοι. ^γ σέο τι ἔ.

• εφράζομεν· νῦν δὲ ἀποσκήφαντος τῷ ἐ-
 • νυπνίου ἐς φαῦλον ^δ, αὐτοὶ τε θαρσέο-
 • μεν, καὶ σοὶ ἕτερα τοιαῦτα παρακελευ-
 • ὀμεθα ^ε. τὸν δὲ παῦδα τῷτον ἐξ ὀφθαλ-
 • μῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 • γειναμένους.

ρκά'. Ακούσας ταῦτα ὁ Αἰσχύνης, ἐ-
 χάρη τε· καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ
 • οἱ τάδε, ^ι • Ω παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν
 • ὀνείρξ ^κ τελέην ἠδίκηον, τῇ σεωῦτῷ δὲ
 • μοίρῃ περιεῖς· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρ-
 • σας· πομπὴς δὲ ἐγὼ ἅμα πέμψω. ἐλ-
 • θὼν δὲ ἐκεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὐ-
 • ρήσεις, ^λ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν βα-
 • κόλον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτῷ.

ρκβ'. Ταῦτα εἶπας ὁ Αἰσχύνης, ἀπο-
 πέμπει τὸν Κῦρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς
 τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γε-
 νάμενοι καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγά-
 λως ἀσπάζοντο ^ς, οἷα δὲ ἐπιβάμενοι αὐ-
 τήκα τότε τελευτῆσαι. ἰσώρεόν τε ὅτεω

^δ φαῦρον. ^ε διακελινόμεθα. ^ι οἱ τοιάδε. ^κ ἡσπαζοῦτο.

mus : verum quum in rem frivolam
nunc evaserit somnium, et ipsi confidimus,
et te itidem alia haec hortamur,
ut hunc ableges puerum ab oculis tuis
in Persidem ad parentes.'

121. His auditis Astyages gavisus est: accitoque Cyro haec inquit, 'O puer,
quum ego propter quandam haud perfectam somnii visionem in te fuisset injurius, tuo tamen ipsius fato superstes es. Nunc itaque laetus ad Persas ito cum
iis quos ad te deducendum mittam. Eo
pervenienti, parentes tuos offendes; nequaquam similes forti quae est Mitradatis bubulci, et uxoris ejus.'

122. Haec loquutus Astyages, Cyrum dimittit. Quem ad domum Cambysis reversum acceperunt sui parentes, et audita re vehementer amplexati sunt, ut quem statim mortem obiisse sciebant. Scitabantur igitur quonam modo super-

stes esset. Hic se vero ait eos antea non novisse, et in plurimo errore versatum fuisse: inter viam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verum in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab uxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita ut in ejus sermone primas ferret Cyno. Quod nomen accipientes ejus parentes, ut magis divinitus videretur Persis filius fuisse ipsis servatus, divulgarent, a cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum. unde haec opinio emanavit.

123. Ubi Cyrus in virilem adolevit aetatem, et inter aequales robustissimus evasit et amaenissimus, urgebat eum Harpagus dona mittendo, Astyagis ulciscendi cupidus. Nam ab sese, qui privatus esset, non videbat futuram in Astryage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cujus

τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, Φὰς
 προτῆ μὲν ἔκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι
 πλείστον· κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν
 τὴν ἐωϋτῆ πάθην. ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ὡς
 βεκόλῃ τοῦ Αἰσάγεος εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ
 τῆς κεῖθεν ὁδῷ τὸν πάντῃ λόγον τῶν πομ-
 πῶν πυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ
 τῆς τῆς βεκόλῃ γυναικὸς· ἥϊέ τε ταύτην
 αἰνέων διαπαντός· ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ
 πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες παραλαβόντες
 τὸ ὄνομα τῆτο, (ἵνα θειοτέρως δοκῇ τοῖσι
 Πέρσῃσι περιεῖναί σφι ὁ παῖς) κατέβαλον
 Φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε.
 ἐνθεῦτεν μὲν ἡ Φάτις αὕτη κεχωρήκεε.

ρχγ'. Κύρῳ δὲ ἀνδρευμένῳ, καὶ ἐόντι τῶν
 ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ,
 προσέκειτο ὁ Ἀρπαγος, δῶρα πέμπων,
 τίσασθαι Αἰσάγεα ἐπιθυμῶν. ἀπ' ἐωϋ-
 τῆ γὰρ ἐόντος ἰδιώτῳ ἔκ ἐνεώρα τιμωρίην
 ἐσομένην ἐς Αἰσάγεα· Κῦρον δὲ ὀρέων ἐπι-
 τρεφόμενον, ἐποίησε σύμμαχον, τὰς πάθας

τὰς Κύρου τῇσι ἐωϋτῷ^α ὁμοιούμενος. πρὸ
 δέ τι τέτυχ^β τάδε οἱ κατέργατο· ἐόντος τῷ
 Ασυάγεος πικρῷ ἐς τὰς Μήδους, συμμίσγων
 ἐνὶ ἐκάσῳ ὃ^γ Ἀρπαγος τῶν πρώτων Μή-
 δων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προσησαμέ-
 νος, Ασυάγεα παῦσαι τῆς βασιληΐης. κα-
 τεργασμένον δέ οἱ τέτυχ, καὶ ἐόντος ἐτοίμου,
 οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ δαιτωμένῳ ἐν Πέρσῃσι
 βυλόμενος ὃ^δ Ἀρπαγος δηλώσαι τὴν ἐωϋ-
 τῷ γνώμην, ἄλλως μὲν ὁδομῶς εἶχε, ἅτε
 τῶν ὁδῶν φυλαατομένων· ὃ δὲ ἐπιτεχνᾷ-
 ται τοιόνδε· λαγῶν μηχανησάμενος, καὶ
 ἀναχίσας τέτυχ τὴν γαστέρα, καὶ αὐδὲν ἀ-
 ποτείλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε^ε βι-
 βλίον, γράψας τὰ αἰ ἐδόκεε^δ. ἀπορρήψας
 δὲ τῷ λαγῷ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοῦς,
 ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πικροτά-
 τῳ, ἀπέσειλε ἐς τὰς Πέρσας· ἐντειλάμε-
 νός οἱ ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγῶν
 Κύρῳ ἐπειπεῖν, αὐτοχειρὴ^ε μιν διελεῖν,
 καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦν λί παρῆναι.

^α τὰς πάσας τῷ Κύρῳ τῇ ἐωϋτῷ. ^β πρὸς δ' ἔτι τυτρε. ^γ ἐπιθήκει
^δ βιβλίον τὰ αἰ ἐδόκει ὑγράψας. ^ε αὐτοχειρῇ.

casus suis assimulabat, socium comparabat. Sed et aliquo ante tempore haec ab eo facta erant. Quum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusque eorum insinuans primoribus, persuadebat oportere Astyagem a regno summo-
moveri, Cyro delecto. Harpagus, his transactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, quum aliter non posset, utpote itineribus custoditis, hujusmodi rem comminiscitur. Leporem excogitans rescidit ejus ventrem; et nihil ultra lacerans, prout erat, indidit libellum in quo quae libuit conscripserat: et rursus confuto ventre, leporem una cum retibus tradidit venatori cuidam, quippe servorum fidissimo: misitque in Persas, praecipiens dicendo, quum daret leporem Cyro, insuper diceret ut ipse suis manibus aperiret, idque sine arbitris faceret.

124. Haec exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem rescidit, inventumque libellum qui in eo inerat, adeptus legit, in haec verba: ‘ O fili Cambyſis, quem
‘ dii respiciunt; nam aliter nunquam in
‘ tantum fortunae perveniſſes: ulciſcere
‘ nunc Aſtyagem tuae necis autorem.
‘ quoniam ex huius tu quidem ſtudio pe-
‘ rieras, deorum tamen beneficio et meo
‘ ſuperſtes es. Quae omnia quemadmo-
‘ dum circa te ipſum geſta ſint, opinor te
‘ olim jam reſciviſſe: et item, qualia ego
‘ ab Aſtyage paſſus ſim, quod te non oc-
‘ ciderim, ſed bubulco tradiderim. Nunc,
‘ ſi mihi auſcultare vis, omni tu cui A-
‘ ſtyages imperat regioni imperabis. Quum
‘ enim Perſis ut deficient perſuaſeris, ex-
‘ peditionem adverſus Medos ſuſcipe: et
‘ ſive ego dux ab Aſtyage ad tibi occur-
‘ rendum creatus fuero, adſunt, quae tu
‘ optes, ſive alius quiſpiam Medorum il-

ρκδ'. Ταῦτα δὲ δὴ ὦν ἐπιτελέα ἐγί-
 νειο· καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν λαγὼν
 ἀνέσχισε. εὐρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνε-
 ὄν, λαβὼν ἐπελέγειο. τὰ δὲ γράμματα ἔ-
 λεγε τάδε, ' Ω παῖ Καμβύσεω, σὲ γάρ
 ' θεοὶ ἐπορῶσι ^ε. οὐ γὰρ ἂν κοίτε ἐς τοσθ-
 ' τον τύχης ἀπίκευ ^β. σὺ νῦν Αἰσυάγεα
 ' τὸν σεωῦτοῦ ^δ Φονέα τίσαι. κατὰ μὲν
 ' γὰρ τὴν τέττε προθυμίην τέθνηκας, τὸ
 ' δὲ κατὰ θεός τε καὶ ἐμὲ περιεῖς· τά σε καὶ
 ' πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο
 ' τε αὐτῷ πέρι, ὡς ἐπρήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ
 ' ὑπὸ Αἰσυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ
 ' ἀπέκλεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βεκόλῳ. σὺ
 ' νῦν ἢν βούλῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς περ
 ' Αἰσυάγης ἄρχει χώρας, ταῦτης ἀπά-
 ' σης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπί-
 ' σασθαι, στρατηλάτее ἐπὶ Μῆδης. καὶ
 ' ἦν τε ἐγὼ ὑπὸ Αἰσυάγεος ἀποδεχθῶ
 ' στρατηγὸς ἀντία σευ, ἔσι τὰ ^ι σὺ βού-
 ' λει, ἦν τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μῆ-

^ε ἐπορεύσει. ^β ἀπύκτε. ^δ τὸν ἐωῦτοῦ. ^ι ἵσαι τοι τὰ.

• δων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποσάντες ἀπ'
 • ἐκείνῃ, καὶ γενόμενοι πρὸς σέο, Αἰνυάγεια
 • κατατρέχειν πειρήσονται. ὥς ὢν ἐτοίμου
 • τῷ γε ἐνθάδε ἔοντος, ποίειε ταῦτα, καὶ
 • ποίειε καλὰ τάχος.'

ρχέ. Ακούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόν-
 τίζε ὅτεω τρόπῳ σαφωτάτῳ Πέρσας ἀνα-
 πείσαι ^α ἀπίσασθαι. Φροντίζων δέ, εὐρί-
 σκελαι ταῦτα ^β καιριώτατα εἶναι. ἐποίειε
 δὴ ταῦτα ^γ. γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβού-
 λειο, ἀλήνην τῶν Περσέων ἐπαήσατο. μετὰ
 δέ, ἀναπλύσας τὸ βιβλίον, καὶ ἐπιλεγόμενος
 ἔφη, Αἰνυάγεία μιν στρατηγὸν Περσέων ἀ-
 παδεκνύναι. • Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρ-
 • σαι, προαγορεύω ὑμῖν, παρεῖναι ἕκασον
 • ἔχοντα δρέπανον.' Κῦρος μὲν ταῦτα
 προηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχρὰ γέ-
 νεια. καὶ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε,
 καὶ ἀνέπεισε ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων. ἔστι
 δὲ τὰδε, ἐξ ὧν ὧλλοι ^δ πάντες, Αἰνυάται,
 Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μά-

^α ἀνακρίσει. ^β εὕρισκε ταῦτα. ^γ ἐποίησε δὴ ταῦτα. ^δ ἄλλοι.

‘ lustrum. Primi enim isti ab illo defici-
‘ entes, et a te stantes Astyagem cona-
‘ buntur evertere. Tanquam igitur tibi sit
‘ quodcunque hîc in expedito, ista exe-
‘ quere, et exequere sine mora.

125. Cyrus, his auditis, considera-
bat quonam solertissimo modo Persas in-
duceret ad rebellandum. Cogitando tan-
dem comperit haec esse maxime apposi-
ta, ut ita faceret: Scripto libello de iis
quae volebat, concilium Persarum coë-
git. Deinde resignato libello atque lecto,
ducem se inquit Persarum ab Astyage
esse designatum. ‘ Et nunc, ô Persae (ait)
‘ edico vobis ut praesto mihi sitis cum
‘ singulis falcibus.’ Hoc Cyrus Persis prae-
cepit: quorum complura sunt genera. E-
orum quaedam Cyrus congregavit et ad
deficiendum a Medis induxit. Sunt au-
tem haec, ex quibus alii omnes; Arteas-
tae, Persae, Pasargadae, Maraphii, Ma-

spii. Sed horum Pasargadae sunt praestantissimi, in quibus et Achaemenidae sunt sodalitium, unde reges Persidae sunt oriundi. Alii Persae hi sunt, Panthialaei, Derusiaei, Germanii: hi quidem omnes aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii.

126. Ubi cuncti adfuerunt habentes quod erat praeceptum, ibi Cyrus jubet locum quendam dumosum (erat enim in Perside is locus circiter octo et decem stadiorum aut viginti) totum prorsus detergant intra diem. Quo labore perfunctis Persis, iterum praecepit in posterum diem ut lauti adsint. Interim coactos in unum caprarum, ovium, boum greges omnes patris sui mactat atque apparat, tanquam Persarum exercitum excepturus vinoque ac cibariis quam lautissimis. Postero die ubi convenerunt Persae, jubet

σπιοι^α. τυχτέων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι
 ἐν τοῖσι καὶ Αχαιμενίδαι εἰσὶ Φήτρη, ἐν-
 θεν οἱ βασιλέες οἱ Περσεῖδαι γεγόνασι. ἄλ-
 λοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἷδε, Πανθιαλαῖοι, Δη-
 ρυσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀρο-
 τήρες εἰσι. οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες, Δάοι,
 Μάρδοι, Δροπικοὶ, Σαγάρσιοι.

ρξ'. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἔχοντες
 τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ἦν γάρ
 τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε
 ἐπὶ ὀκτώκαδεκα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πάντα
 τῷτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι
 ἐν ἡμέρῃ. ἐπιλεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν
 προκείμενον ἄεθλον, δευτέρᾳ σφι προεῖπε,
 εἰς τὴν ὑστεραίην παρεῖναι λελασμένους. ἐν δὲ
 τῷτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τὰς ποιμένας καὶ
 τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τῷ πατρὸς
 συναλίσας εἰς τῷτό, ἔθυσεν^β, καὶ παρε-
 σκεύαζε ὡς δεξόμενος^γ τῶν Περσέων τὸν
 στρατὸν πρὸς δὲ, οἶνω τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπι-
 φηδαιοτάτοις. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ

^α Μιράφιοι, Μάσιοι. ^β ἔθυε. ^γ διξιοσόμενος.

τὴς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα ^δ, εὐ-
 ὤχεε. ἐπεὶ τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἶρε-
 τό σφας ὁ Κῦρος, κότερα τὰ τῇ προτε-
 ραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἶη ἀριώ-
 τερα· οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων
 τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην
 πάντα σφι κακὰ ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρε-
 ῖσαν, πάντα ἀγαθὰ. παραλαβὼν δὲ τῷτο τὸ
 ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνε τὸν πάντα λό-
 γον· λέγων, ὦ ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν
 ὦχεῖ βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι,
 ὦχεῖ τὰδε ^ε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, ὦ-
 χεῖ δὲνα πόνον δαλοπρεπέα ἔχουσι· μὴ βου-
 λομένοισι δὲ ἐμέο πείθεσθαι, εἰσὶ ^ε ὑμῖν
 πόνοι τῷ χθιζῷ παραπλήσιοι ἀναρίθ-
 ητοι. νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε
 ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείη τύ-
 χη γεγονώς, τὰδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι·
 καὶ ὑμέας ἡγήμαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ
 φαυλοτέρους, ἔτε τᾶλλα, ἔτε τὰ πο-
 λέμια. ὥς ὦν ἐχόντων ὧδε, ἀπίσασθε

^δ λειμῶνας. ^ε ἔστι τὰδε. ^ε μὴ βουλομένοισι δὲ, ἀλλ'.

eos discumbere in prato atque epulari. Deinde coenatos interrogat, utrum pridianam an praesentem conditionem praeoptarent. Illis respondentibus, multum esse inter haec duo intervalli : pridianam enim omnia mala habuisse, praesentem vero omnia bona habere : excepit Cyrus hoc responsum, et omnem rem denudavit, inquiens, ‘ Viri Persae, ita res vestrae
‘ habent : volentibus vobis mihi obtem-
‘ perare, et haec et alia infinita commo-
‘ da sunt sine ullo servili labore : nolenti-
‘ bus vero, innumerabiles, similes hester-
‘ nis, aerumnae. Nunc itaque obtempe-
‘ rando mihi estote liberi. nam et divina
‘ quadam forte ipse genitus haec bona vi-
‘ deor in manus vestras adferre, et vos
‘ arbitror viros esse non inferiores Me-
‘ dis, cum in aliis, tum vero in bellicis
‘ rebus. Quae quum ita sint, desciscite

‘quamprimum ab Aftyage.’

127. Persae, ut qui jampridem dedignarentur parere Medis, nacti ducem, libenter in libertatem vindicabantur. Haec moliri Cyrum Aftyages quum accepisset, misso nuncio eum arcessivit. Iste nuncium jubet renunciare, se ad illum prius venturum quam Aftyages ipse velit. His auditis, Aftyages Medos cunctos armat, hisque utpote lymphatus Harpagum praeficit, oblitus eorum quae illi fecisset. Comparato exercitu, ubi Medorum copiae cum Persicis proelium conseruerunt, quicumque eorum consilii erant expertes, proeliabantur; alii vero ad Persas transibant. Plerique de industria ignaviter agebant, fugiebantque.

128. Dilapso turpiter Medico exercitu, Aftyages ut primum rem cognovit, minitans Cyro, inquit, ‘Ne sic quidem

‘ἀπ’ Ασυάγεος τὴν ταχίστην.’

ρκζ'. Πέρσαι μὲν νυν προσάτεω ἐπι-
λαβόμενοι, ἄσμενοι ἐλευθερῶντο, καὶ πάλας
δεινὸν ποιούμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι.
Ασυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα
ταῦτα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν.
ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέ-
λιν ὅτι πρότερον ἤζοι παρ' ἐκείνων ἢ αὐ-
τὸς Ασυάγης βελλήσεσθαι. ἀκέσας δὲ ταῦτα
ὁ Ασυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ
στρατηγὸν αὐτῶν ^α, ὥς τε Θεοβλαβῆς ἑὼν,
ἀπέδεξε ^β Ἀρπαγον, λήθην ποιούμενος τά-
μιν ἐόργεε. ὥς δ' οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι
τοῖσι Πέρσησι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες αὐ-
τῶν ^γ ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τῷ λόγῳ μετέ-
χον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τῆς ^δ Πέρ-
σας, οἱ δὲ πλείστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἐ-
φευγον.

ρκη'. Διαλυθέντος δὲ τῷ Μηδικῷ στρα-
τεύματος αἰοχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ
Ασυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, ‘Αλλ’

^α αὐτίως vel αὐτίαν. ^β ἀπείδεξε. ^γ αὐτίων. ^δ παρὰ τῆς.

· ὅλ' ὥς ὁ Κῦρός γε χαρήσει.' τοσαῦτα εἶπας, πρῶτον μὲν τῶν μάγων τὸς ὄνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τέτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τὸς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄσῃ, νέες τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τέτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσησι, ἐσώθη· καὶ αὐτός τε Ασυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τὸς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε.

ρθ'. Εὐνίῃ δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ασυάγει προσὰς ὁ Ἀρπαγὸς καλέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἶρετό μιν πρὸς τὸ ἐϋτῆ δεῖπνον, τό μιν ἐκεῖνος σαρχὶ τῆ παιδὸς ἐθοίνισε, ὅτι εἴη ἡ ἐκείνης θυλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης. ὁ δὲ μιν προσιδὼν ἀντείρελο, εἰ ἐϋτῆ ποιεῖλαι τὸ Κῦρος ἔργον. Ἀρπαγὸς δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα ἐϋτῆ ^α δικαίως εἶναι. Ασυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ

^α γράψαι, ὅ τὸ πρῆγμα δὲ ἐϋτῆ.

‘Cyrus gaudebit.’ Haec loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes qui suasissent ipsi Cyrum dimittere, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in urbe erant, adolescentes pariter et senes, armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: vivusque ipse capitur, amissis quos eduxerat Medis.

129. Ei captivo astans Harpagus insultavit, eumque dictis lacessivit, cum alia quae animo ejus dolorem darent dicens, tum vero etiam rogavit eum de coena sua, in qua ille ipsum carnibus filii pavisset, quod foret ejus servitus pro regno. Eum intuens Astyages vicissim interrogat numquid suum faceret Cyri opus. Harpagus vero, suum esse dicere, idque merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. Tum Astyages eum consilii laevissimum atque iniquissimum omnium hominum demonstravit: laevissimum qui

dem, quod, si facultas ei aderat ut rex fieret, alteri tribuerit imperium, si modo illa per ipsum gesta essent: iniquissimum vero, quod coenae causa Medos in servitutem redigisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, justius futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare, quam Persarum. Nunc Medos, qui hujus facinoris affines non extitissent, ex dominis factos esse servos: et Persas qui fuissent antea Medorum servi, nunc dominos evasisse.

130. Hunc in modum Astyages, quum quinque et triginta regnasset annos, regno excidit; ob cujus acerbiteriam Medii succubuerunt Persis, centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluvium Asiae dominati, excepto tempore quo Scythae regnaverunt. Eosdem tamen sequenti tempore horum factorum

ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαι-
 ότατον μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα
 γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἐωϋτῆ γε ἐπρήχθη ^β τὰ
 παρεόντα, ἄλλω περιέθηκε τὸ κράτος· ἀ-
 δικώτατον δὲ, ὅτι τῆ δειπνῆς εἵνεκε Μήδους
 κατεδύλωσε. εἰ γὰρ δὴ δέον ^γ πάντως πε-
 ριθεῖναι ἄλλω τέῳ τὴν βασιληίην, καὶ μὴ
 αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέῳ
 περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων.
 νῦν δὲ Μήδης μὲν, ἀνατίς τέτς ἐόντας,
 δόλως ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι· Πέρσας
 δὲ, δόλως ἐόντας τοπρὶν Μήδων, νῦν γεγο-
 νέναι δεσπότας.

ρλ'. Ασυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ'
 ἔτεα πέντε καὶ τριήκοντα, ἔτῳ τῆς βασι-
 ληΐης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν
 Πέρσῃσι διὰ τὴν τέτς πικρότητά, ἄρξαν-
 τες τῆς ἀνω Ἀλυος ποταμῆς Ἀσίης ἐπ'
 ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, πά-
 ρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑσέρῳ μέντοι
 χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιή-

^β ἐωϋτῇ ἐπρήχθη. ^γ δέον.

σαςι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείῃς. ἀποσάν-
 τες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν ^δ, μάχη
 νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Αἰγυπτοῦ οἱ Πέρ-
 σαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μή-
 δοισι, ἤρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Αἰτίας.
 Αἰγυπτὸς δὲ Κῦρος, κακὸν ἔδεν ἄλλο ποι-
 ῆσας, εἶχε παρ' ἐωϋτῶ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε.
 ἔτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ
 ἐκασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὑπερον τέτων ἀρ-
 ξάντα ἀδικίης κατεστρέψατο, ὡς εἴρηται μοι
 τοπρότερον. τοῦτον δὲ καταστρέψαμενος,
 ἔτω πάσης τῆς Αἰτίας ἤρξε.

βλὰ'. Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι
 χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηὲς καὶ
 βωμὸς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἰδρύεσθαι,
 ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι·
 ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι καὶ ἀνθρωπόφυας
 ἐνόμισαν τὰς θεάς, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες,
 εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑ-
 ψηλότατα τῶν ὀρέων ^ε ἀναβαίνοντες, θυ-
 σίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τῷ ἑρανοῦ

^δ κατεστράφησαν. ^ε ἑρίων.

poenituit, ita ut a Dario defecerint: sed post defectionem proelio victi, iterum subacti sunt. Tunc autem regnante Astyage Persae cum Cyro quum adversus Medos rebellavissent, deinceps Asiae imperitaverunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatusque, regno potitus est. Et post haec Croesum injuriae auctorem subegit, quemadmodum a me superius memoratum est, Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est.

131. PORRO ritus quibus utuntur Persae, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras ponere et consecrare fas putant, quinimmo hoc facientibus insaniae vituperium inferunt, ob id (ut mea fert opinio) quod non, quemadmodum Graeci, sentiunt deos humanae formae esse. Moris habent, editissimis conscensis montibus, Jovi facere sa-

cra, omnem gyrum coeli, Jovem appellantes. Soli lunaeque sacrificant, et telluri, igni, aquae atque ventis: hisque solis sacra faciunt jam inde ab initio. Sed praeterea quoque addidicerunt Uraniae sacrificare, ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylitta, Arabes eandem Alitta appellant, Persae vero Mitran.

132. Sacrorum autem ritum circa hos modo dictos deos hunc ex instituto habent Persae, ut sacrificaturi, nec aras erigant, neque ignem incendant, sed neque libamentis utantur, neque tibiis, non infulis, non molis: verum, ut quis horum unicuique sacra facere statuit, in locum mundum victimam ducens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam gestans tiaram. Sacrificanti autem, non licet pro se solo privatim vota nuncupare; immo ille communiter universis Persis bene precatur et regi: quippe inter Per-

Δία καλέοντες. Θύοσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοις μὲν δὴ μύνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ασυρίων μαθόντες καὶ Αραβίων. καλέουσι δὲ Ασύριοι τὴν Αφροδίτην, Μύλιττα. Αραβιοὶ δὲ, Αλίττα. Πέρσαι δὲ, Μίτραν.

ρλβ'. Θυσίῃ δὲ τοῖσι Πέρσησι περὶ τῆς εἰρημένους θεοὺς ἦδε κατεστήκεε. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλονται θύειν. ὁ σπονδὴν χρέωνται, ὅκτι αὐλῶ, ὁ σέμμασι, ὅκτι ἐλῆσι. τῶνδε ὡς ἐκάστω θύειν θέλει, ἐς χώρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κλῆνος, καλεῖ τὸν θεόν, ἐμφανωμένος τὸν τιάραν^β μυρσίνῃ μάλισα. ἐωϋτῶ μὲν δὴ τῶ θύοντι ἰδίῃ μόνῳ ὅ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσαι ἀγαθὰ. ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσησι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῶ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασιν Πέρσησι καὶ αὐτὸς γίνεσθαι. ἐπεὰν δὲ διαμυσίλας καλὰ

^β τὴν τιάραν.

μέρεα τὸ ἱρήϊον, ἐψήση τὰ κρέα, ὑποπά-
 σας ^c ποίην ὡς ἀπαλωτάτην, μάλισα δὲ
 τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάν-
 τα κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος ἀνὴρ
 παρεσεὺς ἐπαείδει Θεογονίην, οἴην δὴ ἐκεῖ-
 νοι λέγῃσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν· ἄνευ γὰρ δὴ
 μάγος οὐ σφιν νόμος ἐστὶ Φυσίας ποιέεσθαι.
 ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ
 Φύσας τὰ κρέα, καὶ χρεῖται ὅ, τι μιν ὁ λό-
 γος αἰρέει.

ῥλγ'. Ἡμέρην δὲ ἀπασέων μάλισα ἐκεί-
 νην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἑκάστος ἐγένετο. ἐν
 ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαι-
 εῦσι προτιθέσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐ-
 τῶν, βῆν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον
 προτιθέαται ὅλως ὁπτῆς ἐν καμίνουσι· οἱ
 δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβά-
 των προτιθέσθαι. σίτοισι δὲ ὀλίγοις χρε-
 ωταί, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ κα-
 λέσι ^d. καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς
 Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας παύε-

^c ὑποπάσας. ^d καλεῖσι.

fas omnes et ipse comprehenditur. Ubi vero jam in minutas portiones hostiam concidit, carnibus elixis herbam substernit quammolliissimam, maxime trifolium. In hac igitur dispositis omnibus carnibus, magus vir astans, theogoniam accinit. siquidem hanc illi dicunt esse incantationem. Citraque magum illis nullum fit legitimum sacrificium. Brevi spatio interposito ille, qui mactavit, sublatis carnibus utitur in quemcunque usum illi fert animus.

133. Ex omnibus diebus praecipue colendum censent suum quique natalem: unde hoc die plus aliis aequum censent ciborum proponere. Et beatiores, integrum bovem, equum, camelum, asinum, in fornacibus tostos, isto die proponunt; pauperes vero eorum ex ovibus tenuiores proponunt. Cibis autem utuntur paucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc est quòd Persae dicunt, Grae-

cos in vescendo desinere esurire, quoniam ipsis a coena adferatur nihil pretii ullius, et siquid adfertur non desinere edere. Vino largius adhaerent. Eisdem nec vomere nec urinam facere coram alio licet: quae nunc quidem ita observantur. Potu impleti de rebus maxime seriis consultare consueverunt: quod autem placuerit ipsis consultantibus, id postera die sobriis proponit is qui aedibus illis in quibus forte consultatur praest: et, si placuerit etiam sobriis, utuntur ipso; sin minus, deserunt. etiam de quibus jejuni ante deliberaverunt, de eisdem poti insuper cognoscunt.

134. Quum in via invicem sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco mutuo ora osculantur. quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur: sin autem alter fuerit multo ignobilior, prostratus adoratur alterum. In primis autem illos observant

ἴσαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται
οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο,
ἐσθίωντας ἂν ἔπαύεσθαι. οἶνω δὲ κάρτα
προσκέαλαι· καὶ σφι ἔκ ἐμέσαι ἔξεσι, οὐκὶ
ἔρῃσαι ἀντίον ἄλλα. ταῦτα μὲν νυν ἔτω
φυλάσσειαι. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βου-
λεύεσθαι τὰ σπυδαίεσσα^ε τῶν πρηγμα-
των· τὸ δὲ ἂν ἄδη σφι βυλευομένοισι, τῷ-
το τῇ ὑσεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ ξέγαρ-
χος, ἐν τῷ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἦν
μὲν ἄδη καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτέω· ἦν
δὲ μὴ ἄδη, μετιεῖσι. τὰ δὲ ἂν νήφοντες
προβυλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώ-
σκουσι.

ρλδ'. Οἱ συντυγχάνοντες^ε δὲ ἀλλή-
λοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἂν τις διαγνοίῃ
εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ
τῷ προσαγορεύειν ἀλλήλους φιλέουσι τοῖσι
σώμασι. ἦν δὲ ἡ οὐτερος ὑποδέεστος ὀλί-
γω, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἦν δὲ πολλῷ
ἡ οὐτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσ-

^ε σπυδαίεσσα. ^ε Εντυγχάνοντες.

κυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἐωϋτῶν οἰκέοντας, μετὰ γε ἐωϋτῆς· δεύτερα δὲ, τῆς δευτέρας· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι. ἤκιστα δὲ τῆς ἐωϋτῶν ἑκασάτω οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες ἐωϋτῆς εἶναι ἀνθρώπων μακρῶ τὰ πάντα ἀρίστους· τῆς δὲ ἄλλης, κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι. τῆς δὲ ἑκασάτω οἰκέοντας ἀπ' ἐωϋτῶν, κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνη ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμύρων· οἱ δὲ, μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι. προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτροπεύον.

ρλέ. Ξενητὰ δὲ νόμαα Πέρσαι προσ-
 ἰέναι ἀνδρῶν μάλιχα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μη-
 δικὴν ἐοῖντα νομίσαντες τῆς ἐωϋτῶν εἶναι
 καλλίω, Φορέεσι, καὶ ἐς τῆς πολέμους, τῆς

reverenter qui proxime habitant, attamen post seipsos : secundas tribuunt iis qui a primis proximi : atque sic deinceps ut ratio dicat, progredientes ; minime autem honorant longissime ab se habitantes. Sic enim existimant, se hominum omnia longe optimos esse : alios vero, prout suadet ratio, hætenus ut dicatur, virtutem usurpate. Qui autem remotissimi ab ipsis vivant, esse pessimos. Sub Medis imperium obtinentibus, nationes quoque sibi imperitabant : omnibus quidem simul præerant Medi et iis, qui proxime ipsos vivebant ; isti autem etiam vicinis ; illi maxime affinibus. Ad eandem etiam rationem Persæ colunt. Quæ gens imperitans et quasi tutelam gerens, late progressa fuit.

135. Externos autem mores Persæ facillimi hominum admittunt. nam et Medicam vestem propriâ elegantiorē arbitantes, gestant : et in pugnis utuntur

thoracibus Aegyptiis. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas rescire potuerunt, frui student. A Graecis edocti, pueris miscentur. Unusquisque eorum virgines multas ducit uxores; sed multo plures pallacas habent.

136. Virilis praestantia haec declaratur post bellicam fortitudinem, si quis numerosam subolem procreaverit: et illi qui liberos plurimos ostenderit, rex singulis annis munera mittit. Quod multum est, credunt robustum esse. Liberos suos, a quinto anno incipientes usque ad vicimum, tribus duntaxat instituunt, equitare, sagittare et vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patri non venit, sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic fit, ut si inter nutrimenta decedat, nullam patri afferat molestiam.

Αἰγυπτίους Δώρηκας^α. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσ-
γυνται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτέων^β πολ-
λὰς μὲν κυριδίας^γ γυναῖκας, πολλῶν δὲ ἔ-
τι πλεῦνας παλλακὰς κλῶνται.

ρλς'. Ἄνδραγαθίη δὲ αὕτη ἀποδέδε-
κται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὅς
ἂν πολλὰς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς
πλείους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ
βασιλεὺς ἀνα' πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡ-
γέεται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς
παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι
εἰκοσαέτεος, τρία μῶνα, ἵππεύειν, καὶ το-
ξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταέ-
της γένηται, ἔκ ἀπικνέειν εἰς ὅψιν τῷ πα-
τρὶ, ἀλλὰ παρὰ τῇσι γυναῖξιν δίαιταν ἔ-
χει. τοῦδε εἵνεκα τῷτο οὕτω ποιεῖται^δ,
ἵνα ἢν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσπην
τῷ^ε πατρὶ προσβάλλῃ.

^α Δώρηκας. ^β αὐτῶν. ^γ κυριδίους. ^δ τῷτο ποιεῖται. ^ε μηδεμίαν
ἄσπην ἀλλ' ἢ τῷ.

ρλζ'. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον·
 αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μῆς αἰτίης εἶνε-
 κα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φο-
 νεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα
 τῶν ἐωϋτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μῇ αἰτίῃ ἀνή-
 κεσον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ἦν
 εὐρίσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐ-
 όντα τῶν ὑπεργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ
 χράται· ἀποκλῆῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι
 τὸν ἐωϋτῆ πατέρα, ὅδὲ μητέρα ^α. ἀλλὰ
 ὅκῳσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγ-
 κην φασὶ ἀναζητούμενα ταῦτα ἀνευρεθῆ-
 ναι ἥτοι ὑποβολιμαῖα ἑόντα, ἢ μοιγίδια.
 ἔ γάρ δῃ φασὶ οἶκός ^β εἶναι τὸν γε ἀλη-
 θεώς ^γ τοκέα ὑπὸ τῆ ἐωϋτῆ παιδὸς ἀπο-
 θνήσκειν.

ρλη'. "Αἴσα ^δ δέ σφι ποιεῖν ἔκ ἔξει,
 ταῦτα ὅδὲ λέγειν ἔξει. αἰσχισον δὲ αὐ-
 τοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δέ,
 τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλ-
 λων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ

^α πατέρα ἢ μητέρα. ^β οἶκος. ^γ ἀληθής. ^δ οἰκία.

137. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob unam tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque cuiquam aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam suam confutare ob unum solum delictum: sed expendere jubetur quisque, si plura ac majora comperiat esse delicta quam obsequia, tum demum ira utatur. Suum autem patrem aut matrem ajunt a nemine unquam fuisse occisos: verum quotquot talia forte acciderunt, dicunt omnino necessum esse, ut bene hi excussi tandem deprehensi fuerint aut subditicii, aut spurii. Quippe verisimile nequaquam videri ajunt, ut is qui verus parens sit, a proprio filio interimatur.

138. Quaecunque illis facere non licet, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, aes alienum debere, cum ob alias multas caus-

fas, tum maxime quod necessum esse tradant eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis e civibus lepra aut vitilagine infectus fit, hic in civitatem non accedit, neque cum aliis Persis consuetudinem habet. Dicunt enim hos morbos illi immisos, quod in solem peccaverit. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, e regione sua multi exigunt: prout etiam albas columbas ob eandem causam. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec alium ista facientem negligunt, sed flumina religiosissime colunt.

139. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis tamen minime est obscurum: nempe quaecunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiae sunt similia, ea omnia in eadem terminari littera, quam Dorienfes san appellant, Iones sigma. Et, si animadvertas attentius, deprehendes

εἶναι, τὸν ὀφείλοντα καὶ τι ψεύδος λέγειν.
 ὃς ἂν δὲ τῶν ἀσῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχῃ^ε,
 εἰς πόλιν οὗτος ἔ κατέρχεται, ἔδὲ συμμίσ-
 γεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσησι. Φασὶ δέ μιν
 εἰς τὸν ἥλιον ἀμαρτόνιά τι, ταῦτ' ἔχειν.
 ζεῖνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ
 τρετέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώ-
 ρης· καὶ τὰς λευκὰς περιστεράς, τὴν αὐ-
 τὴν αἰτίην ἐπιφέρουσαι. εἰς ποταμὸν δὲ οὐ-
 τε ἐνδρέεσι, οὔτε ἐμπλύουσιν, ἔ χεῖρας ἐνα-
 πονίζονται, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορῶσι^ε,
 ἀλλὰ σέβονται ποταμὸς μάλιστα^ε.

ρλθ'. Καὶ τότε ἄλλό σφι ὧδε συμ-
 πέπλωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτὰς
 λέληθε, ἡμέας μὲν τοι οὐ^h. τὰ ἐνόματά
 σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγα-
 λοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα εἰς τὸ αὐτὸ
 γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέεσσι, Ι-
 ωνες δὲ σίγμα. εἰς τὸ διζήμενος εὐρήσεις
 τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα,

^ε ἔχοι. ^ε ἔδὲ ἄλλο τι ἔδὲν ποιῶσι. ^ε ποταμὸς τῶν πάντων μά-
 λιστα. ^h ἡμῶς δὲ ἔ.

οὐ τὰ μὲν, τὰ δὲ οὐ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

ρμ'. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὡς ἔ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνθος ἢ κυνὸς ἐλκυθῆναι. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακηρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγα δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων. οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι ἐμφυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγα αὐτοχειρὶ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τῷτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις, καὶ τᾶλλα ἐρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τῷτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίῃ. ἀνείμι δὲ

nomina Persarum non quaedam, sed omnia similiter claudi.

140. Equidem haec probe sciens de Persis possum indubitatò affirmare. nihilominus ista tanquam abscondita referuntur, neque perinde certo, nempe de mortuo: cadaver defuncti Persae non prius humatur quam aut ab alite aut cane tractum sit. Magos enim quidem certe scio haec factitare: quippe in aperto faciunt. Persae igitur cadaver postquam cetera obleverunt terra condunt. Magi vero multum cum ab aliis hominibus, tum a sacerdotibus Aegyptiis differunt. Siquidem hi puros se et castos statuunt, si nulum animal occiderint praeter ea duntaxat quae immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto cane atque homine, quidvis occidunt; immo hoc palmarii loco ducunt, si pari modo formicas serpentesque, et alia reptilia atque volatilia necaverint. Atque de hoc quidem ritu hunc in modum dio-

tum sit, prout omnino constitutus est: nos ad priorem narrationem recurrimus.

141. PORRO Iones atque Aeolenses, postquam Lydi ab Persis subversi sunt, celerrime legatos Sardes miserunt ad Cyrum, volentes iisdem conditionibus parere Cyro, quibus etiam paruerant Croeso. Verum Cyrus auditis quae proferebant, tali narratione eis respondit; Tibicinem inquit quendam ubi pisces in mari conspexisset, canere tibia, existimantem eos in terram egressuros: at spe sua frustratum, sumpto verriculo, et ingentem piscium vim complexum esse, et extraxisse; et quum palpitantes cerneret, utique dixisse ipsum piscibus, ‘Temperate mihi a saltando, quando non libuit vobis me canente egredi saltando.’ Hanc narrationem Cyrus Ionibus Aeolensibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos petente ut a Croeso deficerent, recusaverant: ac tum demum, rebus perfec-

ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

ρμα'. Ἰωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεσρέφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδεις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτῶν τὰ προέχοντα, ἔλεξε σφι λόγον, ἄνδρα φάς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθύς ἐν τῇ θαλάσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφας ἐξελεύσασθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευδῆσαι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβλητρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξαιρῶσαι. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἰπείν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθύς, ' Πάυεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ ἔκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι.' Κῦρος μὲν τῷτον τὸν λόγον τοῖσι Ἰωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἰωνες πρότερον αὐτῷ Κύρου διηθέντος δι' ἀγγέλων ἠπίσασθαί σφας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείδοντο· τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγῶν
^{ἢ ἀγγέλων.}

μάτων, ἦσαν ἐτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἰωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνενεχθέντων^β ἐς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μένους γὰρ τούτους ὄρκιον Κύρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσίπερ ὁ Λυδός. τοῖσι δὲ λαποῖσι Ἰωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἰωσι τιμωρέειν.

ρμβ'. Οἱ δὲ Ἰωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἐστὶ, τῷ μὲν ἕρανθ, καὶ τῶν οὐρέων^γ ἐν τῷ καλλίσῳ ἐτύγχανον ἰδρυσάμενοι πόλεις πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τῷτὸ ποιεῖ τῇ Ἰωνίῃ^δ, οὔτε τὰ κάτω, ἔτε τὰ πρὸς τὴν ἡῶ, ἔτε τὰ πρὸς τὴν ἐσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ^ε αὐχμώδεος. γλῶσσαν δὲ

^β ἀνενεχθέντες. ^γ ὄρη. ^δ τῷτὸ ἐποιήσατο Ἰωνίῃ. ^ε θερμῷ ὁ

tis, parati essent Cyro imperata facere. Sic quidem ille ira commotus, hoc responsum eis dedit. Iones his auditis, quum ad suas civitates ea relata essent, tum moenia communiunt singuli, tum congregabantur in Panionium alii omnes, praeter Milesios. quippe cum his solis foedus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus et Lydus. Porro reliqui Iones communi nomine decreverunt legatos Spartam mittere, qui rogarent Ionibus auxilio venire.

142. Iones vero illi ad quos Panionium quoque pertinet, urbes habent cum coeli bonitate, tum montium commoditate pulcherrime sitas prae omnibus gentibus quas nos novimus, adeo ut neque superior regio, neque inferior, neque ea quae in orientem nec quae in occidentem vergit plaga, Ioniam hac in parte aemulari possit. Siquidem haec vel frigore vel aquis premitur : illa rursus calore ac

situ squalet. Lingua utuntur non eadem, sed quatuor derivationum modis. Miletus, prima earum urbs ad meridiem jacet. Post hanc Myus et Priene: hae in Caria sitae sunt, eadem inter se lingua utentes. Illae vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenae, Phocaea, quae cum jam dictis urbibus, quantum ad linguam attinet, nullo genere conveniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquae sunt tres urbes Ionicae, quarum duae insulas habitant, Samum et Chium; una in continenti sita, Erythrae. Ex his Chii et Erythraei eandem sermonis proprietatem exercent: Samii vero ab his discrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt proprietates.

143. Ac horum Ionum Milesii erant qui in obtegendero metu foedus pepigerant. Insularibus autem horum nihil

οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρό-
 πους τέσσερας ^α παραγωγέων. Μίλητος
 μὲν αὐτέων ^β πρώτη κέεται πόλις πρὸς
 μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυούς τε καὶ Πρι-
 ῆνη· αὐταὶ μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνηται,
 κατὰ ταυτὰ διαλεγόμεναί σφι. αἶδε δὲ
 ἐν τῇ Λυδίῃ· Εφεσος, Κολοφών, Λέβε-
 δος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὐ-
 ται δὲ αἱ πόλεις τῇσι πρότερον λεχθεί-
 σφι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν,
 σφίσι δὲ ^γ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ὑπό-
 λοιποι Ιάδες πόλεις, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους
 οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία
 ἐν τῇ ἡπείρῳ ἰδρυται, Ερυθραῖ. Χῖοι μὲν
 νυν καὶ Ερυθραῖοι κατὰ τῷτὸ διαλέγον-
 ται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἐωϋτῶν μῶνοι. οὗ-
 τοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσερες ^δ γί-
 νονται.

ρμγ'. Τέτων δὴ ὦν τῶν Ιώνων οἱ Μι-
 λῆσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ Φόβου ὄρχι-
 ον ^ε ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτῶν ^ς νησκώ

^α τέσσαρες. ^β αὐτῶν. ^γ σφι δὲ. ^δ τέσσαρες. ^ε ὄρχια. ^ς πύκνως.

τησι ἦν δεινὸν οὐδέν. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἤσαν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, Ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικῷ γένεος, πολλῶ δὲ ἦν Ἀσθενέσατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικόν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Αἰθῆναι, ἦν οὐδέν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Αἰθῆναῖοι ἔφυγον τοῦνομα, οὐ βεβλόμενοι Ἴωνες κεκληῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονται μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν^α ἐπαιχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δωδέκα πόλεις αὗται τῷ τε οὐνόματι ἡγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἰδρύσαντο, ἐπὶ σφέων αὐτέων τῷ οὐνόματι^β ἔθετο Πανιώνιον· ἐβλεύσαντο δὲ αὐτῷ μείλαδεναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. εἰδ' ἔδεήθησαν δὲ ἑδαμοὶ μέλαρχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι.

ρμδ'. Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλως νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξα-

^α αὐτίαν. ^β ἐπὶ τῇ σφίρει αὐτίαν τῷνομα.

dum gravius fuit metuendum, quod Persis Phoenices nondum essent subiecti, et ipsi Persae navalem usum non haberent. Porro hi non aliam ob causam ab Ioni-
bus erant resecti, quam quod cum imbecilles essent omnes alii Graeci, tum Iones oppido quam infirmissimi, et minimi momenti. Siquidem praeter unas Athenas, nulla urbs alia insignis erat. unde alii Iones et Athenienses, Ionum nomen refugerant, nollentes appellare Iones. Quinetiam nunc plerosque ex illis apparet nominis istius pudere. Ceterum duodecim istae civitates nomine ipso gloriabantur, et fanum construxerunt, cui suum ipsorum nomen posuerunt Panionium; cuius nullos alios Ionas participes facere decreverant: nec erant qui postularent participes fieri, nisi Smyrnaei.

1.44. Tale quippiam Doriensibus accidit qui Pentapoli nunc regionem in-

colunt, quae eadem ante Hexapolis vocabatur. nam et hi cavent ne quem e finitimis Dorienſibus ad Triopicum ſacrum admittant: adeo ut etiam ex popularibus ſuis, qui ſacri legem tranſgreſſi eſſent, a communicatione excluſerint. Nam in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus conſtituebantur olim aerei: quos acceptos non e ſacro efferre, ſed deo dicare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnaſſenſis, nomine Agaficles, victoria potitus, ſuſtinuit legem hanc violare, tripodemque domum ſuam ferens clavo affigere. Propter quod commiſſum, quinque hae civitates, Lindus, Ialyſſus, Camirus, Cos atque Cnidus, ſextam civitatem Halicarnaſſum a ſacrorum participatione removerunt; hac videlicet poena Halicarnaſſeos caſtigantes.

145. Atqui mihi ſane videntur Iones duodecim feciſſe civitates, nec voluiſſe

πόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμὸς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτέων^c τοὺς περὶ τὸ ἱρόν ἀνομήσαντας ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίῳ Απόλλωνος ἐτίθεσαν τοπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τέττας χρῆν τὰς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτὰ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὢν Ἀλικαρνησεὺς, τῷ οὐνομα ἦν Αἰασικλῆης, νικήσας, τὸν νόμον κατήλόγησε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἐωϋτοῦ οἰκία προσεπαυσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλεις, Δῖνδος, καὶ Ἰηλυασός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἑκτὴν πόλιν Ἀλικαρνησόν. τέτοισι μὲν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν.

ρμέ. Δοκέουσι δέ μοι δωδέκα πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες, καὶ ἔκ ἐθελῆσαι πλεῦ-

^c αὐτῶν.

νας ἐσδέξασθαι, τῷδε εἵνεκα. ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἶκεον, δωδέκα ἦν αὐτῶν μέρεα, κατὰ περ νῦν Αἰχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἰωνας, δωδέκα ἐστὶ μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος ^α· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαί· ἐν τῇ Κραῖθις πόλις αἰένναός ἐστι, ἀπὸ τῆς ὅ ἐν Ἰταλίῃ πόλις τὸ ἔνομα ἔχει· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Αἰχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες) καὶ Αἰγίον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ωλενος, ἐν τῷ Πείρῳ ποταμὸς μέγας ἐστὶ· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μῦθοι τῶν ^β μεσόγαλοι οἰκέεσι.

ρμς'. Ταῦτα δωδέκα μέρεα νῦν Αἰχαιῶν ἐστὶ, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τῶν ^γ δὲ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δωδέκα πόλιν ἐποίησαντο· ἐπεὶ ὥς γέ τι ^δ μᾶλλον οὗτοι Ἴωνες εἰσὶ τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιον τι γεγονόσι, μωρίῃ πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ ἐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μετὰ ἡδὲ τῆς οὐνόμα-

^α πρὸ Σικυῶνος. ^β τυτίων. ^γ τυτίων. ^δ ὡς γίγται.

se plures recipere, propterea quod eorundem etiam Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque Achaeorum, qui Ionas e sedibus suis exegerunt, duodecim sunt partes. Nempe prima prope Sicyonem est Pellena, deinde Aegira et Aegae, in qua est Crathis fluvijs perennis, a quo et Italicus ille vocatus est: et Bura et Helice, in quam ab Achaeis bello fracti Iones confugerunt; et Aegion, et Rhypes, et Patrenses, et Pharenses, atque Olenus, ubi Pirus ingens fluvijs est. Postea Dyma et Tritaenses, qui soli mediterranea colunt.

146. Hae nunc sunt duodecim Achaeorum portiones quae tum quoque Ionum erant, et propterea Ionibus duodecim civitates constituere placuit. Nam istos esse aliquid amplius prae aliis Ionibus, aut praestantius quippiam evasisse magna insania est asseverare: quum in his Abantes sint Euboeae haud minima por-

tio, qui tamen nec cum Ionia nec cum nomine quicquam habent commune: et Minyae Orchomeniis sint admixti, et Cadmei, et Dryopes, et Phocenses immunes, et Molossi, et Arcades Pelasgi, et Dorienſes Epidaurii, atque aliae multae nationes inter ſe commixtae ſint. Horum illi ex Athenienſium Prytaneo progreſſi et nobiliſſimos ſe Ionum exiſtimantes, hi vero non duxerunt uxores in coloniam, ſed habuerunt Caricas, quarum interemerant parentes. Propter quam caedem mulieres illae legem tulerant, quam jurejurando inter ſe firmaverant, tradideruntque ſuis deinceps filiabus, cum maritis numquam cibum ſumere, neque nomine compellare ſuum virum; ideo quod earum patres, maritos atque filios trucidaveſſent, et quum haec patraſſent, ſecum matrimonia inirent. Haec Mileti fiebant.

I 47. Reges autem creaverant, partim Lycios, Glaucō Hippolochi filio ori-

τος ἔδέν. Μινύαι δὲ Ορχομενίοισι ἀναμε-
 μίχεται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες,
 καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοασοί, καὶ
 Ἀρκάδες Πελασγοί, καὶ Δωριέες Εἰπιδάυ-
 ριοι, ἅλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχα-
 ται. οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου
 τοῦ Αἰθναίων ὀρμηθέντες, καὶ νομίζοντες
 γενναϊότατοι εἶναι Ἰώνων· οὗτοι δὲ οὐ γυ-
 ναῖκας ἠγάγοντο εἰς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ
 Καεῖρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τὰς γονέ-
 ας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν Φόνον αἱ γυναῖκες
 αὐται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρ-
 κος ἐπήλασαν, καὶ παρέδωκαν τῇσι θυ-
 γατράσι μὴ κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδρά-
 σι, μηδὲ ἐνόματι βῶσαι τὸν ἐωϋτῆς ἄνδρα,
 τῷδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τὰς πα-
 τέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεὶ τε
 ταῦτα ποιήσαντες, αὐτῇσι ^ε συνοίκεον.
 ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ.

ρμζ'. Βασιλέας δὲ ἐσήσαντο, οἱ μὲν
 αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκος τῷ Ἴππο-

^ε αὐτοῖσι.

λόχῃ γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλί-
 υς, ἀπὸ Κόδρου τῷ Μελάνθῃ. οἱ δὲ, καὶ συναμ-
 φοίερες. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τῷ οὐνό-
 ματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ιῶνων. ἔσω-
 σαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ιῶνες. εἰσὶ
 δὲ πάντες Ιῶνες, ὅσοι ἀπ' Αθηνῶν γεγόνα-
 σι, καὶ Απατούρια ἄγουσι ὀρθήν. ἄγουσι
 δὲ πάντες, πλὴν Εφεσίων καὶ Κολοφωνίων.
 οὗτοι γὰρ μῆνοι Ιῶνων ἐκ ἄγασι Απατέ-
 ρια· καὶ ἔτοι κατὰ Φόνυ τινὰ σκῆψιν.

ρμή. Τὸ δὲ Πανιώνιον ἐστὶ τῆς Μυκά-
 λης χῶρος ἱρός, πρὸς ἄρκιον τετραμμένος,
 κοινῇ ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ιῶνων Ποσειδέωνι
 Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου
 ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκυσσα Σά-
 μῳ. ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολί-
 ων Ιῶνες, ἄγεσκον ὀρθήν, τῇ ἔθεντο οὐνο-
 μα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὔτι μούνα^α
 αἱ Ιῶνων ὀρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλή-
 νων πάντων ὁμοίως^β παῖσαι ἐς τὸ αὐτὸ^γ
 γράμμα τελευτῶσι^δ, κατὰπερ τῶν Περ-

^α μόναι. ^β Ἑλλήνων ὁμοίως. ^γ Ες τὸ αὐτὸ. ^δ τελευτῶσαι.

undos: partim Cauconas Pyllos, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex utrisque. Sed nomen tuentur acrius aliquanto quam ceteri Iones. Sint vero etiam illi veri atque genuini Iones: omnes tamen Iones sunt, quotquot Athenis oriundi Apaturia festum celebrant. Celebrant autem omnes, praeter Ephesios et Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, iique ob caedis patratae causam.

148. Porro Panionium locus est Mycalesacer, ad septentrionem vergens, communiter ab universis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium est continentis zephyro vento expositum, ad Samum pertinens. Ad hunc montem collecti ex urbibus Iones sacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc sane non Ionum sacris duntaxat, verum communiter omnia Graecorum omnium festa in eandem li-

teram finiunt, perinde atque Persarum nomina.

149. Et hae quidem Ionicae sunt civitates. Aeolicae autem sunt, Cyme, quae Phriconis vocatur, Larisae, Novus murus, Tenus, Cilla, Notium, Aegiroessa, Pitana, Aegaeae, Myrina, Grynna. Atque hae xi Aeolensium priscae civitates. Una autem Smyrna hinc ab Ionibus diremta fuit. Alioqui et hae duodecim erant numero, in continenti sitae. Isti vero Aeolenses regionem coluerunt praestantior, quam erat Ionum, ad coeli tamen temperiem nequaquam accedebat.

150. Smyrnam vero hac occasione amiserunt Aeolenses, quod Colophonios per seditionem inferiores et e patria submotos recepissent: qui postea Smyrnaeos observantes, dum extra urbem Bacchi festum celebrarent, oclusis portis urbem occuparunt. Succurrentibus autem Aeolensibus universis, sic inter eos transi-

σέων τὰ οὐνόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλεις εἰσι.

ρμθ'. Αἶδε δὲ, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνίς καλεομένη, Λήρισαι^ε, Νέον τεῖχος, Τήνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγυρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἔνδεκα Αἰολέων πόλεις αἱ ἀρχαῖαι^ε. μία γάρ σφεων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δωδέκα αἱ ἐν τῇ^ε ἡπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὥρων δὲ ἤκασαν ἐκ ὁμοίως.

ρν'. Σμύρνην δὲ ᾧδε ἀπέβαλον Αἰολέες, Κολοφωνίους ἄνδρας σάσει ἑσσωθέντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ Φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τὰς Σμυρναῖας ὀρθὴν ἔξω τείχεος ποιευμένους Διονύσω, τὰς πύλας ἀποκληρίσαντες, ἔχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰ-

^ε Λήρισαι. ^ε πόλεις ἀρχαῖαι. ^ε δωδέκα ἐν τῇ.

ώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιη-
σάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ἐπιειλίονό-
σφεας αἱ ἑνδεκα πόλεις, καὶ ἐποίησαντο
σφέων αὐτέων πολιήτας.

ργα'. Αὗται μὲν νυν αἱ ἡπειρώτιδες
Αἰολίδες πόλεις ^h, ἕξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῇ οἰ-
κημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ
τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλεις τὴν
Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ
Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἡνδραπόδισαν
Μεθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ
μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν
νήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία. Λεσβίοισι
μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατὰ περ Ἰώνων
τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν ἔδεν· τῇ-
σι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἕαδε κοινῇ Ἰωσι ἔπε-
σαι, τῇ ἂν ἔτοι ἐξηγέωνται.

ργβ'. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ⁱ ἐς τὴν Σπάρ-
την τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι,
(κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησό-
μενα) εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν

^h ἡπειρώτιδες πόλεις. ⁱ ἀπικίατο.

gebatur, ut si Iones supellectilem redderent, Aeolenses Smyrna cederent. Hanc conditionem quum Smyrnaei accepissent, illos distribuerunt inter se undecim civitates, suos quaeque constituens cives.

151. Hae itaque continentis sunt Aeolicae civitates, extra illas quae Idam habitabant: nam illae ad has non referuntur. Insulares vero quinque civitates Lesbum colunt. sextam enim in Lesbo Arisbam Methymnaei sibi subjecerant, licet consanguineam. In Tenedo autem una habitatur civitas, et altera quaedam in Centum appellatis insulis. Jam vero Lesbiis Tenediisque nihil grave, perinde atque Ionibus insulas tenentibus, erat metuendum: at reliquis civitatibus communiter placuit Iones sequi, quocunque illi duxissent.

152. Porro ubi Ionum Aeolensiumque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properanter) pro omnibus delega-

runt verba facere Phocaeensem quendam, cui nomen Pythermo. Hic purpurea veste amictus, ut hoc resciscentes plurimi convenirent Spartiatae, processit: hortatusque est Lacedaemonios multis verbis ad suam defensionem. Sed Lacedaemonii nequaquam audiverunt, decretumque illis est auxilium Ionibus non ferre. Et hi quidem abierunt. Lacedaemonii, quamvis Ionum legatos repulissent, tamen pentecontoro emiserunt viros, quantum ego conjicio, qui res Cyri Ioniaeque explorarent. Hi Phocaeam appulsi, Sardes mittunt spectatissimum ipsorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedaemoniorum mandata perferret: nimirum ne ulli terrae Graeciae civitati damnum inferret; utpote se id minime neglecturis.

153. Cyrus audiens quae Lacrines proferret, rogasse fertur circumstantes Graecos, quinam homines essent Lacedaemonii, et quam multi numero, talia

Φωκαέα, τῷ οὐνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλλόμενος, ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέον, καὶ κατασὰς, ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἐωϋτοῖσι χρήζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὕκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν ἰωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τὸς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πενήηκον-τέρω ἄνδρας, ὡς μὲν ἐμοὶ ^α δοκέει, κατασκόπας τῶν τε Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἐπεμπον ἐς Σάρδεις σφέων αὐτῶν ^β τὸν δοκιμώτατον, τῷ ὄνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν ^γ πόλιν σιναμορέειν ^δ, ὡς αὐτῶν ^ε περιοφόμενων.

ργ'. Ταῦτα εἰπόντος τῷ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπείρεσθαι τοὺς παρόντας οἱ Ἑλλήνων, τίνες ἐόντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσιοι πλῆθος, ταῦτα ἐωϋ-

^α ὡς ἐμοὶ. ^β ἀτίων. ^γ μηδεμίαν. ^δ σιναμορίαν.

τῷ προαγορεύσει. πυνθανόμενον δέ μιν εἰ-
 πῆν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην,
 ' Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι
 ' ἐσι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγ-
 ' μένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους
 ' ὁμῶντες ἔξαπατῶσι. τοῖσι, ἣν ἐγὼ ὑγι-
 ' αίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθῃα ἔσαι ἔλλε-
 ' χα^c, ἀλλὰ τὰ οἰκήϊα.' ταῦτα ἐς τὰς
 πάντας Ἑλλήνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ
 ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι, ὠνῆτε καὶ
 πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι
 ἀγορῇσι ἔδεν ἐώθασι χρῆσθαι, οὐδέ σφι ἐστὶ
 τοπαράπαν ἀγορὴ. μετὰ ταῦτα ἐπὶ ῥέ-
 ψας τὰς μὲν Σάρδεις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρ-
 σῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τὸν τε Κροίσῳ καὶ τὸν
 τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ
 κομίζῃν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Αἰβάτα-
 να^f, Κροϊσὸν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς
 Ἴωνας ἐν ἔδενι λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρῶ-
 τὴν εἶναι. ἣ τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμ-
 πόδιος, καὶ τὸ Βάκτριον ἔθνος, καὶ Σάκαι

^c ἄλσχα. ^f Εκβάταπ.

sibi praescribentes: mox ubi haec cognovisset, ad Spartiatam praeconem dixisse, ' Equidem non extimui unquam homines illos quibus locus est in media urbe vacuus, in quem collecti mutuo ipsi sibi jurando imponunt.' Atque his, (si modo sim incolumis) non Ionum, sed propria sua incommoda erunt in circulis deploranda. Haec in universos Graecos verba detorsit Cyrus; quod fora ampla haberent emtioni et venditioni fervientia. nam Persis fora non sunt in usu, neque illis ullum est forum. Post haec Sardes Tabalo homini Persae commisit: Croesi autem ceterorumque Lydorum aurum Pactyae viro Lydo tradidit curandum, ipse versus Agbatana contendit, Croesum una ducens: Ionum interim non magnam habendam rationem esse ex primo usu statuens. quandoquidem Babylon ei obstaculo erat, et Bactriana natio, item Sa-

cae atque Aegyptii, in quos ipse expeditionem facere in animo habebat, contra Ionas autem alium ducem mittere.

154. Ubi vero Cyrus e Sardibus discessit, Lydos Pactyas a Tabalo atque Cyro desciscere impulit; et degressus ad mare, quippe Sardonum aurum omne in sua potestate habens auxilia mercede conduxit, maritimisque hominibus persuasit ut secum militarent. Et apud Sardes castra metatus, Tabalum in arce conclusum obsedit.

155. Cyrus haec in itinere intelligens, Croesum ita alloquutus est, ' Quis-
' nam, inquit, Croese, finis erit eorum
' quae mihi accidunt? non cessabunt Ly-
' di (ut videntur) et sibi et mihi negoti-
' um facessere. Delibero an non optimum
' sit eos in servitutem redigere. Videor
' equidem nunc mihi perinde fecisse, at-
' que is, qui occiso patre filiis peperce-

τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐπέιχε τε στρα-
τηλαίειν αὐτὸς, ἐπὶ δὲ Ἰωνας ἄλλον πέμ-
πειν στρατηγόν.

ρηδ'. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν
Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέσκησε ὁ Πακλύ-
ης ἀπὸ τε Ταβάλλε καὶ Κύρου· καταβάς
δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυσὸν ἔχων
πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε
ἑμιοῦστο, καὶ τοὺς ἐπιθαλασίους ἀνθρώ-
πους ἐπειθε σὺν ἐωϋτῷ στρατεύεσθαι. ἐλά-
σας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδεις, ἐπολιόρκει Τάβα-
λον, ἀπεργυμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει.

ρηέ. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα
ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, 'Κροῖ-
'σε, τί ἔσαι τὸ τέλος τῶν γινομένων τέ-
'των ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοί, ὡς οἱ-
'κασι^α, πρήγμαλα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ
'ἔχοντες. Φροντίζω μὴ ἄριστον ἢ ἑξάνδρα-
'ποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν
'γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πα-
'τέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτοῦ

^α ἄκασι.

• Φείσαιο. ὥς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν
 • μὲν πλεόν τι ἢ πατέρα ἔοντα σε λα-
 • βὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν
 • παρέδωκα, καὶ ἔπειτα θωυμάζω εἰ μοι
 • ἀπεσᾶσι. ὁ μὲν δὴ τάπερ νόεε, ἔλεγε.
 ὁ δ' ἄμειβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀναστὰ-
 • τας ποιήσῃ τὰς Σάρδεις, • Ω βασιλεῦ, τὰ
 • μὲν οἰκότα^β εἴρηκας· σὺ μένοι μὴ πάν-
 • τα θυμῷ χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην
 • ἔξανασηήσης, ἀναμάρτητον εὐῶσαν καὶ
 • τῶν πρότερον, καὶ τῶν νῦν ἐσεώτων. τὰ
 • μὲν γάρ πρότερον ἐγὼ τε ἐπρήξα, καὶ
 • ἐγὼ κεφαλῇ^γ ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ
 • νῦν παρεόντα, Πακτύης γάρ ἐστι ὁ ἀδι-
 • κέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδεις, οὗτος
 • δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην
 • ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὥς μήτε
 • ἀποσέωσι, μήτε δεινοί τοι ἔωσι^δ. ἅπει-
 • πε μὲν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήϊα μὴ
 • κεκτῆσθαι^ε· κέλευε δέ σφεας κιθωνάς
 • τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους

^β οἰκίτα. ^γ ἐ ἐμῇ κεφαλῇ. ^δ δεινοί τι ἔωσι. ^ε ἐκτῆσθαι.

‘rit: sicut quidem ego te, qui plus ali-
‘quid quam Lydorum pater eras, cap-
‘tum duco; ipsis autem Lydis urbem tra-
‘didi. Et deinde miror eos a me defice-
‘re?’ Quum hanc suam sententiam Cyrus
exposuisset, Croesus excepit, veritus ne
Sardes funditus everteret, ‘ô Rex, inquit,
‘probabilia dixisti. tu tamen ne per om-
‘nia indulgeas irae, neque antiquam ci-
‘vitatem excideris, quae cum superiorum,
‘tum eorum quae nunc acciderunt, rea
‘non est. nam priorum ego autor fui, id
‘quod meopte hoc capite pendo: prae-
‘sens factum Pactyas admisit, cui tu Sar-
‘des commisisti: hic tibi poenas det. Ly-
‘dis autem veniam dans, haec illis im-
‘pera, ne vel defectionem meditari au-
‘sint, vel timendi esse possint. Interdicito
‘illis per legatum, ne arma bellica possi-
‘deant, jubetoque tunicas sub palliis ge-
‘stare, subligare item cothurnos. Adhaec

‘ impera ut liberos citharam pulsare, et
‘ psallere, et cauponari doceant. et cele-
‘ riter, ô Rex, viros in mulieres videbis
‘ degenerasse, nihilque erit metuendum,
‘ ne rebelles unquam a te desciscant.’

156. Haec ideo Croesus suggessit, quod optabiliora haec Lydis esse existimaret, quam subactos eos venundari: sat sciens se, nisi praetextum idoneum comminisceretur, non persuasurum illi ut institutum deferret. Adde etiam quod formidabat ne in posterum aliquando Lydi, si imminentem calamitatem effugissent, rebellantes a Persis funditus extinguerentur. Cyrus hac Croesi admonitione gavisus, remissaque iracundia, respondit ei se pariturum. Arcessitoque Mazare, homine Medo, eadem illi praecepit, quae Croesus suggesserat, Lydis imperanda. Atque praeter haec mandavit, illos omnes sub corona venundari, quotquot una cum Lydis Sardes oppugnassent.

• ὑποδέεσθαι. πρόειπε δὲ αὐτοῖσι καθαρί-
 • ζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παι-
 • δεύειν τὰς παῖδας. καὶ ταχέως σφέας, ὧς
 • βασιλεῦ, γυναικας ἀντ' ἀνδρῶν ὄφειται
 • γεγονότας, ὥς ἐδὲν δεινοί ται ἔσονται μὴ
 • ἀποσέωσι.'

ργς'. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά τε οἱ^ε
 ὑπετίθετο, αἰρετώτερα ταῦτα εὐρίσκων
 Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδιοθέντας πρηθῆναί σφε-
 ας· ἐπιστάμενος ὅτι ἦν μὴ ἀξιοχρεῶν πρό-
 φασιν προτείνει, ἐκ ἀναπείσει μιν μελαε-
 λεύσασθαι· ἀρρωδέων δὲ μὴ καὶ ὑστερόν κοῖε
 οἱ Λυδοί, ἦν τὸ παρεὸν ὑπεκδράμωσι, ἀπο-
 σάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦ-
 ρος δὲ ἠόθεις τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεῖς τῆς
 ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μα-
 ζάρεια ἄνδρα Μῆδων, ταῦτά οἱ ἐνετείλα-
 το προεῖπεν Λυδοῖσι τὰ ὃ Κροῖσος ὑπε-
 τίθετο· καὶ προσέξανδραποδίσασθαι τοὺς
 ἄλλους πάντας, οἳ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρ-
 δις ἐσρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακλύην πάν-

^ε ταῦτά οἱ.

τως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἐωϋτόν.

ρζ'. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς οὐδ' ἐν-
τειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἡθεα τὰ Περσέ-
ων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχού εἶναι
στρατὸν, ἐπ' ἐωϋτόν ἐόντα, δείσας ὥχετο
Φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος
ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδεις, τῷ Κύρῳ στρατοῦ
μοῖραν ὁσηνδῆκοιε ἔχων, ὡς ἐκ εὖρε ἔτι ἐ-
όντας τὰς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶ-
τα μὲν τοὺς Λυδὸς ἠνάγκασε τὰς Κύρου
ἐντολὰς ἐπιελέειν· ἐκ τούτου δὲ κελευσμο-
σύνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζῆς
μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τούτου ἐπεμ-
πε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κε-
λεύων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἐγνωσαν
συμβολῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνᾶσαι τὸν ἐν Βραχ-
χίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήϊον ἐκ πα-
λαιῶ ἰδρυμένον, τῷ Ἰωνέσ τε πάντες καὶ Αἰ-
ολέες ἐώθεσαν χρέεσθαι. ὁ δὲ χώρος οὗ-
τος, ἐστὶ τῆς Μιλησίους ὑπὲρ Παιόριος λι-
μένος.

sent: Paëtyam autem prorsus vivum ad se perducì.

157. Et ista quidem ex itinere quum praecepisset, profectus est ad Persarum sedes. Paëtyas vero intelligens exercitum contra se non procul abesse, conterritus fugit Cymen. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus quotamcunque partem ducens Sardes promovit. Verum ubi Paëtyam jam Sardibus abiisse cognovit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et ex hujus mandato Lydi omnem vitae rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cymen misit jubens Paëtyam dedi. Sed Cymaei consilio inito statuerunt ad Deum in Branchidis referendum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum pervetustum, quo Iones universi et Aeolenses uti consueverant. Oraculum hoc in Milesio agro est supra Panormum portum.

158. Missis igitur ad Branchidas consultoribus, rogabant circa Paetyam quidnam facientes deis gratificaturi essent. Consulentiis talia respondebatur Paetyam Persis dedere. Quae quum relata audirent Cymaei, putaverunt dedendum. Ceterum quum huc multitudo propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter ceteros cives spectatus, oraculo parum fidens, et ipsos consultores responsum non ex vero perferre existimans tenuit quominus id facerent; donec iterum de Paetya interrogaturi alii mitterentur consultores, inter quos Aristodicus quoque erat.

159. Hi quum ad Branchidas pervenissent, unus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in haec
' verba, ' O Rex, venit ad nos supplex
' Paetyas Lydus, mortem fugiens violentam ab Persis. Hi eundem exposcentes,
' jubent Cymaeos hominem dimittere.

ρην'. Πέμφαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τὰς
 Βραγχίδας Θεοπρόπας, ἠρώτευν περὶ Πα-
 κτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες Θεοῖσι μέλλοιεν
 χαριεῖσθαι. ἐπειρωλῶσι δέ σφι ταῦτα χρη-
 σήριον ἐγένετο, ἐκδιδόναι Πακλύην Πέρση-
 σι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ
 Κυμαῖοι, ὀρμέατο ἐκδιδόναι. ὀρμωμένῃ δὲ
 ταύτῃ τοῦ πλήθους, Αριζόδικος ὁ Ἡρα-
 κλείδew, ἀνὴρ τῶν ἀσῶν ἐὼν δόκιμος, ἔχε
 μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίς, ἀπιστέων τε
 τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς Θεοπρόπας
 οὐ λέγειν ἀληθείας. ἐς ὃ, τοδεύτερον περὶ
 Πακλύew ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι Θεο-
 πρόποι, τῶν καὶ Αριζόδικος ἦν.

ρην'. Απικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐ-
 χρησηριάζετο ἐκ πάντων Αριζόδικος, ἐπει-
 ρωτῶν ὃ τάδε, 'Ωναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας
 'ϊκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, Φεύγων Δά-
 'ναϊον βίαιον πρὸς Περσέων. οἱ δὲ μιν ἐξ-
 'αιτέοντα, προσεῖναι κελεύοντες Κυμαίς.
 'ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύνα-

^a ὀρμωμένῃ. ^b ἱερατείῳ.

‘ μιν, τὸν ἰκέτην ἐς τὸδε ἔ τείλομῆκαμεν
 ‘ ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δη-
 ‘ λωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν.’ ὁ μὲν
 ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ’ αὖτις τὸν αὐτῶν
 σφι χρησμὸν ἔ φαινε, κελεύων ἐκδιδόναι
 Πακλύην Πέρσησι. πρὸς ταῦτα ὁ Αρις-
 ὅδικος ἐκ προνοίης ἐποίεε τάδε· περιῶν τὸν
 νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρειε τῆς σφαθῆς, καὶ ἄλ-
 λα ὅσα ἦν νεοσευμένα ὀρνίθων γένεα ἐν τῷ
 νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται
 Φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι, φέρουσαν
 μὲν πρὸς τὸν Αρις-ὅδικον, λέγουσαν δὲ τά-
 δε, ‘ Ανοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολ-
 ‘ μαῶς ποιέειν; τῆς ἰκέτας μὲ ἐκ τῆ νηοῦ
 ‘ κεραΐζεις; Αρις-ὅδικον δὲ ἐκ ἀπορήσαντα
 πρὸς ταῦτα εἶπεῖν, ‘ Ωναξ, αὐτὸς μὲν
 ‘ οὔτω τοῖσι ἰκέτησι βοηθέεις, Κυμαίους
 ‘ δὲ κελεύεις τὸν ἰκέτην ἐκδιδόναι;’ τὸν
 δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, ‘ Ναὶ κε-
 ‘λεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, θᾶσσον ἀπό-
 ‘ λησθε, ὥς μὴ τολοιπὸν περὶ ἰκετέων

ἑ αὐτὸν σφίσι χρησμὸν.

‘ Nos Persarum potentiam formidantes,
‘ tamen supplicem nondum reddere ausi
‘ sumus, donec indubitato intelligeremus
‘ ex te quid facere nos conveniret.’ Hunc
in modum sciscitante Aristodico, idem
rursus respondebatur, nempe Pactyam
Persis dedendum. Post haec Aristodicus
tale quippiam de industria aggreditur:
Templum circumiens, passerces aliasque
aviculas quae forte in templo istic nidu-
labantur, e nidis exemit. Quae quum ille
faceret, memorant vocem ex adyto audi-
tam quae ad Aristodicum ferretur, atque
hujusmodi quaedam sonaret, ‘ Hominum
‘ scelestissime, quaenam audacia te inces-
‘ sit ut ex templo meos supplices diripi-
‘ as?’ Aristodicum nihil dubitasse ad hunc
modum respondere; ‘ Tune, ô Rex, sic
‘ auxilium fers supplicibus, et Cymaeos
‘ jubes supplicem tradere?’ Et deum vi-
cissim edidisse ista, ‘ Equidem jubeo, ut
‘ impii male citius pereatis, ne deinde o-

‘ raculum de dedendis supplicibus laceſ-
‘ fatis.’

160. Porro ubi haec relata audiverunt Cymaei, neque volentes dedendo supplice iram divinam in se concitari, et perire, neque eundem penes se detinendo, oppugnari, hominem ablegant Mytilenam. Mytilenaei, quum Mazares subinde per nuncios Paſtyam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede, quod tamen non ausim liquide asseverare, quandoquidem non fuit res perfecta. Cymaei enim cognoscentes ea quae a Mytilenaeis gesta essent, misso Lesbum navigio, Paſtyam deportant in Chium. Indidem vero ex Minervae tutelaris deae templo abstractus, a Chiis traditus fuit. Tradiderunt autem Chii pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus est Mysiae, e regione Lesbi situs. Et sic quidem compotes facti Persae in custodia habebant Paſtyam, ut Cyro illum monstrarent. Atque multo

ἑκδόσιος ἔλθῃτε ^α ἐπὶ τὸ χρηστήριον.

ρξ'. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βεβλόμενοι ὅτε ἐκδόντες ἀπολέοθαι, ὅτε παρ' ἐωϋτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μυτιλήνην ^β αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ^γ, ἐπιπέμποντος τῷ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μιοθῶ ὁσωδῇ. ὃ γὰρ ἔχω τῷτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησόμενα ἐκ τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκχομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ' ἰρῶ Αθηναίης Πελιδέχης ἀποσπασθεῖς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Αταρνέϊ μιοθῶ· τῷ δὲ Αταρνέως τέτῃ ἐσιχώρος τῆς Μυσίης, Λέσβος ἀντίος. Πακτύην μὲν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἦν δὲ χρόνος ὅτος ἐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων ὄδεις ἐκ τῷ Αταρνέως τέ-

^α ἔλθῃτε. ^β Μιτυλήνην. ^γ Μιτυληναῖοι et ποx Μιτυληνῶν.

τ8, οὔτε οὐλὰς κριθῶν πρόχυσιν ἐποιέετο
 θεῶν ὕδενι, ἔτε πέμματα ἐπέσσειο καρπῷ
 τ8 ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων
 ἰρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρας ταύτης γι-
 νόμενα.

ρξά'. Χῆροι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν.
 Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐσρατεύετο ἐπὶ
 τῆς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τῷ
 το μὲν, Πριηνέας ἐξηνδραποδίσατο· τῷτο
 δὲ, Μαϊάνδρος πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, ληϊ-
 ῖον ποιεύμενος τῷ στρατῷ· Μαγνησίην δὲ
 ὤσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νοῦσον
 τελευτᾷ.

ρξβ'. Αποθανόντος δὲ τέτου, Ἀρπα-
 γος κατέβη διάδοχος τῆς στρατηγίης, γέ-
 νος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μήδος, τὸν ὁ Μήδων
 βασιλεὺς Αἰσυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαι-
 σε, ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιλῆϊήν συγκατε-
 γασάμενος. οὗτος ὡς ἦν τότε ὑπὸ Κῦ-
 ρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπῆκετο
 εἰς τὴν Ἰωνίην, αἶρεε τὰς πόλεις χώρα-

exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, neque bellaria fructus inde decerpti pinsebantur, et ex omnium templorum usu removebantur quae ex agro illo provenirent.

161. Ab Chiis igitur Pactyas traditus fuit; Mazares mox in illos castra promovit, qui una Tabalum oppugnassent: et partim Prienenfes subigens pro mancipiis vendidit, partim Maeandri campum universum incurfavit praedam militibus permittens; Magnesium etiam pari modo. Post id Mazares repentino morbo correptus, vita defungitur.

162. Hoc mortuo successus successor imperii Harpagus ad mare descendit et ipse Medus; quem Medorum rex Astyages impiis epulis exceperat, quique Cyri adjutor fuerat in regno occupando. Hic, inquam, a Cyro tunc institutus dux, simulatque in Ioniam venit, urbes ductis

aggeribus cepit. Nam ubi cives moenibus clausisset, aggeribus mox ad muros obiectis expugnabat: atque sic Phocaeam primam Ionum civitatem aggressus est.

163. Hi Phocaeenses, primi Graecorum longis navigationibus usi sunt: Adriamque simul et Tyrrheniam, Iberiam atque Tartessum hi sunt qui ostenderunt. Navigiis autem utebantur non rotundis, sed penteconteris. Hi quum Tartessum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Arganthonio, quique jam octoginta annis Tartessiorum regno prae fuerat: vixit autem totos annos centum viginti. Atque Phocaeenses Arganthonio ista occasione sic sunt conciliati, ut primo quidem eos post Ioniam relictam jusserit in sua regione sedes deligere ubicunque illis liberet. Verum quum hoc non persuasisset Phocaeensibus, intelligeretque ex eis interim Medum quemadmodum crederet, pecunias illis dedit ad urbi murum

σι. ὅπως γὰρ τειχίρεας ποιήσετε, τὸ ἐν-
 δεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα
 ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίῃ Ἰωνίης ἐπε-
 χείρησε.

ρξγ'. Οἱ δὲ Φωκαῖες ἔτοιναυιλίησι μα-
 κρήσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τὸν
 τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ
 τὸν Ταρτησὸν ἔτοι εἰσι οἱ καταδέξαντες.
 ἐναυτίλλοντο δὲ ἐ σρογγύλησι ναυσί, ἀλ-
 λά πεντηκοντέροις. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν
 Ταρτησὸν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βα-
 σιλεῖ τῶν Ταρτησίων, τῷ ἕνομα μὲν ἦν
 Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησοῦ
 ὀγδώκοντα ^d ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα εἴκοσι
 καὶ ἑκατόν. τότε δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέ-
 ες οἱ Φωκαῖες ἔτω δὴ τι ἐγένοντο, ὥς τὰ
 μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέ-
 λευε τῆς ἐωῦτ' ἑώρας οἰκῆσαι ὅκου βού-
 λονται· μετὰ δὲ, ὥς τ' ἔτο ἔκ' ἐπειθε τοὺς
 Φωκαῖας, ὁ δὲ πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ'
 αὐτῶν ὥς αὖξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα

^d ut infra. Sed in MS. exstat ὀγδωκοντα.

τείχος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδε δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τῷ τείχεος ἔκ ὀλίγοι σάδιοι εἰσί· τῷτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων.

ρξδ'. Τὸ μὲν δὴ τείχος τοῖσι Φωκαεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποικήθη. ὁ δὲ Ἄρπαγος ὡς ἐπῆλασε τὴν στρατιήν, ἐπολιόρκεε αὐτοὺς, προῖχόμενος ἔπεα, ὡς οἱ καταχρᾶ εἰ βούλονται Φωκαεῖς προμαχεῶνα ἓνα μῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἐν κατιρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαεῖς, περιμεκτέοντες τῇ δαλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν βδλεύσασθαι ἡμέρην μίαν ^α καὶ ἔπειτα ὑποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοί, ἀπαγαγεῖν ἐκείνον ἐκέλευον τὴν στρατιήν ἀπὸ τῷ τείχεος. ὁ δὲ Ἄρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν εὖ τὰ ἐκείνοι μέλλοιεν ποιεῖν, ὅμως δὲ σφι παριέναι βδλεύσασθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἄρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαεῖς ἐν τῷτῳ κατασπάσαντες τὰς πεντηκοντέρας, ἐοθέμε-

^α μίαν.

circumdandum. Dedit autem non parce. Siquidem ipsius muri ambitus non paucorum est stadiorum, totusque majusculis lapidibus, iisque affabre concinnatis.

164. Et murus quidem ille a Phocaeensibus hoc pacto fuit constructus. Porro Harpagus exercitum admovens, urbem oppugnabat: quum obtulisset illis verba, tanquam sibi sat esset, si vellent Phocaeenses unum duntaxat muri propugnaculum demoliri, et unam habitationem consecrare. Phocaeenses servitutem averfantes, responderunt diem unum se velle consultare, et dein responsuros: sed interim dum consultarent, illum jubebant exercitum ab urbe abducere. Harpagus autem quanquam se scire diceret quid facturi essent, tamen se illis ut consultarent permittere. Isto igitur tempore quo ab muro ille exercitum abduxit, Phocaeenses usi sunt in penteconteris deducen-

dis, quibus liberos una cum uxoribus atque supellectile universa imponerent: ad haec statuas quoque ex templis et cetera donaria, nisi quae vel ferrea vel lapidea aut denique picta essent, at reliqua omnia imposuerunt. mox et ipsi conscendentes, navigarunt in Chium. Phocaeam sic desertam incolis occupaverunt Persae.

165. Phocaeenses autem, quum ipsis Chii insulas quae Oenussae vocantur, licitantibus vendere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc causam eorum insula excluderetur, concesserunt Phocaeenses in Cyrnum. In hac enim insula ante viginti annos civitatem ex vaticinio condiderant, nomine Alali-
am. Interea autem Arganthonius fatis concesserat. Porro Cyrnum trajecturi Phocaeenses, prius reverterunt Phocaeam, praesidiaque illic Persarum quae ab Harpago custodiae causa relicta fuerant, tru-

ται τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἐπιπλα πάν-
τα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ
τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χω-
ρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ
δὲ ἄλλα πάντα ἐοθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσθάν-
τες, ἔπλεον ἐπὶ Χίῳ. τὴν δὲ Φωκαίην ἐ-
ρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔχον οἱ Πέρσαι.

ῥξέ'. Οἱ δὲ Φωκαῖέες, ἐπεὶ τε σφι
Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας καλεομέ-
νας ἐκ ἐξέλλοντο^β ὠνευμένοισι πολέειν, δει-
μαίνοντες μὴ αἱ μὲν ἐμπόριον γένωνται,
ἡ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληῖσθῃ τούτῳ εἰ-
νεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαῖέες ἐξέλλοντο
ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτησι
πρότερον τέτων ἐκ Θεοπροπίε ἀνεσῆσαν-
το πόλιν τῇ οὐνομα ἦν Αλαλίη. Αργαν-
θώνιος δὲ τηνικαῦτα ἤδη τετελευτήκεε.
σελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα κα-
ταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφό-
νευσαν τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐ-
φρέρεε παραδεξαμένη παρὰ Ἀρπάγῃ τὴν

^β ἐξελύντο.

πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφι ἐξέργασο, ἐποιήσαντο ἰχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἐωϋτῶν τοῦ σόλου. πρὸς δὲ ταύτησι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥζειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. σελλομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον, ὑπὲρ ἡμίσεας τῶν ἀσῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἡθέων τῆς χώρας· ψευδόρριοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρριον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνωσέων ἔπλεον.

ρξς'. Επεῖτε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπικοντο, οἶκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων ἐπ' ἕτεα πέντε, καὶ ἰρὰ ἐνιδρύσαντο. καὶ ἦγον γὰρ δὴ ^ε καὶ ἔφερον τοὺς περιοίχους ἅπαντας· στρατεύονται ὧν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκάτεροι ἐξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαῖες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ

^ε ἄγον γὰρ ἦδον.

cidarunt. Quibus patratis, diras atroces imprecati sunt unicuique suorum classem deferenti. Præter has ferri quoque massam candentem in mare demergunt, iurantque non prius se Phocaeam reversuros quam massa ista rursus appareret. Sic autem quum navigarent in Cyrnum, plusquam dimidiam illorum partem desiderium cepit et miseratio urbis et sedium illius regionis; atque etiam violato jurejurando renavigarunt Phocaeam: qui autem eorum jurejurando inhaeserunt, solventes ex Oenuffis Cyrnum navigarunt.

166. Quo quum appulissent communiter habitarunt una cum superioris temporis colonis, per annos quinque, sacraque erexerunt. Ceterum quum jam vicinos omnes hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginienses, utrique sexaginta navibus: Phocaeenses ex

adverso sexaginta et ipsi naves milite implent, obviamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commissa navali pugna, Phocaeensibus Cadmea quaedam contigit victoria. nam quadraginta illis naves perierunt, reliquae viginti detortis rostris factae inutiles. Reversi igitur Alalam, sumptis liberis uxoribusque atque reliquis facultatibus quantas ferre ipsis naves poterant, relicta Cyrno navigarunt Rhegium.

167. Verum e navibus illis quae perierant, quotquot viri in Carthaginensium Tyrrhenorumque manus pervenerunt, eorum plurimos subjecerunt forti, et hi protracti, lapidibus sunt obruti. Deinceps vero quaecunque ex Agyllensium vel pecoribus vel jumentis atque hominibus locum illum accedebant, ubi Phocaeenses lapidati jacebant, continuo distorta fiebant, aut mutila aut remisso corpore. Quare Agyllenses Delphos miserunt, vo-

τὰ πλοῖα, ἔοντα ἀριθμὸν ἐξήκοντα, ἀντί-
 αζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλα-
 γος. συμμιογόνων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδ-
 μείῃ τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο. αἱ
 μὲν γὰρ τεσσαράκοντα σφίσι νῆες διεφθά-
 ρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιέεσσαι, ἦσαν ἄ-
 χρηστοί· ἀπεσρέφατο ^d γὰρ τὸς ἐμβόλους.
 καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Αλαλίην, ἀνέ-
 λαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν
 ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἶαί τε ἐγένοντο αἱ
 νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρ-
 νον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον.

ρξζ. Τῶν δὲ διαφθαρεισέων νεῶν τοὺς
 ἀνδρας οἳ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ
 ἔλαχόν τε αὐτῶν ^e πολλῶ πλείους, καὶ
 τῶν ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ
 Αγυλλαίοισι πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶ-
 ρον ἐν τῷ οἱ Φωκαεῖς καταλευσθέντες ἐκέ-
 ατο, ἐγένετο διάσροφα καὶ ἔμπηρα ^f καὶ
 ἀπόπληκτα ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια
 καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Αγυλλαῖοι ἐς Δελφούς

^d ἀπεσρέφατο. ^e αὐτῶν. ^f ἔμπηρα.

ἔπεμπον, βελόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἀμαρ-
 τὰδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν
 τὰ καὶ νῦν οἱ Αὐγυλλᾶιοι ἔτι ἐπιτελέουσι.
 καὶ γὰρ ἐναγίζουσι σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα
 γυμνικὸν καὶ ἵππικὸν ἐπιστᾶσι β. καὶ οὗτοι
 μὲν τῶν Φωκαέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρή-
 σαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον κατα-
 φυγόντες, ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι, ἐκθήσαντο
 πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρῆς ταύτην, ἣτις
 νῦν Ὑέλη καλεέται. ἐκτίσαν δὲ ταύτην,
 πρὸς ἀνδρὸς Πασφδωνήτεω μαθόντες ὡς τὸν
 Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρῳ
 ἔοντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν
 νυν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ ἔτῳ ἔχε.

ρξή. Παραπλήσια δὲ τέτοισι καὶ Τή-
 ῖοι ἐποίησαν· ἐπεὶ τε γὰρ σφῶν εἶλε χώ-
 μαλι τὸ τεῖχος Ἀρπάγος, ἐσβάντες πάν-
 τες ἐς τὰ πλοῖα, οἰχοντο πλείοντες ἐπὶ
 τῆς Θρηϊκῆς, καὶ ἐνθαῦτα ἐκτίσαν πό-
 λιν Αἰδηρά· τὴν πρότερος τέτων Κλα-
 ζομένιος Τιμήσιος κτίσας, ἐκ ἀπώνηλο, ἀλλ'

^β γυμνικὸν ἐπιστᾶσι.

lentes admissum illud expiare. Pythia haec ipsos iussit facere, quae etiam nunc ab Agyllaeis observantur. nam et iusta illis persolvunt magnifice, et gymnicum celebrant ac equestre certamen. Et haec Phocaeensium portio quidem huiusmodi fato usa fuit. Qui autem illorum Rhegium confugerant, hinc progressi civitatem possederunt in agro Oenotriae quae nunc appellatur Hyela. Eam autem condiderunt, ab viro Posidoniata edocti, Pythiae oraculo iussos fuisse Cyrnum condere, qui heros esset, non insulam. Atque Phocaeae quidem in Ionia res sic habent.

168. Simile quiddam accidit Teiis, quorum murum simulatque per aggerem cepisset Harpagus, omnes conscensis navibus trajecerunt in Thraciam, ibidemque urbem condiderunt Abdera, cujus fundamenta prius jecerat Timesius Clazomenius: sed qui nullum inde fructum

tulit, sed a Thracibus expulsus nunc a Teiis apud Abdera ut heros colitur.

169. Hi igitur Ionum soli servitutum non ferentes, patrium solum relinquere. Verum alii Iones, praeter Milesios, proeliati quidem sunt contra Harpagum, perinde atque illi qui exierunt, virosque se strenuos deciararunt, de sua patria quique pugnantes. Superati autem et capti in sua quique patria remanserunt, eaque quae imperabantur subibant. Milesii qui jam cum ipso Cyro foedus fecerant, (sicut superius a me dictum est) quietem agebant. Sic Ionia secundo serva facta est. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, ultro sese dediderunt Cyro.

170. Jam vero Ionibus, etiamsi afflictis, nihilominus ad Panonium convenientibus, audio Biantem Prienensem dedisse saluberrimum illis consilium: cui si

ὑπὸ Θρηϊκῶν ἐξελασθεῖς ^α, τιμὰς νῦν
 ὑπὸ Τηϊῶν τῶν ἐν ^β Αἰθίοργοις ὡς ἦρως
 ἔχει.

ρξθ'. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὴν
 δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς
 πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μι-
 λησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπίκοντο ^γ Ἀρ-
 πάγῳ, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἄνδρες
 ἐγένοντο ἀγαθοὶ, περὶ τῆς ἐωυτοῦ ἑκάστος
 μαχόμενοι· ἐσωθέντες δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμε-
 νον κατὰ χώραν ἑκάστοι ^δ, καὶ τὰ ἐπι-
 τασόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ
 πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὄρκιον
 ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἤγον ^ε. οὕτω δὲ τὸ
 δεύτερον Ἰωνίῃ ἐδεδάλωτο. ὡς δὲ τὰς ἐν τῇ
 ἡπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἀρπαγος, οἱ
 τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρώδησαν-
 τες ταῦτα, σφέας αὐτὰς ἔδωσαν Κύρῳ.

ρο'. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλ-
 λεγομένων ἔδεν ἦσαν ἐς τὸ Πανιώνιον,
 πυθάνομαι γνώμην Βιάντα ἄνδρα Πριηνέα

^α ἐξελασθεῖς. ^β Τηϊῶν ἐν. ^γ ἀπίκοντο. ^δ ἑκάστος. ^ε ἤγον.

ἀποδέξασθαι Ἰωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ
ἐπεΐθοντο, παρεῖχε ἄν σφι εὐδαιμονίην
Ἑλλήνων μάλισα· ὃς ἐκέλευε κοινῶ ζή-
λω Ἰωνας ἀερθένης^ε πλέειν ἐς Σαρδῶ, καὶ
ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων.
καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύ-
νης, εὐδαιμονήσιν, νήσων τε ἀπασέων με-
γίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων· μέ-
νους δέ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐ-
λευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαν-
τος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοις
Ἰωσι γενομένη. χρηστὴ δέ, καὶ πρὶν ἢ δια-
φθαρεῖναι Ἰωνίην, Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου
ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν ὁ γένος ἑόντος Φοί-
νικος· ὃς ἐκέλευε ἐν βουλευτήριον Ἰωνας
κεκτῆσθαι^η. τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ. Τέῳ
γὰρ μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πό-
λεις οἰκεομένας, μηδὲν ἦσαν νομίζεσθαι,
κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφι
γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο.

^ε ut paulo ante, Attamen MS. αἰρεθέντας, ^ς ἐγένετο ἀνίκητος.
^η ἐκτῆσθαι.

obtemperassent, licuisset Graecorum omnium felicissimos vivere. Siquidem ille suadebat, ut communi classe solventes Sardiniam peterent, et ibi unam civitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos servitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximam incolentes, et ceterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Haec Biantis Prienensis sententia de Ionibus in statu perduto fuit. Verum Thaletis quoque Milesii, sed genus trahentis ex Phoenice, salubre fuit illud consilium, jam ante sic corruptam Ioniam datum, qui jusserit Ionas unam quandam curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos media esset Ioniae: ceteras autem civitates habitatas, nihilominus legibus suis usuras, ac si forent populi. Atque hi quidem hujusmodi consilia illis declaraverunt.

171. Harpagus, subacta Ionia, exercitum traduxit in Caras, et Cauconios atque Lycios, una ducens Ionas atque Aeolenses. In his Cares quidem ex insulis transfierunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellatique Leleges, insulas habitabant, tributum quidem nullum pendentes, quantumcunque ego possum ad longissima audiendo venire. illi vero quum Minos flagitabat, naves ei implebant. Quum autem ille subjecisset sibi magnum dominium et felix belli foret, Carica gens, omnium quae illo tempore simul claruerunt ingeniosissima et quidem maximopere exstitit: ejusque memorantur tria inventa, quibus et Graeci fuerunt usi; quippe galeis cristas adalligare ostenderunt Cares, et clypeis signa adjungere; et lora clypeis qui primi fecerunt, hi sunt. antea namque citra habenas gestabant clypeos quotquot clypeis uti so-

ροά'. Ἀρπαγος δὲ κατασφράμμενος Ἰωνίην, ἐποίεετο στρατιήν ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυκωνίης^α καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπυγμένοι ἐς τὴν ἠπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἔοντες Μίνω τε κατήκοι^β, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, Φόρον μὲν ὑδὲνα ὑποτελέοντες, ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ. οἱ δὲ, ὅπως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρην οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατασφραμμένου γῆν πολλήν, καὶ εὐτυχεόντος τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἀπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον μακρῷ^γ μάλιστα. καί σφι τριζὰ ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρες εἰσι οἱ καλιδέξαντες. καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιεέσθαι. καὶ ὅχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι. τέως δὲ ἄνευ ὀχά-

^α Καυκίης passim. ^β Μίνω κατήκοι. ^γ χρόνον, ἢ μακρῷ.

νων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώ-
 θεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυ-
 τίνουσι οἰηκίζοντες περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ
 τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικείμενοι. με-
 τὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῶ
 Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν γή-
 σων, καὶ ἔτῳ ἐς τὴν ἡπειρον ἀπικόντο. κα-
 τὰ μὲν δὴ Κᾶρας ἔτῳ Κρήτες λέγῃσι γε-
 νέσθαι· οὐ μὲν τοι αὐτοὶ γε ὁμολογέουσι
 τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζῃσι αὐτοὶ
 ἐωϋτὲς εἶναι αὐτόχθονας ἡπειρώτας, καὶ
 τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους
 τῷ περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσ-
 σοισι Διὸς Καρίου ἱερὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυ-
 σοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνή-
 τοισι ἐῶσι τοῖσι Κασσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ
 τὸν Μυσὸν λέγῃσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεός.
 τέτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ εὔντες ἄλ-
 λς ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Κασσί ἐγέ-
 νοντο, τέτοισι δὲ ἔμεινεν.

ρσβ'. Οἱ δὲ Καυκῶνιοι, αὐτόχθονες,

lebant, balteis duntaxat coriaceis gubernantes, collo sinistroque humero circumposita habentes. Post Caras autem longo tempore succedente, Dorienſes atque Iones ex inſulis egreſſi ſunt et ſic in continenti ſedes poſuerunt. Hunc in modum Cretenſes de Caribus referunt. Quanquam his non aſſentiuntur ipſi Cares, qui ſe aborigines atque indigenas continentis eſſe memorant, eodemque nomine ſemper uſos quo cum maxime. atque apud Mylaſſa Jovis Carii delubrum oſtendant vetuſtum, cujus etiam participes ſunt Myſi atque Lydi, ut qui Caribus ſint germani. Quippe Lydum et Myſum Caris fratres eſſe dicunt, atque ob id eodem utuntur fano: at quotquot alterius gentis, Carum lingua utuntur, non tamen ſacrum participant.

172. Cauconii vero, quantum mihi

videtur, indigenae sunt: etsi ipsi se e Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricum populum accommodaverunt, aut Cares ad Cauconicum. id quod liquide decernere nequeo. At legibus utuntur multum diversis cum ab aliis gentibus, tum a Caribus. Nam apud illos laudatissimum habetur, pro discrimine aetatum et amicitiae catervatim ad comotationes convenire tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra quum ipsis constituta essent externa, eorum postea pertacti, quum patriis duntaxat videretur utendum diis, Cauconii omnis aetatis sumptis armis ad Calyndicos usque montes persequiebantur, hastis aëra caedentes, exclamantesque externos se exigere deos. Et huiusmodi moribus illi utuntur.

173. Lycii autem e Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum universam barbari incolebant: deinde contententibus de imperio filiis Europae

δοκέειν ἐμοί, εἰσί. αὐτοὶ μέντοι ἐκ Κρήτης
 φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν·
 μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾱρες
 πρὸς τὸ Καυκωνικόν· τῷτο γὰρ οὐκ ἔχω
 ἀτρεκέως διακρίναι. νόμοισι δὲ χρέωνται
 κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἄν-
 θρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν
 ἐστὶ κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα εἰλα-
 δὸν ^β συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ
 γυναῖξιν καὶ παισὶ. ἰδρυνθέντων δὲ σφι ἰρῶν ζει-
 νικῶν, μετέπειτα ὥς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε
 δὲ τοῖσι πατρίοισι μῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι)
 ἐνδύντες τὰ ὄπλα ἅπαντες· Καυκῶνιοι ἡ-
 βηδὸν τύπτοντες δούρασι τὸν ἥερα, μέχρι
 ἔρων τῶν Καλινδικῶν ἔποντο ^γ, καὶ ἔφασαν
 ἐκβάλλειν τὰς ζεινικὰς θεάς. καὶ ἔτοι μὲν
 τρόποισι τοιέτοισι χρέωνται.

ρογ'. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τῶρ-
 χαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον
 τοπαλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέν-
 των δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληΐης τῶν

^β ἰλαδόν. ^γ ἔποντο.

Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ γάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τὰς γασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ, ἀπωσθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίας εἰς γῆν τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη τοπαλαιὸν ἦν Μίλυας. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτῶν ὁ Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο τόπερ τε ἡγεῖκαντο ἔθνος, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιόικων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Λύκος ὁ Παιδίονος, ἐξελασθεὶς καὶ ἔτος ὑπὸ τῷ ἀδελφεῷ Ἀιγέῳ, ἀπῆκετο εἰς τὰς Τερμίλας παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικῶσι, τὰ δὲ Καρικῶσι χρέωται. ἐν δὲ τῷδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ ἑταρμοῖσι ἄλλοις συμφέροντα ἑ ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἐωϋτὲς, καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένους δὲ ἑτέρους τῶν

^d αὐτῶν. ^e Ἀθηναίων. ^f ἀδελφεῷ. ^g συμφέρονται.

Sarpedone atque Minoe, Minos per factionem superior factus expulit Sarpedonem ejusque partium focios. Hi expulsi in Asiae regionem venerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: at Milyae tunc appellabantur Solymi. Olim quidem ipsis imperitavit Sarpedon, et illo ipso quod attulerant nomine vocabantur, et nunc adhuc Lycii vocantur a vicinis Termilae. Quum vero Lycus Pandionis filius, et ipse a fratre Aegeo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factum est temporis progressu ut de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus utuntur partim Creticis, partim Caricis. Hoc tamen unum, praeter ceteros homines, pro lege habent peculiare, et cum nullis aliis hominum conveniens; a matribus nomina sibi induunt, non a patribus: et si quis propestantem percontetur quis sit, quave fami-

lia ortus, describet se ab matre et matris avias protinus memorabit. Adde quod si qua urbana servo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimabuntur: sin autem vir civis, et quidem inter eos primarius, uxorem duxerit externam aut pallacam, suscepti ex his liberi reputabuntur remoti ab honoribus.

174. Enimvero hujus tempestatis Cares nullo praeclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum nullum ediderunt, sed nec Graeci quotquot illam regionem tenent. Tenent autem cum alii, tum Lacedaemoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare, quae appellatur Triopium. Nam quum initium ex Bybassia peninsula sumat et praeter exguum quid Cnidia omnis sit circumflua: (eam enim partem qua boream spectat, Ceramicus coercet sinus, australem vero mare, in quo

πλησίον τίς εἴη, καταλέξει ἐωυτόν μη-
 τρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμεῖται ^α τὰς
 μητέρας. καὶ ἦν μὲν γε γυνή ^β ἄσῃ δού-
 λῳ συνοικήσῃ, γενναῖα τὰ τέκνα γενόμι-
 ναι· ἦν δὲ ἀνὴρ ἄσος, καὶ ὁ πρῶτος αὐ-
 τῶν ^γ, γυναικα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ,
 ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεσθαι.

ροδ'. Οἱ μὲν νυν Κᾶρες ὕδεν λαμπρὸν
 ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδωλώθησαν ὑπὸ Ἀρ-
 πάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμε-
 νοι οὐδέν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν
 χώραν οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ
 Λακεδαιμονίων ἀποικοὶ Κνίδιοι, τῆς χώ-
 ρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον,
 τὸ δὴ Τριόπιον καλεῖται. ἀργμένης δὲ ἐκ
 τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβασιῆς ^δ, ἐξσης
 τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, πε-
 ρὶ ῥόου· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορρῇν
 ἄνεμον, ὁ Κεραμεικὸς ^ε κόλπος ἀπείργει,
 τὰ δὲ πρὸς νότον, ἢ κατὰ Σύμην τε καὶ

^α ἀναμίσται. ^β ἦν μὲν γυνή. ^γ αὐτῶν. ^δ est emendatio
 If. Vossii, et vera, pro vulgato Βυβασίης, quod nihil est. ^ε κε-
 ραμεικός.

Ψόδον θάλασσα) τὸ ὦν δὴ ὀλίγον τῦτε,
 εἶον ὅσον τε ἐπὶ πέντε σάδια, ὥρυσον οἱ
 Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἄρπαγος τὴν Ἰωνίην κα-
 τεσρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώραν
 ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο. τῇ
 γὰρ ἡ Κνιδίη χώρα ἐς τὴν ἠπειρον τελευ-
 τᾶ, ταύτῃ ὁ ἰαθμός ἐστι τὸν ὥρυσον. καὶ
 δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδί-
 ων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαί-
 νοντο τιτρώσκεισθαι οἱ ἐργαζόμενοι τῷ οἰ-
 κότῳ^ε, τὰ τε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ
 μάλιστα τὰ περὶ τὰς ὀφθαλμοὺς, θραυσ-
 μένης τῆς πέτρης· ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς
 θεοκρότους ἐπερησομένους εἰς τὸ ἀντίξουν. ἡ
 δὲ Πυθίη σφι (ὥς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι)
 χρᾶ ἐν τριμέτρῳ τόκῳ τάδε,

Ἰαθμόν δὲ μὴ πυργῶτε, μὴδ' ὀρύσσετε·
 Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβύλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησά-
 σθαι, τῷ τε ὀρύγματι ἐπαύσαντο, καὶ Ἄρ-
^επίετος. εἰς Δελφούς, ἐπερησομένους.

est Syme ac Rhodus) istud igitur exiguum, circiter quinque stadiorum, Cnidii fodiebant, interea dum Harpagus Ioniam everteret, volentes suam regionem in insulae formam redigere. Intus vero universa illis erat: nam Cnidia regio qua parte in continentem finitur, illic isthmus est, quem fodiebant. Et sane multa manu operantibus Cnidiis, amplius humano et divinius videbantur vulnerari operarii, quam solet in talibus fieri, cum alias corporis partes, tum praecipue oculos incisâ et vulneratâ petrâ: Delphos miserunt consultores oraculi, qui sciscitarentur quidnam esset quod tantopere adversaretur. Pythia, ut ipsi referunt Cnidii senario versu respondit talia,

Nec aggerate, nec vel Isthmum fodite:

Nam, si placuisset, insulam dederat Deus.

Quum talia respondisset Pythia, Cnidii a fodiendo destiterunt, et invadenti cum

exercitu Harpago, ultro sese sine proelio dediderunt.

175. Pedasenses erant qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt; quibus quum incommodum aliquod eveniturum est, ipsis seu eorum vicinis, sacerdos Palladis magnam barbam accipit. id quod ter illis accidit. Hi soli in Caria virorum Harpago aliquamdiu reluctati sunt, plurimumque negotii exhibuerunt, montem muniendo cui nomen Lida. Tandem tamen et ipsi expugnati fuerunt.

176. Ceterum ubi in Xanthium campum exercitum duxit Harpagus, Lycii contra procedentes, paucique cum multis confligentes, strenue sese gesserunt. Superati autem proelio fugatique in urbem, uxores, liberos atque pecunias una cum familiis in arcem congregaverunt, admotoque mox igne arcem universam istam incenderunt. Quae ubi fecissent, ipsi

πάγω ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ
σφέας αὐτὸς παρέδωσαν.

ροε'. Ἦσαν δὲ Πηδασέες οἰκῶνες ὑπὲρ
Ἀλικαρνασσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅπως τι
μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε
καὶ τοῖσι περιόικοις, ἡ ἱερεΐη τῆς Ἀθη-
ναίης πώγωνα μέγαν ἴχει. τρεῖς σφι τοῦ-
το ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀν-
δρῶν μῦνοί τε ἀνιέσχον χρόνον Ἀρπάγω,
ὃ πρήγμαλα παρέχον πλεῖστα, ὄρος τει-
χίσαντες, τῷ οὐνομά ἐσι Λίδην. Πηδασέες
μέν νυν χρόνῳ ἔξαιρέθησαν.

ροσ'. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πε-
δίον ἦλασε ὁ Ἀρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπε-
ρίοντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλὰς,
ἱρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἐσσωθέντες δὲ, καὶ
κατελιθθέντες ἐς τὸ ἄγυ, συνήλυσαν^α ἐς
τὴν ἀκρόπολιν τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ
τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τὰς οἰκέτας·
ὃ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν. πᾶσαν
ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες,

^α συνέλησαν.

ἢ συνομόσαντες ἄρκους δεινὰς, ὑπεξελθόν-
 τες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενα.
 τῶν δὲ νῦν Λυκίων Φαμένων Ξανθίων εἶ-
 ναι, οἱ πολλοί, πλήν ὀγδώκοντα ἰσίων,
 εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἰσὶα αὐ-
 τὰ ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέσσαι, καὶ
 οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕ-
 τως ἔσχε ὁ Ἀρπαγος. παραπλησίως δὲ
 ἢ τὴν Καῦνον ἔχε. ἢ γὰρ οἱ Καῦνιοι τὰς
 Λυκίας ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

ρκζ'. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ασίας
 Ἀρπαγος ἀνάστα ἐποίηε· τὰ δὲ ἄνω αὐ-
 τῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος κατασφρέ-
 μενος, ἢ ἔδεν παριείς. τὰ μὲν νυν αὐτέ-
 ων πλέω παρήσομεν ^β. τὰ δὲ οἱ παρέχε-
 πόνον τε πλείστον καὶ ἄξιαπηγητότατά
 ἔστι, τούτων ἐπιμνήσομαι. Κῦρος ἐπεὶ τε
 τὰ πάντα τῆς ἡπείρου ὑποχείρια ἐποίη-
 σατο, Ασυρίοισι ἐπετίθετο.

ροή'. Τῆς δὲ Ασυρίας ἔστι τὰ μὲν κβ ^δ
 ἢ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ

^β παρήσομαι. ^γ Κῦρος δὲ, ἰσάτι. ^δ ἔστι μὲν καὶ.

et jurejurando atroci adstricti et clam egressi, pugnando Xanthii omnes oppeterunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthios nunc dicunt se esse, hi omnes praeter octoginta familias sunt convenae. Nam octoginta istae familiae tunc peregrinabantur, ideoque superstites remanserunt. Xanthum quidem igitur hunc in modum obtinuit Harpagus : pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios imitabantur magna ex parte.

177. Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus evertebat, superiorem ipse Cyrus, unamquamque gentem subigens nullamque praetermittens. At nos in praesentia illorum plura omittemus, ea duntaxat narraturi, quae illi quam plurimo constiterunt labore, suntque memoratu dignissima. Quum igitur Cyrus continentem universam suae ditionis fecisset, Assyriis imminebat.

178. ASSYRIAE autem cum alia

multa sunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validissimum est BABYLON, ubi ipsis post everfam Nīnum regia erat, quae urbs talis est. In magno campo illa sita est, quod ad magnitudinem, unamquamque frontem habens centum et viginti stadiorum. est enim quadrata. Ita stadia quadringenta et octoginta circuitus urbis colliguntur omnia. Tanta quidem igitur est Babylonicae urbis magnitudo; quae sic exornata est, ut aliud nullum ex oppidis quae nos novimus. Jam primum fossa ambit alta atque lata et aquae plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regionum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quàm is quo pro mensura utimur, tribus digitis major.

179. Oportet certe me praeter haec differere, ubi sit consumpta terra, quae ex fossa fuerat egesta, et murus quomodo

δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰχυρότατον, καὶ ἐνθά-
 σφι, Νίνε ἀναστάς γενομένης, τὰ βασι-
 λήϊα κατεσκήκε, ἣν Βαβυλῶν, ἔσσα τοι-
 αύτη δὴ τις πόλις· κέλει ἐν πεδίῳ μεγά-
 λῳ, μέγαθος εὐῶσα μέτωπον ἕκασον, εἴ-
 κοσι καὶ ἑκατὸν σαδίων, εὐούσης τέτραγών.·
 οὗτοι σάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνον-
 ται συνάπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι.
 τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσούτον ἐστὶ τῷ ἄσπερος
 τῷ Βαβυλωνίῳ. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς ὕδεν ἄλ-
 λο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν
 πρῶτά μιν βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλὴν
 ὕδατος περιθέει· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντή-
 κοντα μὲν πηχέων βασιλῆϊων ἐὼν τὸ εὖρος,
 ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλῆϊος
 πῆχυς τῷ μετρίῳ ἐστὶ πῆχεος μέζων τρισὶ
 δακτύλοισι.

ροθ'. Δεῖ δὴ με πρὸς τέτοισι ἐπιφρά-
 σαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀνασιμώ-
 θη, καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρόπον ἐργασθῇ.

^c πρῶτα βαθέα τε ὕ. statim in MS. semper legitur εὐφρά-
 την et Εὐφράτης; sed in aliis locis modo sic, modo aliter.

ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθουσιν
 τὴν γῆν ἐκ τῆς ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλ-
 κύσαντες δὲ πλίνθας ἱκανὰς, ὥπλισαν αὐ-
 τὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλμασι χρῆ-
 ῶμενοι ἀσφάλῳ θερμῇ, καὶ διὰ τριήκοντα
 δόμων πλίνθας ταρσὺς καλάμων διασφα-
 ζούσας, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ
 χεῖλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν
 αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τῆς τείχους πα-
 ρὰ τὰ ἑσχαλὰ, οἰκήματα μισθώκωλα ἔδει-
 मान, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον
 δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ περι-
 ἔλασιν. πύλαι δὲ ἐνεσῶσι πέριξ τῆς τεί-
 χους ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι. καὶ σταθμοί
 τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη
 πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ
 Βαβυλῶνος· Ἰς ἔνομα αὐτῇ. ἐνθά ἔστι πο-
 ταμὸς ὃς μέγας. Ἰς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖ-
 νομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφρά-
 την ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὢν ὁ Ἰς
 ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλ-

fuerit exstructus. Simul fodientes fossam, terram egestam ex isto opere formabant in lateres: quorum postquam magnam vim traxerant, eos in fornacibus coquebant. Postea pro coeno vel calce utentes bitumine ferventi et per tricesimas latericias compages constipantes alas arundinum struxerunt primum labra fossae, deinde ipsum murum ad eundem modum. Super hunc murum circa oras exstruxerunt domunculas unius membri ad se invicem versas; inter quas tantum intercapedinis medium relinquebatur, ut quadriga circumagi posset. Ejus muri per ambitum centum portae injunctae stabant, aereae omnes, cum cardinibus itidem et superliminibus. Babylone octo dierum itinere abest alia urbs nomine Is, ubi fluvius est haud magnus, etiam ejusdem urbi nominis, qui se devolvit in flumen Euphratem. Hic itaque fluvius Is,

una cum aqua multos reddit bituminis grumos ; unde bitumen ad murum Babylonis portatum fuit.

180. Hunc igitur in modum Babylon munita est. Ejus duae sunt plagae, quoniam illam mediam separat fluvius nomine Euphrates, qui magnus et altus et celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc fluvium uterque murus cubitos exporrigit ; inde curvaturae per labrum utrumque fluminis, coctilium laterum maceria, praetendunt. Ipsa urbs plena domibus ternarum quaternarumque contignationum sc̄cta est in vias, cum rectas alias, tum etiam transversas, quae ad flumen tendunt ; ad quarum quamque viam in maceria quae praeter flumen ducebatur portulae factae sunt pro numero vicorum et ipsae aerae, et ad

τε ἀναδιδῶι πολλὰς, ἔνθεν ἡ ἀσφαλτος ἐς
τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίοθη.

ρπ'. Ετετείχισο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν
τρόπῳ τοιῷδε. ἔσι δὲ δύο Φάρσεα τῆς πό-
λιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείρ-
γει, τῷ οὐνομά ἐστι Εὐφράτης· ῥέει δὲ ἐξ
Αρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθύς, καὶ τα-
χύς. ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν Ερυθρὴν Θά-
λασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἐκάτερον τοὺς
ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ
δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖ-
λος ἐκάτερον τῷ ποταμῷ αἵμασίῃ πλίν-
θων ὀπλίῃν παρατείνει. τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ
ἐὼν πλήρες οἰκίῃν τριωρόφων τε καὶ τε-
τρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθεί-
ας τὰς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας
τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας^α. κατὰ
δὴ ὦν ἐκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἵμασίῃ τῇ πα-
ρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπήεσαν, ὅσαι-
περ αἱ λαῦραι^β, τοσαῦται ἀριθμόν. ἦ-
σαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσai καὶ αἰ-

ἀγύσας. ^β ὅσαιπερ λαῦραι.

ταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν.

ρπα'. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, θώρηξ ἔστι. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος περιθεῖ, οὐ πολλῶ τέω ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, σεινότερον δέ. ἐν δὲ Φάρσει ἑκατέρω τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ μὲν τὰ βασιλῆα, περιβόλῳ τε μεγάλῳ τε καὶ ἰχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμέ τῷτο ἔτι ἐόν, δύο σαδίων πάντη, ἐόν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τῷ ἱρῷ πύργος σερεος οἰκοδόμηται, σαδὶς καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τῷ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρῃς οὗ ὀκλῶ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτὰς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσθῆνι δέ κα τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καὶ αἰαγωγὴ τε καὶ θῶκοι ἀμπαυσήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεσι μέγας· ἐν δὲ

ἑ μεγάλῳ ἔ.

flumen idem ferentes.

181. Et hic quidem murus lorica est. Alius vero intus murus non multo quam hic debilior circumtegit, sed angustior: inque utraque civitatis plaga per medium iste est erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu praegrandi atque valido: in altero vero Jovis Beli templum aereis portis, id quod mea etiam nunc aetate existit, duorum undecunque stadiorum amplitudine, quum sit quadratum. In templi medio turris solida, stadii longitudine simul et crassitudine, cui alia superimposita turris et huic subinde alia, ad octavam usque. Adscensus in eos forinsecus per orbem circa singulas turres tendens factus est. Adscendenti per eum in medio est diversorium, sellaeque ad quiescendum factae, in quibus adscendentes sedent ac conquiescunt. In postrema turri templum est magnum,

in quo lectus est magnus splendide stratus, et apposita illi mensa aurea. Statua tamen ibi nulla est posita: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, praeter mulierem solam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, uti narrant Chaldaci hujus dei sacerdotes.

182. Narrant autem ipsi illi, mihi quidem non credibilia referentes, deum ipsum et venire in templum, et in lecto conquiescere, perinde atque Thebis Aegyptiis, eodem modo quo ferunt Aegyptii. Nam et ibi in Thebaeensis Jovis fanos mulier cubat; quarum mulierum utraque cum nullis viris putatur habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Patari Lyciae civitate, quando adest numen. Neque enim oraculum ibi viget perpetuo: ubi autem fuerit, tunc antistita noctu intus in templum concluditur.

τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἑσρωμένη, καὶ οἱ τράπεζα ^α παρακέεται χρυσῆ. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκλα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ Θεὸς ἔληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἑόντες ἱέρες τούτῃ τῷ Θεῷ.

ρβ'. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, ἔμοι μὲν οὐ πιστα λέγοντες, τὸν Θεὸν αὐτὸν Φοῖβαν τε ἔς τὸν νηὸν, καὶ ἀναπαύεσθαι ^β ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ ἁπὲρ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπλίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τῷ Διὸς τῷ Θηβαίου γυνή. ἀμφοτέραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν ἑδαμῶν ἔς ὁμιλίην Φοιτᾶν· καὶ κατὰπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἣ πρόμαντις τοῦ Θεῷ ἔπεαν γένηται· οὐ γὰρ ὧν αἰεὶ ^γ ἔσι χρηστῆριον αὐτόθι· ἔπεαν δὲ γένηται, τότε ὧν συγκατακληθεῖναι τὰς νύκλας ἔσω ἔς τὸν νηὸν ^δ.

^α καὶ ἡ τράπεζα. ^β καὶ ἀναπαύεσθαι. ^γ γὰρ δὴ αἰεὶ. ^δ in MS. perspicue legitur ἐν τῇ νηῷ.

ρηγ'. Εσι δὲ τῷ ἐν Βαβυλῶνι ἱερῷ καὶ ἄλλος κάτω νηὸς, ἔνθα ἄγαλμα μέγα τῷ Διὸς ἐνὶ κατήμενον χρύσειον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακίετα χρυσέη, καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσεὸς ἐστὶ· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίῳ πεποιήσθαι ταῦτα. ἔξω δὲ τῷ νηῷ, βωμὸς ἐστὶ χρυσεός. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεια τῶν προβάτων. ἐπὶ γὰρ τῷ χρυσέῳ βωμῷ οὐκ ἔξεσι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μῆνα. ἐπὶ δὲ τῷ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίτσει λβα-
 νῶν χίλια τάλαντα ἑταῖος ἑκάστῳ οἱ Χαλ-
 δαῖοι, τότε ἔπεαν τὴν ὀρθὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τέτρω. ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένει τέτρω ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδρίας δωδεκά πή-
 χων, χρυσεός, σφερέος. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦ-
 τα λέγω. τέτρω τῷ ἀνδριάντι Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑσάσπεος ἐπέδλεύσας, ἐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρεῖς ἔλαβε, καὶ τὸν

183. Porro in Babylonis templo aliud etiam est facellum inferius, ubi magna inest Jovis statua aurea sedens, eique mensa magna aurea apposita, simul et gradus et thronus aureus: adeo ut Chaldaei octingentorum talentorum auri opus aestimarent. Extra facellum altare est aureum: atque praeter hoc, aliud altare ingens, in quo integrae aetatis oves immolantur; nam supra aureum illud non licet adolere, praeterquam solas lactentes. Insuper in hoc majusculo altari Chaldaei quotannis mille talenta thuris adolent tunc, quando festum huic deo celebrant. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum e solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea refero quae a Chaldaeis referuntur. Hanc statuam quidem Darius Hystaspis filius insidiosè captans, non ausus tamen fuit auferre: sed eam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrificio, qui

prohibuerat statuam loco movere, interempto. Atque illud templum hoc pacto fuit ornatum, etiamsi sint pecuiliaria multa donaria.

I 84. Hujus Babylonis multi quoque et alii quondam reges extitere, quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam, qui et muros amplius ornaverunt et templa: et inter eos duæ feminae. Harum prior, quæ quinque aetatibus ante posteriorem regnavit, vocata est SEMIRAMIS. Haec per campum aggeres excitavit spectatu dignos, quum antehac flumen per eum omnem restagnare solitum esset.

I 85. Secunda post hanc regina, NITOCRIS nomine, extitit superiore solertior. cujus cum alia monumenta extiterunt, quæ ego memorabo, tum vero hoc; quod animadvertens imperium Medorum ingens ac non quiescens, subactaque

ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τῷτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

ρπδ'. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν κου καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, τῶν ἐν τοῖσι Ασυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι, οἱ τὰ τεῖχεά ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη, τῇ ὄνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώραν ἀνὰ τὸ πεδῖον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδῖον πᾶν πελαγίζειν.

ρπέ'. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασιλεία, τῇ οὖνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης) τῷτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὀρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ

ἐκ ἀτρεμίζουσιν ἄλλα τε ἀραιρημένα ἄ-
 ρεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νῆον, προε-
 φυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα· πρῶτα
 μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ῥέοντα ^α πρό-
 τερον ἰθὺν, ὅς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης
 ῥέει, τῆτον, ἀνωθεν διώρυχας ὀρύσσασα, ἔ-
 τω δὴ τι ἐποίησε σκολιὸν, ὥς τε δὴ τρεῖς ἐς
 τῶν τινα κωμέων τῶν ἐν τῇ Ασυρίῃ ἀπι-
 κνέειν ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ ἔνομα ἐστὶ ἐς τὴν
 ἀπικνέειν ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδερικα ^β. καὶ
 νῦν οἱ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆσδε τῆς ^γ Θα-
 λάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καὶ ἀπλέοντες ἐς τὸν
 Εὐφρήτην ποταμὸν, τρεῖς τε ἐς τὴν αὐτὴν
 ταύτην κώμην παραγίνονται, καὶ ἐν τρισὶ
 ἡμέρησι. τῆτο μὲν δὴ τοῖσδε ἐποίησε. χῶ-
 μα δὲ παρέχωσε παρ' ἐκάτερον τῆ ποτα-
 μῷ τὸ χεῖλος, ἄξιον Διῶμαλος, μέγαθος
 καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστὶ. καλύπερθε δὲ πολλῶ
 Βαβυλῶνος ὥρυσε ἑλυστρον λίμνη ^δ, ὀλί-
 γοντι παραλείνσασα ἀπὸ τῆ ποταμῷ, βάθος
 μὲν ἐς τὸ ὕδωρ αἰεὶ ὀρύσσασα, εὖρος δὲ τὸ

^α ποταμὸν ἰόντα, ^β Ἀρδερικὰ, ^γ ἀπὸ τῆς, ^δ λίμνης.

ab his alia oppida, et inter haec Ninum, praemunivit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluvium Euphratem, qui antea fluebat rectus mediam ipsorum urbem interfluens, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo ut quendam Assyriae pagum, nomine Ardericcam, ter influat, et qui nunc e mari hoc per Euphratem Babylonem versus subvehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hoc quidem tale reddidit. Aggerem vero in utroque fluminis labro aggeravit visu mirandum: tantae est et magnitudinis et sublimitatis. Multo supra Babylonem, exiguum quid deflectens a flumine, fodit paludis eluviam, profunditate quidem ad aquam usque semper effodiens, latitudine vero

ejus ad circuitum sumpta quadringentorum viginti stadiorum. Hujus cavernae fossitia humus per fluminis labra aggerendo impensa est. Quem locum ubi depressit, crepidinem ambitus ejus lapidibus advectis duxit. Haec duo, ut flumen flexuosum et tota fossa esset lacuna, ideo fecit ut fluvius per multas flexuras fractus, tardior mearet, et navigationes Babylonem versus essent tortuosae, et ex ipsis navigationibus longus ambitus lacunae exciperet. In ea vero parte regionis fecit haec opera, ubi erant introitus in eam, et compendia ex Medis viae, ne Medi commercio Assyriae negotia sua cognoscerent.

186. Et haec quidem ex profundo circumjecit. Ceterum ex eis tale hausit additamentum. Quum sit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram re-

περίμετρον αὐτῆ ποιεῦσα εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίῳν σταδίῳν. τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χῆν ἐκ τούτου τῷ ὀρύγματι ἀνασίμῃ παρὰ τὰ χεῖλεα τῷ ποταμῷ παραχέουσα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ ὄρυκτο, λίθους ἀγαγομένη^ε, κρηπὶδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίει δὲ ἀμφοτέρω ταῦτα, τὸν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἕλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἑῷσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαθυλῶνα. ἐκ τε τῶν πλόων ἐκδέκῃαι περίοδος τῆς λίμνης μακρὴ^ι. καὶ αὐτοῦτο δὲ εἰργάζετο τῆς χώρας τῇ αἰ^ι τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύννομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα.

ρπς'. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο. τοιγὰν δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκη ἐποίησατο. τῆς πόλιος ἐξουσίας δύο Φαρσέων, τῷ δὲ ποταμῷ μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν προτέρων^ε βασιλέων ὅπως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ

^ε ἀγομένη. ^ι MS. clare habet μακρὸς. ^ε προτέρων.

ἑτέρῃ Φάρσεος ἐς τῷτερον διαβῆναι, χρῆν
 πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ ἦν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὁ-
 χληρὸν τοῦτο· αὕτη δὲ τοῦτο προεῖδε.
 ἐπεὶ τε γὰρ ὥρυσσε τὸ ἑλυσρον τῇ λίμνῃ,
 μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τῷ αὐτῷ ἔργῳ
 ἐλίπει· ἐτάμνειο λίθους περιμήκεας· ὡς δὲ
 οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἑτοιμοί, καὶ τὸ χωρίον ὠ-
 ρώρυκτο, ἐκτρέψασα τῷ ποταμῷ τὸ ρέε-
 θρον πᾶν ἐς τὸ ὥρυσσε χωρίον, ἐν ᾧ ἐπίμ-
 πλατο^α τῷτο, ἐν τῷτῳ ἀπέξηραμένῃ τοῦ
 ἀρχαίᾳ ρέεθρος, τῷτο μὲν τὰ χεῖλεα τῷ
 ποταμῷ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς^β καταβά-
 σιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν
 φερούσας ἀνοικοδόμησε πλίνθισι ὀπτῆσι
 κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ· τῷτο
 δὲ, κατὰ μέσσην καὶ μάλιστα τὴν πόλιν,
 τοῖσι λίθοις τὰς ὠρύξατο, οἰκοδόμειε γέφυ-
 ραν, δέσσει τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μο-
 λίβδῳ. ἐπιτείνεσκε^γ δὲ ἐπὶ αὐτὴν, ὅπως
 μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπὶ
 ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο τοὶ Βαβυλώνιοι·

^α ἐν τῷ ἐπίμπλατο. ^β καὶ τὰς. ^γ ἐπιτείνεσκε.

gionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat navigio transire: quod erat (ut reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem ubi effodit effluvium paludis, aliud istud ex opere eodem monumentum reliquit. Lapidem praelongum excidit; qui ubi parati fuerunt, et locus effossus, in locum ipsum quem effoderat, omnem fluminis cursum avertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alveo a-refacto, partim labia fluminis intra urbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, eduxit coctis lateribus, eadem qua murum ratione; partim extruxit circa mediam ferme urbem pontem, iis quos foderat lapidibus, ferro eos ac plumbo devinciens. Per hunc pontem sublices quadratas, per quas Babylonii transirent, interdum extendebat, easdem

noctu tollebant; hac videlicet caussa, ne per noctem transeuntes mutua furta exercerent. Ubi porro id quod effossum erat, facta fuit palus repleta ex flumine, et opus pontis exornatum, tunc fluvium Euphratem ex palude in pristinum alveum revocavit: atque ita palus quam effoderat, visa est decenter et utiliter facta, et pons in usum civium extructus.

187. Haec eadem ipsa regina hunc etiam machinata est dolum: Supra portas urbis celeberrimas, loco edito atque in superficie istarum portarum, sepulcrum sibi extruxit, atque literas haec significantes insculpsit: SI CUI REGUM BABYLONIS POST ME FUTURORUM FUERIT PECUNIAE PENURIA, APERTO SEPULCRO SUMITO QUANTUMCUNQUE LIBUERIT PECUNIAE. NE

τάς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαίρε-
σκον ^δ. τῷδὲ εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφοιτέοντες ^ε
τάς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς
δὲ τό, τε ὄρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε
ὑπὸ τῷ ποταμῷ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν
ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ
ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε ^ς.
καὶ ἔτο τὸ ὄρυχθὲν ἔλος γενόμενον, ἐς δέ-
ον ἐδόκεε γεγονέναι, καὶ τοῖσι πολήτησι γέ-
φυρα ἦν κατεσκευασμένη.

ρπζ. Ἡ δὲ αὕτη αὕτη βασιλεία ^ς
καὶ ἀπάτην τοιήνδ' εἴ τινα ἐμηχανήσατο.
ὑπὲρ τῶν μάλισα λαοφόρων ^η πυλέων.
τῷ ἄσπετος, τάφον ἐωϋτῇ κατεσκευάσατο με-
τέωρον ἐπιπωλῆς αὐτέων τῶν πυλέων.
ἐνεκόλασε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέ-
γοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ὙΣΤΕΡΟΝ ΓΙ-
ΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ
ΣΠΑΝΙΣΗΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑ-
ΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ὍΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑ-

^δ ἀπαίρεσκον. ^ε φοιτέοντες. ^ς ἐξάγαγε. ^ς αὕτη βασιλεία,
^η λαοφόρων.

ΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. ΟΥΤΟΣ ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον περιῆλθε ἡ βασιληΐη. Δαρείῳ δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρῆσθαι ^α, καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ ἔλαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι ἔδεν ἔχρατο τῷδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγένετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὔρε χρημάτα μὲν οὐ, τὸν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, Εἰ μὴ ἀπληστὸς τε εἶας ^α χρημάτων, καὶ ἀἰσχροκερδῆς, οὐκ ἂν νεκρὸν ᾔθκας ἀνεωγῆς. αὕτη μὲν νυνὶ ἡ βασιλεία, τοιαύτη τις λέγεται γένεσθαι.

ρπή. Ὁ δὲ δὴ Κύρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τῷ πατρὸς τῷ ἐωὐτῷ τὸ ὄνομα Λαβυνίτης καὶ τὴν Αἰσυρίων ἀρχήν. Στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ^ς ὁ μέγας καὶ σιγίοισι εὔ

^α χρῆσθαι. ^β εἶναι. ^ς δὲ βασιλεὺς.

TAMEN NON INDIGENS TEMERE APERITO. NON ENIM ID MELIUS. Hoc sepulcrum tamdiu fuit immotum, dum regnum pervenit ad Darium. Is indignum etiam esse ratus neque uti quippiam his portis, neque sumere pecunias ibi positas, et eas quidem ipsas invocantes. Ideo autem non utebatur portis illis, quod supra caput ipsi trans-eunti mortuus esset. Hinc referavit monumentum; in quo non quidem pecunias invenit, sed cadaver et literas haec dicentes: NISI PECUNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LUCRI CUPIDUS, DEFUNCTORUM LOCULOS NON APERUISSES. Talis ex-titisse haec regina memoratur.

188. Adversus cujus filium Labynitum, patris nomen et Assyriae imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. Duxit autem rex magnus exercitum probe domi comparata re cibaria atque pecua-

ria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa praeterfluente, ex quo uno rex potat et non ex alio flumine. Cujus Choaspis aquam decoctam, et in argentea vasa diffusam, ferentia permulta plaustra quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur.

189. Cyrus igitur Babylonem tendens, ubi venit ad Gynden amnem (qui in Marienis ortus montibus, per Dardaneos fluens in Tigrim alterum amnem exit, qui Opin urbem praeterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc trajicere, quum non posset nisi navibus trajici. Interim ei quidam e sacris equis candidis lascive ingressus fluvium transire conabatur. Hunc fluvius contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam aegre ferens hanc fluminis

ἐσκευασμένοισι ἔξ οἴκου, καὶ προβάτοισι· καὶ
 δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τῆς Χοάσπεω ποταμῷ ἅμα
 ἄγεται τῆς παρὰ Σῶσα ῥέοντος, τῆς μούνης
 πίνει βασιλεὺς, καὶ ἄλλος ὕδενος ποταμῷ.
 τῆς δὲ τῆς Χοάσπεω τῆς ὕδατος ἀπεψήμε-
 νος πολλαὶ κάρια ἅμασαι τετράκυκλοι ἡ-
 μιονεῖαι κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοις ἀγγείοις
 ἐπονῆαι ὅποι ἂν ἐλαύνησι ^δ ἐκάστοτε.

ρπθ'. Επεὶ τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος
 ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ Γύνδῃ πο-
 ταμῷ, τῆς αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιήνοισι ^ε
 ἔχουσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδῶι δὲ ἐς
 ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ παρὰ Ωπιν
 πόλιν ῥέων ἐς τὴν Ερυθρὴν Θάλασσαν ἐκ-
 διδῶι· τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς
 διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, εὐόντα νηυσὶ
 περηλόν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων
 τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποτα-
 μόν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμ-
 ψήσας, ὑποβρύχιον οἰχώκεε Φέρων· κάρ-
 στα τε δὴ ^ε ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρ

^δ ἐλαύνει. ^ε Μαντινηνοῖσι. ^ε κάρια δὲ δὴ.

ρος τῷ τῷ ἑβρίσαντι καὶ οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δὴ μιν ἀδινέα ποιήσῃν, ὥστε τῷ λαπῷ καὶ γυναικάς μιν εὐπετέως, τὸ γόγου οὐ βρεχέσας^α διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλήν, μετεῖς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατευσιν, διαίρει τὴν στρατὴν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε χοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τῷ Γύνδῳ τείραμμένας πάντα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλῃ πολλῷ ἐργαζομένοις, ἦνετο^β μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θέρειν πᾶσαν αὐτῷ ταύτῃ διέτριβαν ἐργαζόμενοι.

ρζ'. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτίσαστο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντά μιν διώρυχας διαλαβὼν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, ἔτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκστρατεύσαντες, ἐμνον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐλαύνων ἀλχῷ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλών

^α γόγου μὴ βρεχέσας. ^β ἦνυτο

contumeliam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem, ut in posterum facile vel a mulieribus transire posset, ne genua quidem tingentibus. Haec minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam divisit. Dehinc alveos ad funem designavit centenos et octogenos, utrinque ad Gyndis labra omnimodo conversos; quos distributis copiis effodi iussit. Et opus quidem, ut quod a tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen istic in eo faciendo illam aestatem universam triverunt.

190. Cyrus ergo quum Gynden mulcasset in trecentas et sexaginta fossas diductum, et alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonem pergit, Babylonis cum educto exercitu praestolantibus. Qui, ubi propius urbem ille promovit, cum eo conflixerunt, proelioque fugati, in oppi-

dum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia
Cyrum jampridem animadverterant in-
quietum esse, viderantque omnes pari-
ter gentes aggredientem, comportaverant
permultorum annorum commeatus: i-
deoque tunc obsidionem nihili faciebant.
Et Cyrus, quum jam longo tempore
peracto nihil admodum res ipsius profi-
cerent, inops consilii erat,

191. Tandem, siue alius ei anxio
suggeressit, siue ipsi in mentem venit quid
in rem esset, sic statuit faciendum: In-
structis universis copiis partim quâ fluvii
urbem ingreditur, partim a tergo quâ
egreditur, præcipit, ut, quum cernerent
alveum posse transire, illac urbem inva-
derent. Ita instructis atque formatis suis,
cum inutiliori exercitus parte abiit ad pæ-

ριοι, καὶ ἐσθωθέντες τῇ μάχῃ, κατειλήθησαν^c ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιζάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον ἔκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνει ὁμοίως ἐπιχειρόντα, προεσάξαντο^d σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίας ὑδένα· Κῦρος δὲ ἀπορίησι ἐνείχετο, ἅτε χρόνος τε ἐγγινομένους συχνῶ, ἀνωτέρω δὲ ὑδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπιόμενων.

ρζα'. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλός οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίησε δὴ τοιόνδε· τάξας τὴν στρατιὴν ἄπασαν ἐξ ἐμβολῆς τῷ ποταμῷ, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὅπιαδε αὐτίς τῆς πόλιος τάξας ἐτέρους, τῇ ἐξίει^e ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός· προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν διαβαλὸν τὸ ῥέεθρον ἰδῶναι γένόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὴ^f τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας, ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηΐῳ.

^c κατελήχθησαν. sed est vitium editionis Jungermannii.

^d προεσάξαντο. ^e ἐξίει. ^f ὕτω δὲ.

τῷ στρατῷ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην,
 τάπερ ἢ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεία ἐποίη-
 σεν κατὰ τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν
 λίμνην, ἐποίηε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα.
 τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν εἰς
 τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἔλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέε-
 θρον διαβαλὼν εἶναι ἐποίησεν, ὑπονοσήσαντες
 τῷ ποταμῷ. γενομένων δὲ τέττα τοιούτων,
 οἱ Πέρσαι οἱ περ ἐτελάχατο ἐπ' αὐτῷ τέ-
 τω κατὰ τὸ ῥέεθρον τῷ Εὐφρήτεω ποτα-
 μῷ, ὑπονοσηκότος ἀνδρὶ ὥς ^β εἰς μέσσην
 μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τῷτο ἐσήσαν εἰς
 τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προεπύθοντο ἢ
 ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τῷ Κύρῳ πα-
 εύμενον, οὐδ' ἂν περιιδόντες τοὺς Πέρσας
 ἐσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκις α.
 κατακληϊσάντες γὰρ ἂν πάσας τὰς εἰς τὸν
 ποταμὸν πυλίδας ἐχέσας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ
 τὰς αἵμασιās ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ
 χεῖλεα τῷ ποταμῷ ἐληλαμένας, ἔλαβον
 αὖ σφεας ὥς ἐν κύρῃ· νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδο-

^α τῷ ποταμῷ, ^β ἀνδρὶ ὥς.

Iudem. Eo ubi pervenit, quae Babyloniorum regina fecerat circa flumen et circa paludem, eadem alia et ipse fecit. Nam fluvio per fossam inducto in paludem, quae erat stagnum, alveum ejus pristinum pervium reddidit subsidente aqua fluvii. Quod quum ita contingeret, Persae qui ad hoc ipsum instructi erant, per alveum unde fluvius Euphrates abscefferat ita ut vix medium femur transeuntis madefaceret, illac Babylonem introierunt. Quos Babylonii, si factum Cyri aut prius audissent aut sensissent, neque contemnentes Persarum ingressum, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quae ad flumen ferunt portulis, conscensisque maceriis, quae erant per labra fluvii ductae, ipsi illos progressos veluti in nassa exceperunt. Nunc ex inopinato eis Per-

fae astiterunt: et quum capti essent qui extrema urbis incolebant Babylonii, propter ejus tamen magnitudinem non sentiebant (ut fertur ab illis qui istic habitabant) hi qui circa medium habitabant eos captos esse. Sed quod forte dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec plane etiam hoc resciverunt. Atque ita primò tunc capta est Babylon.

192. CUJUS civitatis quanta sit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit distributa in ipsius atque exercitus ejus alimentum, praeter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus, per quatuor menses regio Babylonica, octo reliquis eum omnis Asia alit. Ita hujus regionis potentia tertiam Asiae alterius partem aequiparat, et

κήτε σφι παρέσθησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ
 μεγάρθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν
 ταύτῃ οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς
 πόλιος ἐαλωκότων, τὸς τὸ μέσον οἰκέοντας
 τῶν Βαβυλωνίων, ὃ μανθάνειν ἐαλωκότας,
 ἀλλὰ (τυχεῖν γάρ σφι ἔσσαν ὀρίην) χορεύ-
 ειν τε τῷτον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι
 εἶναι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρλα ἐπύθοντο. καὶ
 Βαβυλῶν μὲν οὕτω τότε πρῶτον ^c ἀ-
 ναίρητο.

ρζβ'. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων
 πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοις δηλώσω ὅση τις
 ἐστὶ, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε · βασιλεῖ τῷ μεγά-
 λω ἐς τροφήν αὐτῷ τε καὶ τῆς στρατῆος δια-
 ραίρηται πάρεξ τοῦ φόρου γῆ πᾶσα ὅσης
 ἄρχει. δώδεκα ὧν μηνῶν ἑόντων ἐς τὸν
 ἐνιαυτὸν, τοὺς τέσσαρας μῆνας τρέφει μὲν
 ἡ ^d Βαβυλωνίη χώρα, τὸς δὲ ὀκτὼ τῶν
 μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. οὕτω τρίτη-
 μοιρίη ἡ Ασυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς
 ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρας ταύ-

^c οὕτω πρῶτον. ^d τοὺς τέσσαρας τρέφει μὲν ἡ.

της, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήϊν καλέου-
σι, ἔστι ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλὸν τι
κρατίστη, ὅκου Τριτανταίγμη^α τῷ Αρτα-
βάζου ἐκ βασιλέως ἔχοντι τὸν νόμον τῆ-
τον, ἀργυρίου μὲν προσήει ἐκάστης ἡμέρης
ἀρτάβη μεσῆ· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐὼν
Περσικόν, χωρεῖ μεδίμνῃς Ἀττικῆς^β πλεῖ-
ον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δὲ οἱ
αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, παρέξ τῶν πολεμιστηρί-
ων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκ-
τακόσιοι· αἱ δὲ βαυόμεναι, ἑξακισχίλια καὶ
μύρια. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων
τέττων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν το-
σῶτον δὴ τι πλῆθος ἐτρέφειο, ὥς τε τέσσα-
ρες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν
ἄλλων ἑῶσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ προσε-
τετάχαλο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν
τῷ ἀρχοντὶ τῆς Βαβυλωνος ὑπῆρχε ἐόντι.

ρλγ'. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ασσυρίων ὕεται
μὲν ὀλίγω, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν ῥίζαν τοῦ
σίτου, ἐστὶ τῆτο· ἀρδόμενον^γ μέντοι ἐκ τῆ

^α Τριταίγμη, ^β μέτρον ἐστὶ Περσικόν χωρίον μεδίμνῃς Ἀττικῇ.

^γ ἀρδευόμενον.

ejus praefectura (quam satrapiam Persae vocant) omnium satrapiarum longe est optima, adeo ut Tritantaegmae Artabazi filio, qui ab rege praefecturam hanc habebat, singulis diebus singulae argenti plenae artabae penderentur. Artabo autem mensura Persica capit quam Attica medimnus, amplius tribus choenicibus Atticis. Ad haec erant ei peculiare equi, praeter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum a quibus admittebantur, sexdecim millibus. nam singuli mares a vicens admittebantur. Praeterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad praebenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. Atque haec praefidi Babylonis eveniebant.

193. Porro in Assyriorum terra parum pluit, et hoc est, quo enutritur radix frumenti; rigatum tamen ex fluvio, et ar-

vum fit pingue, provenitque frumentum, non sicut in Aegypto, flumine ipso in arva ascendente, sed manibus atque tollonibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis, quemadmodum Aegyptiaca, dissecta est in fossas, quarum maxima navibus trajici potest, ad solem hibernum vergens: tendit autem ex Euphrate in alterum flumen, in Tigrim, ad quem urbs Ninus sita erat. Haec regio omnium quas nos vidimus, longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam alias arbores ferre, ficum, vitem, olcam, omnino ne conatur quidem; Cereris autem fructu proferendo tam commoda est, ut nusquam non ad ducena reddat: ubi autem bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena efferat. Quaternum autem digitorum commode latitudo est tritici illic atque

ποταμῷ ἀδρύνεταί τε τὸ λήϊον, καὶ παρα-
γίνεται ὁ σῖτος, ὃ κατὰπερ ἐν Αἰγύπτῳ,
αὐτῷ τῷ ποταμῷ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀ-
ρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηίοισι ^d
ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα,
κατὰπερ ἡ Αἰγυπτία, κατατέτμηται ἐς
διώρυχας · καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων
ἐστὶ νηυσὶ περητὸς, πρὸς ἥλιον τετραμμέ-
νη τὸν χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον πο-
ταμόν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν,
παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἱ ᾠκητο ^e · ἐστὶ δὲ
χωρέων αὕτη ἀπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν
ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν ·
τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα ὃδὲ πειρᾶται ἀρ-
χὴν φέρειν, οὔτε συκέν, οὔτε ἄμπελον,
οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν
ᾧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ, ὥς ἐπὶ διηκόσια
μὲν τοπαράπαν ἀποδιδῶι · ἐπειδὰν δὲ ἀ-
ριστα αὕτη ἐωϋτῆς ἐνείκη, ἐπὶ τριηκόσια
ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτῷ τῶν τε πυ-
ρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεσθαι τεσ-

^d κηλωνίοισι. ^e πόλις οἰκίαται. ^f ἱππῶν.

σέρων εὐπετέως ^α δακτύλων. ἐκ δὲ κέγ-
 χρε^β καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρον μέγαθος ^α
 γίνεται, ἐξεπιστάμενος, μνήμην οὐ ποιήσο-
 μαί· εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπυγμένοισι ἐς
 τὴν Βαβυλωνίην χώραν, καὶ τὰ εἰρημένα
 καρπὸν ἐχόμενα, ἐς ἀπισίην πολλὴν ἀπί-
 κται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ
 τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δέ σφι Φοινί-
 κες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ
 πλεῦνες αὐτῶν ^γ καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ
 σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται. τῆς συ-
 κέων τρόπον θεραπεύουσι· τὰ τε ἄλλα, καὶ
 Φοινίκων τῆς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι,
 τῷτον τὸν καρπὸν περιδέουσι τῇσι βαλανη-
 φόροισι τῶν Φοινίκων, ἵνα πεπαίνηταί σφι
 ὁ ψῆν τὴν βάλανον ἐσδύνων, καὶ μὴ ἀπορ-
 ρέῃ ὁ καρπὸς ὁ τοῦ Φοίνικος. ψῆνας γάρ
 δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατὰ-
 περ οἱ ^δ ὀλυνθαι.

ρζδ'. Τὸ δὲ ἀπάντων θῶμα μέγιστόν
 μοι ἐστὶ τῶν ταύτη, μετὰ γε τὴν πόλιν

^α εὐπετίων. ^β δένδρου μέγαθος. ^γ αὐτίων. ^δ κατὰπερ δὲ αἱ.

hordei foliis. Ex milio autem ac sesamo quantae proceritatis arbor surgat, etsi mihi comperta, tamen memorare supersedeo, probe sciens, iis qui nunquam Babyloniam regionem adierunt, quae de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia visum iri. Oleo autem non utuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Nascuntur eis per campum omnem palmae, pleraeque fructiferae; ex quibus et panes et vinum et mel conficiunt, easque colunt ficuum more: et tum alias, tum palmarum, quas Graeci masculas vocant, quarum fructum circumligant iis palmis quae dactylos ferunt, ut illis maturescat culex, dactylum intrans, et non decidat fructus palmae. Masculae enim in fructu ferunt culices, quemadmodum caprifici.

194. Venio ad id, quod ex omnibus quae sunt in ea regione, secundum

ipsam urbem, mihi summo miraculo est, differendum. Navigia illorum secundo flumine commeantia Babylonem, sunt orbiculata atque omnia coriacea. Nam postquam in Armeniis, qui supra Assyrios incolunt, ex caesis falicibus costas fecerunt, obducunt illis pelles tectorias extrinsecus in modum pavimenti, neque puppe discreta, neque prora acuminata, sed in speciem clypei orbiculata. Tale navigium omne stramento replentes fluvio deferendum permittunt oneratum mercibus: sed maxime dolia ex palmis vino onusta deferunt, dirigentibus illud duobus pleëtris vel palis, totidemque viris rectis stantibus; quorum alter introrsus palam trahit, alter extra pellit. Fiunt autem navigia haec et magna admodum et minora: quorum maxima ferunt quoque pondus quinque millium talentorum, singula singulos asinos vivos habentia, majora etiam plures. Postquam igitur navi-

αὐτήν, ἔρχομαι Φράσων. τὰ πλοῖα αὐ-
 τοῖσι ἐς τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευό-
 μενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα,
 πάντα σκύτινα. ἔπεαν γὰρ ἐν τοῖσι Αρ-
 μενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ασυρίων οἰκη-
 μένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσωνται,
 περιτείνουσι τούτοισι διφθέρας σεγασφίδας
 ἔξωθεν, ἑδάφεος τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀ-
 ποκρίνοντες, ἕτε πρῶρην συνάγουλεις, ἀλλ'
 ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες,
 καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον
 τῆτο, ἀπιῖσι^ε κατὰ τὸν ποταμὸν φέρε-
 σθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλισα δὲ βί-
 κης Φοινικηίας κατάγασσι οἶνον πλέεας. ἰθὺν
 νεται δὲ ὑπὸ τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο
 ἀνδρῶν ὀρθῶν ἐσεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἔλ-
 κει τὸ πλήκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέε-
 ται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ
 πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐ-
 τέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γό-
 μον ἔχει. ἐν ἐκάσῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζῶς

ἔνεσι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι πλεῦνες. ἔπειθ' ὦν ^α ἀπίκωνται πλεονίες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τῷ πλοίῳ καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπενεκήρυξαν ^β. τὰς δὲ διεφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τῆς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τῆς Ἀρμενίους. ἀνα' τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἶά τέ ἐστι πλέειν ὕδενι τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμῦ. διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ἕκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διεφθερέων. ἔπειθ' δὲ τῆς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τῆς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦναι πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἐςὶ τοιαῦτα.

ρζέ'. Εὐθῆτι δὲ τοιῆδε χρέωνται, κίθωνι ποδῆρεκέϊ λινέῳ· καὶ ἐπὶ τῷτον ^γ ἄλλον ἥρινέον κιθῶνα ἐπενδύνει, καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενος, ὑποδήματα ἔχων ^δ ἐπιχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτίῃσι ^ε ἐμβάσι. κομῶνιες δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρη-

^α ἰσκιάν ὦν. ^β ἀπενεκήρυξαν. In MS. vetus manus scripturae ἀπενεκήρυξαν, sed postea literae tertiae superscriptum ε. ^γ ἐπὶ τῷτον. ^δ περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι. ^ε Βοιωτικῇσι.

gantes Babylonem pervenerunt, onusque distraxerunt, costas quidem navigii atque omnia stramenta venundant, sed pelles asinis imponunt, eosque in Armeniam agitant. adverso enim flumine navigari prae illius rapiditate nullo pacto potest. Propterea enim quoque non ex lignis, sed ex pellibus navigia fiunt. Iidem, ubi asinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum navigia consuunt. Et naves quidem eorum tales sunt.

195. Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea usque ad pedes demissa, cui alteram laneam superinduit: postremo candidam pae-nulam circumjicit, calceos gerens gentis more, soleis Thebanis paene similes. Capita habentes comata, mitris redimiunt, unguentis toto corpore delibuti. Annulum

signatorium quisque gestat, et baculum manu factum, cui adest politum aut malum, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quid: nam absque insigni gestare sceptrum ipsis nefas. Atque hic eorum corporis est cultus.

196. Leges vero constitutae ipsis hae sunt: Una quidem prudentissima, quantum ego sentio, qua Enetos qui sunt ex Illyriis, audio uti. Per singulos pagos semel quotannis ista fiebant. Ubi virgines effectae essent nubiles, eas quum congregassent universas, unum in locum sic junctas recipiebant, quas circumstante virorum frequentia, surgens praeco singulatim vendebat: primum quidem pulcherrimam omnium; secundum hanc, postquam illa multo vendita esset auro, aliam proclamabat, quae post illam esset speciosissima. Vendebantur autem in conubium. Babylonii igitur qui locupletes et iidem maturi nuptiis erant, licitando

ἰ ἀναδέονταί, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα.
 φρηγιῶτα δὲ ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον
 χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκῆπτρῳ
 πεσι πεποιημένων ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ
 ἰρίνον, ἢ αἰεὶός, ἢ ἄλλό τι. ἄνευ γὰρ ἐπι-
 γήμης ἔσφι νόμος ἔστι ἔχειν σκῆπτρον. αὐ-
 τη μὲν δὴ σφι ἄρτισις περὶ τὸ σῶμά ἐστι.

ρζς'. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέα-
 ται· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην
 τὴν ἡμετέραν, τῷ κὶ Ἰλλυριῶν Εὐεῖδης πυν-
 δάνομαι χρῆσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας
 ἅπαζ τῆς ἔτεος ἑκάστη ἐποιέειτο τάδε· ὥς
 ἂν αἱ παρθένοι γενοίατο γάμων ὥραῖαι,
 ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν
 χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας· ^επéριξ δὲ αὐτάς
 ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς δὲ κατὰ μί-
 αν^ε ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν
 τὴν εὐειδестаτήν ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅ-
 κως αὐτὴ εὐροῦσα πολλὸν χρυσίον πρη-
 θεῖη^ε, ἄλλην ἀνεκήρυαζε, ἢ μετ' ἐκείνην
 ἔσκε εὐειδестаτή. ἐπωλέοντι δὲ ἐπὶ συνοι-

^εμήν. ^επραθείη.

κήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν
 Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλ-
 λήλως ἐξωνέοντο τὰς καλλιφεύσας· ὅσα
 δὲ τῷ δήμῳ ἔσκον ἐπίγαμοι, ἔτι δὲ εἶδε-
 ος μὲν ἔδεν ἐδέοντο χρηστῶ, οἱ δὲ ἂν χρή-
 ματά τε καὶ αἰχίονας παρθένους ἐλάμβανον.
 ὥς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθαι ὁ κήρυξ πωλέων
 τὰς εὐεπιδάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν
 τὴν ἀμορφεσάτην ^α, ἢ εἴ τις αὐτέων ἐμ-
 πηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυξε, ὅσις θέ-
 λοι ^β ἐλάχισον χρυσίον λαβὼν, συνοικέ-
 σιν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχισον ὑπισα-
 μένω ^γ προσέκειτο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγί-
 νετο ἀπὸ τῶν εὐεπιδέων παρθένων. καὶ οὕ-
 τω αἱ εὐμορφοὶ τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους
 ἐξεδίδον. ἐκδῆναι δὲ τὴν ἐωυτοῦ θυγα-
 τέρα ὅτεω βέλοιο ἕκαστος, ἕκ ἐξῆν, οὐδὲ
 ἄνευ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθέ-
 νον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν κα-
 τασήσαντα, ἢ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, ἔτω

^α ἀμορφεσάτην. ^β δέλοι et mox in MS. est βαλεῖν. ^γ ὑπισαμένω.

quisque alterum superantes mercabantur
pulcherrimas quasque. At iis ex plebe
qui essent parati ad nuptias, his non opus
erat pulchra forma : immo isti pecunias
simulque foediores virgines accipiebant.
Nam praeco, ubi virginum speciosissima-
rum peregisset venditionem, excitabat de-
formissimam, aut siqua illarum esset mu-
tila, eamque proclamabat dicens ; quis-
quis vellet quamminimo auri accepto e-
am in matrimonio habere, donec illi qui
minimo contentus esset, addiceretur. Au-
rum vero istud ex speciosis virginibus con-
ficiebatur, et sic speciosae elocabant de-
formes ac mutilas. Elocare vero filiam
suam cui quisque vellet, non licebat, nec
cuiquam emptori fas erat sine fidejusso-
ribus abducere puellam, sed datis fidejuf-
soribus, certe se ducturum illam uxorem,
ita demum abducere. si de hoc non con-
veniebat, lex erat ut aurum redhiberet,

Quinetiam ex alio pago venienti licebat mercari si vellet. Haec apud eos honestissima lex erat, quae tamen ad hoc tempus non perseveravit. Sed novissime aliud quiddam excogitaverunt, ne quis feminas injuria afficiat, neve quis aliam in urbem abducatur. Nam posteaquam expugnati mali accepti sunt, et res domi fuit perdita, unusquisque plebeius, qui victus inopia premitur, filias suas adigit ad quaestum corpore faciendum.

197. Alteram item sapienter constitutam habent legem, qua aegrotos efferrunt in forum: neque enim medicis utuntur; ut eum adeuntes, de languore consulant, si quis et ipse eundem habuit morbum, aut alium vidit correptum. Haec illi qui illuc adeunt consulunt, hortanturque ad ea quae ipse faciendo effugerit similem morbum, aut alium noverit effugisse. Nec fas est cuiquam aegrotantem

ἀπάγεσθαι^δ. εἰ δὲ μὴ συμφερόιατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἔξῃν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος, οὗτός σφι ἦν· οὐ μέντοι νῦν γε διετέλεσε^ε ἑών. ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασιν νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικῶεν αὐτάς, μηδ' ἐς ἑτέραν πόλιν ἄγωνται. ἐπεὶ τε γὰρ ἀλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τῷ δήμῳ βίου σπανίζων καταπορνεύει τὰ θεῖα τέκνα.

ρ4ζ. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὁδε ἄλλός σφι νόμος κατεστήκει· τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέεσι· ὃ γὰρ δὴ χρέωνται ἱητροῖσι· προσιόντες ὧν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβαλεύουσι περὶ τῆς νέσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιῷτον ἔπαθε ὁκοῖον ἂν ἔχοι ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβαλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἄσφα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίῃν νῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξεληθεῖν

^δ ἀνάγεισθαι. ^ε δμητῆρι.

τὸν κάμνοντα οὐ σοφί^ε ἔξεισι, πρὶν ἂν ἐπε-
ρηται ἥντινα νῦσον ἔχη.

ρζή'. Ταφαὶ δέ σοφι ἐν μέλιτι. Θρη-
νοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁ-
σάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἐωϋτοῦ
ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περὶ^β θυμὸν κατα-
γιζόμενον ἴζη, ἐτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τῷτο
τῷτο ποίει. ὀρθρου δὲ γενομένης, λυγαὶ καὶ
ἀμφότεροι^η. ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἀφονίαι
πρὶν ἂν λίσσονται. ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ
Αράβιοι ποιεῦσι^ι.

ρζθ'. Ὁ δὲ δὴ αἰσχιστός τῶν νόμων ἐστὶ
τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυ-
ναῖκα ἐπιχωρίην ἰζομένην ἐς ἱρὸν Αφροδί-
της, ἅπαξ ἐν τῇ ζῳῇ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξεί-
νω. πολλαὶ δὲ καὶ ἐκ ἀξιέμεναι ἀναμίσγε-
σθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφρο-
νέουσαι, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσα-
σαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἐσᾶσι. Θεραπνίῃ δέ σοφι
ἐπεται πολλή ὅπιοθεν. αἱ δὲ πλεῖνές
ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένει Αφροδίτης κατέ-

^ε ὅπου σοφί. ^β περὶ. ^η λυγαὶ ἀμφότεροι. ^ι ποιήσας.

praeterire silentio, nec antequam exploraverit quonam ille morbo laboret.

198. Sepulturae eisdem in melle: luctus funebres Aegyptiacis persimiles. Quoties autem cum uxore miscetur vir Babylonius, suffitui consecrato assidet, et ex altera parte mulier idem facit. Sub diluculum etiam abluuntur ambo; nulum quippe vas priusquam se abluerint tangent. Eadem haec et Arabes faciunt.

199. Una iisdem Babyloniis lex est omnibus modis foeda. nempe quamque mulierem indigenam oportet semel in vita ad Veneris templum desidentem, cum externo viro consuetudinem habere. Ceterum multae et dedignantes aliarum consortia, utpote divitiis tumentes, hae jumentis in camaris vehentes, ad templum stant, sequuta interim a tergo magna famulitii turba. Pleraeque etiam sic faciunt. In fano Veneris sedent coronam funicu-

li in capitibus gerentes multae mulieres, e quibus aliae accedunt, aliae discedunt. Nam diverticula undecunque funiculis distincta viam praebent externis per mulieres illas, quas transeuntes deligunt. Porro quum illic confederit faemina, non prius domum regreditur, quam externorum aliquis pecuniam mulieri in genua injecerit, et cum eadem extra fanum abducta rem habuerit. illum autem qui injicit, dicere oportet, 'Ego tibi deam Mylitta imploro.' Mylitta enim Assyrii Venerem appellant. pecunia verò pretio est quantulacunque; non enim rejiciet; nec enim fas est; siquidem in sacrum convertitur. quicumque pecuniam objecerit primus, hunc illa sequitur, neque ququam repudiat: ubi congressa fuerit deae consecrata et conciliata domum revertitur; et ab hoc tempore haud ita magnum illi dederis, ut eam nanciscaris. Jam, quotquot forma et proceritate potuerunt

καὶ σέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχου-
σαι θώμιγγος πολλάι γυναῖκες. αἱ μὲν
γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. χοι-
νοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδὸν ἔ-
χουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι
διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἔπεαν ἰζηται
γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ
οἰκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν
ἐς τὰ γόνατα, μιχθῇ ἔξω τῷ ἱερῷ. ἐμβα-
λόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, 'Επικα-
'λέω τοι τὴν Θεὸν Μύλιττα.' Μύλιττα
δὲ καλέσσι τὴν Αφροδίτην Ασύριοι. τὸ
δὲ ἀργύριον, μέγαθός ἐστι ὅσον ὦν. οὐ γὰρ
μὴ ἀπώσῃται. οὐ γάρ οἱ θέμις ἐσί· γίνε-
ται γὰρ ἱερὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ
πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπειτα, ἔδδ' ἀποδοκιμᾶ
ἔδδ' ἐνα· ἔπεαν δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσαμένη τῇ
Θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ
τὴν πὸ τέττε ἕκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις
ὥς μιν λάμψαι. ὅσαι μὲν νυν εἰδῆός τε
ἐπαμμέναι^α εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ

^α ἱπαγμέναι.

ἀπαλλάττονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων
εἰσὶ, χρόνον πολλὸν προσμένουσι, ἔδυνα-
μναι τὸν νόμον ἐκπλήσσαι· καὶ γὰρ τρί-
τεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεροι χρόνον
μένουσι. ἑνιαχῇ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ πα-
ραπλήσιος τῷ νόμῳ.

σ'. Νόμοι μὲν δὴ ταῖσι Βαβυλωνίοις
οὗτοι κατεστᾶσι ^β. εἰσὶ δὲ αὐτέων πα-
τριαὶ τρεῖς, αἱ ὅδ' ἄλλο αἰτέοντα εἰ μὴ
ἰχθῦς μένον· τὸς ἐπεὶ τε ἂν θηρεύσαν-
τες αὐγίνωσι πρὸς ἥλιον, ποιέουσι τὰδε. ἐσ-
βάλλουσι ἐς ὄλμον, καὶ λεήναντες ὑπέροισι,
σῶσι διὰ σινδόνης. καὶ ὅς μὲν ἂν βούληται
αὐτέων, ἅτε μάζαν μαζάμενος ἔχει· ὁ δὲ,
ἄρτι τὸν τρόπον ὀπλήσας.

σα'. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τῷ τοῦ ἔθ-
νος κατέργαστο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας
ὑπ' ἐωῦτῳ ^γ ποιήσασθαι· τὸ δὲ ἔθνος τῷ
το, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον,
οἰκημένον δὲ πρὸς ἧν τε καὶ ἡλίῳ ἀκατο-
λὰς, πέραν τῷ Αρράξει ποταμοῦ, ἀντίον

^β κατεστᾶσι. ^γ ἐωῦτόν.

aliquos capere, cito discedunt: quae vero deformes, diutius desident, quia nequeunt legi facere satis. Fitque interdum ut nonnullas etiam triennio atque quadriennio expectare oporteat. Alicubi quoque in Cypro similis quaedam lex est.

200. Haec sunt Babyloniorum instituta. quorum tres sunt tribus, quae nullo alio nisi piscibus victitant. quos captos ubi arefecerunt ad solem, hoc faciunt: In pilam conjiciunt, ac pistillis mitigatos per sindonem incernunt, unde quisquis illorum vult velut placentam confectam habet; alius vero in modum panis torret.

201. CYRO, post hanc quoque gentem subactam, incessit cupido MASSAGETAS in suam potestatem redigendi. Quae gens fertur et magna esse et strenua, ad auroram solisque ortus sita, trans Araxem fluvium e regione Issedonum.

Sunt etiam qui eam Scythicam nationem esse dicant.

202. Araxes Istro major et idem minor esse memoratur; et in eo frequentes insulae Lesbo fere pares magnitudine: et homines qui illas incolunt, aestate vesci radicibus quibuslibet quas ipsi fodiunt; arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inventas etiam esse arbores talem fructum ferentes, qui conjiciatur ab illis in ignem quem catervatim collecti accenderint: illi vero circumquaque adsidentes et olfacientes cremantem fructum perinde inebriantur odore isto ac vino Graeci: et eo vehementius quo plus ejus fructus fuerit injectum, donec ad tripudiandum exsurgant et ad cantus veniant. Atque haec fertur eorum esse vivendi consuetudo. Araxes porro fluvius a Matienis quidem,

δὲ Ἰασηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἱ τινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τῷτο τὸ ἔθνος εἶναι.

σβ'. Ὁ δὲ Αράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τῷ Ἰσθμῷ· νήσους δ' ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάλα παρὰ πλησίας συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἱ σιτέονται μὲν ῥίζας τὸ θένος ὀρύσσοντες παντοίας· καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς Φορβὴν κατατίθεσθαι ὥραις, καὶ τέττας σιτέεσθαι τὴν χειμερινήν. ἄλλα δὲ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρποὺς τοῖσδε τινας φέροντα, τὰς, ἐπεὶ τε ἂν ἐς τὴν αὐτὴν συνέλθωσι κατὰ εἵλας, καὶ πῦρ ἀνακαίσωνται, κύκλῳ περιιζομένους ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ· ὅσφραινομένους δὲ καταγιζομένους τῷ καρπῷ τῷ ἐπιβαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀσμῇ, κατὰ περὶ Ἑλλήνας τῷ οἴνῳ. πλεῖνος δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρπῷ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησιν τε ἀνίστασθαι, καὶ ἐς αἰοδὴν ἀπικνέεσθαι. τέτων μὲν αὕτη λέγεται δίαίτια

^a καταγιζομένη.

εἶναι. ὁ δὲ Αράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ
Ματινηῶν ^β, ὅθεν περ ὁ Γύνδης, τὸν ἐς τὰς
διώρυχας τὰς ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας
διέλαβε ὁ Κῦρος· σῶμασι δὲ ἐξερεύγεται
τεσσεράκοντα, τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνός,
ἐς ἑλεά τε καὶ τενάγεια ἐκδιδόι. ἐν τοῖσι ἀν-
δρώπυς κατοικῆσαι ^γ λέγουσι ἰχθῦς ὡ-
μὲς σιτεομένους, ἐοῖντι δὲ νομίζοντας χρᾶ-
σαι Φωκέων δέρμασι. τὸ δὲ ἐν τῶν σο-
μάτων τῷ Αράξει ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν
Κασπίνην θάλασσαν.

σγ'. Ἡ δὲ Κασπίνη θάλασσα ἐστὶ ἐπ'
ἐωῦτῆς, ὃ συμμίσγεται τῇ ἐτέρῃ θαλάσ-
σῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται
πᾶσα ^δ, καὶ ἡ ἔξω σπηλέων θάλασσα ἡ Α-
τλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ερυθρὰ, μία
τυγχάνει εὔσα· ἡ δὲ Κασπίνη, ἐστὶ ἐτέρη
ἐπ' ἐωῦτῆς, εὔσα μῆκος μὲν πλὺς, εἰρε-
σίῃ χρεωμένῃ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὐ-
ρος δὲ, τῇ εὐρυτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἐωῦτῆς,
ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἐσπέρ-

^β Ματινηῶν. ^γ κατοικῆσαι. ^δ πᾶσαν.

unde et Gyndes, quem Cyrus in trecen-
tos ac sexaginta diduxit rivos, fluit; sed
per quadraginta ora erumpens, quae om-
nia, uno excepto, in paludes eluviesque
evolvuntur. ubi feruntur homines habi-
tare qui crudis victitent piscibus, et pro
vestibus utantur phocarum pellibus. Re-
liquum illud inter ostia Araxis per pu-
rum et solidum fluit in mare Caspium,
quod mare per sese est, nec cum alio
mari commiscetur. Nam illud quod Grae-
ci pernavigant omne, et id quod extra
columnas est, Atlanticum dictum et ru-
brum, idem est mare.

203. Caspium vero est alterum, se-
orsum in seipso, longitudinis quindecim
dierum, cursui navis quae remis utatur;
latitudinis, ubi spatiosissimum est, octo
dierum. Est autem, qua ex parte ad ve-
esperum vergit, Caucaſo praetentum mon-
te, cujus cum maxima vastitas, tum sum-

ma est altitudo, multasque gentes atque omnigenas habet, ac plerasque omnes ab agresti materia victitantes: ubi arbores folia talis naturae proferentes dicuntur esse, quibus tritis et aqua dilutis illi animalia sibi in veste pingunt; eaque animalia non elui, sed perinde prorsus ac si essent intexta, sic cum reliqua lana veterascere. Horum quoque hominum concubitus, sicuti pecoribus, in propatulo esse.

204. Et hujus quidem maris quod Caspium vocatur, partem quae ad vespeream vergit, Caucasus disternit: quæ vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensae magnitudinis. Hujus spatiosae planitiei non minimam partem Massagetae possident, quibus bellum Cyrus in-

ρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ
 Καύκασος παρατείνει, ἐὼν ὄρέων καὶ πλή-
 ϑει μέγισον^ε, καὶ μεγάλῃ ὑψηλότετον^ε.
 ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν
 ἐωῦτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πάν-
 τα ἀπ' ὕλης^ε ἀγρίης ζῶοντα. ἐν τοῖσι καὶ
 δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα
 εἶναι λέγεται, τὰ τριβονιάς τε καὶ παρα-
 μίσγονίας ὕδωρ, ζῶα ἐωῦτοῖσι ἐς τὴν ἐοδῆ-
 τα ἐγγράφειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνε-
 θαι, ἀλλὰ συγκαταγερᾶσκειν τῷ ἄλλῳ
 εἰρίῳ, κατὰπερ ἐνυφανθέντα ἀρχὴν· μί-
 ξιν τε τέτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφα-
 νέα, κατὰπερ τοῖσι προβάτοισι.

σδ'. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην τῆς θα-
 λάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης
 ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἡῷ τε
 καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδῖον ἐκδέκεται^h,
 πληθος ἀπειρον ἐς ἀποφιν. τῷ ὧν δὴ πε-
 δίς τῷ μεγάλου ἔκ ἐλαχίστην μοῖρην με-
 τέχουσιν οἱ Μασαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦ-

^ε μέγιστος. ^ε ὑψηλότετος. ^ε ἐξ ὕλης. ^h ἐκδέχεται.

ρος ἔχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολ-
λά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαίροντα
καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γέ-
σις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου·
δεύτερα ^α δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τῆς πο-
λέως γενομένη ^β. ὅκη γὰρ ἰθύσειε στρατεύ-
εσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθος
διαφυγέειν.

σέ. Ἦν δὲ τῷ ἀνδρὶ ἀποθανόντος γυνή
τῶν Μασσαγετέων βασίλεια. Τόμυρις οἱ
ἦν ἔνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμῆ-
το τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἣν ἔχειν. ἡ
δὲ Τόμυρις, συνιῖσα ^γ ἐκ αὐτὴν μιν μνώ-
μενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιλη-
ίην, ἀπείπαλο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ με-
τὰ τῷτο, ὥς οἱ δόλῳ ^δ προεχώρει ^δ, ἐλά-
σας ἐπὶ τὸν Αράξεα, ἐποιέειτο ἐκ τῷ ἐμφα-
νέος ἐπὶ τῆς Μασσαγέτας στρατὸν, γεφύ-
ρας τε ζευγνύων ἐπὶ τῷ ποταμῷ διάβασιν
τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν δια-
πορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομεύμενος.

^α δεύτερον. ^β γεγονυμένη. ^γ συνιῖσα. ^δ προεχώρει.

terre cupiebat, quum multa eum ac magna extollerent incitarentque. Primum sua nativitas et origo, quod videbatur majus quiddam homine esse: secundo loco, felicitas qua fuerat usus in bellis: quocunque enim se ad bellandum Cyrus direxerat, ea gens nullo pacto poterat evadere.

205. Erat autem Massagetarum regina, defuncti mariti vidua, TOMYRIS nomine. Hanc per legatos procabatur Cyrus verbo, volens eam habere uxorem. at illa animadvertens non se ab eo conjugem peti, sed regnum Massagetarum, accessu Cyro interdicat. Postea Cyrus, quum dolus illi non procederet, progressus ad Araxem, aperte infesto cum exercitu in Massagetas tendens, tum flumen pontibus jungit, quibus copias trajiciat, tum in navibus ad transeundum flumen turres aedificat.

206. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem misit, qui diceret, ‘ô Rex Medorum, desine incumbere in quae incumbis, nescius an ista quae constituisti, tibi conducibilia erunt. Omissio incepto, in tuis regna, et nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verum tu admonitionibus his uti noles, et omnia males quam quietem. Quod si tantopere affectas experiri Massagetas, age, quam sustines acrumnam in jungendo fluvio, omitte: quin tu nobis tridui itinere ab fluvio digressis, trajcito in nostram regionem: aut, si mavis nos excipere in vestram, tu hoc idem facito.’ Haec ubi Cyrus audivit, accitis Persarum primoribus coactisque, in medium rem proponit, consulens utrum ageret. Illorum in idem

σς'. Εχοντι δέ οί τοῦτον τὸν πόνον,
 πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τά-
 δε, ' Ω βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύ-
 δων τὰ σπεύδεις. οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴ
 τοι ἐς καιρὸν ἔσαι ταῦτα τελεόμενα.
 παυσάμενος δέ, βασίλευε τῶν σεωῦτῃ,
 καὶ ἡμέας ἀνέχευ ὀρέων ἀρχονίας τῶν περ
 ἄρχομεν. οὐκὼν ἐδελήσεις ὑποθήκησι
 τῇσίδε χρέεσθαι, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον
 ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι; σὺ δὲ ἦν μεγάλως^ε
 προθύμειαι Μασαγετέων πειρηθῆναι,
 φέρε, μόχθον μὲν, τὸν ἔχεις ζευγνύς
 τὸν ποταμὸν, ἄφες. σὺ δέ, ἡμέων ἀνα-
 χωρησάντων ἀπὸ τῃ ποταμῇ τριῶν ἡμε-
 ρῶν ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ
 δι' ἡμέας βουλέαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς
 τὴν ὑμετέρην, σὺ τῷτὸ τῷτο ποίει.^ς
 ταῦτα δὲ ἀκέσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Πέρ-
 σέων τῆς πρώτης· συναγείρας δὲ τέττας,
 ἐς μέσον σφί προετίθεε τὸ πρῆγμα, συμ-
 βουλευόμενος ὁκότερα ποίει. τῶν δὲ κατὰ

^ε δὲ ἡ μεγάλη. ^ς ποίει.

τῷ τὸ αἰ γνῶμαι συνεξέπιπλον, κελυόν-
των ἐσδέκεσθαι Τόμυρίν τε καὶ τὸν στρατὸν
αὐτῆς ἐς τὴν χώραν.

σζ. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώ-
μην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυ-
το ἐναντίην τῇ προκειμένη γνώμῃ, λέ-
γων^α τάδε, ‘ Ω βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ
‘ πρότερόν τοι, ὅτι ἐπεὶ με^β Ζεὺς ἔδωκε
‘ τοι, τὸ ἂν ὄρω σφάλμα ἐὼν οἴκῳ τῷ σῷ,
‘ κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δέ μοι
‘ παθήματα τὰ ἐόντα ἀχάρिता^γ, μαθή-
‘ ματα γέγονεε. εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶ-
‘ ναι, καὶ στρατῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν
‘ ἂν εἴη πρήγμα γνώμας ἐμέ σοι ἀποφαί-
‘ νεσθαι· εἰ δὲ ἔγνωκας ὅτι ἄνθρωπος καὶ
‘ σὺ εἷς, καὶ ἐτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐκείνῳ
‘ πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπη-
‘ ῶν ἐςὶ πρηγμάτων. περιφερόμενος δὲ,
‘ οὐκ ἔα ἀεὶ τὰς αὐτὰς εὐτυχεῖν. ἦδη
‘ ὧν γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου
‘ πρήγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ ἔσσι τοι. εἰ γάρ

^α προκειμένη λέγων. ^β πρότερόν τοι, ἐκώ με. ^γ ἀχάριστα.

convenere sententiae, jubentium recipi
in ipsorum regionem cum suo exercitu
Tomyrin.

207. Quam sententiam Croesus Ly-
dus quum adesset, improbabat, contrari-
um differens his verbis, ‘ Equidem tibi,
‘ ô rex, etiam antea dixi, quandoquidem
‘ Jupiter tibi me tradidit, quicquid ani-
‘ madvertero offensae in tua domo, id
‘ omne me pro viribus averfurum. nam
‘ mei casus, ingrati illi, extitere discipli-
‘ nae. Si tibi esse videris immortalis, et
‘ ejusmodi exercitui praeesse, nihil est o-
‘ pus ut tibi dicam sententias: sin vero te
‘ quoque agnoscis hominem esse, et aliis
‘ talibus praees, illud in primis discito,
‘ humanarum rerum orbem esse, qui ro-
‘ tatus, semper eosdem fortunatos esse non
‘ finit. Ideoque de hac quam proposuisti
‘ re, secus ego atque isti sentio. Si enim
‘ hostes in hanc terram volumus excipere,

‘ id tibi inde periculum erit, ne fugatus
‘ omne simul amittas imperium: quia
‘ haud dubie victores Massagetae, non se
‘ retro fuga recipient, sed tua regna ado-
‘ rientur. Victor autem tu non perinde
‘ proficis, quantum si trajectu in terram
‘ illorum facto, victoria Massagetarum po-
‘ titus instabis fugientibus. Hoc ipsum
‘ enim illi opponam, ut victis hostibus,
‘ recta pergas ad Tomyris regnum. Ac
‘ praeter istud, quod est memoratum, tur-
‘ pe est atque intolerabile, Cyrum, Cam-
‘ bysis filium, mulieri cedentem cessisse
‘ regione. Nunc igitur mihi placet, tra-
‘ jectis copiis procedere eousque dum illi
‘ in occursum prodeant: atque dehinc illa
‘ faciendo, dare operam ut illos supere-
‘ mus. Namque, ut ego audio, Massage-
‘ tae bonorum sunt Persicorum insueti, et
‘ magnorum commodorum expertes. his

ἔθελήσομεν ἐσδέξασθαι τὰς πολεμίους ἐς
 τὴν χώραν, ὅδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἐνι.
 ἑσώθεις μὲν, προσαπολλύεις πᾶσαν
 τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες
 Μασαγέται, οὐ τὸ ὀπίσω Φεύζονται,
 ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. νικῶν
 δέ, οὐ νικᾷς τοσούτον, ὅσον εἰ διαβάς ἐς
 τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασαγέτας, ἔποιο
 Φεύγῃσι. τῷτὸ γὰρ ἀντιθήσω ἐκείνῳ,
 ὅτι νικήσας τοὺς ἀντικείμενους ^δ ἐλᾷς ἰθὺς
 τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριος ^ε. χωρὶς τε
 τῶ ἀπηγημένῳ, αἰσχρὸν κὴ ^ς οὐκ ἀναχε-
 τὸν, τὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσῳ γυ-
 ναικὶ εἵξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρας ^ς.
 νῦν ὦν μοι δοκέει, διαβάνας ^η προελθεῖν
 ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐνθεῦτεν δὲ τά-
 δε ποιεῦντας, πειρᾶσθαι ἐκείνων περὶ γε-
 νέσθαι ^ι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασ-
 σαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἀπει-
 ροί, κὴ καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τῆτοι-

^δ ἰναντιούμενους. ^ε Τομύριδος. ^ς αἰσχρὸν τε καὶ. ^ς τῆς μέχρης.
^η διαβάνας. ^ι περιγίνεσθαι.

‘ σι ὧν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφει-
 ‘ δέως πολλὰ κατακόφανίλας, καὶ σκευά-
 ‘ σανίλας, προθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ
 ‘ ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας
 ‘ ἀφειδέως οἶνς ἀκρήτῃς, καὶ σιτία παν-
 ‘ τῶια. ποιήσανίλας δὲ ταῦτα, ὑπολειπο-
 ‘ μένης τῆς στρατίης τὸ Φλαυρόταλον, τῆς
 ‘ λοιπῆς αὐτῆς ἐξαναχωρέειν ἐπὶ τὸν πο-
 ‘ ταμόν. ἦν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἀμάρω,
 ‘ κείνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ, τρέφον-
 ‘ ται τε πρὸς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν
 ‘ λείπειται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων.

σή. Γνώμαι μὲν αὗται συνέσασαν.
 Κῦρος δὲ, μετεῖς τὴν προτέραν γνώμην,
 τὴν Κροίσου δὲ ἐλόμενος, προηγόρευε Τό-
 μυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτῷ διαβησομένου
 ἐπ’ ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξαναχώρει, κατὰ
 ὑπέχειο πρῶτα. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς
 χεῖρας ἐοδεῖς τῷ ἐωϋτῷ παιδὶ Καμβύσῃ,
 τῷ περ τὴν βασιληίην ἐδίδῃς, καὶ πολλὰ ἐν-
 τειλάμενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ πα-

ergo talibus viris propone in nostris ca-
stris lautam instructarum epularum co-
piam, magna vi ovium mactata, cum
crateribus etiam effuse vini meri, atque
omnis cibariorum generis. Hoc ubi fe-
cerimus, vilissimis quibusque militum
ibi relictis, cum reliquis retro ad flumen
nos recipiamus. Multis enim bonis con-
spectis illi (nisi me fallit opinio) se ad
ad ea convertent: unde nobis supererit
opportunitas egregiorum facinorum.'

208. Atque hae quidem in medium
venere sententiae. Cyrus autem, priore
repudiata, Croesique probata sententia,
indixit Tomyri ut retrocederet, utpote se
ad illam trajecturo. Illa, quemadmodum
primo sponderat, retrocessit. Cyrus in
Cambysis filii sui (cui regnum tradebat)
manus praebeuit Croesum, ac majorem in
modum ut hominem honore beneficiis-

que prosequeretur, praecepit, si sua adversus Massagetas trajectio non recte cederet. Haec ubi praecepit, eosque remittit in Persidem, ipse cum copiis suis flumen trajecit.

209. Transmisso Araxe ubi nox advenit, vidit per quietem in terra Massagetide talem visionem: Videbatur Cyrus in somno cernere maximum natu filiorum Hytaspis, habentem in humeris alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hytaspis (qui Achaemenides erat, Arsamis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme vicesimum aetatis annum agens, in Perside relictus quod non maturus militiae esset. Experrectus Cyrus de visu apud se cogitabat: qui quum ei magni momenti videretur, vocato Hytaspis remotis arbitris, inquit, ' Filius tuus, Hytaspes, mihi at-

ἔειπεν, ἣν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ Μαυσαγέτας
μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀπο-
στείλας τέτταρας ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε
τὸν ποταμὸν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτῷ.

σθ'. Επεὶ τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Αῤῥά-
ξα, νυκτὸς ἐπελθόντος, εἶδε ὅφιν εὐδῶν ἐν
τῶν Μαυσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐ-
δόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ὑ-
γασπέως παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα
ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τεττέων τῇ
μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπι-
σκιάζειν. Ὑγασπεὶ δὲ τῷ Αῤῥάμεος, ἐ-
όντι ἀνδρὶ Αἰχαιμενίδῃ, ἦν τῶν παίδων
Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἑὼν τότε ἡλικίην
ἐς εἴκοσιν καὶ μάλισα ἕτεα. καὶ ἕτος κατα-
λέλειπτο ἐν Πέρσῃσι, καὶ γὰρ εἶχε καὶ ἡλι-
κίην στρατεύεσθαι· ἐπεὶ ὧν δὴ ἐξεγέρθη ὁ
Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὀφίος.
ὥς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄφιν, κα-
λέσας Ὑγασπεα, καὶ ἀπολαβὼν μένον, εἶ-
πε, Ὑγασπες, παῖς σὸς ἐπιβουλεύων

• ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὥς δὲ
 • ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημαίνω.
 • ἐμεῦ θεοὶ κηδύναι, καὶ μοι πάντα προ-
 • δεικνύουσι τὰ ἐπιφερόμενα· ἦδη ὦν ἐν τῇ
 • παροιχομένη νυκτὶ εὐδων, εἶδον τῶν σῶν
 • παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν
 • ὤμων πτέρυγας· καὶ τρετέων τῇ μὲν τὴν
 • Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν.
 • οὐκὼν ἐστὶ μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὄφιος ταύ-
 • της οὐδεμία ^α, τὸ μὴ κείνον ἐπιβυλεύειν
 • ἐμοί. σύ νυν ^β τὴν ταχίστην πορεύεο ὁ-
 • πίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποίειε ὅπως, ἐπεὰν
 • ἐγὼ τάδε κατασφράμμενος ἔλθω ἐκεῖ,
 • ὥς μοι καταστήσης τὸν παῖδα ἐς ἔλεγ-
 • χον·

σί. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖόν οἱ ἐπι-
 βυλεύειν, ἔλεγε τάδε· τῷδε οἱ ὁ ^γ δαίμων
 προέφαινε ὥς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐ-
 τῷ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληΐη αὐτοῦ
 περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται οἱ δὴ
 ὦν ^δ ὁ Ὑδράσπης τοιοῖσδε, ὦ βασιλεῦ,

^α ὑδμή. ^β σὺ τοίνυν. ^γ τῷδε ὁ. ^δ ἀμείβεται ὦν.

* que regno meo insidiari deprehensus
* est: hoc unde clare certeque noverim,
* ego indicabo. Dii mei curam gerunt, et
* quaecunque eventura sunt, mihi osten-
* dunt. Igitur proxima nocte in quiete
* vidi liberorum tuorum natu maximum,
* in humeris habentem alas, quarum al-
* tera Asiam, altera Europam inumbra-
* ret. Ex quo viso nulla dubitatio est quin
* ab illo mihi tendantur insidiae. Qua-
* propter tu quamprimum in Persidem
* revertere: facitoque ut quum ego sub-
* actis his illuc rediero, filium tuum mihi
* sistas ad causam dicendam.'

210. Et Cyrus quidem haec loquu-
tus est, sibi insidiari Darium suspicatus.
At daemon huic ipsi portendebat illum
ibi mortem appetiturum, et ejus reg-
num ad Darium esse perventurum. Re-
spondens igitur illi Hytaspes, ' Absit, in-
* quit, ô rex, ut quispiam vir genere Per-

‘ses, tibi moliatur insidias : quod si quis
‘sit, is primo quoque tempore morte
‘mulctetur. tu enim Persas ex servis li-
‘beros effecisti, ex subjectis aliorum, om-
‘bus imperantes. Quod si qua tibi visio
‘filium meum indicat rebus novis con-
‘tra te studere, ego tibi eum dedo pro
‘tuo arbitrato tractandum.’ Hoc reddito
responso, Hytaspes trajecto Araxe in Per-
sidem contendit, Cyro filium suum Da-
rium custoditurus.

211. Cyrus autem ab Araxe progres-
sus diei iter, quae Croesus admonuerat
exequitur : relictaque illic inutili manu,
mox cum integra et pura exercitus parte
ad Araxem revertitur. Hos itaque relic-
tos ex Cyri exercitu aggrediens tertia
Massageticus exercitus pars, sese defen-
santes interimit. Eadem, conspecto epula-
rum apparatu, post adversariorum cae-

• μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγονώς, ὅσις τοι
 • ἐπιβουλεύσει • εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς
 • τάχιστα • ὃς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας
 • ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι • ἀντὶ δὲ ἄρχε-
 • σθαι ὑπ' ἄλλων, ἄρχειν ἀπάντων. εἰ δέ
 • τις τοι ὅφισι ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐ-
 • μὸν νεώτερα βελεύειν περὶ σέο, ἐγὼ τοι
 • παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τέτῳ ὃ, τι
 • σὺ βέλεαι. Ὑψάσπης μὲν τούτοισι ἀ-
 • μειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Αῤῥάξην^ε, ἦϊε ἐς
 Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δα-
 ρεῖον.

σία'. Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τῆς Αῤῥά-
 ξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίηε τὰς Κροίσου ὑπο-
 δήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρος τε καὶ Περ-
 σέων τῆς καθαρῆς στρατῆς ἀπελάσαντος ὀπί-
 σσω ἐπὶ τὸν Αῤῥάξα, λειφθέντος δὲ τῆς ἀ-
 χρηΐς, ἐπελθῶσα τῶν Μαυσαγετέων τρι-
 τημορίς τῆς στρατῆς, τέρας τε λειφθέντας τῆς
 Κύρος στρατῆς ἐφόνευσεν ἀλεξομένους, καὶ τὴν
 προκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρώσαντο

^ε ἐπιβουλεύοι. ^ε Αῤῥάξια.

τὸς ἐναντίους, κλιθέντες ἐδαίνυντο· πληρω-
θέντες δὲ Φορβῆς καὶ οἶνον, εὖδον. οἱ δὲ Πέρ-
σαι ἐπελθόντες πολλὰς μὲν σφέων ἐφόνευ-
σαν, πολλῶ δὲ ἔτι πλεῖνας ἐζώγρησαν,
καὶ ἄλλας, καὶ τὸν τῆς βασιλεῖας Τομύριος
παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ
ὄνομα ἦν Σπαργαπίσης.

σιβ'. Ἡ δὲ, πυθομένη τὰ τε περὶ τὴν
στρατιὴν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα,
πέμπουσα κήρυκα παρὰ Κῦρον, ἔλεγε τά-
δε, ὅτι Ἀπλησε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρ-
θῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμ-
πελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπι-
πλάμενοι μαίνεσθε οὕτω, ὥστε κατιόντος
τῶ οἶνον ἐς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέειν ὑμῖν
ἔπεα κακά· τοιάτῳ φαρμάκῳ δολώσας,
ἐκράτησας παιδὸς τῶ ἐμῷ, ἀλλ' οὐ μά-
χη κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν ὦν μευ εὖ
παρανεύσης ὑπόλαβε τὸν λόγον. ἀπο-
δοὺς μοι τὸν παῖδα, ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς
χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τριτη-

dem, ad epulandum discumbit ; referta-
que cibo ac vino soporatur. Persae su-
pervenientes occidunt quidem multos ho-
rum, sed multo plures vivos capiunt, cum
alios, tum vero ducem eorum, reginae To-
myris filium, cui nomen erat SPARGA-
PSES.

212. Tomyris, cognito exercitus ac
filii sui casu, misso ad Cyrum caduceato-
re, ita inquit ; ‘ Inexplebilis cruore Cyre,
‘ ne spiritus tollas ex hoc quod actum
‘ est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti
‘ adeo desipitis, ut descendente in corpus
‘ vino mox improbis vos verbis expla-
‘ mini, tali veneno fallens filium meum
‘ vicisti, non proelio et viribus. Quare me-
‘ um admitte consilium, bene nunc ti-
‘ bi consulentis : Abi, reddito mihi filio,
‘ ex hac regione, ferens impune quod
‘ tertiae Massagetarum parti insultavisti.

‘ Quae nisi feceris, per Solem juro Mas-
‘ sagetarum dominum, fore ut ego te,
‘ etsi insatiabilem, cruore tamen satiem.’

213. Haec verba ad se perlata Cy-
rus pro nihilo habuit. Filius reginae To-
myris Spargapises, ubi a vino relaxatus
didicit, quo in malo esset, exoravit Cy-
rum ut vinculis solveretur; statimque
quum solutus est ac manuum compos ef-
fectus, seipsum interimit: atque hic qui-
dem talem obit mortem.

214. Tomyris autem, quum Cyrus
ipsi non auscultaret, contractis omnibus
suis copiis ita conflixit cum Cyro, ut
hanc pugnam ex omnibus, quae ab bar-
baris viris editae sunt pugnae, acerrimam
censeam extitisse. Eam autem ita gestam
fuisse accipio: Primum illos spatio di-

- μορίδι τῷ στρατῷ καλυφρίσας. εἰ δὲ ταῦ-
- τα ὅ ποιήσεις^α, ἥλιον ἐπόμενυμί τει τὸν
- Μαιαγαγετέων δεσπότην, ἥ μὲν σε ἐγὼ
- καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος κορέσω.

σιγ'. Κῦρος μὲν νυν, τῶν ἐπέων ὀδένα
 τέτων ἀνεπιχθέντων ἐπαίετο^β λόγον. ὁ
 δὲ τῆς βασιληΐης Τομύριος παῖς Σπαργα-
 πίσης, ὡς μιν ὁ, τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε
 ἵνα ᾗν κακῷ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν
 λυθῆναι, ἔτυχε, ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα,
 καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται εἰς
 ὑτόν· καὶ δὴ οὕτως μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τε-
 λευτᾷ.

σιδ'. Τάμυρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος ἐκ ἐσθή-
 κας, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἐωυτῆς δύ-
 ναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μά-
 χην, ὅσαι δὴ βάρβαρων ἀνδρῶν μάχαι ἐ-
 γένοντο, κρίνω ἰχυροτάτην γενέσθαι, καὶ
 δὴ πυνθάνομαι^γ ἔτω τῷτο γενόμενον. πρῶ-
 τα μὲν γὰρ λέγεται αὐτὸς διασάντας εἰς

^α εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις. ^β ἐπὶ τῶν τυτῶν ἀνεπιχθέντων ὑδῖνας
 ὑποίητο. ^γ ὅ δὲ ἔκ πυνθάνομαι.

ἀλλήλους τοξεύειν· μετὰ δὲ, ὥς σφι τὰ
 βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπεσόντας τῇσι
 αἰχμῇσι τε καὶ τοῖσι ἐγχειρῖδιοισι συνέχε-
 ρσαι· χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεχά-
 ναι μαχομένους, καὶ ἑδέτερους ἐθέλειν Φεύ-
 γειν· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται περιγε-
 νέατο. ἥ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς αὐ-
 τῆς στρατίης ταύτῃ διεφθάρη· καὶ δὴ καὶ αὐ-
 τὸς Κύρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάν-
 τα ἑνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἄσκὸν δὲ
 πλήσασα αἵματος ἀνδρωπηίου Τόμυρις,
 ἐδίξεν ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Πέρσεων τὸν
 Κύρον νέκυν. ὥς δὲ εὔρε, ἐναπῆπτε ^d αὐτῇ
 τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἄσκον. λυμαινομένη
 δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, ‘ Σὺ μὲν ἐμέ
 ‘ ζώσαν τε καὶ νικώσαν σε μάχῃ ^e ἀπώλε-
 ‘ σας, παῖδα τὸν ἐμὸν ἐλὼν δόλω· σὲ δ’ ἐ-
 ‘ γώ, κατὰπερ ἠπείλησα, αἵματος κορέ-
 ‘ σω.’ τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κύρον τελευ-
 τὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων,
 οὐδὲ μοι ὁ πιθανώτατος εἶρηλαι.

^d ἐναπῆκε. ^e ἐμὲ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχης.

stantes, sagittas in se invicem misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lanceis et gladiis conflixisse: ac diu pugnantibus conferatim stetisse, neutris fugere volentibus: ad extremum Massagetae superaverunt: ibique cum permagna exercitus Persici pars prostrata fuit; tum vero Cyrus ipse occumbit, quum undetriginta omnino regnasset annos. Cujus cadaver inter caesorum Persarum stragem Tomyris perquisitum quum invenisset, caput in utrem demisit, quem humano cruore compleverat: et cadaver mutilans inquit, ‘ Tu quidem me viventem et in pugna victtricem tui perdidisti, dum dolo cepisti filium meum: at ego te, prout interminata sum, cruore saturabo.’ Haec de Cyri vitae exitu, de quo multa referuntur, mihi maxime verisimilis videtur narratio.

215. Massagetae et amictum gerunt et victum habent Scythico similem. Ex equis praeliantur, et pedites. utroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares e more gestantes: in omnibus auro utentes et aere. Utuntur namque aere in omnibus quae ad hastas, ad sagittarum aculeos, ad secures pertinent: auro autem in cunctis quae ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorum itidem pectoribus aereos thoraces circumdant: circa habenas, frenaque, et phaleras, aurum adhibent, ferro atque argento nihil prorsus utentes: nam quum in eorum regione immensa sit auri atque aeris copia, ferri tamen atque argenti nihil est.

216. Moribus his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, sed ea communiter utuntur. Nam quod Graeci memorant facere Scythas, id non Scythae faciunt, sed Massagetae. siquidem vir Mas-

σιέ. Μασαγέται δὲ ἐοῦντά τε ὁμοί-
 ῃν τῇ Σκυθικῇ Φορέεσι, καὶ δίαίαν ἔχουσι.
 ἱππόται δὲ εἰσι καὶ ἄνιπποι· ἀμφοτέρων
 γὰρ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμο-
 φόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυ-
 σῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται.
 ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις καὶ
 σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται·
 ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας, καὶ μα-
 χαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δ' αὖ-
 τως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ σέρνα,
 χαλκέες θώρηκας περβάλλουσι· τὰ δὲ
 περὶ τοὺς χαλινούς καὶ σόμια καὶ Φάλαρα,
 χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ ὅδ' ἀργύρῳ χρέωνται ἑ-
 δέν· ὅδὲ γὰρ ὅδὲ σφι ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ
 χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλειος.

σις'. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυ-
 ναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, ταύτησι δὲ ἐπὶ
 κοινὰ χρέωνται. ὁ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλ-
 ληνες ποιεῖν, ὃ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες,
 ἀλλὰ Μασαγέται· τῆς γὰρ ἐπιθυμήσει

γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν Φαρείρε-
 ῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἀμάξης, μίσ-
 γεται ἀδεῶς. οὗρος δὲ ἡλικίης σφι πρόκει-
 ται ἄλλος μὲν ὕδεις, ἔπεα ν δὲ γέρων γέ-
 νηται κάρτα, οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συν-
 ελθόντες θύσσι μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα
 αὐτῷ· ἐφῆσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέ-
 ονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νεό-
 μισται. τὸν δὲ νύσῳ τελευτήσαντα οὐ κα-
 τασιτέονται², ἀλλὰ γῇ κρύπτεται, συμφο-
 ρὴν ποιούμενοι ὅτι ἐκ ἱκελοῦ ἐς τὸ τυθῆναι.
 σπείρτεται δὲ ὕδεν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι
 καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἀφθονοὶ σφι ἐκ τῆς Αῤῥά-
 ξεω ποταμῷ παραγίνονται. γαλακτιοπύονται
 δὲ εἰσι. θεῶν δὲ μῆνον ἥλιον σέβονται, τῷ
 θύουσι ἱππεύς· νόμος δὲ ἔτος τῆς θυσιῆς·
 τῶν θεῶν τῷ ταχίσῳ, πάντων τῶν θυη-
 τῶν τὸ τάχισον δατέονται.

² ἢ κάρτα σιτέονται.

ΤΟ ΤΗΣ
 Κ Λ Ε Ι Ο Τ Σ,

ἢ

ΤΟΤ ΠΡΩΤΟΤ ΤΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΕΛΟΣ.

sageta quoties cupidine capitur mulieris, suspenſa pro plauſtro pharetra, ſine metu concumbit. Terminus ætatis nullus eis propoſitus eſt: ſed ubi quis admodum ſenuit, convenientes propinqui omnes eum immolant, et cum eo aliquot oves, quas carnes, ubi coxerunt, epulantur, et hæc quidem apud eos beatiffima habentur. Languore et morbo extinctum non edunt, ſed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non pervenerit. Nihil omnino ſerunt: ſed pecoribus viſitant, piſcatuque, quem eis abunde Araxes fluvius ſuppeditat: lac autem potitant. Ex diis unum Solem venerantur, cui equos immolant. Lex autem hæc ſacrificii; deorum pernicioſiſſimo et mortalibus omnibus pernicioſiſſimum mac-
tant.

C L I U S,

S I V E

P R I M I L I B R O R U M H E R O D O T I .

F I N I S .